

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Goldschmidt, M.

Fortællinger og Virkelighedsbilleder : ny
Samling.

Kjøbenhavn : Gyldendal, 1883

355 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

52.-83

EX 1

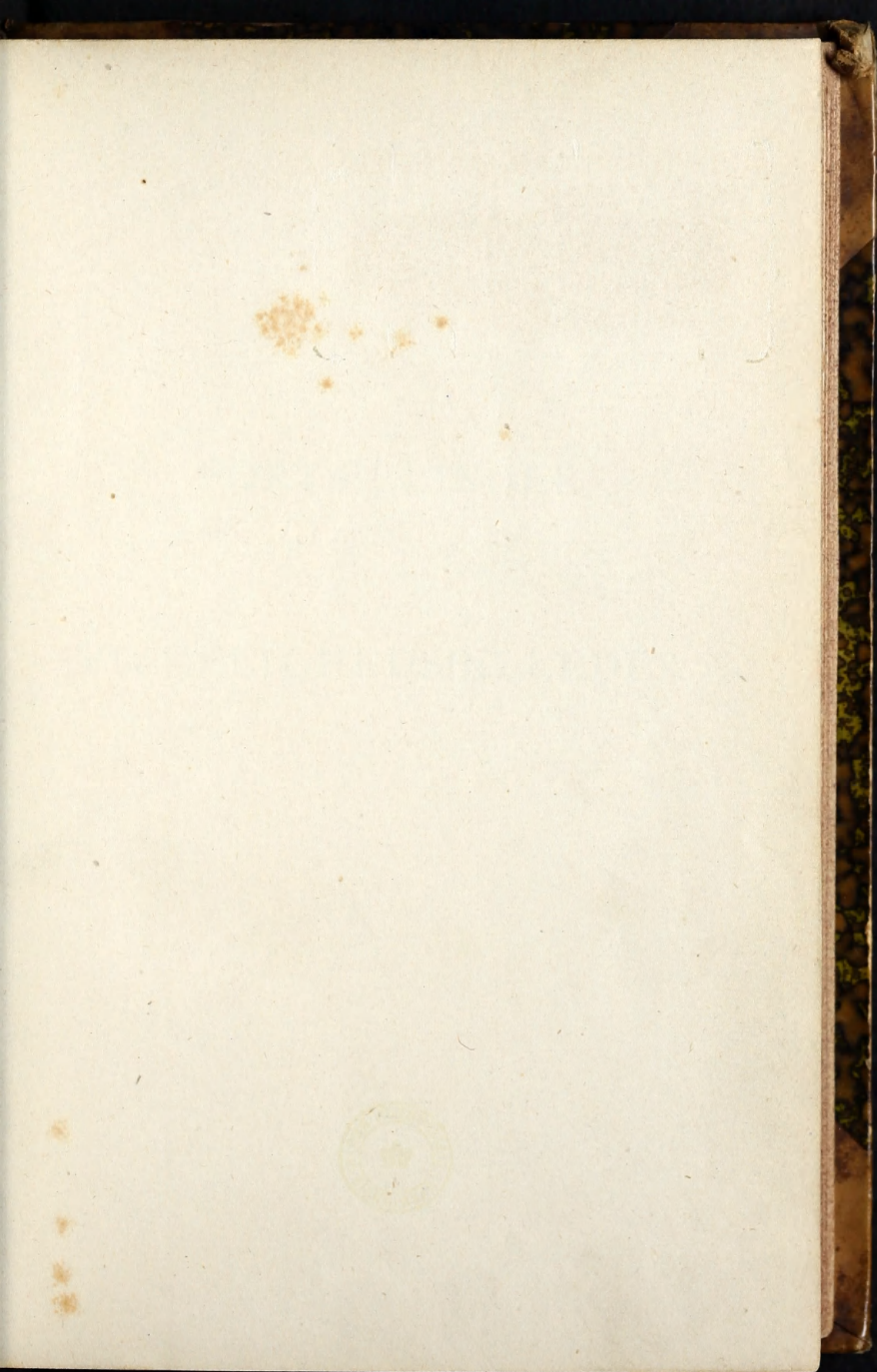
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 52 8°

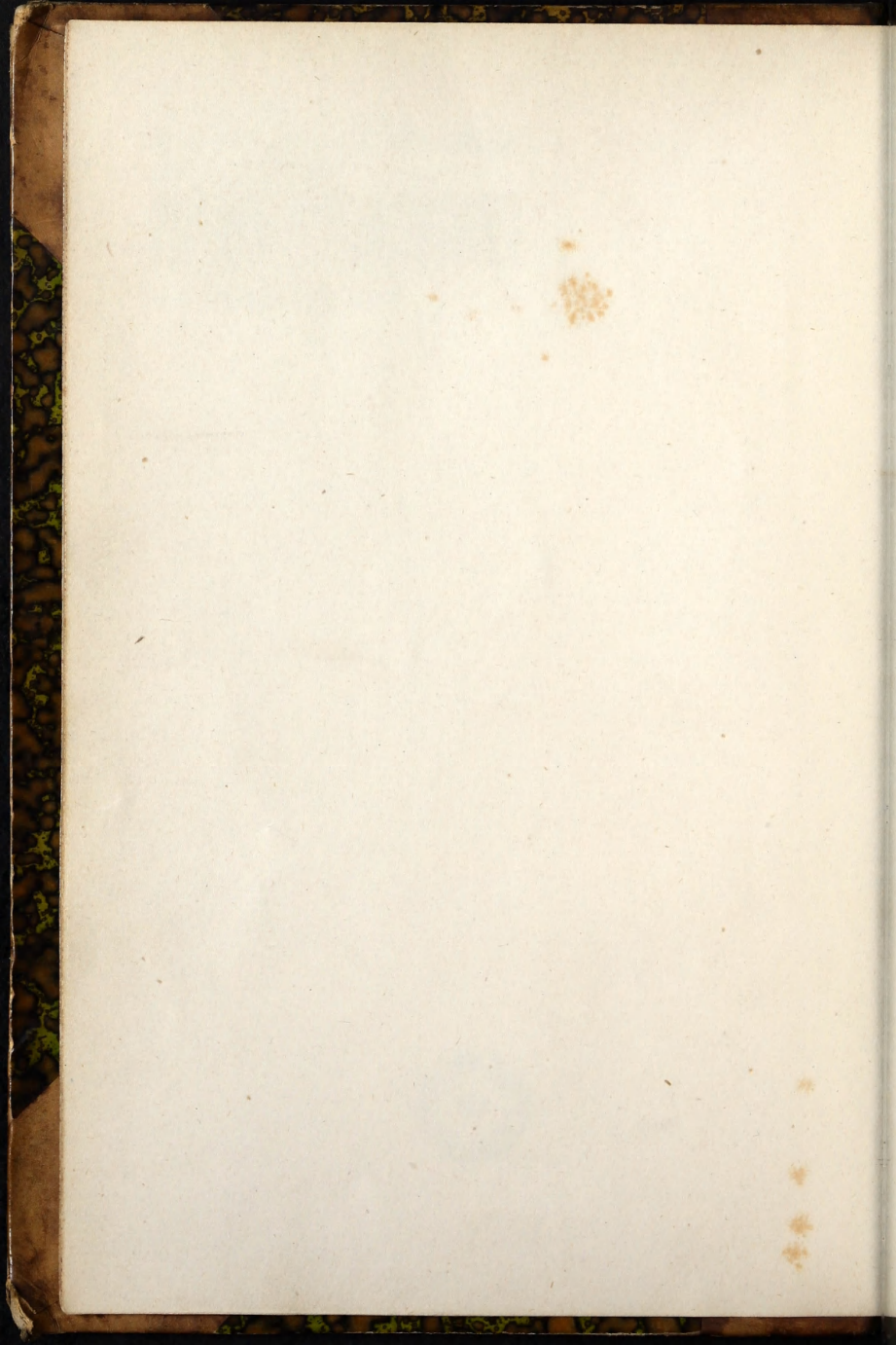

1 1 52 0 8 02743 3

+ REX

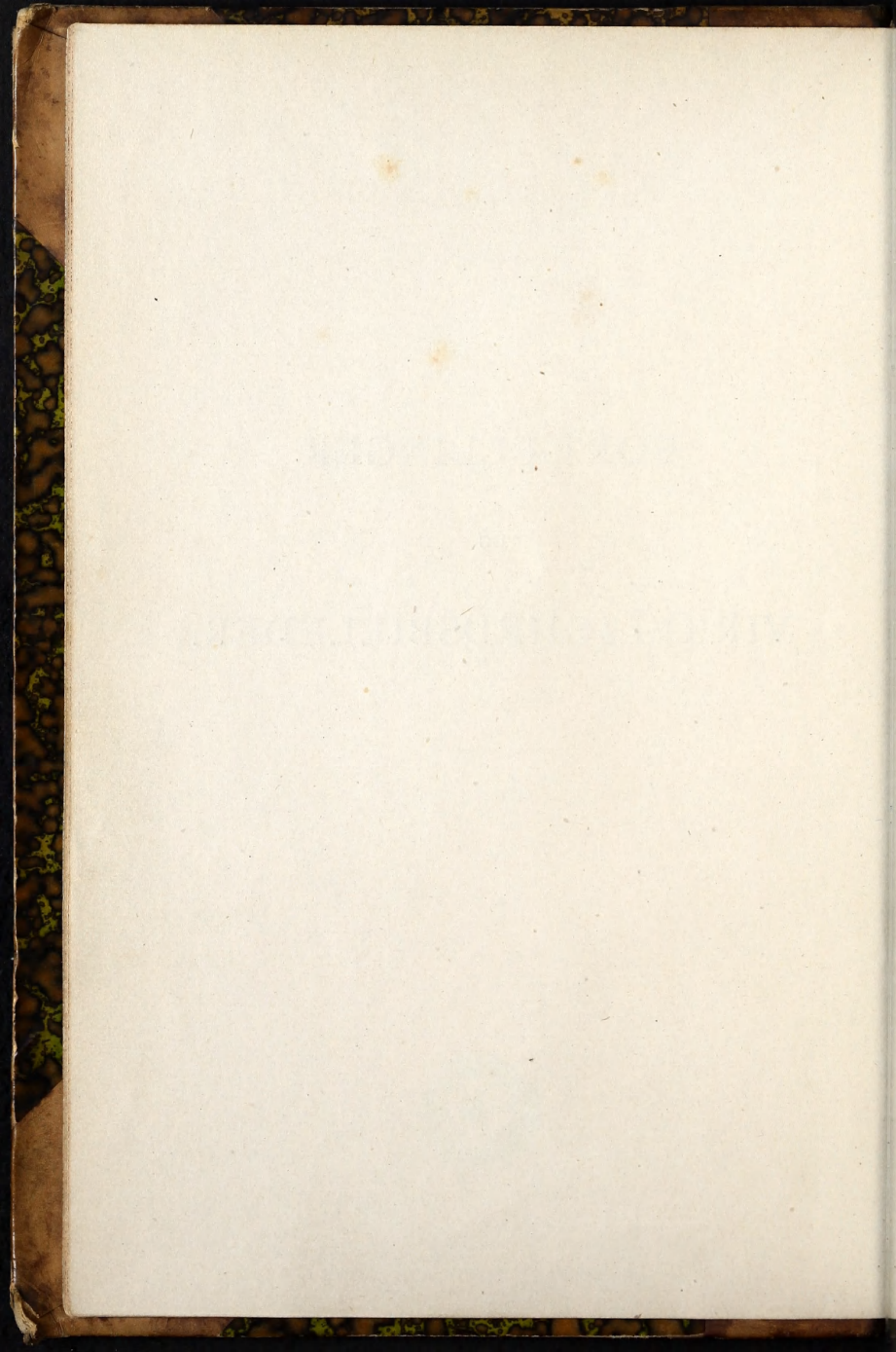

FORTÆLLINGER

OG

VIRKELIGHEDSBILLEDER.

FORTÆLLINGER

OG

VIRKELIGHEDSBILLEDER

AF

M. GOLDSCHMIDT.

NY SAMLING.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co.

1883.

Den Fortælling, hvormed nærværende Samling begynder, havde jeg omtrentlig i Tankerne, da jeg udgav »Gift« (i forrige Samling af Fortællinger og Virkelighedsbilleder), men har først nu skrevet den. Som hin var et mørkere, er denne et lysere Billede fra en Forestillingskreds, hvilken det er muligt — men ikke nødvendigt — at Læseren kjender og giver Navn.

Det turde være rigtigt at gjøre opmærksom paa, at denne Samling skiller sig fra den forrige derved, at her er, paa to af Rejsebillederne nær — »De Skilte« og »En sær Rejse« — Alt nyt, medens dengang det Meste var Optryk af tidligere udgivne Sager.

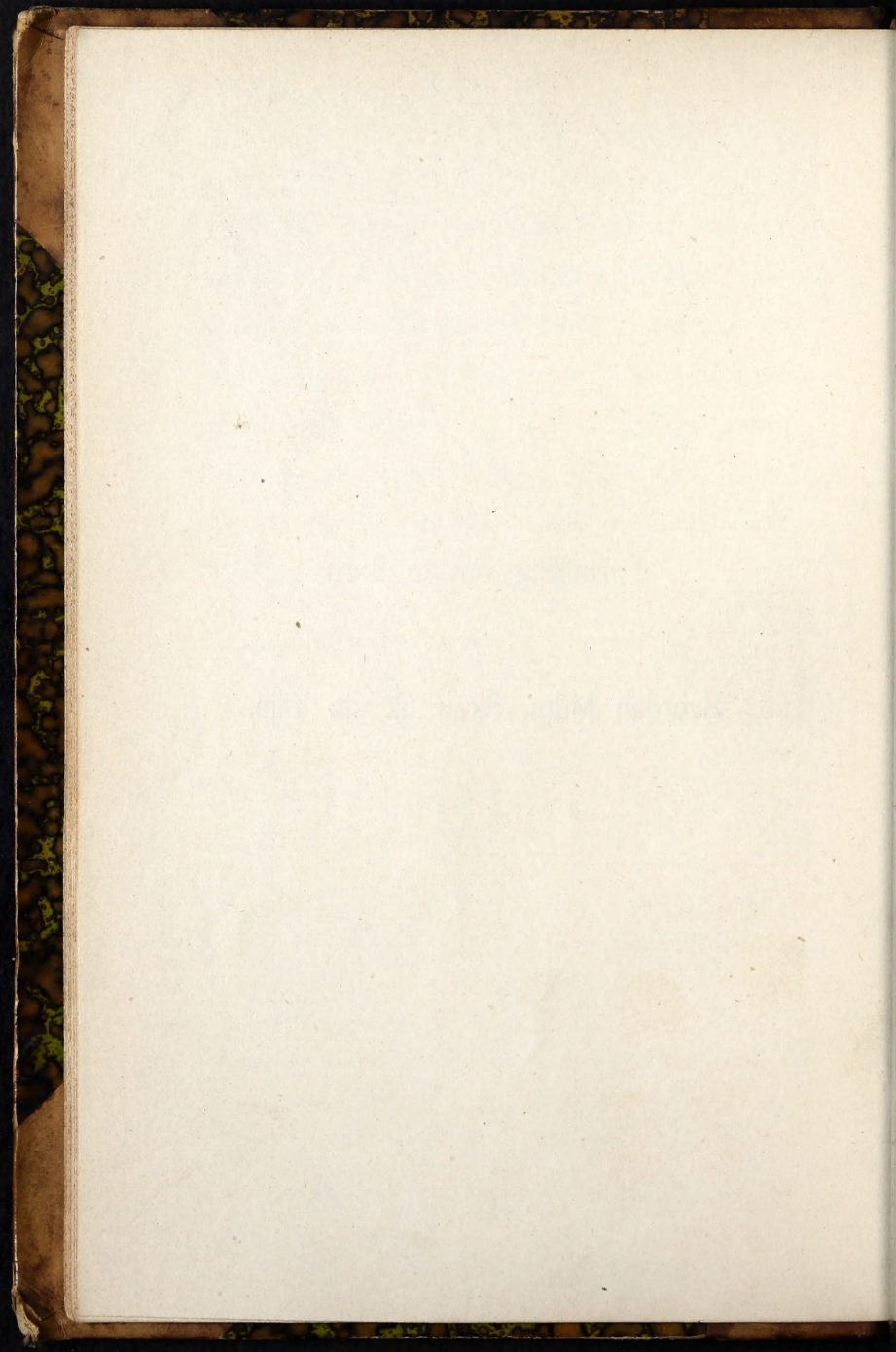
I den forrige, to Binds Samling var der endvidere en skarp Adskillelse mellem Fortællinger og Virkelighedsbilleder; mellem de her foreliggende Skildringer har, baade af indre og af ydre Grunde, en saadan Grænse været vanskelig at drage; de maa glide over i hinanden, som jeg haaber, uden at afstedkomme Forstyrrelse.

Januar 1883.

Fortælling om to Børn

eller

Hvordan Mdm. Skau fik sin Vilje.

FØRSTE KAPITEL.

vilken Forskjel i Sindsstemning og Forventning, om man nærmer sig en stor By eller en lille Kjøbstad!

Den store By gjør fremfor Alt Indtryk af Bevægelse. Langt borte fra øjnes Bygningernes Mængde som et vidtstrakt, voxende Hav; man ved, at det ikke er Hav; men man fornemmer, at det bølger derinde. Taarne, Spir og Kupler ikke blot rage op, men række sig op; der er Higen. Kommer man nærmere, skifter igjen Billedet: det er en summende Kube; de første, spredte, hurtig forbifarende Huse ere de enkelte Bier foran Sværmen. Alt er Liv, men et anstrængt Liv og ikke let at fatte under Et — Tummel og Aandsliv, et Kampliv af alle Kræfter;

man har egentlig ikke Ret til at komme derind, uden man har en Opgave at løse — ja, en saadan stor By er selv ikkun tilstede for at løse en Opgave.

Overfor den lille By er Fornemmelsen Fred. Selv hviler den med sine røde Tage mellem grønne Træer; lidet ses at rage op undtagen Kirken, og den er heller ikke høj, men Stedets Ældste, en graahærdet Mand i Tanker. Hver Gruppe af grønne Træer, siger man sig selv, skygger over en Familie, hver Familie lever i sit stille Skjul; men alle tilsammen mødes de i Fællesglæde uden Stivhed og Fornemhed. Her er Livet let, fordi det ligger den moderlige Jord nærmere, og fordi der stilles færre Fordringer til det; her have de gode, gamle Dage holdt sig, her er Livets idylliske Ro og Glæde endnu at finde.

Saadan nærmer man sig og opdager snart, at begge Byer ere Vande af samme Sø, at den lille By kun er mindre end den store, at Alt kun er mere smaat, men at det Smaa her trykker mere. Alle kjende Alle og forske mere i hver-andres Tilværelse, end Folk i den store By kunne; der er mindre Ensomhed og større For-

ladthed — og i alt Fald, hvilken end Grunden er, hvo der kom med Længsel til den lille By, hører Alle længes efter den store.

Ja, der kan siges Meget mod en lille Kjøbstad, og dog, i selve Øjeblikket, da jeg godt-gjør, at den ikke har noget Fortrin, nogen særlig Poesi, kan jeg gribe mig selv i Længsel efter en saadan By, nemlig den, hvor Familien Borris i sin Tid levede. Men maaske er det ogsaa mest for nævnte Families Skyld. Dermed skal ikke være sagt, at den var iøjnefaldende, indtog en betydelig Plads, var Bærer af nogen Ide eller Interesse egen for Byen. I den Henseende vilde vistnok mangfoldige af Byens andre Slægter give rigere Stof til en Beretning, hvis man blot nøje kjendte deres Livsgang. Nu kjender jeg kun Familien Borris's eller rettere et af dens Medlemmers Historie, om ikke fuldstændig — thi hvad Fuldstændighed naar en Udenforstaaende til? — saa dog temmelig nøje, og jeg maa bede Læseren tage tiltakke med den.

Borris's Stilling var, som alt antydet, meget beskeden; han var Skoleholder.

Hans Ansigt var noget bredt, men med finere Træk og en renere Profil end de fleste

i Byen, selv Latinskolen indbefattet, og hvad der særlig udmærkede det, var Blidhed. Man kunde virkelig undre sig over, at der holdt sig et saa uforanderlig mildt og godt Udtryk hos en Mand, som Dag ud og Dag ind, Aar efter Aar, var beskjæftiget med det trevne Arbejde at indprente Pogene af Byens lavere Borgerstand Et og det Samme, møde de samme Vanskeligheder i Forstand og Opfattelse og de samme Hindringer i Gemyt og Karakter, og man kunde have fattet Mistanke om, at det blot var en tilfældig, heldig Form for Sløvhed. Men saa skulde man have set ham, naar han engang blev vred. Det skete kun, naar hans egen Natur ligesom studsede overfor noget Fremmedartet, Fjendsk, Ondt i en Dreng. Saa svulmede hans Næsebor, og der kom omkring Munden noget Bittert, Smerteligt, noget saa Eget, at Drengene vare mere bange derfor end for »Haand-taver« og andre saadanne Straffe, der faldt af ligesom mekanisk tilkjendte af Skolens Lov og udførtes uden dybere Forstyrrelse paa nogen af Siderne. Hemmeligheden i hin Blidhed og Renhed indeholdtes maaske, idetmindste tildels, i den Omstændighed, at Borris havde en Liden-

skab, en af de stærke, vedholdende, men uskyl-
dige Lidenskaber, der ere som en Foryngelses-
drik. Han samlede paa et Herbarium, og til
hver Blomst og Plante, han tørrede og henlagde
i store Ark graat Papir, føjede han dens Billede,
som den levede. Han tegnede korrekt og haand-
terede Vandfarven med al nødvendig Smag, og
i denne Beskjæftigelse var hans Livsglæde.

Hvorledes han var kommen til denne By og
havde faaet sin Skjæbne fuldbragt der, er snart
fortalt, hvorvel der er lidt mere Bevægelse deri,
end man ved Synet af den stille Mand vilde
formode.

Hans Fader var en fattig Kunstner, en
Maler, der døde tidlig, og Moderen havde med
stor Anstrængelse skaffet ham en taalelig god
Opdragelse og faaet ham ansat som en af de
saakaldte »Rentekammerdrenge« og derpaa sendt
over til en af »vore vestindiske Ejlande« — som
man dengang sagde —, rigtignok i en under-
ordnet Post, men med Haab om at stige. Men
han havde ikke kunnet taale Klimaet og var
blevet Huslærer hos en hjemrejsende Familie og
saa Huslærer paa en Gaard, hvor Familien hørte
hen. Der var han falden i Kjærlighed til en

fattig og forældreløs Pige, som Familien rigtig nok allerede havde havt hos sig i Vestindien — maaske havde hun bidraget til, at han ikke kunde blive i Klimaet derovre —; han havde giftet sig og sat Bo i den nærliggende Kjøbstad som Skoleholder.

Han havde to Døtre, af hvilke den ældste, Karen, i sit syttende Aar, ved Moderens Død overtog Husholdningen; den yngste, Marie, var da syv Aar.

De lignede begge Faderen, men paa ulige Maade. Karen havde faaet noget af det Brede, der paa hende blev tungt og kluntet; hun var stille og lidet begavet, men tænksom og paa-lidelig i de smaa Forhold, hun skulde beherske. Marie havde Faderens mærkelig rene Profil og — rimeligvis fra Moderen — noget Fint eller Spinkelt, »som en Stængel«, plejede Borris at sige. Livlig og glad var hun ogsaa, som Faderen undertiden sagde, at han havde været i sin Ungdom, men som ikke mærkedes længer.

Dette var Familien Borris. Den hørte jo uægtelig ikke til det ganske Simple eller Lave; som Skoleholder havde Borris endog en vis Værdighed at hævde, navnlig paa den Maade,

at han i selskabelig Henseende ikke skulde søge sine Undermænd, men paa den anden Side heller ikke ville paatrænge sig Embedsstanden eller den formuende Borgerstand. Det lykkedes ham ifølge hans Natur at følge denne gyldne Middelvej; han holdt sig »paa sit Eget«, og Børnene voxede op til det Samme. Stillingen blev klart tegnet ved en ganske ringe Lejlighed: En Aften, ved Jule-tid, hørte Marie Musik og løb efter Lyden og kom til et stærkt oplyst Hus. Hun krøb op paa en Snedrive, hvor andre, fattige Børn havde taget Plads, og saa ind: der dansede Børn fra den store Verden, fra Latinskolen, fra Præsten, Justitsraaden, Kammerraaden; alle de smaa Piger vare i Hvidt og tindrede. Med Et stod Karen ved Snedriven, saa og lyttede ogsaa et Øjeblik, men greb snart Marie, og førte hende bort, idet hun næsten haardt sagde: »Kan man ikke være inde, skal man dog ikke staa udenfor!« — Indtil Karen rørte ved hende, havde Marie troet sig indenfor.

Til Gjengæld havde man Hjemmet, Huset. Det var lille som selve Familien; men der var Have. Det synes eller syntes endnu dengang i en Kjøbstad ligefrem og selvfølgelig, at der

skulde være Have til et Hus; men en saadan Hverdagsting er dog en stor Meddelagtighed i Tilværelsens Herlighed, en Medejen af Jorden, af Luft, Lys og Farve, af det hele Liv, som sover sin Vintersøvn, vaagner, pibler, udfolder og fryder sig med den stigende Sol. Saa godt som uden at vide det har man saa meget Selskab i Ensomheden, saa megen Nydelse i Tarveligheden!

Føj nu til Billedet af Huset Familiens Stads- og Dagligstue med det blaatmalede Bjælkeloft, de hvidtede Vægge, de smaa Ruder og de Birketræes Møbler, hvilket Altsammen blev af Karen holdt saa rent og blankt, som om det daglig ventede stort Besøg, og hvis Stilhed blev saa at sige gjort fornemmelig ved Afbrydelser fra Skolestuen, ved et pludseligt Skrig, ved de bortfarende Drenges Larm, der sagtnede og forsvandt og gav Stilheden tilbage til sig selv. Og saa Borris, naar han efter Dagens Gjerning med Velbehag, ja med en Slags Andagt satte sig til sin Yndlingsbeskjæftigelse og enten for at holde Marie artig eller til Løn for hendes Artighed lod hende faa Blyant for at tegne en Blomst, medens Karen sad husmoderlig som en aldrende

Kone og strikkede og vogtede paa det Hele. Fik Borris saa en Afbildning færdig, hvormed han var rigtig tilfreds, da fejlede det ikke, at han i første Øjeblik gav Tilfredsstillelsen og Glæden Luft, endog med nogen Selvros, der i Reglen endte med: »Her i Byen forstaar man sig nu ikke paa det.« — Ved en saadan Ytring var der Noget ligesom et Pust, der blæste hele Byen bort; men det kom tillige saa sagtnodig, at Byen strax igjen laa med usvækket Magt om og over dem, i Kraft af Tingenes Orden og Ret. En Fremmed vilde ved at komme ind i Huset havt en Fornemmelse som af at være naaet til et Sted, hvor Verden stod stille og helst ikke maatte røre sig, og dette var nok selve Borris's Mening eller idetmindste hans Ønske. Men den rører sig, om endog saa langsomt som Uhrets Viser eller som Frøets Spiren; det bliver Altsammen fuldbragt: Timen slaar, Blomsten kommer frem, Sandet er udløbet, og det er jo kun Maaden, hvorpaa det sker, der udgjør selve Livet og dets Krønike.

Tre, fire Aar gik hen, da mærkede Borris, at der kunde foregaa nogen Forandring ogsaa i hans Hus: Hans ældste Datter forlovede sig.

Han kunde ikke rigtig forstaa, hvorledes Kjærlighed og Forlovelse kunde naa til en saa stille og ensom Pige; men paa den anden Side var det dog saa naturligt. Karens Udkaarne var en Landmand, der efter sin Egns Skik tillige drev lidt Udførsel og Søfart, og da han ikke kunde undvære en Kone i sin Husholdning, stod Brylluppet snart. Saa maatte Borris holde Pige, og Marie maatte hjælpe til, og saa blev der kun liden Tid for hende til at hjælpe Faderen med Tegning og Maling. Hjemmet var helt forandret; altid blev Karen savnet, ikke fordi hun selv havde bidraget synderlig til Glæde i Huset, men fordi de to Andre under hendes Beskyttelse havde haft det saa godt, kunnet leve deres stille Liv.

Skæbnen hjalp dem paa sin egen Maade ud over dette. Efter to Aars Forløb døde Karens Ægtefælle, og hun tog hjem igjen til Faderen. Da hun kom, havde hun ikke længer Taarer som den, der kommer med sin første Sorg. Der var i Maaden, hvorpaa hun steg af Vognen og tog sig af de medbragte Kister, noget Forretningsmæssigt, Kølgt, som kunde bringe til at tro, at hun ingen virkelig Sorg følte, og at Del-

tagelse ikke var paa rette Sted. Hun vedblev ogsaa at være saa lidet talende som før; men nu var der den Forskjel, at der syntes at være Noget at tale om, og at Tavsheden betød Andet end før. Marie gik omkring den lukkede Skikkelse, spejdende efter, om den ikke vilde aabne sig, blot aabne Armene til et Favntag; nej, Søsteren holdt sig stille og stram, men bar dog tillige et særeget, tungt Præg af, at Livet havde rusket i hende. Det snørede Maries Hjerte mere sammen, end Graad og Klage vilde gjort. Borris syntes ogsaa at studse baade over det Forandrede og det Uforandrede, men søgte derpaa at tage det Hele, som om virkelig Intet var sket. Han havde igjen sine to Børn; Karen overtog Husgjerningen, som om hun blot havde været borte fra Aften til Morgen, og han kunde igjen faa de uforstyrrede, blide Aftener med Marie ved Siden. Men for første Gang havde Marie ingen Lyst og saagodtsom ingen Dygtighed til at male Blomster. Hun kunde ikke værges sig imod, at de knækkede Blomster syntes hende at ligne Søsteren. Hun vilde gjerne føre baade Blyant og Pensel, men blot med andre Ting som Gjenstand, og sandt at sige fik

Faderen en lignende Fornemmelse, om end svagere: Blomsterne og Herbariet vare ikke for ham, hvad de havde været før, skjønt han ikke kunde opgive sin Syslen dermed. Men saa lærte han, saa godt han kunde, Marie at tegne andre Ting, skaffede Fortegninger og Billeder, og fandt snart selv Tilfredsstillelse i dette Nye.

ANDET KAPITEL.

Store Grønnegade er der et Hus, hvis lille Gaardsplads støder — eller i sin Tid, da denne Historie forefaldt, stødte — op til en Sidegaard eller Plads, og denne Plads stod i Forbindelse med Pistolstræde, hvilket udmundede i Peder-madsensgang. Befolkningen i disse Baggaarde, Gange, Stræder, udmærkede sig ikke ved Dyd og Ærbarhed, end ikke ved Forsøg paa at udfolde Skin deraf; de øvrige Kjøbenhavnere, som lagde Vind paa en af Delene eller begge, skyede Egnen som en nedarvet, skæbnebestemt, Politiet særlig underlagt Plet. Larmen og Skriget fra »Pistolstrædes Dreng«, naar de legede og sloges — hvilket de næsten gjorde altid —

havde Omboerne vænnet sig til og tænkte saa lidt derover som mulig. Der ligger vistnok i disse nu forsvundne, vel tilbyggede Egne et ikke ringe Emne for poetisk-historisk Skildring; men min Pen er for svag dertil, og de spille desuden kun paa ganske forbigaaende Maade en Rolle i denne Fortælling.

En lille Dreng henhørende til Stedet i Grønnegade, en prægtig Dreng med gult, krøllet Haar og livlige, brune Øjne, kom ned ad Trappen til Gaarden, med et gammelt Kisteskaft i den ene Haand, en ny Pisk i den anden, en trekantet, hvid Papirshat paa Hovedet. I Gaarden stak han Kisteskaftet mellem Benene, og i samme Øjeblik blev han en Rytter, en Krigsmand eller en Kanekusk, der først under høje Smeld af Pисken kredsede Gaarden et Par Gange rundt og saa med Et, da han saa Sideporten staa paa Klem, satte i Firspring ud ad den og ind i Pistolstræde. I samme Nu var en Flok hverken helt eller rent klædte Drenges samlet om ham; men istedenfor, som det kunde ventes af dem overfor et velklædt Barn, at falde over ham og tage Hat og Pisk og Hest fra ham, omgave de ham som Indianere en Hvid, med

hvem de have røget Fredspiben, og den ene efter den anden bad om Lov til at prøve et Knald. De vare alle kyndige i den Slags Ting, vidste, hvad en Pisk kunde taale, og lovede at tage varlig paa Ulriks, hvilket de ogsaa øjensynlig gjorde; men det kunde ikke undgaas, at efter endel gode Smeld begyndte Pисken at gispe og gav tilsidst slet ingen Lyd. Den lille Dreng tog den tilbage uden at beklage sig, steg igjen til Hest og red hjem med Hyp! Hyp! istedenfor Smeld.

Hvordan var han kommen til det venlige Kammeratforhold paa dette Sted? — Det var sket paa meget naturlig Maade. En Dag, da Ulrik havde faaet sin første Billedbog, en ABC med de bekjendte farvede, vilde og tamme Dyr, var han første Gang stormet ud paa Pladsen for at vise Andre sin Herlighed. Han traf i Øjeblikket kun en svag, pukkelrygget Dreng, paa hvem Billederne gjorde et overmaade stærkt Indtryk, og som fulgte med ind i et Skur, hvor han fik al den Forklaring af Billedverdenen, som Ulrik kunde give. Dette Møde i Skuret gjentoges i samme Øjemed adskillige Gange; men saa kom en brat Afbrydelse, idet der nemlig en Aften

var en fuld Mand paa Østergade, og den Pukkelryggede, som var i den jublende, pibende Drengeskare omkring Manden, blev overkjørt eller blev berørt af en Vognstang paa en Maade, som en stærkere Dreng kunde have taalt, men som blev hans Død. Siden den Tid var den Pukkelryggedes Ven fredlyst i Pistolstræde. De Folk, der undertiden saa til fra Kjøkkenvinduer i Nabolaget, kaldte ham for Spøg Prinsen af Pistolstræde.

Dette var en Titel eller et Tilnavn, der i visse Maader smigrede, men i andre Maader mishagede hans Forældre eller da især hans Moder. Hun forlangte ofte af hans Fader, at han alvorlig skulde holde Ulrik fra det Kammeratskab; men det vilde han ikke. Hun selv søgte jævnlig at udrette Noget med det Milde, ved at sige: »Husk paa, hvem Du er, og hvem de Dreng er!« Men det frugtede ikke.

Hvem var da han?

Hans Fader, Jens Ditlevsen Skau, var en af Mændene fra 1801, det vil sige, han var i en Alder af sytten Aar bleven tagen til at kæmpe med paa hin Hædersdag, den 2den April, og havde gjort det som Alt, hvad han gjorde i

Verden, med Samvittighedsfuldhed; men i Forvejen havde han været tre Aar i Gjørtlerlære, og skjønt han gjorde flere Orlogstogter, vendte han dog, saasnart han blev fri fra Tjenesten, tilbage til Gjørtleriet, gjorde sig en Tidlang Haab om at kunne blive en stor Mester, men blev ved Tidernes Ugunst ikkun en lille Mester, der sad stille og standhaftig ved sit Arbejde. Han havde giftet sig i Haabets, men ikke i sin egenlige Ungdoms Tid og var paa den Tid, vi nu tale om, noget over fyrretyve Aar, altsaa i kraftig Alder, men lidt medtaget af Slid i smaa Kaar.

Det var i Overgangstiden, inden Skuffelserne kom, at han, næsten til sin Overraskelse, havde vundet sin smukke Brud. Hun var ikke blot smuk, men ogsaa i visse Maader fornem. Som ung, forældreløs Pige var hun kommen i Tjeneste hos en adelig Frøken, der selv var ganske uden Formue, men førte et standsmæssigt Liv ved Hjælp af Gratialer, som hun mest fik af Kongens Chatolkasse. Hun maatte ofte gjøre mange Skridt for at faa disse Gratialer, og lignende Skridt gjorde hun hos andre højtstaaende Personer for at skaffe enten sig selv eller Slægt-

ninge Understøttelse. Sligt følte ikke som en Skam; det var allerede en Ære at være af saa god Familie, at man havde Krav paa den Slags Gunst. Den lille Pige voxede op til at blive en Blanding af Stuepige og Fortrolig hos sit Herskab og fik ved at gaa mange Ærinder en vis Vane paa den store Verdens Trapper. Efter-som hun voxede sig smuk og net, fik hun ogsaa endel Tilbedere af forskjellig Art. Der var bl. A. to unge Løjtnanter, Søstersønner af hendes Herskab, en Urtekræmmersvend, Under-officer i Livjægerkorpsen, og endelig Jens Skau, som oprindelig var et fjernt Barndomsbekjendtskab. Det er vanskeligt at sige bestemt og for hvert Øjeblik Vedkommende, hvorhen den unge Piges Sind hældede; hele Sagen blev afgjort ved, at hendes Herskab engang troede sig Døden nær og som en Slags Testamente sagde til hende: »Tag Dig iagt, Lisbeth, baade for Officerer og Underofficerer og gift Dig med denne hersens Skau.« — Det Raad fulgte Lisbeth paa en Tid, da Jens Skau allerede havde begyndt at mistvivle om sin Lykke; men saa maa ogsaa siges, at hun blev ham en tro og ærlig Hustru, hvilket ikke er det Samme som at sige, at hun

og han altid vare ligesaa glade i hinanden som paa Bryllupsdagen.

Ægteskabet var i nogle Aar barnløst, og da saa den indholdsrige Tid kom, havde Mdm. Skau endel Forestillinger, som maaske Nogle ville finde sælsomme, Andre naturlige. Det syntes hende, at det Store, Glimrende, Fornemme, som hun havde set paa Afstand, nu vilde blive virkeliggjort, gjenskabt i hendes eget Barn, og at den svimlende Lykke, hun i Øjeblikke havde drømt om for sig selv, vilde blive Barnet til Del og løfte det til noget Mageløst, Vidunderligt. Mdm. Skau kjendte Intet til de fornemme Damer i Oldtiden, der havde havt lignende Følelser og nedledet deres Afkom fra et Lyn, en Guldregn, et Besøg af Krigsguden eller desl.; men hun havde læst i en dansk Bog, at en af vore Konger havde havt en naturlig Søn, der hed Ulrik Frederik Gyldenløve og blev en stor Helt. Havde der staaet uægte Søn, vilde det have skræmmet den ærlige Hustru; men Ordet »naturlig« tiltalte hende sært, næsten som »overnaturlig«, og da det virkelig blev en Dreng, stod det fast hos hende, at han skulde hedde Ulrik Gyldenløve Skau. Men ved Daabshandlingen indtraf

det Uheld, at Navnet enten blev sagt utydelig, eller at Præsten ikke hørte det tydelig; han døbte Barnet: Ulrik Gyllike Skau. Dette Uheld kunde for Mdm. Skau været et Varsel, et Fingerpeg hen til Ordsproget om at plukke Kirsebær med de Store; men hun valgte at lade som Ingenting. Navnet Gyllike blev aldrig nævnt, og selv trykkede hun sin Søn til sig som en Gyldenløve, kaldte ham saadan, naar de vare ene, og fortalte ham, saasnart han kunde skjønne, Eventyr om, hvordan hun og han skulde blive hentede i en Guldarm og bo hos en Prinsesse i et Slot af Ædelstene. I saadanne Slotte var der ingen Plads for Værkstedet og Faderen; men Drengen syntes snart at forstaa den Kunst at tage dem med ind i Værkstedet og at gjenfinde dem i et Stykke Messing eller i et Værktøj, som Faderen gav ham at lege med. Som om han tidlig begreb og følte for Faderens Slid, vilde han tage Del deri, og Jens Skau vaklede imellem, om han skulde ønske Drengen til Gjørtler eller til Sømand, hvorvel han ansaa begge som hundske Næringsveje. — Mdm. Skau var ganske enig med sin Mand i at kaste Vrag paa begge; men hun vilde tillige et tredje:

Ulrik skulde være Student. Jens Skau forstod sig saa meget paa Lærdom, at han vidste, det kunde Ulrik ikke blive i Pogeskolen, hvormed hans Moder foreløbig havde maattet tage tiltakke for ham; men saa sagde hun med sælsom, indesluttet, hemmelighedsfuld Mine: »Han kommer nok i Latinskole«, og dertil gjorde hendes Mand den ikke meget fine Bemærkning: »Det er fælt at høre en Loppe gø.« — Var et saadant Ord sagt, talte Ægtefolkene ikke mere sammen den Dag.

Ved denne temmelig lange Forklaring vil man ventelig forstaa Faderens og Moderens Stilling til Legen i Pistolstræde.

Skau havde et Næstsødskendebarn, en Skipper, der gik i Fragtfart paa Kysten og nu og da besøgte ham paa Værkstedet. Han kom sjælden eller aldrig ind i Stuen; Mdm. Skau kunde ikke lide ham, af den Grund, som hun sagde, at han spyttede saa meget; Skipperen selv mente, at det var, fordi han ikke var Baron. Efter et Besøg af den Art kunde det Usædvanlige hænde, at Skau i flere Timer forlod sit Værksted for at aflægge Gjenbesøg paa en af Pladserne, hvor Jagten laa, og faa sig en

Passiar i Duft af Tjære og om gammel Tid. Indtraf Sligt paa en Søndag, tog han Sønnen med. Foruden det at gaa strunk og stolt ved Faderens Haand gennem Gaderne havde Ulrik ikke synderlig Fornøjelse deraf. Paa Pladsen var Alt dødstille. Mens Faderen og Skipperen sad i den trange Kahyt indhyllede i Tobaksrøg, fik Ulrik sig gjerne en Leg paa Dækket med Skibsdrengen; men den førte sædvanlig til, at han ved Tilfælde fik et Spark eller et Slag. Naar han da kom hjem til Mo'er, havde hun den Tilfredsstillelse at høre, at han paa ingen Maade vilde tilsøs.

Men engang kom Skipper Jepsen med en Indbydelse. »De trende Brødre«, saaledes hed hans Jagt, skulde gjøre sin sidste Tur for det Aar, tilbage til Hjemstedet, og Jepsen foreslog Skau at følge med til Dragør, særlig i Anledning af, at et stort Skib, som Rygtet sagde, stod i Brand derude. Vilde man med, maatte det være strax. Det var Mortensdag, og Ulrik havde i den Anledning fri for Skole. »Vil Din Hvalp ud at sejle med sin Fader?« spurgte Jens Skau. — Til en saadan Indbydelse siger man ikke Nej! — »Giv ham en varm Trøje paa«, bød

Jens, og ved saadanne Lejligheder, naar Noget kunde udføres øjeblikkelig, var han saa myndig som en Kommandør paa Skansen, og man lystrede uvægerlig.

Farten herfra til Dragør er, som bekjendt, ikke lang, naar man har nogenlunde Medbør, i Reglen heller ikke mærkelig, malerisk eller romantisk. Kjøbenhavn vender Ryggen til Havet eller Sundet og synes ligegyldig for at tage sig ud fra den Side. Videre mod Syd er flakt, kjedeligt Land. Men hvad er kjedeligt for en Dreng som Ulrik, der for første Gang kommer ret ud at sejle! Skibet er et Levende med store Vinger; alle Gjenstande fjærnt og nær fare op, ville med eller drage bort, dukke sig, hilse. Hvert Slag af Vandet mod Skibets Planker, hvert Sprøjt fra dets Bov er en Bedrift — thi man er paa Vej til store Eventyr, ja man er i dem, man kæmper, man bryder frem, man rider over Noget, som hindrer, og henad Noget, som nysgjerrig ser op med Blink næsten som Øjne. Og man skulde frem og se et Skib staa i Brand!

Deri blev man dog skuffet. Da de naaede Dragør, var der hverken Brand eller Røg, und-

tagen fra de lave Skorstene paa Land. Et Skib havde rigtignok en Dags Tid i Forvejen standset ved Havnen for at faa Hjælp til at slukke Ild, men var efter et Par Timers Forløb gaaet videre. Derimod laa der et andet Skib, som af andre Grunde blev opholdt en Stund udenfor Havnen, og hvis Kaptajn stod paa Bolværket, da de i den lille Jolle lagde til. Med vældig Stemme og med en vældig Ed raabte han: »Nu har jeg, den Onde o. s. v., aldrig set saa galt! Det er jo Jens Skau!«

Jens Skau mente, at det var ikke saa galt set endda, og syntes at skulle kjende Stemmen, og det viste sig da ogsaa, at han kjendte Personen trods nogen Forandring, som var foregaaet med ham, siden de vare Kammerater sammen. Det var en Kæmpe i Højde som i Drøjde, med smaa, lystige og skarpe graa Øjne, stort, rødligt, graasprængt Skjæg, kobberbrune Kinder, gulrødt Haar, der hang ned fra den sorte, stormhueagtige Kabuds, brun Vams eller Jakke og Støvler som Kanoner. Da han med et mægtigt Næveslag havde hilst paa Skau og med Spørgsmaalet: »Er det Din Dreng, Jens?«

havde taget Ulrik op i sin taarnhøje Favn, var han ligesaa fornøjelig som en Ildebrand.

Han havde bragt Vin fra Spanien til Rusland og skulde nu med Hamp, Talg og Tjære til London, og da han altsaa skulde forbi Kjøbenhavn, tilbød han Skibslejlighed hjem, hvad selvfølgelig blev modtaget med stor Tak og Glæde.

Hvilken Forandring at komme fra Jagten »De trende Brødre« ombord i dette Skib, der syntes bygget for Kæmpen! Det var som en By med Hørkrambutikker, med Talgfustager, Tjæretønder, Hampeballer. Skanseklædningen var saa høj, at Hav og Land forsvandt, og Sejlene, der spredte sig, saa overvættes store, at de dækkede for selve Himlen. Krøb man op etsteds og saa, hvorledes Skibet skød frem, uden at Bølgerne, der havde tumlet ganske godt med Jagten, formaaede at rokke det, havde man en Fornemmelse, som om det kunde splitte Landet, hvis det gik paa.

Hvor kort end Farten var, blev der dog Tid til, at Kaptajnen kunde byde sine Gjæster spansk Vin, og da man drak paa gamle Minder og nyt Gjensyn, sagde Kaptajnen med et kjærtegnende

Blik paa Ulrik: »Han skal vel tilsøs, hvad Du? — Du kan lade mig faa ham, forstaar sig, engang ved Lejlighed — naa, Du trækker paa det? Du tør vel ikke for Kjærlingen!«

Det var saa rigtig gjættet, at Jens Skau for at gjøre det til Lyv sagde med stor Ro og Alvor: »Vi kan jo tales ved derom; nu skal Du jo først til London.«

Da Ulrik kom hjem, var han i en Rus af Forelskelse og erklærede Moderen, at han skulde og vilde tilsøs med den store, røde Kaptajn, og ved første Lejlighed gjentog han det i Pistolstræde med Tilføjende, at han vilde være Admiral, hvilket man ikke havde Noget imod.

Skau sad igjen flittig ved sit Arbejde og sagde Ingenting; men i hans Øjne var der jævnlig et Smil, som om han sagde til sin Hustru: Stik Du den! — Det syntes vanskeligt, og man skulde ikke troet det; men hun stak den alligevel.

Et sært Tilfælde kom hende rigtignok til Hjælp; men hun greb det med begge Hænder og bragte Mere ud af det, end de fleste Andre vilde have formaaet.

Kongen »kjørte til Højesteret«, det vil sige: Enevoldsherskeren drog med Pragt og Højtidelighed fra Amalienborg til Kristiansborg for at indvie den aarlige Aabning af Rigets Højesteret med sin Nærværelse, fremtræde som Rettens Kilde og Ophav og erkjende Retten som sin Begrænsning.

Det var en bidende kold Martsdag; men det havde tøet om Natten, og Gaderne vare sine Steder meget glatte. Mdm. Skau tog altfor stor Del i, hvad der vedrørte »de høje Herskaber«, til at hun ved en saadan Lejlighed kunde blive hjemme, og hun havde Ulrik med. De stode i Nærheden af Holmens Bro, overfor Kirken, i en Menneskeklynge, der af en Husar blev holdt i Ave og Afstand. Da Toget nærmede sig, da de heldigst Stillede kunde se Løberne i røde Livkjoler, gule Knæbenklæder, hvide Strømper og med Blomster i Hatten, da det næste Øjeblik vilde vise Guldtopperne og Seletøjet blinke paa de hvide Heste og saa det Egenlige, det Ventede, det Store: Vognen af Guld og Glas, hvori Kongen sad, — da Alle trængte paa som med et stort Bølgeslag, lod Husaren sin Hest gjøre Kaprioler for at indgyde Frygt; men den

gled, sprang højt op, gled igjen og sparkede til alle Sider. I sin Angst for Hesten løb Ulrik ud i det aabne Rum, faldt og rullede eller gled henad Stenbroen, hen imod de hvide Heste, der »dansede« foran Guldkåreten. Et Angstraab hævdede sig fra Mængden, højt skrigende løb Mdm. Skau efter sit Barn trods alle Husarer, Kongens Vogn holdt, hun greb sin Dreng, Majestæten spurgte, om Barnet var kommet til Skade, hun havde Aandsnærværelse nok til at neje dybt og svare: »Nej, Deres Majestæt«; Toget kørte videre.

Kongen havde talt til hende! Hun havde talt med Kongen! Kongen havde spurgt efter hendes Barn! Hendes Barn havde været i Livsfare foran Kongens Heste! Hun ventede hver Dag en kongelig Lakaj. Men han kom ikke.

Naar Bjerget ikke vil gaa til Mahomed, gaar Mahomed til Bjerget. Mdm. Skau fornam saa stærkt og holdt saa fast paa den vidunderlige, hvorvel svage Forbindelse, der var tilvejebragt mellem hende og Kongen, at hun, med sin Fortid, med sin gamle Vane til at søge de Fornemme, løftede Tanke og Blik til Amalienborg. Hun gik til Kongen og kom ind, og saa godt forstod hun at tale om Barnets Fald og Frelse,

om sin Husbond og 2den April 1801, om Dren-
gens Begavelse, at hun fik kongelig Bistand mod
sin Husbond, nemlig Tilsagn om 30 Daler aar-
lig, foreløbig i tre Aar, til Skolegang.

Det var efter Tidens Forhold en betydelig,
om end ikke ganske tilstrækkelig Hjælp; men
Mdm. Skau havde nu faaet, som man siger, Blod
paa Tand, og hun gik til en anden Fornem, en
Admiral. Han kunde huske Jens Skau; de havde
været paa samme Skib 1801, og senere, paa et
Tog til Island, havde han havt Jens under sig.
Han gav en Sum en Gang for alle »til Bøger og
Klæder«. Men dette beholdt Mdm. Skau for
sig som en Hemmelighed. Kongens Gave var
nok til Sejr i Huset; den var ikke blot en Penge-
hjælp, men en Bemyndigelse, en Befaling, en
Himlens Vilje. For Gud og Kongen stryger
man sit Flag, og det gjorde Skau, kun ikke med
Glæde. Det var at mærke, at han blev tavsere
end før, holdt sig til sit Eget, det vil sige, til
Værkstedet, og ikke blandede sig i, hvad det
Nye i Huset vilde. — Ulrik havde vel Møje med
at forstaa, hvad Mærkeligt han havde udført ved
sit Fald; men han kom snart ind under det
Magiske, som var i Ordet Kongen, tilmed da

hans Fader saa øjensynlig bøjede sig. Han fik ogsaa Begreb om, at han nu maatte afholde sig fra Pistolstræde og forberede sig til større Skæbner.

Medens altsaa Eventyrets Guldkarm omtrentlig var kommen til Mdm. Skau og Ulrik og holdt for Døren, var det Synd at sige, at hun blot drømmende ventede paa at blive kjørt videre. Hun tog rigtignok sin Tilflugt til et Redskab, der i vor Tid mest har hjemme i Eventyret, men hun tog det i Brug for Alvor, nemlig en Spiderok. Hun havde fra lille af været flink til at spinde Hør fint og jævnt; nu fik hun ny Arbejdslyst og Kraft, spandt langt ud paa Natten. Dengang kunde der ved den Slags Husgjerning endnu tjenes Noget, om end ikke Meget; men hvad det end var, kunde det opspares for »Studenten«. Skau skulde ikke slide for det, han var ikke Fader i den Forstand.

Paa den højtidelige Dag, da Mdm. Skau bragte sin Søn til Latinskolen, havde hun ikke fjærneste Tvivl om, at Alle i Skolen vilde ikke

blot beundre hendes Søns Ydre, hans Skjønhed og hans Dragt, men ogsaa saa at sige se ham indenfra udad, føle Gyldenløven i ham. Deri kan Ingen fortænke hende; men, som Verden nu engang er, kunde det heller ikke fortænkes de Andre, især Kammeraterne, at de paa deres Maade kom til et Skjøn udefra indad.

Efter Skik og Brug blev han som nykommen sat nederst i Klassen, og hans første Fortrolige var den Næstnederste.

»Hvad skal Du være?« spurgte Næstnederste med et Blik paa Ulriks nye Trøje.

»Jeg vil til Højesteret.«

»Hvad er Din Fader?«

»Han er Gjørtlermester; men han har været i Krig!«

»Saa? Hvor?«

»Den 2den April 1801, her ude paa Rheden!«

»Var han Officer?«

»Nej.«

»Var han Underofficer?«

»Nej.«

»Naa!«

»Ja, men jeg har en Moder, der har været hos Kongen, og Kongen har sat mig i Skole!«

Det var særeget store Ord blandede med Smaat, og de medvirkede strax til, at Ulrik fik en Plads, der i visse Maader stod ledig og ventede paa ham.

Klassen var, uden ganske bestemt Skjelnemærke, delt i to Partier, de rigere og de simplere. De Første havde en Chef ved Navn Martinus Gregers de Witte, Søn af en rig Officersfamilie. Det prunkende Navn stod fuldt skrevet paa alle hans Bøger og blev anbragt under hans Stile, uden Hensyn til, at en Lærer undertiden kunde læse det op med et Skjær af Ironi. Det var en kjøn, noget bleg, forkjælet Dreng, ikke højt oppe i Klassen, skjønt heller ikke langt nede — hvilket han forøvrigt ikke lagde Vægt paa, fordi han havde Interesser udenfor og over Skolen —, en elleve-aarig Dandyperson, der kunde hævde sig endog overfor Lærere, bragte Kammeraterne Nyt fra den store Verden, havde en Anstand og en Behagelighed, som kunde gjøre ondt, naar man ikke var Gjenstand for den. Uden Aftale, som Følge af den Luft eller det Instinkt, der er i ethvert Samfund, det lille som det store, blev Ulrik, den raske, stærke Dreng med Fordringer og i en Pynt, man gennemskuede, udset til

Modstander, til Høvding for de ringere, som Martinus de Witte oversaa. Det var baade Alvor og Spøg.

Saa snart Mdm. Skau erfarede, at der var en de Witte i Klassen, paalagde hun Ulrik, at han fremfor Alt maatte holde sig gode Venner med den Dreng, og dertil var han villig nok. Man er ikke ustraffet et fattigt Barn; man har ikke uden Eftervirkning eller Efterve hørt det Ene og det Andet i Hjemmet; en Ydmyghedsfølelse ligger i Sindet, om man end med Moder-mælken har indsuget eventyrlige Haab. Ulrik saa op til den fornemme Dreng, beundrede ham og vilde gjerne gjengjælde lidt Imødekommen med Hengivelse. Men Martinus de Witte skjænkede ham knap et Blik, og Luften pustede Tvedragt.

Martinus medbragte hyppig et eller andet Lækkert, som han fordetmeste delte med Andre i Frikvarteret. Engang havde han et Bagværk med, som da var nyt, en stor saakaldet Kongens Kringle. Da han havde spist Halvdelen deraf og vilde dele Resten med Andre, faldt et Stykke til Jorden. »Aa, lad ligge«, sagde han og sparkede det bort. Ulrik havde

set til og beundret det fint udseende Bagværk uden at tænke sig, at han skulde have Noget deraf; men da de Witte sparkede til det lille Stykke, paakom der ham en Slags Gru som over en Forsyndelse; thi han var opdraget i, at man ikke maatte lade det mindste af »Guds Gaver« ligge paa Jorden, endsige haane det. De Wittes Blik mødte hans og misforstod det aldeles. »Vilde Du maaske havt det?« spurgte han haanlig. Øjeblikkelig gav Ulrik ham et Ørefigen. Martinus rettede sig som til Kamp, men indskrænkede sig til at sige med forbitret Ringeagt: »Matrosdreng!«

Ulrik kom hjem yderst ynkelig tilmode over at være bleven saadan krænket; Mdm. Skau var idetmindste ligesaa ulykkelig over Ørefignet. Efter en Stund faldt det hende ind, om ikke dette kunde føre til Forsoning, Tilnærmelse og Venskab mellem Drengene — mellem Familierne, havde hun nær tænkt —, og hun henvendte sig til Skolens Bestyrer, men blev temmelig kølig afvist med den Bemærkning, at man ikke uden Nødvendighed blandede sig i Drengenes Kjævl. — Saa var der Intet at gjøre ved den Ulykke.

Kort efter var det Fastelavn, og Martinus indbød den bedre Del af Kammeraterne til et Børnebal om Søndagen, hvilket medførte et dulgt, men dog kjendeligt Mismod hos de Udelukkede. Stemningen løftede sig, da Ulrik foreslog sine Venner at slaa Katten af Tønden hjemme hos ham om Mandagen. Mdm. Skau gik beredvillig ind paa Planen; den smagte dog af Høvdingeskab. Hun skaffede Værtens Tilladelse til Brug af Gaardspladsen og paatog sig Chokolade-gildet med Boller.

Men man havde alligevel gjort Regning uden Vært. Festen fandt Sted temmelig tidlig paa Formiddagen; Pistolstrædes Drengene vare endnu ikke dragne ud for ifølge gammel, ærværdig Skik at gramse om Skillinger ved Børstrappen. De uvante mange Stemmer, Slagene paa Tønden kaldte dem til; de brøde igjennem Porten, vilde lege med, reve Køllerne fra den pæne Skoles pæne Drengene, fore haardt frem, bankede hvem der satte sig til Modværge, og raabte meget slemt. Folk fra Huset kom til og jog dem bort; men i sidste Øjeblik samlede de sig om Ulrik og raabte med frygtelig Selvironi: »Æh! Prinsen af Pistolstræde!«

Dette var et uopretteligt Nederlag. Øgenavnet »Prinsen af Pistolstræde« blev maaske ikke helt forstaaet af Kammeraterne og kunde i alt Fald dø hen; men ogsaa uden det var der sket noget Afgjørende: Ulrik var sat paa sin virkelige Plads som en Dreng af simpel og fattig Byrd og i meget smaa Forhold — hvilket i og for sig ikke var ondt eller ulykkeligt; men han kom ned dertil i et Fald fra noget Højere, fra en falsk Glans, han kom som en ynkelig styrtet Prætendent.

Forholdene i en Skole ere saa, at skjønt stærke Modsætninger ikke udjævnes, træde de dog efterhaanden i Baggrunden og slumre hen, idetmindste tilsyneladende, under de mange daglige Berøringspunkter, under Løsningen af Skolens Opgave, under dens Disciplin. Ulrik kunde ogsaa lege som før med mange af sine Kammerater; men han kunde ikke drage dem til sig, betyde noget imellem dem, vove et højt Ord, end mindre et Slag. Der lagde sig noget Tungt om hans Forhold, og det fulgte med gennem Skoletiden. Tabet af den første Tids Glans og Glæde syntes ogsaa at virke tilbage paa hans Evner;

han blev en jævnt arbejdsom, middelmaadig Skoledreng.

Da de tre Aar vare ved at udløbe, skulde Mdm. Skau søge at faa det kongelige Tilsagn fornyet. Hun havde det Held igjen at faa Audiens og det endnu større, at Majestæten huskede Sagen. Men den gamle Konge havde faaet en Opposition, der talte om truende Statsbankerot; han var blevet nøjeregnende, var ikke tilfreds med Vidnesbyrdene om, at Ulrik var en sædelig og ret flittig Dreng. »Um«, sagde Kongen, »vi skal have Mere! Vi har saa Mange!« Han tilstod hende to Aar endnu, men forbød hende bestemt at komme igjen uden glimrende Anbefalinger.

Men de »glimrende« Vidnesbyrd vare ikke at tilvejebringe. Ulrik var ikke blandt dem, Skolen ventede sig Noget af, sagde Bestyreren hende. Det fandt hun forklarligt nok, eftersom hendes Søn var under et Tryk, uden den Opmuntring og Hjælp, som rigere Børn havde. — Saa gik hun igjen til Admiralen, Frederik Gre-gers de Witte, og fik af ham igjen en Sum.

Da hun kom hjem derfra og var ene, græd hun, tildels vel af Rørelse, af Taknemlighed mod

den milde, gamle Herre, men ogsaa af en Kummer, en dunkel Følelse, hun allerede havde havt, før hun igjen gik til ham: Det var saa særegent, at hun skulde bede om Naadsensgave hos Bedstefaderen til den Dreng, hvem Ulrik havde slaaet, og som var Skyld i Ulriks Forkuelse.

Hun spandt og spandt igjen for at kunne »spæde til«. Hendes Taarer faldt tit paa Traaden, der løb hende mellem Fingrene, og hun var ikke langt fra at tænke, at hun havde spundet sin Søns Skæbne galt.

TREDJE KAPITEL.

Kjøbstaden, hos Borris, fik man en Aften ved Pintsetid Besøg af Skipper Jepsen. Han var naturligvis ikke en Mand, der sejlede paa Besøg efter egen Lyst og Vilje; han skulde losse og lade lidt i Havnen, og til Borris førtes han af særlige Omstændigheder, der forenede det Nyttige med det Behagelige. Man maa vide, at Jagten »De trende Brødre« bar sit Navn med Rette; thi den var oprindelig bygget og udrustet af tre Brødre, hvis Børn arvede den saaledes, at den blev udstykket i smaa Parter eller hvad man nu vilde kalde Aktier. Karens Mand havde havt en saadan »Part«, og den var det Meste af, hvad hun beholdt ved hans Død. Det var

altsaa i sin Orden, at Jepsen, Søn af en af de oprindelige Brødre, hilste paa Karen og Familien og bragte hende Bud om Jagten og dens Udbytte. Borris havde kun truffet sammen med Jepsen ved Karens Bryllup — der blev holdt i Brudgommens eget Hus —, og saa havde de drukket. Dus, sagde Jepsen. Det stod meget dunkelt for Borris; men det blev snart muntert klaret eller opfrisket af Jepsen.

»Er det Din Søn eller Din Skibsdreng?« spurgte Borris, da man efter alle Forklaringer kom i Ro og lagde Mærke til et halvvoxent Menneske, der var blevet staaende ved Døren, lænet til Dørkarmen, med stort, gult Haar og underlig sørgmodige, brune Øjne.

»Nej, paa det Lag!« raabte Jepsen; »han er Studentmagersvend! Han er Søn af mit Næstsødskendebarn, ham, Skau, Gjørtlermesteren; han er kun med for Kommers kom fra Døren, Ulrik!«

Den »Kommers« var kommen ved et af Jepsens Besøg hos Jens Skau. Ulrik havde faaet sin korte Pintseferie, vidste ikke, hvad han skulde gjøre ud af den, trængte stærkt til lidt Glæde, og skjønt dette ikke blev sagt, kunde Jepsen se, at

han trængte til at komme »lidt ud i Verden«, til at smage Søluft. Mdm. Skau var ikke længer bange for Sømandsnykkerne; Tanken om at slippe ud i det Frie forenede sig hos Ulrik med Haab om Eventyr, om maaske at møde En som Kæmpen eller ham selv, og saadan kom han med. Men de tindrende Haab, Spejlingerne i Luften, vare snart forsvundne i den snævre og ensformige Virkelighed. Ulrik sagde ved sig selv, at hvis Martinus de Witte eller hans Kammerater vare dragne ud paa et saadant Togt, vilde det været under større og rigere Forhold. Nu var han iland, paa fremmed Kyst — som hver Havn havde heddet i Eventyrsproget —, og nu førte Skipper Jepsen ham til et lille Hus med lav Dør og lavt Loft. Han kom aldrig ud af Grønnegade og Pistolstræde. Var han endda Prins mellem de ganske smaa Folk — nej, heller ikke det! Derfor stod han der kejtet og sørgmodig, da Familien fik Øje paa ham.

»Skal De være Student?« spurgte Borris beundrende, og da man nu erfarede, at han gik i en over hele Landet kjendt, udmærket Skole, var i øverste Klasse og skulde dimitteres til Efteraaret, forekom han Familien næsten som en

forklædt Prins. Nu varede det ikke længe, inden Borris kom frem med Maries Tegninger; thi hvad end forresten en Kjøbenhavner og vordende Student kunde have lært og forstaa sig paa, saa tvivlede man ikke om, at han ogsaa havde Forstand paa det, som man selv levede og aandede i, og hvorvel man ikke tillagde Maries Tegninger nogen bestemt Betydning, vilde man dog gjerne have dem tilkjendt et vist Værd, eller man vilde blot afgive Bevis paa, at man dog ogsaa syslede med Noget ude over det ganske Simple og Almindelige. Ulrik levede udenfor den dannede Verden — naar ikke den blotte Skolegang regnes med — og især udenfor de Kredse, som dengang havde Kunstinteresser. Han havde aldrig havt saa meget som en Times Undervisning i Tegning og knap med Opmærksomhed set andre Billeder end dem, der hørte til hans Skolebøger, f. Ex. i Mythologi. Men dette forhindrede ikke, at han jo bar paa store, lysende Forestillinger om en hel Kunstverden af største Art; i Fantasiens var optaget skyggeagtige og dog straalende Billeder fra Parthenon, fra det høje Korinth, fra Olympia, hvor Fidias's mægtige Zeus-Statue af Guld og Elfenben indgød

Ærefrygt, ja Skræk. Han havde mere Begejstring for dette Usete, Forsvundne, end han vilde havt, hvis han havde set det, og med disse umaadelige Forbilleder som Maalestok betragtede han Maries Tegninger, der med fint Kjendskab maatte bedømmes efter, hvad der var eget, og hvad der var Kopi, og hvad der under det barnlig Famlende og Mangelfulde kunde love en Fremtid. Og en saadan Fremtid skulde han have ikke blot Evne, men Vilje til at finde hos et Pigebarn i et lille, ydmygt Hus, i en lille Kjøbstad! Havde han endda ikke været saa alvorlig, men en lystig kjøbenhavnsk Skoledreng, saa havde han først set paa den kjønne, fjortenaarige Pige og for hendes Øjnes Skyld beundret Tegningerne, om saa Fidias skulde vendt sig i sin Grav. Nu gjorde han sig, idetmindste ved de første Blade, virkelig Umage for at se, og medens han troede sig Dommer ligesaa fuldt som Nogen, der gaar paa Udstillingen, blev han greben af Uvilje over det for ham Kjedelige og Indholdsløse og over den Smagløshed, hvormed det skulde vises en Fremmed for at fremlokke Bifald. Og skjønt han havde saa megen naturlig Sans for det Sømmelige, at han ikke sagde

noget ugunstigt Ord, men snarere lutter Ja og Ja, saa blev dog hans Ligegyldighed eller Mangel paa Anerkjendelse ikke skjult for Borris og Marie, maaske heller ikke for Karen. I dybeste Stillehed lagde Borris Tegningerne sammen og fremtog en Mappe med Vandfarve-Billeder, han selv havde malet i Vestindien. De tiltalte Ulrik; thi der var sjeldne Træer, stærkt farvede Blomster, sorte Mennesker i hvide og prunkende Dragter. Men han turde ikke ytre sig derom, fordi han ikke vidste, hvad der var Kunst. Skipper Jepsen havde været derovre og sagde som den Kyndige: »Saadan ser det sgu grangivelig ud!« — Ulrik fik Luft og raabte: »Jeg vil til Vestindien!«

»Hvad skal De studere?« spurgte Borris.

»Jura.«

»Ja, saa kan De jo blive Guvernør derovre«, sagde Borris, enten ganske for Alvor eller med lidt ironisk Bitterhed i Sindet, og tilføjede: »Skal vi saa have lidt Aftensmad, Karen?«

Saa blev Humøret igjen oplivet ved, at man fik Punsch, og at man paa Jepsens Opfordring drak Dus baade paany og helt rundt; thi sagde

Jepsen, »her er vi Alle i Familie, og her har vi ingen Baroner.«

Da de gik tilbage til Skibet, sagde Skipper Jepsen: »Naa, det var nok nogen rigtige Krage-tæer, hun havde malet op.«

»Saa? Hvorfor det?«

»Hvorfor det? Det kunde jeg da høre paa Dig.«

»Jeg sagde jo ikke et Ord andet end Ja.«

»Ja, aa ja. Ja vel gjorde Du det. Men det var S— til Ja! Det var, ligesom naar jeg vender Skraaen og siger Tvi til Mutter hjemme. Men hvad skal saadant Noget ogsaa til!«

Nu gjorde det Ulrik ondt, at han ved sin Autoritet havde frembragt et saadant Indtryk paa En, som trods Slægtskabet egenlig var uvedkommende, og som viste en Slags Skadefryd, og det blev ham ogsaa klart, at han kunde have saaret de skikkelige, gjæstfrie Folk. Som af en Taage hævede sig Borris's hjertensgode Ansigt, Marie fremsteg fin og kjøn, selv den tavse Søster stod for ham i særegen Hyggelighed, næsten under Billedet af en tro Hund. Den halve Nat laa han og fortrød og længtes, og da han ved Solopgang blev purret ud og hørte, at

Skibet skulde gjøres klart til at afsejle op ad Formiddagen, ilede han derhen uden ret at vide, hvad han vilde der.

Karen gik og fejede i Stuen og viste ham over i Haven.

Den var i Grunden simpel nok; to Gange med Ribs- og Stikkelsbærbuske krydsede hinanden og dannede fire omtrent lige store Dele med Urtebede, hvori der ikke var synderlig Mere end Aarets første Grønne. Sligt havde man set før; Højbroplads frembød paa en Torvedag fuldt saa megen Naturfylde. Men hvad Barnet fra Grønnegade og Pistolstræde aldrig før havde set, eller aldrig været tæt ved, omgivet af, var Frugttræerne, Æble-, Pære- og Kirsebærtræerne, der med deres Kupler af hvide eller rødlig hvide Blomster stode i Højtids Stilhed og Ubevægelighed under den blaa Himmel, medens de, som af et indre Liv, bævrede og tindrede med Dugdraabernes Spillen i Solglansen. I en af Gangene, der vare svagt strøede med affaldne hvide Blomster, gik Marie og spiste paa et Stykke Smørrebrød.

Synet var saa overraskende, næsten saa urimelig smukt som noget Eventyr, hans Moder

havde fortalt ham; men det havde tillige den kostelige Egenskab, at det var levende Liv, der med sin Friskhed trængte ind i hver Blodsdraabe og fyldte Sindet med Højtidelighed. Karen bragte en Spølskaal kogt Mælk, som Ulrik maatte tage imod trods sin Forsikring, at han havde faaet Frokost. Medens han sad ved Siden af Marie paa en Bænk og drak af Mælken, stirrede han ud paa Synet, der vedblev at staa uforandret og lige nyt. »Her er Himmerigs Rige!« udbrød han med dyb Overbevisning.

Marie saa sig om og fik ved denne Lovtale et Øjeblikks nyt Syn paa det Tilvante.

Hun førte ham udenfor Haven, op paa en Høj ved »Havnefogdens Lysthus«. Det var kun fire Pæle med et Tag; men derinde stod en Kikkert paa Stativ, og de vovede sig til at se i den, ud over Søen. Medens Ulrik kiggede, kom et stort Skib frem langt borte, og idet han saa de store, hvide Sejl og med overraskende Tydelighed en svær Skikkelse paa Dækket, raabte han, dels fordi han omtrent troede det, dels for at give sig nogen Vigtighed: »Der sejler mit Skib!«

Marie sprang til. »Nej«, sagde hun, »det sejler forbi, langt borte. Jepsen ligger nede i Havnen.«

»Det er ikke Jepsen, jeg mener! Det er min Kaptajn, som jeg har mistet, og som nu igjen sejler fra mig!« raabte Ulrik og fortalte om den store Begivenhed. Den Herlighed var slaaet itu for ham; nu gik Skibet der ude, han var spærret i Latinskole.

Marie havde ingen Sans for den Lykke at færdes der ude og fandt det meget større og lykkeligere at gaa i lærd Skole.

»Og naar man saa maa døje Ondt og mangel Gang være ulykkelig?«

Marie smilede ved Tanken om Drenges Ulykke i Skolen og svarede: »Hvad gjorde det? Man kom over det! Bare man lærte Noget! Bare gaa i god Skole!«

»Ja, hvis man kunde gaa her!« sagde Ulrik og saa sig om.

»Bare til Kjøbenhavn!« sagde Marie.

Borris kom. »Skau siger, at her er Himmerig«, sagde hun.

»Det er her saamæn ogsaa«, svarede Borris;

»Vorherre holde sin Haand over det! — Kom igjen og besøg os, naar Kirsebærrene er modne.«

»Saa skal jeg jo læse til Examen!«

»Det er ogsaa sandt! Til Lykke og Velsignelse! — Kom saa en anden Gang!«

Om det nu mest hidrørte fra Søen eller fra Landet, fra Naturen eller Menneskene og den aldrende Mands Velsignelse, eller fra Alt til sammen, vist er, at Ulrik kom hjem, ikke blot forfrisket og oplivet, men som et andet Menneske. Han havde faaet en Fjer spændt i sig. Istedenfor det Ubestemte, at skulle blive til Noget i en tilhyllet, taaget Verden og for sin Moders Skyld, havde han faaet en Opgave for sin egen Skyld, overfor en Verden, der var lys og stor, og som saa paa ham med venlige Øjne. I den Tid, der var tilbage inden Examen, læste han ikke blot med utrættelig Flid, men med Lyst og Glæde, fik alt det Gamle ligesom set paany, optaget i sig med ny Bevidsthed, og Udfaldet blev, at han til Skolens Overraskelse gjorde en udmærket Examen.

Hvilken Henrykkelse i Huset! Mdm. Skau faldt sin Mand om Halsen, og han klappede hende og sagde: »Saa fik Du dog Ret, Mutter!«

Og saa spandt og spandt hun igjen.

Strax efter sin Hjemkomst havde Ulrik skrevet til Marie med Hilsen og Tak for Gjæstfriheden, og efter Examen skrev han igjen og meldte det lykkelige Udfald. Maries Svar var saa afmaalt og stift som efter en Brevformular-bog, men tillige med en slet Haandskrift og et Par Retskrivningsfejl og Udslettelser, hvilket en ung Student med Laud kun af særlige Grunde bærer over med hos en Brevskriverinde. Men en alvorligere Ting kom til, stillede Marie i Skygge og afbrød Brevvexlingen. Paa den Tid var der i Kongefamilien et Par unge, smukke Prinsesser. Ulrik kom en Vinterdag over Amalienborg Plads, netop som der holdt Kaner udenfor Landgrevens Palais, og netop som en af de unge, fyrstelige Damer, rigt og koket klædt i Pelsværk, med sine brune Øjne saa op og tilbage paa sin pelsklædte Kavalier, der lige vilde sætte Kanen i Fart og smelde. Det var for Ulrik et saa vidunderlig skjønt Blik, at han blev staaende som fastnaglet og — var forelsket. Han

greb i sine Fritimer — naar han ikke var paa Kollegier eller gav Undervisning — til Poesien, skrev skønne Digte, som han dog hverken afsendte eller offentliggjorde. Hans Moder, der blandede sig i Alt ham vedkommende, fandt nogle af Digtene og blev hans Fortrolige uden at forarges. En Prinsesse var ingenlunde for god til hendes Ulrik. Som alt bemærket, Guld-karmen var kommen, hvorfor kunde hun da ikke komme?

Med dette og Mere hengik en Tid.

Medens Ulrik henkastede eller henlagde, hvad Marie havde ført i Pennen, havde hun været heldigere med Blyant. Hun havde tegnet ham. Hun viste ikke Faderen Billedet, men skjulte det heller ikke, saa at han tilfældig fandt det og blev overrasket deraf. Det var Ulrik i det Øieblik, da han var kommen ind ad Døren og stod lænet til Karmen med det sørgmodige Udtryk i de store Øjne. Hele Portrættet, hele Ligheden var i dette Udtryk; saa man nærmere til, skjulte Ligheden sig eller blev borte. Borris kunde

godt se det Mangelfulde, men maatte dog spørge sig selv, om her ikke var Bevis paa et virkeligt Talent, som kunde komme hende til Nytte, blive hendes Lykke, hvis det blev ordenlig udviklet. Og havde han ikke i saa Henseende en Forpligtelse? Men var Sagen ikke saa ganske usædvanlig? Og hvordan skulde den gribes an? Og maatte ikke Skylden eller Gjælden maales efter Evnen til at betale den? — Saadan hengik igjen en rum Tid i det gamle Gled, indtil en lille Ting frembragte stor Forstyrrelse.

Ogsaa herved spillede Hoffet en Rolle, om end kun svagt.

Der skulde være Fest i Byen i Anledning af en lykkelig Begivenhed eller en Mindedag i Kongefamilien. Der skulde være Bal paa Raadstuen, og det store, gamle Vindue over Raadstuedøren skulde prydes med et Transparent, hvis Udførelse overdroges Byens Malermester. Samme Malermester var en flink Mand til at male Pynt paa Vægge, Gibslofter o. desl. ved Hjælp af udskaaret Papir; men naar han ikke havde Formen, »Skabelonen«, hvori han skulde sætte Farve, saa kneb det for ham, skjønt han ikke vilde give officiel Erklæring derom. Efter en

Stund at have brudt sit Hoved med, hvorledes han skulde faa en Prydelse til de kongelige Navnetræk, huskede han paa, at Borris og hans Datter havde Ord for at male Blomster, og begav sig til dem for at faa tegnet og udklippet et Mønster. Dog bad han ikke ligefrem derom. Han begyndte med store Beskrivelser af dejlige Transparenter, som han havde set paa sine Vandringer, og saa vidt det var muligt at forstaa ham, havde han noget Lignende i sit Hoved og behøvede kun en Krans af Blade. Med Fantasien opfyldt af hans Fortællinger tegnede og kolorerede Marie to svævende Genier, der holdt en stor, fyldig Blomsterkrans over Navnetrækkene, og omgav det Hele med en Ramme af Egeløv. Malermesteren fandt Marie meget lærenem; fjern fra ham var enhver anden Opfattelse end den, at det spinkle Pigebarn udførte Alt ligesom under hans Diktat, og at han dernæst selv paatog sig det Egenlige og Væsenlige, at sætte kraftig Farve til. I Grunden var det vel ogsaa denne kraftige Farve, der gjorde Lykke — thi Lykke gjorde Transparentet, i høj Grad. Man var ganske stolt deraf i Byen og mente, at det vilde blive omtalt i Statstidenden, en Gunst,

hvormed Tidenden forøvrigt ikke var karrig, naar det gjaldt loyale Festligheder.

Borris var naturligvis med sine Døtre henne at se Transparentet og stod naturligvis udenfor, medens de Fornemme begave sig ind. Og der kunde Borris, i en Kreds af Medborgere, ikke lade være, med nogen Faderstolthed at udtale, at dette Vellykkede for en betydelig Del var hans Maries Værk.

Malermesteren havde Uvenner — hvilket i en lille By kan hænde den Bedste —, og de greb med Iver det maaske uforsigtige, men sandfærdige Ord fra Borris's Mund. Men Malermesteren, der følte sig dybt, haardt, usandfærdig krænkert, havde ogsaa Venner, som holdt med ham, endog iblinde, uden at have set Noget til Sagen. Det var især de højere staaende af Byens Damer. De havde det paa Fornemmelsen, at Marie skulde have Uret: Den simple, lille Pige, der levede afsides, vilde være Noget uden at være det i Kraft af Andre; hun var en lille Ærgjerrighed, der kunde have godt af at blive klapset lidt paa Fingrene for at blive beskeden og kvindelig.

Hvor meget man end lever »paa sit Eget« som Borris, saa kan Verden dog ved saadanne Lejligheder trænge ind, næsten gennem Vinduesprækker og Nøglehuller, og give En mange smaa Stik. Paa den anden Side stak man ogsaa Malermesteren, saa at han erklærede, at ville anlægge Injuriesag mod Borris og hans Datter; thi deres Paastand gik jo næsten ud paa at tyvte ham. Vel blev det ved den blotte Tale om Søgmaal; men velvillige Folk kunde tale til Borris om det, som om han maatte tabe eller allerede havde tabt det. Borris kunde ikke forstaa, hvorledes det var muligt, at Verden kunde være som en slem Skoledreng, og at han skulde sidde magtesløs med sin retfærdige Uvilje. Var der slet ingen Retfærdighed her paa Jorden? — Jo, det var der dog, om ikke netop paa den Maade eller i den Udstrækning, som den ellers saa fredelige Skoleholder længtes efter.

En aldrende Adjunkt, der selv tegnede lidt vilde overbevise sig om, hvad der var paa Bunden af Sagen, som gjorde saa megen Larm, og gik til Borris, hvor han blev modtaget med Overraskelse, Taknemlighed, Ærefrygt — Latin-skolen steg ned til Skoleholderen! Paa sin Side

blev han overrasket af Beviserne paa vedholdende, kjærlighedsfuldt Arbejde med utvetydigt Præg af Talent.

Alle Tre, Borris, Karen, Marie stode i lydløs Angst og ventede hans Dom.

»Havde jeg en saadan Datter«, sagde han, »sendte jeg hende til Kjøbenhavn. Jeg kjender en Professor ved Akademiet, som jeg vilde bede tage sig af hende. Jeg vil ogsaa anbefale Deres Datter til ham.«

»Ja —«, sagde Borris langt.

Mod Sædvane tog Karen Ordet og spurgte: »Hvad kan det saa blive til der?«

»Hvad kan det blive til her?« svarede Adjunkten.

Da han var gaaet, sagde Borris: »Ja, han kan sagtens! Han har fast Gage og fri Bolig!«

»Det kan der blive Raad for«, sagde Karen og fremhentedes sin »Part«.

Borris og Marie fandt Tilbudet naturligt, men dog en stor Kjærlighedsgjerning.

Karen sagde: »Bare hun ikke skal komme forpjusket hjem ligesom jeg, saa er jeg fornøjet.«

»Du kom ikke forpjusket!« raabte Marie, »Du kom med Sorg!«

»Ja, vær Du bare lykkeligere!«

Saa var der blot Spørgsmaal om, hvordan man skulde finde et Opholdssted for Marie i Kjøbenhavn. Man skrev til Skipper Jepsen og spurgte, om han ikke vidste et jevnt, stille Borgermandshus, som vilde tage en ung Pige i Kost. Han henviste til Skaus, og efter kort Tids Forløb fik man Brev fra Mdm. Skau, som meldte, at hendes Søn laa paa Regensen og studerede til Embedsexamen, og at hun som Følge deraf havde et Værelse ledigt.

Saadan kom Marie til Kjøbenhavn.

FJERDE KAPITEL.

aa den Tid var Marie henved atten Aar; men Tiden syntes virkelig at have staaet stille i Borris's Hus og i hende frembragt en Pige, der i Udseende svarede til, hvad de fleste andre ere i deres femtende Aar. Spinkel som hun var, syntes hun endnu ubetydeligere formedelst hendes Ængstelighed og Lidelse. Hun havde Hjemve, og hun bebrejdede sig, at hun havde ladt de Andre i Stikken hjemme. Vel sandt, hun kunde ikke hjælpe dem; men det var bedre at lide for og med dem end at være her i det Nye, Fremmede, Store, der tillige var saa beklemmende smaat. Kort efter hendes Ankomst sagde Mdm. Skau til sin Mand, med et mere træffende end

skjönt Billede: »Hun er ligesom den lille Hund, vi fik engang, som krøb hen i en Krog og sad og rystede, saa man saa Ribbenene.« — Men selve dette Forkrøbne bidrog til, at det Moderlige og Dygtige i Mdm. Skaus Natur fandt en behagelig Sysselsættelse med hende. Medens hun tog Barnet ligesom i Datters Sted, havde hun tillige en Fremmed, hvem hun af Hjertens Lyst kunde tale til om sin Søn, om hans rette Navn, Gyldenløve, om alt det Herlige i Fortid, Nutid og Fremtid, som Navnet og han selv indeholdt Bebudelse af.

Ulrik havde ingen Møje med at kjende hende igjen, skjønt hun for saa vidt var forandret, som hun ikke svarede til Haven hin Pintsedags Morgen. Idet Mindet derom stærkt fremkaldtes hos ham ved Synet af hende, havde det en Glans, som var vegen fra hende selv. Desuden var han jo paa andre Maader optaget baade med Virksomhed og med Fantasi. Overlegen overfor hende som for et Barn, mindede han hende smilende om, at de havde drukket Dus, og saa sagde de Du, med Mdm. Skaus Bifald; thi de skulde nu være som Broder og Søster.

Hvad Mdm. Skau slet ikke kunde forstaa, var selve Anledningen til hendes Komme: at hun skulde male. Hvad kunde det føre til Andet end at male Broderi-Mønstre, og kunde det betale sig? Ulrik vidste jo nok noget bedre Besked, men forstod dog endnu ikke, hvad den lille Pige skulde paa den Galej. Men hvad kom det ham ved? Han tænkte knap derover.

Men da Marie havde været hos Professoren og var bleven sat til Arbejde, begyndte hun hurtig at komme sig og »faa Huld«, og saa varede det ikke længe, inden der foregik en Forandring i Husets Stemninger og Tilstande. Hvor barnlig og uudviklet hun end var, kunde man dog ikke tage fejl af de Øjne, den Pande, de Linier, og hvad de lovede. Kvinder kunne være langsomme til at indrømme en Kvinde Sligt, men ikke til at se det, især naar de som Mdm. Skau bære paa en dulgt Skinsyge. Langsomt, næsten umærkeligt for hende selv, steg det op for hende: Hun skulde have saadant et Pigebarn, men en fattig og ringe En, sammen med sin Søn! — Naa, ja; men hvo sagde, at Ulrik saadan vilde fænge og glemme sig selv og sin Fremtid? De behøvede jo heller ikke at være meget sammen.

Jens Skau var den Første til at fænge. Han sagde en Aften i Sovekamret: »Det var dog godt, at vi igjen blev Tre; det fylder bedre.«

»Aa, ja«, svarede Mdm. Skau.

Skau vedblev: »Naar hun kommer hjem, og jeg hører hende nynne, er det, ligesom vi havde faaet en Fugl i Huset. Jeg kan godt lide det.«

»Saa?« sagde Mdm. Skau.

Tonen var saa kort og kølig, at Skau saa hen med et skraat Blik, men uden at gjøre nogen videre Bemærkning.

Ulrik kom kun hjem til Middagsmaaltidet og havde ikke den Vane at blive meget længer end nødvendig. Efterhaanden strakte Tiden sig lidt ud. Det var ikke, fordi Marie og han havde nogen Hemmelighed med hinanden; men under selve Maaltidet kunde der komme en Samtale, som ikke var tilende ved »Tak for Mad«. Det hændte jævnlig Marie i de korte Samtaler, som hun havde med Professoren, at han brugte et Ord eller hentydede til Noget, som hun ikke forstod, men som syntes saa simpelt, at hun burde forstaa det. Hun var saa uvidende, at hun ikke engang vidste, hvor hun skulde søge Viden; men hun vovede

ikke at forraade det, af Frygt for, at den alvorlige, tungsindige eller gnavne Professor ganske skulde vise hende bort. Overfor Ulrik var hun heller ikke meget modig; men han hjalp hende ved selv at spørge om Nyt fra hendes Professor, om Malerkunst, om Ting og Tilstande i Atelieret, og da, for at skjule, at han var uvidende i disse Ting og tillige nysgjerrig, blive veltalende, saasnart der kom Noget, han havde Forstand paa. Det var især mythologiske Sager, og da kunde han fortælle en Mythe saadan, at selv Moderen mod sin Vilje sad fængslet til Stolen, længe efter at Skau var gaaet til sin Middagslur. Men bagefter, naar hun erindrede, hvorledes Marie havde siddet med sin hele Sjæl hængende ved Ulriks Læber, kunde hun gribes af Uvilje som over et Koketteri og sige ved sig selv: Saadan en Kjøbstadpige er ikke et Haar bedre end en kjøbenhavnsk! — Hun ønskede Marie vel ude af Huset. Men hvis hun saa kom i et andet Hus i Byen og Ulrik søgte hende der!

Engang fik Marie Mod til at spørge, om der ikke var en Bog om Guderne. »Jo, det er der rigtignok«, svarede Ulrik og tilføjede skjelsk, at

der forresten var Fare ved dissehersens gamle Guder.

Marie spurgte, hvordan det?

Mdm. Skau mente ganske vist, at der var Fare, og lyttede opmærksomt, da Ulrik, halvt i Spøg, halvt i Alvor, fortalte:

»De ere ikke døde endnu; de leve etsteds skjult under et Bjerg. Engang var der en Ridder, som drog ind til dem, sveg sin Tro, gav dem sin Sjæl, levede med dem i deres Hedningdom. En Dag lød det fra Jordelivet til ham med Klokkeklang, og saa længtes han og gik ud; men overalt, hvor han kom, kunde man mærke, at det var galt fat med hans Sjæl, og ingen Præst, han henvendte sig til, turde give ham Aflad. Saa drog han til Paven og skriftede sin Synd. Paven holdt en Stav i sin Haand og sagde: Ja, naar denne Stav grønnes, skal Dig vorde tilgivet, men heller ikke før. Saa drog Ridderen igjen til Bjerget og gik derind for at blive der; men da han var gaaet fra Paven, begyndte Staven at grønnes.«

»Og saa?« spurgte Marie; »sendte Paven saa Bud efter ham?«

»Ja; men han var jo i Bjerget, og der bliver han til Dommedag.«

»Men Staven grønnedes jo!«

»Ja, men det var for sildel!« raabte Ulrik og lo.

»Og det kom af de gamle Guder?«

»Ja, af Guder og Gudinder, af deres Skjønhed og Elskværdighed.«

Mdm. Skau var tiltalt af Fortællingen, dels i og for sig, ved dens Eventyrlighed, dels fordi den var trist og spaaede ilde; hun sagde langt og bifaldende: »Ja, saadan gaar det!«

Kort efter, en Formiddag, da Marie var hos Professoren, kom Ulrik hjem med en Bog, som han lagde fra sig, hvorpaa han gav sig til at spadserere utaalmodig op og ned ad Gulvet.

»Hvad venter Du paa?« spurgte Moderen.

»Paa Marie.«

»Hvad vil Du Marie Borris?«

»Aa, Ingenting videre; levere hende den Bog.«

»Den kan jeg jo levere hende, hvis Du skal paa Forelæsning.«

»Ja, det kan Du jo.«

»Hvad er det ellers for en Bog?«

»Det er en Mythologi. Den kan hun have godt af at læse.«

»Godt af at læse? Skal Du ogsaa være hendes Professor?«

»Nej, det just ikke.«

»Naa, hvad da, siden det just ikke er det? — Hør, Ulrik, jeg vil sige det ligesaa godt først som sidst, at her maa ikke være noget Kjæresteri i Huset. Husk, hvem Du er, og hvem hun er. Hun er en fattig Pige, som Du ikke kan gifte Dig med. Du skal anderledes op i Verden, Du skal saa højt, at Du kan se ned og ikke sidde en Krog og se Andre kjøre forbi i Karet. Og andet Kjæresteri skal jeg have mig frabedt. Nu ved Du det Ulrik. Tænk paa din Fremtid! Tag Bogen og gaa paa Din Forelæsning.«

Det traf sig saa, at Marie var kommen tilstede og gennem den halvt aabne Dør, mod sin Vilje, hørte en Del af de sidste Ord. Lydløst, som hun var kommen, gik hun ind i sit lille Kammer.

Ulrik gik fløitende ned ad Trapperne. Moderen havde trods sin Hensynsløshed ikke skadet den Sag, der laa hende paa Hjerte. Hun havde stillet Marie frem som en stakkels lille Pige, der

var lige at gribe eller forgribe sig paa. Tanken derom var ikke i ham. Han vilde ikke Noget, men kunde dog ikke lide Hindringen, der var kastet ham i Vejen. Han ærgrede sig ogsaa over selve Irettesættelsen, oprørte sig imod, at have faaet »over Næsen«, og det uden Grund.

Saadan kom han op paa Frue Plads og saa i Afstand Kammerater, af hvilke Nogle mindede ham om Tilsidesættelse, stige op ad Universitets-trappen og gaa ind under Ørnen. Ved et Ryk i Sindet steg hans Moders Billede frem og vakte en ganske ny, stor og glad Fornemmelse. Ja, hun var af Stand en simpel Kone; men som en romersk Matrone holdt hun sit Hus i Ære. Hvo af de Andre var egentlig fornemmere end han, hvo havde et større Krav end han til at gaa ind i den Fremtidsherlighed, hvortil Universitetet aabnede Adgang, og som han med Moder-mælken havde indsuget et dunkelt-glødende Haab om at naa? Hans Moder var som en Gracchernes Moder! Som hendes Søn steg han stolt ind imellem de Andre.

Imidlertid sad Marie i sit Kammer. En ganske kort Tid havde hun været lyksalig, levet i Lys, havde lært Noget, følt Haab om en

lykkelig, hvorvel ubestemt Fremtid. Nu var det visnet eller afsvedet som Foraarsblomster under et nyt Vinterpust. Mdm. Skau havde advaret sin Søn mod hende som en ringe, ussel Ting. Hvad havde hun at haabe og vente? Maaske at tjene sit Brød ved at tegne Broderi-Mønstre. Kunde hun endda tage bort, langt bort fra den strænge, forstandige Moder og hendes Søn! Hvorhen? Hjem? Komme hjem med saa uforrettet Sag, forpjusket! Nej, der var ikke Andet at gjøre end at lade som Ingenting, stride sig frem i den klamme Taage. Ja, hun vilde stride! Ingen skulde mærke Noget!

Hun fik det indrettet saaledes hos Professoren, at hun ikke var hjemme paa Familiens sædvanlige Spisetid. Maden blev »sat af« til hende. Saa var det kun om Søndagen, at hun havde den Pine at skulle være sammen med Ulrik, gjerne at ville det og ikke turde, udvikle den Kunst »at lade som Ingenting«. Mdm. Skau og Ulrik mærkede ikke Noget, fordi de selv vare tvungne til Tavshed, beskjæftigede med det, der gjorde dem tavse. Skau syntes heller ikke at mærke Noget; med sine smaa Fordringer til Veltalenhed hos sig selv og Andre

kunde han godt finde sig i, at der kun faldt faa Ord om Vejret og Sligt. Undertiden kunde ogsaa, det er sandt, Mdm. Skau tale med Iver om Jens Peters, Læredrengens, Spilopper eller Ulydighed, om Tingenes Priser o. desl.

Men ganske uden Opmærksomhed var Jens Skau dog ikke; thi hvor tappert end Marie mente at holde sig, forekom det ham, at deres »lille Fugl« hang med Næbbet, og da han jo godt kunde forestille sig, at saadan en Lille, der var vant til det Frie, følte sig indeklemmt paa 4de Sal i Grønnegade, gjorde han engang noget Usædvanligt: en smuk Sommer-Eftermiddag eller Aften foreslog han, at de skulde gaa i Tivoli.

Dengang var det endnu Tivolis Ungdomstid, og det var for saa vidt Ungdomstid i Befolkningen, som den endnu ikke var bleven vant til den Slags Fornøjelser. Mdm. Skau greb meget glad Tilbudet og vilde først have sin smukke, velvoxne Søn med at vise frem og være stolt af. Hun vilde sende Læredrengen op til Regensen og hente ham. Men hvis han nu ikke var der? Og var han der og kom med, saa kunde han og Marie gaa sammen og blive borte i Trængselen. Hun troede ikke Freden. Hendes

egne Ord til Ulrik havde istedenfor at slukke Skinsygen pustet til den, gjort den mere bevidst og paalagt hende det Hverv at være paa Post og hindre endnu omhyggeligere end før. Saa valgte hun hellere at undvære Ulrik.

Hvo der nu kunde beskrive Tivoli, male Musiken, Lyset, Farverne, de mange skønne Kunster, fra lyrisk Sang til Dramet og vilde Dyr, fra russisk Rutschbane til arabiske Luftspring og fransk Kjøkken, men især Menneskenes Glæde, de forskellige Samfundsklassers brogede og dog saa velanstændige Samvær, hvoraf Kjøbenhavn med Ret er saa stolt! Men det gaar mig dermed som — uden Sammenligning — med Pistolstræde; jeg kan ikke. Jeg maa sige, som en berømt dansk Digter har sagt om Konstantinopel og flere Steder: Man maa selv se det! Og virkelig staar ved det blotte Navns Nævnelse hele Tivoli klart og tydeligt for dem, som have været der. For dem, som ikke have været der, vil ingen Beskrivelse kunne erstatte Virkeligheden og mætte Længselen. Men Alle ville kunne forstaa, at Jens Skau gik og nød Aftenen som en Mand, der hviler efter strængt Arbejde, har en god Samvittighed og navnlig den Bevidsthed

at glæde Andre tillige med sig, at Mdm. Skau med Behag deltog i en Fest mellem saa mange nette Mennesker — hvorvel Ulriks Fraværelse var hende et Savn —, og at Marie var som i et Ferige, der blændede og bragte Glemsel, men ogsaa nu og da, ved forskellige Musiklyd, som brøde ind i hinanden, og ved en fjern, buldrende Larm blev som af en Trusel mindet om den tunge Virkelighed.

Da de alle Tre for Alvor vare trætte, fandt de en tom Bænk i nogen Afstand fra Koncertsalen. En Lampe var anbragt i Træet, hvorunder Bænken stod, og kastede et stærkt Lys ned over dem; men Ingen kjendte dem, og de kjendte Ingen og bleve længe siddende uforstyrrede.

Der kom et Selskab af tre Herrer: en gammel, men kraftig udseende Mand med stort Ansigt og hvidt Haar, en yngre Mand, ligeledes med noget Anseligt i Ansigt og Holdning, og et ganske ungt Menneske. Idet de vare ved at gaa forbi, standsede den hvidhaarede Herre og sagde oprømt, med fortrolig eller gemytlig Nældenhed: »Hvad er det? Er det ikke min gamle Jens Ditlevsen — ja, jeg husker nok, Du hedder

ogsaa Skau . . . Hvordan har Du det? Kjender Du mig endnu?»

»Ja, vel, Hr. Admiral«, svarede Skau, idet han rejste sig og blev staaende med Hatten i Haanden; »skulde jeg ikke kjende Admiralen?»

»Hvordan har Du det?»

»Jo, Tak, godt, Hr. Admiral.«

»Det er en af dem fra 1801«, sagde den Hvidhaarede til den anden Herre.

Baade han og det unge Menneske lettede paa Hatten med en Slags militær Anstand ligesom for Flaget.

»Det er min Søn; han er løbet fra os over til Landkrabberne; han er Oberstløjtnant.«

»Ja, vel, Hr. Admiral.«

»Og det er min Sønnesøn; han er Ingen-ting . . . endnu.«

»Han slægter nok sin Bedstefader paa . . . og sin Fader«, mente Skau.

»Det er muligt. — Er det Din Datter?» spurgte Admiralen, idet han med en let Hilsen lod Øjnene glide over de to Damer.

»Nej, det er en lille Pige, vi har fra Landet.«

»Naa, god Nat, god Fornøjelse! Farvel Jens — gamle Knop!«

Mdm. Skau havde siddet som paa Gløder. Hun var rigtignok stolt af, at saa fornemme Folk standsede og talte med dem; men hun var tillige angst for, at Admiralen skulde give noget Tegn paa, at han kjendte hende, og lade falde Vink om hendes Besøg. Nu var hun dog utilfreds med at være bleven ganske overset. Marie havde set paa det Fornemme, Store, Berømte, som Digter eller Kunstner kan se, med den dybeste Ydmyghed og tillige med Følelse af Slægtskab. Det trak hende til, og hun drog det ind i sig, fik Del deri, blev rigere ved det.

Jens Skau og hans Damer satte sig igjen og bleve siddende længe for at komme til Ro efter Sindsbevægelsen.

Med Et troede de, at Besøget skulde gjen-
tages; men da de saa ret til, var det kun den ene af Herrerne, den yngste.

Han ytrede sin Forundring og Fornøjelse over at træffe dem igjen og forstod paa saa let og behagelig Maade at tilvejebringe en Samtale, at de snart alle Fire spadserede omkring, som om de hørte sammen. Først var det udelukkende

med Ægteparret, især den kvindelige Halvdel, at den unge de Witte — Martinus Gregers de Witte — beskæftigede sig; men da det blev sildigt og de skulde hjem og han skulde samme Vej, eftersom han boede i Bredgade, kunde man i Gaderne ikke gaa Fire i Række, og da Skau af gammel Vane tog vare paa sin Kone, kom de Witte til at gaa ved Siden af Marie. Naar der bliver spurgt rigtig og givet troskyldige Svar, kan man faa mærkværdig Meget at vide fra Vesterport til Grønnegade, om end den ene Part først er noget ængstelig og i al Uskyldighed kan vildlede lidt.

»Det er et Par rare Folk, De er med — er det Deres Familie?«

»Nej.«

»Er det enlige Folk?«

Marie forstod Spørgsmaalet i Betydning af, om de boede ene, og følte sig i alt Fald ikke kaldet til at tale om Ulrik; hun svarede Ja.

»Saa er det vel noget stille og kjedeligt?«

»Aa, nej, man har jo sit Arbejde.«

»Syer De?«

»Ja, somme Tider«, svarede hun med lidt Munterhed.

»Somme Tider? — Er det næsvist af mig at spørge, hvad De ellers tager Dem for?»

»Nej; jeg maler.«

»Maler De?»

»Ja, det vil sige, jeg lærer at male.«

»Kunstmaleri?»

»Ja.«

»Saa De er Kunstnerinde!« udbød Martinus begejstret og betroede hende, at han selv efter ringe Evne syslede med Kunsten, at han havde Tegninger, Bøger, Hjælpeidler af forskjellig Art, som vare til hendes Tjeneste. »Men«, tilføjede han, »det har De maaske nok af? — Er Deres Fader Kunstner?»

Nej, han var Skolelærer.

Martinus spurgte, hvem der var hendes Lærer, og om hun havde noget Maleri færdigt.

Nej, Professoren havde ladet hende begynde forfra, med det Simpleste, holdt hende til strænge Regler, vilde »lægge en god Grund«.

»Ja«, sagde Martinus, »pedantisk er man ved Akademiet, og det kan jo have sin Nytte, Gud bevare's! Men jeg tror ikke, at Deres berømte Forgængerinde Angelika Kaufmann gik synderlig paa Akademi.«

Det var Marie højst tiltalende at høre, at hun havde en berømt Forgængerinde, at Vejen var traadt af en Kvinde.

»Jeg har«, vedblev Martinus, »et berømt Hoved af Angelika Kaufmann, som maaske kan interessere Dem, og jeg har ogsaa adskilligt Andet, hvis De tillader, at jeg sender Dem det.«

De stode ved Gadedøren, og idet Martinus tog Afsked, gjentog han lydelig Tilbudet om at ville sende eller bringe de omtalte Kunstsager. Han takkede Samtlige for den behagelige Aften; Mdm. Skau nejede og sagde: »Stor Ære . . .«

Næste Dag kom Ulrik hjem henad Middag med larmende Travlhed. Han havde den foregaaende Aften været sammen med nogle Kammerater, som havde opfordret ham til at tage et Par Dages Ferie og gjøre en Fodtur med dem. Det havde han taget imod; han var ganske lykkelig over at skulle gjøre en saadan Udflugt med Kammerater. — »Du er vel glad ved at blive lidt af med mig«, sagde han skalkagtig til Moderen.

Hun svarede ikke paa Spørgsmaalet, men sagde: »Naa, det tog Du Dig for iaftes! Saa

var det jo godt, at vi ikke sendte Bud til Dig. Vi vare i Tivoli.«

Under andre Omstændigheder vilde dette højlig have overrasket Ulrik; nu sagde han blot et fornøjet: »Naa! Morede I Jer?«

»Ja, og tænk, Admiral de Witte kom og hilste paa Din Fader!«

»Hvad sagde han for godt?« spurgte Ulrik Faderen.

»Ja, hvad sagde han; han sagde, at hans Søn var gaaet til Landkrabberne og var Oberst-løjtnant, og hans Sønnesøn var der nok ikke Meget ved, endnu, sagde han.«

»Det var nok meget forstandig sagt«, bemærkede Ulrik med en Mine, der viste, at det gamle Nag sad endnu.

Jens Skau syntes, at der var Mere at berette; men han var ikke vant til at være den talende og overlod Resten til sin Kone; hun tav ogsaa. Ulrik tog Afsked og gik.

Uden at vide det mødte han ved Gadedøren en Tjener, der bragte en Pakke fra Martinus.

Det havde ikke været saa ganske let for Martinus at finde Kunstsager til Marie. Med Kunsten havde det aldrig været hans Alvor, og

han havde for en god Stund siden opgivet at tage Undervisning i Tegning. Ud over en Kopi af et Angelika Kauffmann-Hoved var der egenlig Ingenting — jo, han fandt et halvt hundrede Blade, som hans Bedstefader engang havde medbragt fra Neapel og foræret ham, Afbilleder af de i Pompeji udgravede Kunst-sager. De vare kjøbte til billig Pris og i sig selv ikke Kunstværker, men bare dog den udødelige Kunst i sig. Idet Marie aabnede Samlingen, aabnede sig for hende en ukjendt Verden af Skjønhed, Glæde, Alvor, Lune og vidunderlig Fantasi. Det Første, hun fik Øje paa, kunde tage sig ud som et Broderimønster — i Virkeligheden var det Mosaik —; men hvilken særegen, forbavsende Skjønhed selv i de blotte Linjer, Buer, Tærninger! Saa var der Kvinder, som stege op af en Blomsterkalk og paa Hovedet bare Vaser med Stilke, der udfoldede sig og bleve til nye Blomster med Fugle, de vævreste Dyr, vingede Børn. Og i de mangfoldige Mellemrum var der smaa, skønne, dansende Skikkelser ganske som de, hun troede at have set, da hun stod ude i Sneen og stirrede ind paa Børneballet. Saa var der en Vogn, forspændt med en Pappegøie og

kjært af en Græshoppe, og en anden Vogn trukken af en vinget Løve med Fuglehoved og med en Sommerfugl til Kusk — hvad betød det? Lige meget! Det glade Lune steg fra Billedet ind i hende, hun lo højt. Saa var der en Mand, der paa en Vædder red over Havet, og en ung Pige laa i Havet og rakte Haanden ud efter ham, og han vilde række sig ned til hende; kunde han naa hende? Hvad betød det? — Saa var der en Strand. En skøn Kvinde sad paa Stranden og stirrede ud efter et bortsejlende Skib, og ved hendes Fødder stod en lille Dreng med Vinger og med Buc og Pil i Haanden — ham kjendte Marie, det var Amor —, og han græd — hvad betød dog det? Saa var der en ung Pige, der blev baaren bort af to Mænd, foran gik en Mand med en Kniv, og bagved stod en sørgmodig Mand med tilhyllet Ansigt — hvad var det dog! Det kunde Ulrik have sagt hende! Men selv om han nu havde været hjemme, turde hun jo ikke spørge ham.

Næste Formiddag kom Martinus selv, og Marie spurgte ham strax om nogle af Billederne. Han vidste, at Fryxos paa en Vædder var flygtet med sin Søster Helle, og at hun var falden ned

i det Vand, der efter hende blev kaldt Hellespont; men hvorfor de vare flygtede, huskede han ikke. Han vidste ogsaa, at den unge Pige, der blev baaren bort, var Ifigenia, der skulde ofres, og fortalte Historien, men famlende, brød sig i Hjertet ikke derom; for ham var Kunsten, og hvad dertil hørte, ikke Maal, men Middel. Begge Kvinder følte, hvor langt han i Liv og Varme stod tilbage for Ulrik; Mdm. Skau kunde have sagt det med Stolthed, men tav. Martinus tilbød at sende Bøger, hvori Marie kunde finde Forklaring paa det Altsammen; Mdm. Skau tav igjen.

Saa bad Martinus om at turde se nogle af Maries egne Sager, og saa blev han veltalende og roste med mange Kunstord, som Marie ikke forstod, end mindre Mdm. Skau, men som lød godt.

Hvad der i høj Grad glædede Marie ved den varme, hende saa uvante Ros, var ikke blot selve Lovtalen, men ogsaa og især, at for hende stod bagved Martinus hans hvidhaarede Bedstefader, den store Skikkelse, der var ligesom den hele, store Verden; den rakte hende bifaldende Haanden, den løftede hende overfor Mdm. Skau, som havde advaret Ulrik imod hendes Ringhed.

Ogsaa for Mdm. Skau stod den hvidhaarede Bedstefader bagved. Han var i Besiddelse af hendes Hemmelighed, han havde maaske talt om den i sin Familie; den unge Herre vidste maaske, at hendes Ulrik var blevet Student tildels ved hans Bedstefaders Hjælp, og det var ham, Ulrik havde slaæet, men som jo ogsaa havde faaet tung Hævn. Han trykkede hende ned, og han var samtidig saa behagelig, nedladende, elskværdig, at hun kunde holdt af ham og gjort aldrig det for nu at forsone ham med Ulrik — men der var nu Pigebarnet, som nærmede dem til hinanden, og som stod i Vejen. Thi saa naiv var Mdm. Skau ikke, at hun troede de Wittes Henrykkelse over Maries Kunst ganske pur og ublandet. Og heller ikke troede hun, at Ulrik vilde paa Maries Vegne være taknemlig mod de Witte og trykke ham til sit Hjerte.

Martinus gik, og da de to Kvinder vare ene, skulde der dog siges Noget. Mdm. Skau spurgte: »Naa, hvad siger Du saa?»

»Det er jo en Lykke!« svarede Marie med den Tanke, at hun nu ikke var til at træde paa, og der var vel i Tonen en Slags Triumf, der mishagede Mdm. Skau.

En Lykke? Ja, hvis den unge de Witte blev en Afleder for Ulrik! Naa, ja, Marie kunde jo have Ret i sin Triumf; man havde før set en ung, rig, fornem Person forelske sig for Alvor i en fattig Pige. Mdm. Skau søgte at mene det; men hun mente det ikke rigtig alligevel. Noget sagde hende, at hun skulde tale moderlig, vejledende, advarende til den unge Pige. Hun vendte sig hen imod hende; men det smukke Ansigt, der trak de unge Mandfolk til og var en Fare, og som nu var saa fornøjet, medens hun var urolig, bekymret, misfornøjet, gjorde hende det umuligt at faa et Ord frem. I det Øjeblik følte hun Had.

For Martinus var der i Mdm. Skaus Væsen og Adfærd Noget, som fra Først af havde været ham paafaldende, noget Fint ved Siden af det Simple, en vis Lethed og Dannelse i Udtryksmaade, noget Beundrende og Ængsteligt overfor ham. Med den Slags Instinkt, som udvikler sig hos en ung, rig Lediggænger, havde han faaet et Indtryk af Gjørtlermadammen omtrent som af en falmet, plettet Silkekjole. Hun havde fremkaldt eller forøget hans Mod til at være paatrængende.

Om Dagen, ved Besøget hos hende, blev denne Fornemmelse ikke svækket; hendes Ængstelighed og hendes Ærbødighed var endnu tydeligere i Hjemmet end i Tivoli og gav hende for ham et Udseende, som om hun var sig temmelig onde Tanker bevidst, meget godt forstod en ung Herre og hans Besøg og kun var bange for Noget, hun skottede efter. Maries umiskjendelige Barnlighed, Renhed, Retskaffenhed blandede sig paa sær Maade hermed og gjorde det Hele pikant.

Da han en af de næste Dage kom igjen med en Bog, var Ulrik kommen tilbage, og skjønt Mdm. Skau vidste ham beskæftiget, var hendes Ængstelighed endnu større end før; men alligevel havde hun sin imødekommende, smilende Ydmyghed.

Imidlertid var det ikke Besøget i Huset, som mest tiltalte Martinus; han vilde gjerne være ene med Marie og fandt det efter alle Oplysninger, han havde faaet, ikke vanskeligt at træffe hende engang, da hun gik fra Professoren.

Hun gjorde ingen Indvending mod Mødet og hans Ledsagelse, heller ikke da det gjen- toges; men der var en Ting, som laa hende paa

Hjerte. Hvorfor blev der aldrig talt om Ulrik? Hvorfor var der fra Mdm. Skau, der ellers saa gjerne talte om sin Gyldenløve, ikke kommet et Ord om Sønnen? Hvor dunkel hendes Fornemmelse end var, saa havde hun den, at Noget var, som ikke skulde være, og hun brød ud med det: »Kjender De Student Ulrik Skau?»

Martinus bar ikke paa Erindringen om Ulrik saa stærkt og dybt, som Ulrik huskede ham; men ved Spørgsmaalet kom der Lys. Han svarede: »Ja ... aa, ja ... lidt ... jeg har engang gaaet i Skole med en Ulrik Skau ... men hvorfra kjender De ham?»

»Fordi han er Søn af dem, jeg bor hos.«

»Men De sagde jo, da jeg fulgte Dem fra Tivoli, at det var enlige Folk!«

»Ja, han bor heller ikke hjemme, han ligger paa Regensen.«

Den Tone, hvori han havde svaret paa hendes Spørgsmaal, havde givet Marie en bestemt Fornemmelse af, at han ikke var Ulriks Ven, og det stod klart og sikkert for hende, at hun ikke oftere vilde gaa med ham paa Gaden, hvis hun blot kunde hindre det.

Spørgsmaalet havde derimod hos Martinus fremkaldt en Følelse af Skinsyge. Han førte Talen tilbage paa Ægteparret Skau og spurgte: »Vil De gjerne blive der i Huset?»

For ham havde Spørgsmaalet den Betydning, at hvis hun svarede Ja, vilde han deraf slutte, at hun holdt af Ulrik. Hun blev af Spørgsmaalet ført hen til Scenen mellem Mdm. Skau og Sønnen; men ham, Martinus, kunde hun ikke gjøre til sin Fortrolige.

»Vil De?» gjentog han.

»Det ved jeg ikke.«

Det tog han til Gunst for sig, skjønt han, idet han vendte sig imod hende og saa det friske, fine Ansigt, det smukke Hoved, som hun i dette Øjeblik bar med særegen, lille Bestemthed, den hele Jomfruskikkelse, der gik ved hans Side saa troskyldig, saa simpelt, næsten fattig klædt, og dog med noget Rigt ved sig, ikke fandt Mod til at gjøre øjeblikkelig Anvendelse af sin Tanke eller spørge videre.

Næste Dag blev han uden sit Vidende en Hjælp for hende og imod sig selv. Hun tog nogle af hans Billeder med til Professoren i Haab om maaske at finde ham et Øjeblik oplagt til

at se derpaa og give en Forklaring. Det gunstige Øjeblik kom, eller hun vovede at gribe efter det. Han gav hende først temmelig ligegyldig en kort Forklaring; men imedens han talte og saa paa Billederne, syntes de at stige ind i ham og betage ogsaa ham. Han hentede flere, lignende frem, tydede og fortalte. Hans Træk bleve alt lysere, gladere, mere ungdommelige; han var i Neapel, han kjørte langs Middelhavets Strand; han var i Pompeji, maaske tillige i en lykkelig Tid fra sin Ungdom. Marie mærkede, at hun gjorde den tungsindige Mand næsten ligesaa godt som sig selv ved at bringe ham ind i den Slags Tale, og saa tit som blot mulig gjentog hun Forsøget, blev hos ham ud over den fastsatte Tid, glemte Alt, hvad der ikke passede ind i det Hus, hun byggede af den Slags, som Mdm. Skau havde bygget for Ulrik.

Martinus savnede hende. Der var saa Meget, som tiltrak, og Adskilligt, som gjorde ham bange. Han vilde nødig have et nyt Sammenstød med Ulrik; men han fandt det ikke sømmeligt at vige af Frygt. Unægtelig var der Øjeblikke, da han ønskede at være ude af det Hele; men hvad vilde Marie tro om ham, hvis han forsvandt?

Hvis hun da længtes efter ham? Det var utaaleligt at tænke, at han da skulde svigte. Somme Tider troede han at føle, at han foretrak hende for de standsmæssige unge Damer, han kjendte; men saa stod i Vejen, at Forholdet var voxet op af letfærdig Grund i ham; han kunde hverken fri sig fra denne Oprindelse eller med ond Vilje holde den fast. Og saa var der den gaadefulde Mdm. Skau med hendes Udseende af underlig god Vilje. Han var vanskelig stillet; han havde letsindig begivet sig ud i Forholdet og blev trukket dybere og dybere ind deri.

Gjentagne Besøg i Huset, uden at være sikker paa, hvem han traf, vare ham imod; men han spejdede jævnlig i Omegnen, og en Dag var han saa heldig at træffe Mdm. Skau. Hun var angst og betvungen som altid. Hvad der laa ham paa Hjerte, var Ønsket om en nogenlunde tryk Sammenkomst, og i Mangel af Andet bad han, om han ikke maatte sende hende og Marie Billetter til en Loge i Theatret. Mdm. Skau afslog det med saa frygtsom Tak eller taknemlig Angst, at hun syntes lige ved at kunne modtage Tilbudet. »Hvor kan De nu

tro«, sagde hun, »at jeg kan gaa fra Huset og tage Jfr. Borris med?«

»Ja, men, kjære, fortræffelige Mdm. Skau, hvis Jomfru Borris vil? Tror De ikke, hun vil? Maa jeg ikke komme en Dag og spørge? Naar ere De ene hjemme en Formiddag? Ere De hjemme imorgen?«

Hun vilde sagt Nej, og hun sagde Ja.

Da hun gik fra ham, ønskede hun Marie død eller idetmindste ude af Huset. Den eventyrlige Tanke faldt hende ind at gaa til Admiralen og bede ham tage sig af Marie; saa kunde han passe baade paa hende og paa Martinus. Ja, men hun var jo ikke Herre over Pigen. Var hun blot det, saa skulde hun snart være hundrede Mile fra Ulrik og fra den Anden med! — Hun lovede sig selv, at hun ikke vilde være hjemme næste Formiddag. Men skulde saa Marie være ene? Hun slap fra at besvare dette Spørgsmaal; thi Marie gik den Dag tidligere end sædvanlig til Professoren.

Da Martinus kom og gjentagende ringede paa, aabnede sig en fjernere Dør, og Jens Skau viste sig paa Tærskelen. Efter et lille Gjenkjendelsesnik, uden at sige et Ord, vinkede han

Martinus til sig med Fingeren, og skjønt Martinus ikke fandt denne Indbydelse tilstrækkelig høflig, kunde han dog ikke lade være at følge den, ind i det lille Værksted. Skau lukkede Døren og spurgte: »Hvad vil De her?«

Spørgsmaalet var heller ikke videre høfligt; men Martinus kunde ikke tie til det og svarede: »Jeg vilde hilse paa Mdm. Skau.«

»Ja, det er jo min Kone. Kan De ikke sige mig Besked?«

»Aa, jeg kom lige forbi, og saa vilde jeg spørge, om hun havde faaet en Bog, som jeg havde sendt hende til Jomfru Borris ... Men det har ingen Hast ... Farvel, Hr. Skau.«

»Nej, hør nu, hvad vil De Jomfru Borris?«

»De ved jo, Hr. Skau, at vi kjende hinanden ... jeg laaner hende Bøger og Tegninger ... hun er saadan en flink og dygtig Pige!«

»Ja. — Hvad Hensigter har De?«

Spørgsmaalet var aldeles hensynsløst. Det kom som et Stød eller stærkt Lufttryk, saa at Martinus næsten vaklede ved det; men han kom igjen i Ligevægt og fandt overfor det Mandige, men Plumpe, paa sin Maade en Mandighed i

Svaret: »Jeg har ikke andet end gode Hensigter.«

»Har De Deres Faders Minde?«

Herpaa var kun at svare Nej.

»Ja, saa maa jeg bede Dem komme igjen, naar De har det.«

Dermed var Samtalen tilende; Skau aabnede Døren og saa til, at Martinus kom helt ned ad Trapperne.

Martinus var, da han kom ned, ligefrem vred, oprørt, saa at den onde Tanke paakom ham at hævne sig paa Gjørtleren netop ved det, som Gjørtleren vilde formene ham. Men dertil skulde man være To, og selve Maries Billede stillede sig i Vejen for en saadan bevidst lav Tanke; det Onde i ham kunde ikke holde sig oppe. Men hvad skulde han gjøre? Hvordan skulde han bære sig ad, naar han igjen saa Marie?

Jens Skau befriede ham ogsaa fra denne Bekymring. Den forhenværende Matros havde den Forestilling, at han stod til Ansvar, ikke blot for den unge Pige under hans Tag, men ogsaa for sin Admirals Sønnesøn saaledes, at

Faderen skulde vide Besked om Sønnen og tilige undskylde, at han, Jens Skau, havde taget sig en Frihed mod den unge Herre.

Næste Formiddag var Oberstløjtnant de Witte ifærd med at gjøre sit Toilette for at gaa ud.

For Alle, der lægge tilbørlig Vægt paa Menneskeracens Sundhed og Velvære, vilde det været en Glæde at betragte Oberstløjtnanten. Han var højt oppe i de fyrre; men Aarene havde ikke taget paa ham, kun fuldstændig-gjort ham. Hans temmelig høje Skikkelse var rank uden at være stiv; han bar sit Hoved med Kraft og Selvfølelse uden noget overmodigt Kast. Udviklet ved gode Maaltider, ædel Vin, Ridning og Jagt, havde hans Legeme Styrke og Fylde uden endnu at sætte Fedme. Ingen bekymret Tanke havde furet hans Pande; hans Kinder vare saa brunlig-røde, som kunde forliges med en aristokratisk Teint. Han syntes netop saa meget Krigsmand, som det anstod en Hofmand. Det samlede Udtryk var en rolig Alvor som hos den, der er vant til at blive adlydt, og en Værdighed som hos den, der kun bøjer sig for noget Betydeligt; ogsaa Godmodighed og

et vist Lune, som sjælden mangler hos den, der har været Kadet, Page. Strængt taget kunde Ansigtet siges at mangle Aand, men ingenlunde at savne Forstand og Dygtighed. Kort, han var en næsten ung, højst tiltrækkende Mand, maaske især for Kvinder, og det sagde man da ogsaa.

Han havde netop faaet Uniformsfrakken paa og rettede sig for Spejlet i hele den Anstand, som hører til den, da der blev bragt ham et Brev. Det saa meget simpelt, tiggermæssigt ud, og han aabnede det med Ulyst. Det lød saaledes:

At Deres Højvelbaarenheds Søn kommer her for at besøge en Jomfru, som han har gode Hensigter med, og om Deres Højvelbaarenheds Minde?

Underdanig
Jens Ditlevsen Skau.

Formaliter var Brevet slet, og selve Indholdet bragte Oberstløjtnanten til at smile lidt; men efter nogen Overvejelse lod han dog sin Søn kalde ind til sig. Han var slet ikke bange

for, paa en Verdensmands henglidende Maade at tale med sin Søn om den Slags Ting. Imellem ham og Martinus var der ogsaa for saa vidt et godt Forhold, som der aldrig havde været noget egenligt Sammenstød, og dette kom især af, at han aldrig havde stillet Sønnen anden Opgave end paa behagelig Maade at udvikle sig til at blive en Mand af Verden.

Han viste Sønnen Brevet. Det var altfor kort til, at Martinus under Læsningen kunde faa Tid til at fatte sig af sin Overraskelse, og til Faderens Overraskelse svarede han: »Ja, Fader; men naar Du ser den unge Dame ...«

»Dame?« sagde Oberstløjtnanten. »Hvor har Du gjort hendes Bekjendtskab?«

»Første Gang, jeg saa hende, var dengang, paa Tivoli ...«

»Naa, et Tivolibekjendtskab!«

»Nej, dengang Du var med . . . den unge Pige, som var med Manden, Bedstefader hilste paa ...«

»Som Din Bedstefader hilste paa? . . . Folkene ved Træet? . . . Det var jo en gammel Matros!«

»Ja; men hendes Fader er Skolelærer.«

»Og hun er i Huset hos en Matros.«

»Han er da egenlig Gjørtlermester.«

»Kort og godt, som vi sagde før, et Tivolibekjendtskab.«

Sønnen rettede sig imod, hvad han troede tilsigtet som en Ydmygelse, men hvad Faderen kun mente som en Nedsættelse i Retning af at gjøre det Hele ubetydeligt, en lille Ungdomsfejl. Han svarede: »Nej, det er en honnet Pige. Hun er kommen hertil Byen for at uddanne sig som Kunstnerinde.«

»Paa hvilket Theater? I Kannikestræde?«

Med stigende Nervøsitet og stadig i den Tro, at han skulde hævde sin Værdighed, svarede Martinus: »Nej, i Malerkunsten.«

»Hm! Og Du har, som Hr. Gjørtlermester Skau udtrykker sig, erklæret hende Dine gode Hensigter.«

»Nej ...«

»Ikke det? Naa, Brevet er altsaa falsk!«

»Nej, jeg har nok besøgt dem, og jeg har talt med den unge Dame; men det var igaar, at jeg traf paa . . . Skau, og da han spurgte, om jeg havde gode Hensigter, svarede jeg Ja.«

»Det vil sige, at Du ikke havde slette Hensigter, og naar Du trækker Dig tilbage og børster Din Albue af, er det Hele forbi.«

»Nej, der er ikke Noget at børste af. Jeg sagde udtrykkelig, at jeg havde gode Hensigter.«

»Vil det sige, Martinus, at det er Alvor?«

Martinus havde kjørt sig fast og svarede Ja.

Oberstløjtnanten rejste sig og gik nogle Gange op og ned. En Fader bliver i Regelen betænkelig overfor en Lidenskab hos Sønnen og vil nødig, som man siger, tage Tyren ved Hornene. Han sagde: »Hør nu, Martinus, jeg vil ikke bruge min Ret og faderlige Myndighed. Lad os tale sammen som gode Venner. Vil Du gifte Dig med Pigen?«

Dersom Martinus havde troet, at han som Følge af et Ja strax vilde blive ført til Alteret, vilde han ved Ordet gifte vel have betænkt sig; men da han meget godt begreb, at dette ikke var Meningen, blev han i sin halv sande, halv falske Position og gjentog sit Ja.

Faderen gik igjen lidt op og ned. Det paa-trængte sig ham med nogen Forvirring, at han virkelig havde en romantisk Søn. Han havde

troet sin Martinus tilligemed hele Tidens Ungdom ganske anderledes forstandig eller gammelklog, ja, hvis han skulde gjort rigtigt Regnskab, vilde han have bekendt, at han i Grunden troede sig yngre end sin Søn. Og nu maatte han til at være den Gamle.

»Jeg har sagt Dig« vedblev han, »at jeg ikke vil tale til Dig som Fader, men som Ven, og en ældre, erfaren Ven vil Du dog erkjende mig for. Nu vel, jeg forsikrer Dig, jeg giver Dig mit Æresord paa, at den romantiske Kjærlighed ikke, som den har Udseende af, kan gjøre to Mennesker lykkelige. Parole d'honneur! Det tvivler Du da ikke om.«

Martinus begyndte at føle sig ganske vel ved Samtalen; hans Fader løftede ham til Romantiker, Romanhelt. Med en Slags Koketteri holdt han sig i Rollen og svarede: »Dit Æresord kan jeg naturligvis ikke drage i Tvivl. Men Du kan kun forsikre, hvad Du tror, og ikke, hvad der er.«

»Hør nu«, sagde Oberstløjtnanten meget alvorlig, »jeg vil fortælle Dig min egen Historie. — Det er saa kort Tid siden, Din Moder døde, at Du selv kan sige, om Huset ikke var godt.

Hvad Godt der er i Dig, Martinus, har Du fra Huset her og fra Din Moder. Og alligevel kan jeg nu betro Dig, at jeg blev gift ved en Fejltagelse. Det var ikke Din salig Moder, der kunde gjøre ved det. Men jeg var jo ung, meget ung, næsten i Din Alder; og ligefra mit syttende eller attende Aar, tror jeg, havde jeg været angst med Hensyn til Ægteskab. Det var kommet over mig ligesom af Luften, at jeg ikke kunde gifte mig alene for min egen Skyld, men for Familiens og Positionens Skyld, og jeg var overmaade bange for, at jeg saa ikke skulde faa Lov til at være forelsket i min Kone. Det laa i Opdragelsen, Martinus; min Fader stod ganske anderledes for mig end jeg for Dig. — Naa, jeg var i Fyen, som Officer, paa en Tjenesterejse — en Fouragesag — og kom til en Herregaard, hvor der var en ung Pige. Jeg fandt hende meget vakker, men ikke til at forelske mig i, skjønt jeg havde faaet et lille Vink fra min Gamle om, at det vilde blive vel set. Maaske var det netop Skylden. Hun havde nok ogsaa faaet et Vink og var meget sky. Hun gjorde sig lille, næsten som man bliver raadet i Pistolduel: at frembyde saa lidt Flade

som mulig. Nogen Tid efter kom jeg tilbage paa samme Egn og kjørte forbi en Præstegaard. Vejen løb tæt op til Præstegaardens Have. Jeg havde ikke Tid til at tage derind; men Præsten eller Provsten, som havde set mig paa Herregaarden, stod netop ved Laagen, og saa holdt jeg. I nogen Afstand, inde i Haven, stod fire eller fem unge Piger, og en af dem, der halvt vendte Ryggen til mig, frapperede mig ved Noget i Stillingen . . . ved Nakke, ved Hoved, jeg ved ikke . . . det var i Holdningen, og det virkede saa stærkt paa mig, at jeg sagde til mig selv: Hende eller En som hende! Jeg steg af, kom ind i Haven, og saa syntes mig, at den Dame, jeg saadan havde set, var netop hende fra Herregaarden. Der var ikke Tid til Samtale, jeg maatte afsted for at naa Dampskibet; men enten Du nu kan forstaa det eller ej, saa var jeg forelsket, ganske ligesom overtroisk forelsket, for det syntes mig, at jeg havde opdaget en Hemmelighed, havde overrasket en Skjønhed, der ikke var udstillet til hverdags. Ja, Du kan ikke forstaa mig« — afbrød Faderen sig selv og strøg sig over Øjnene — »men jeg kan forstaa det den Dag idag. — Saa snart jeg kom hjem,

fik jeg Faders Tilladelse, friede skriftlig, fik skriftligt Ja, og hastigst mulig derover. Men jeg kunde aldrig mere faa Damen at se i den Position, hvori hun havde staaet i Haven. Man vilde have let af mig, hvis man havde vidst, hvor tit jeg paa Afstand gik rundt om min Kone for at finde Stillingen, og Din Moder vilde have grædt; men hun fik det aldrig at vide. Og hvorfor gik det Altsammen godt, min Dreng? Fordi Din Moder drog ind til mig under Beskyttelse. Det var ikke Medgiften fra Herregaarden, men dog Herregaarden alligevel, og Præstegaarden, og min Fader, og Byen, jeg havde nær sagt Landet. Det var hendes Beskyttelse, at de Allesammen vedkjendte sig hende og sagde, hun var den, hun var. Den romantiske Kjærlighed slides af og er saa til ingen Beskyttelse. Derfor har man ogsaa set dem, der begyndte som Turtelduer, leve sammen som Hunde og Katte.«

Faderens Fortælling gjorde vel et vist Indtryk paa Sønnen; men det svækkedes dog ved den Omstændighed, at hans afdøde Moders »Lykke« stod for hans Erindring mere som en Blidhed og indre Fred end som Virkning af

hendes Ægtefælles Hengivenhed, saa at han kom til at forstaa det Modsatte af, hvad Faderen havde tilsigtet: at der netop havde manglet Romantik i Ægteskabet. Men ved Hjælp af sin gode Opdragelse kom han fra dette Punkt og svarede efter en høflig eller ærbødig Tøven: »Man ser dog ofte, at meget højt stillede Mænd, endogsaa Prinser, ægte en Kunstnerinde, en Sangerinde, en Danserinde, som ikke har anden Beskyttelse af den Slags, Du taler om, end sig selv.«

»Ganske vist«, svarede Faderen med Aandsnærværelse, »Selskabet anerkjender Alt, hvad der har virkelig Glans, og en berømt Person kan tiltvinge sig Ret til at nyde dets Beskyttelse. Derfor vil jeg heller ikke sige det ringeste imod den Dame, hvormed vi have begyndt, saa snart hun er blevet en berømt Kunstnerinde. Vil Du give mig Dit Ord og Haandslag paa, at Du indtil den Tid ikke vil foretage noget videre Skridt, saa er jeg ganske tilfreds.«

Der var i Oberstløjtnantens Ord en lille Ironi, som Martinus dog ikke brød sig om eller knap mærkede. Hans Tanke var bleven ført i helt ny Retning: Overlade Marie ganske til

Andre — nej, det kunde han ikke; men faa hende bort fra de Andre, fra Mdm. Skau og Ulrik!

Han spurgte: »Vil Du imens sørge for, at hun kommer i et eller andet godt Hus?»

Den Tanke, at han skulde anbringe et Pige-barn i et eller andet Hus, vilde under andre Omstændigheder have bragt Oberstløjtnanten til at le, og ikke synderlig mindre komisk var det, om han skulde lade en ham ubekjendt »Kunstnerinde« opdrage til Hustru for sin Søn; nu var han bleven meget alvorlig og begyndte tillige at blive træt.

»Vil Du give mig Dit Ord?»

»Du vil ikke forlange, at jeg skal love Andet end, hvad jeg er sikker paa at kunne holde.«

Faderens Taalmodighed var tilende; han fornam det Mismod, der i Reglen vil komme over den, som giver Noget af sit eget Selv og giver forgjæves. Men det kom ikke frem i Form af Vrede; han svarede koldt: »Ja, ja, saa kan Du gjøre, hvad Du vil. Tvinge Dig kan jeg ikke. Jeg har talt til Dig som Ven. Gjør Du nu Dit, jeg gjør Mit.«

Med disse Ord gik han til sit Skrivebord, slog op i en Vejviser og begav sig til Store Grønnegade.

Mdm. Skau kom og lukkede op, og skjønt hun blev i højeste Grad forbavset, gjaldt Forbavselsen i første Øjeblik den hende vederfarne Ære, og hun nejede dybt med Ordet: »O, Hr. Oberstløjtnant ... Deres Excellence ...!«

Han spurgte kort efter Jomfru Borris, og overvældet, uden at kunne samle sine Tanker, viste Mdm. Skau Vej og aabnede en Dør. Han gik et Skridt ind, saa den unge Pige og lukkede Døren mellem sig og Mdm. Skau med en Bestemthed, som hun hos enhver Anden vilde have fundet ligefrem uhøflig. Marie havde siddet ved Vinduet og rejste sig med Ansigtet vendt fra Dagslyset.

»Jfr. Borris?« spurgte han.

»Ja«, svarede hun hastig.

»Jeg er Oberstløjtnant de Witte.«

Hun havde gjenkjendt ham; hun var overrasket, forundret, glad, fordi en Del af det skjønneste, store Syn fra Tivoli igjen viste sig. I hvad Hensigt? Med hvilken Bebudelse? Der er en Ungdoms og Begavelses Tid, da det største

Under, hvis det kommer, vil synes naturligt og ventet. Men hendes Tanke fik ikke Tid til at forene Synet med nogetsomhelst Bestemt; thi han tilføjede uden Ophold:

»Jeg har i dette Øjeblik havt en Samtale med min Søn. Jeg har ikke Grund til at bebrejde Dem Noget . . . min gode . . . Dame. Jeg vil gjerne antage, at De har handlet i fuldstændig god Tro. Men den maa holde op, saa snart De faar at vide, at han gjør Dem sin Cour og besøger Dem uden sin Families Samtykke. Det kan han ikke vente at faa; mit Ærinde er at sige Dem det. Fra nu af har jeg intet Ansvar; det gaar paa Deres eget Ansvar. God Morgen!«

Det brast over hende som en Bombe. Hun forstod knap Ordene; men hendes kvindelige Instinkt fattede Meningen, en Mands tunge Haand var over hende og trykkede hende til Jorden, ja ligesom ned i Jorden, uden at hun fik Skjul alligevel.

Det Hele havde varet et Par Sekunder. Hun havde ikke gjort anden Bevægelse end synke lidt sammen og bøje sig halvt tilside. Han havde i Hast, saagodtsom uden at se paa

hende, sagt de Ord, han havde lært sig selv undervejs. Da han ved Ordet »God Morgen« vendte sig for at gaa, saa han i selve Vendingens Øjeblik lidt af hendes Profil, det bøjede Hoved, Nakken, stærkt imod Dagslyset. Stillingen slog ned i hans Sind som et Lyn; det var den, han altid havde søgt, eller hans Skæbne var, paa hemmelighedsfuld Maade at søge i en Kvindes Omrids det ham bestemte Ideal. Det kom lynsnart; men ligesaa hastig kom en Tanke, der udtalt i Ord vilde have lydt omtrent: »Er Du gal?«, og uden at den hele Strøm i Sindet paa synlig Maade forandrede eller standsede hans Gang, forlod han Stuen og Huset.

Mdm. Skau havde ikke faaet Tid til at komme sig af sin Overraskelse. Den hele Fremtoning viste sig og forsvandt som en Stormvind, uden at der i Mellemtiden var blevet Plads for anden Forestilling end, at der maatte være Kjærlighed med i Spillet. Hun havde ikke opfanget nogen Lyd, og Oberstløjtnantens Hilsen til hende ved hans Bortgang forraadte Intet; hun gik ind til Marie som forvandlet til et eneste Spørgsmaal i et eneste Ord, et usikkert, kjærtegnende, halv muntert »Naa?«. Men da hun

saa Marie, forvandlede Spørgsmaalet sig, det samme Ord blev et andet »Naa?«, som med største Tydelighed indeholdt: Du har nok faaet læst og paaskrevet!

Marie vaagnede ved hendes Stemme som af en Drøm eller Dvale, famlede efter Hat og Shavl og sagde: »Jeg skal hen til Professoren.«

Mdm. Skau hastede ind til sin Mand og fortalte ham, hvad der var foregaaet, hvortil Skau svarede: »Naa, han ta'er det saadan.«

»Saadan? Hvordan skulde han ellers ta'e det? Hvad skal den Mine betyde, Skau?«

»Ja, det skulde jo have en Ende med disse hersens Besøg.«

»Det kan nok være. Men hvordan har Oberstløjtnanten faaet det at vide? Tror Du, Sønnen har sagt det?«

»Det er muligt. Men jeg har gjort Mel-
ding.«

»Har Du gjort Melding?!«

»Ja, det skulde jo have en Ende med Besøgene.«

»Det kunde Du da ladt mig om!«

»Nej, det kunde jeg nu inte. Og desuden

kunde jo Oberstløjtnanten have mødt dem paa Gaden og gjort Spørgsmaal ...«

»Paa Gaden?«

»Ja, Jens Peter har set ham med hende paa Gaden.«

»Du Fredsens Gud! Paa Gaden!« udbrød Mdm. Skau som med et stort Tvæt over sine egne Hænder.

Men saa huskede hun, at Jens Peter ogsaa kunde have set Andre paa Gaden med den unge de Witte, og hun sad og ventede; men der kom Intet.

»Hvor mon hun gik hen?« spurgte hun og trak Vejret dybt.

»Gik hun? Sagde hun det ikke?«

»Jo, hun sagde, til Professoren.«

»Naa, ja.«

»Naa, ja — ja vist naa ja! Hun kan jo være gaaet og taget Livet af sig!«

»Sikke noget forb—«

»Ja, hvem kan vide«, sagde Mdm. Skau med et underligt Blik.

Da Marie ringede paa hos Professoren, kom han selv ud og lukkede op med Paletten paa

Armen og udtrykte sin Forundring over at se hende paa usædvanlig Tid.

»Jeg kommer for at sige Farvel«, sagde hun.

Med et Blik paa hendes blege Ansigt spurgte han: »Er der hændt Noget? Er Deres Fader syg eller —«

»Nej, men jeg maa rejse hjem.«

»Kom dog ind; De ser saa forknytt ud; kom, lad os tale lidt sammen.«

Derinde sad en Dame, som Marie havde set et Par Gange før hos Professoren uden at tale med hende. Damen havde et venligt, varmt Blik, og Marie havde været glad ved at møde og gjengjælde det. Fra den Fremmedes Side kom det dels af uvilkaarligt Behag, dels af, at Professoren talte godt om Marie, ja, engang, da hun var gaaet, havde han med et Tungesmæk sagt: »Der stikker Noget i det Pigebarn!« Damen var vel syv eller otte og tredive Aar, men saa noget ældre ud, fordi hun var lidt kop-arret og fyldig.

»Her har vi vor rare, lille Borris, og hun vil nu gjøre mig den store Sorg at forlade mig«, sagde han. »Hvad skal der saa blive af Kunsten, lille Borris?«

»Jeg ved ikke. Jeg kan ikke blive i Kjøbenhavn.«

Der dirrede en saadan Smerte i Stemmen og hele Personligheden, at Damen og Professoren udvexlede et talende Blik. Begge vare overbeviste om, at der var pekuniære Aarsager; men Damen opfattede det tillige, som om det kjøbenhavnske Hjem ikke var godt.

»Holder De meget af Deres Kunst?« spurgte Damen med en mærkelig blød og behagelig Stemme.

»Kunsten holder af hende, det er næsten mere«, sagde Professoren.

For at forstaa, hvad der nu indtraf, maa man kjende noget til Fru Strandens. Hun havde i en ung Alder forladt Danmark for at uddanne sig som Sangerinde og havde ogsaa i Paris fundet Anerkjendelse og faaet Anbefaling af sin Lærer; men da hun saa rejste til Italien for at opnaa Engagement ved et af de store Theatre, mødte hun ufravigelig Fordringen om det Offer, som Kean forudsagde Miss Lydia. Ved Koncerter kunde hun opnaa en vis, ikke ubetydelig Anerkjendelse, men ikke en saa storartet og afgjørende, at hun blev en Nødvendig-

hed for et Theater, at hun baaren af den offentlige Menings Fordring kunde betræde Scenen uden at gaa under Aaget. En Tidlang var Livet alligevel overordenlig rigt eller stærkt for hende. Eftersom hun nu engang var i Kampen, optog hun den med Stolthed, vilde sejre baade som Kvinde og som Kunstnerinde og syntes at have Udsigter, dels formedelst megen upartisk Sympathi, dels ved Hjælp af en Skare Tilbedere, hvem hendes Talent og Skjønhed og et vist Rygte alle Steder trak til. Men det var en Kamp, der kun kunde staa kort paa; thi i sit inderste Væsen var den demoraliserende, blot ved at holde Kampens Gjenstand for Bevidstheden. Det traadte hende imøde en Aften, i Lys og Lykke, da Sejren syntes ganske nær, med overvældende Magt. Intet Usædvanligt skete; hun sang ved en stor Koncert, og imedens Salen rungede af Mændenes Bifald, hørte hun derigjennem ikke Enthusiasmen, men Raaheden, fornam Sidetankerne, følte sig selv ligesom blottet, berøvet hvert Klædningsstykke, selv et Slør, og medens hendes Tilbedere ventede udenfor at gjøre en Demonstration, modtog hun et Tilbud af en aldrende Hollænder, hvem hun var

bleven nærmet til, fordi de Begge vare Reformerte: »Bliv min Kone, syng hjemme, i et hæderligt Hjem.« Saa var hun rejst med ham til Holland, fik Børnekopperne, blev arret, Stemmen tabte sig. Som Enke, med en aarlig Rente, der uden at være betydelig slog til, var hun vendt hjem til Danmark, stolt og stærk i sin Bevidsthed, fordi hun havde stridt sin Kamp af yderste Evne og ikke var veget for Andet end det Ubetvingelige, dybt paavirket af den menneskelige Fordærvelse og Ynkelighed, hun havde set, men uden Sjæletab, uden, trods al Mistroiskhed i Almindelighed, overfor den Enkelte at tvivle om det Gode, med den kostelige Evne at kunne blive entusiastisk paa en Andens Vegne, at kunne føle Deltagelse for et andet Talent eller Geni, som om al menneskelig Begavelse var Noget, der vedkom hende personlig, og som om dens Held var hendes Held.

Efter Professorens sidste Ord rejste Fru Strandens sig og sagde med fremrakt Haand: »Vil De tage tiltakke og bo hos mig, mit Barn?»

Hun vidste ikke, hvad det alt var, hun bød; hun troede at hjælpe i Pengetrang og hjalp i Sjælekvide. Marie saa paa hende først med

Forbavselse, saa med et af den Slags Udtryk, der ikke blive glemte, og kastede sig grædende i hendes Arme.

»Saa tager jeg Dig i Guds Navn, min Pige«, sagde Fru Strandens og lukkede Armene om hende.

»Det vil jeg male«, sagde Professoren, idet han vendte sig bort for at skjule, at hans Øjne bleve fugtige.

Efter et saadant Øjeblik opsætter man ikke, som naar man har fæstet en Tjenestepige og bestemmer hendes Komme til Skiftetid, og en anden stor Overraskelse paa samme Dag blev derfor Mdm. Skau til Del, da Marie en Timestid efter at have forladt Huset kom tilbage og havde et nyt Hjem, medens Fru Strandens holdt paa Gaden i Droske og ventede paa hende og hendes Tøj.

Mdm. Skau vidste ikke, om hendes Pligt tillod hende at lade Marie tage til en ubekjendt Dame, skjønt denne Dame var funden hos Professoren. Hun vilde i alt Fald lade sin Mand bære Ansvaret og forebragte ham Sagen.

Jens Skau sagde: »Ved Du hvad, Lisbeth, vi To due ikke til at passe paa Pigebørn.«

Den lille Kuffert blev pakket, Jens Peter blev hidkaldt for at bære den ned, og da Marie nu selv vilde gaa, sagde Mdm. Skau, at hun vilde følge med ned til Drosken. Men med sin uvilkaarlige, rigtige Følelse tog Jens Skau Kommandoen og sagde, at det vilde han gjøre. Da de kom ud paa Trappen, tog han en lille Bylt, som Marie bar, fra hende, bragte den ned og lagde den ind i Vognen, idet han sagde: »Gud vel-signe Deres Naade! Hun er et godt Barn.«

Marie følte Ordene som en uventet, vel-signet Bro fra hendes gamle Hjem til det nye; med Øjnene fulde af Taarer vilde hun have faldet den Gamle om Halsen; men det var paa Gaden, og han havde fat i hendes Arm og løftede hende ind i Vognen. Fru Strandens rakte ham sin Adresse. Vognen kørte, medens Jens Skau stod med bart Hoved og saa efter den.

Saa snart Marie var borte, havde Mdm. Skau en Fornemmelse, som om noget Ondt var ude af Huset; hun vidste ikke af, at det var noget Ondt i hendes eget Sind, der fjærnede sig

eller sank sammen. Rigtignok kom i næste Øjeblik nogen Beklemthed ved Tanken om, at nu maatte Ulrik vide det Hele; men hvad var der, rigtig beset, at være beklemt over? Det var nu engang sket, og det vilde dø hen. Og alligevel, naar hun uforvarende kom til at tænke paa det, blev hun igjen beklemt.

Det Øjeblik kom, da Ulrik paa sine Spørgsmaal om, hvor Marie var blevet af, fik en Beretning, der rigtignok begyndte med det Sidste, men nødvendigvis maatte ende ved det Første og derved blev hel. Virkningen var, hvad Moderen ikke havde ventet, men kunde have tænkt sig. Ved det første Glimt af, at en Anden nærmede sig Marie, tændtes som ved en Løbeild helt tilbage i Fortiden hans egen Kjærlighed; det Eneste, hun havde manglet for at blive attraa-værdig, at hun skulde kunne mistes, var nu sket. Men i samme Øjeblik, som hun i fuldt Maal blev Pigen fra hin Pintsemorgen, var ogsaa Sol-, Blomster- og Dugglansen strøget af hende, og paa hvilken utrolig, forfærdende Maade!

Havde Mdm. Skau staaet fuldstændig klar overfor sig selv og kunnet tale som Advokat, saa havde hun ved at bekjende sin første Gang

til Admiralen, sin Angst og sin Ærefrygt, sin Skinsyge og sit Had blandet med den stærke Moderkjærlighed, kunnet fremkalde Medlidenhed og Undskyldning. Men hun var uklar i sig selv, og hun vilde med sin Myndighed, med den Sky, hun indgød som Moder, skjule Et, have et Andet frem. Al Klage over at have fra Først af holdt Ulrik i Uvidenhed havde hun beredt sig paa at møde med det Spørgsmaal: Ja, hvorfor skulde Du netop ud paa den Rejse? Han kunde ligesaa godt spørge: Hvorfor sendte Du ikke Bud efter mig? Saa var jeg ikke kommen til at træffe Aftale om Rejsen! — Men det var ikke nogen Enkelthed, som der i det Væsenlige var at strides om. For Ulrik stillede det sig ubarmhertigt saadan, at Marie var gaaet tabt ved hans Moders Adfærd, ved Noget, han knap vovede at give Ord for sig selv. Hans Barndomsfjende, den, der i Kraft af Fødsel og Rigdom tidlig havde trykket hans Personlighed og præget den med Sorg, var med hans Moders Vidende, men hemmelig for ham, kommen som Gjæst i hans Hjem, var bleven modtaget med Smil og Hyldest. Begunstiget af hans Moder havde han tilistet sig Marie! Ved hans Moders Medviden var

der kommet et Forhold, som havde ført til Oberstløjtnant de Wittes Indbrud i Huset, i Maries Kammer! Det havde hans Moder, til hvem Marie var betroet, været i Ledtog med! Det var »Gracchernes Moder«!

Jens Skau havde altid havt den største Sky for at tale til Sønnen om Kvindeforhold, men mente nu at kunne vove et Ord. »Marie er en god Pige«, sagde han, »hun har nok holdt af ham i Dyd og Ærbarhed.«

Ja, det var en Trøst!

Da Ulrik vilde gaa, spurgte Mdm. Skau, med et Blik ind i hans forstyrrede Ansigt: »Hvor skal Du hen?«

»Hen at give Timer.«

»Naa, saa gaar det nok over«, tænkte hun.

FEMTE KAPITEL.

ru Stranders boede langt borte, ude ved Classens Have. Den nærmeste Omegn var kun lidet bebygget; det ganske lille Hus, hun beboede, laa bagved et større Hus, midt i en Have. Det udmærkede sig ved forholdsvis mange, men meget smaa Værelser, og et af disse lod sig med ringe Vanskelighed indrette til et Atelier for Marie — thi Fru Stranders tog Kunstneropgaven med ligesaa megen Alvor som Grundighed.

Sindsbevægelsen gjorde Marie syg strax ved hendes Komme, hun maatte en Uges Tid holde Sengen, og da hun kom op, fandt hun Atelieret helt ordnet, forsynet med alle de Smaa-ting, der lette Arbejdet, og med en Bluse af

den Slags, som Kunstnere bruge. Hun skulde leve rigtig hjemme som Kunstner, behøvede ikke at gaa til Byen, Professoren kom som jævnlig Gjæst i Huset.

Selve Sygdommen havde for hende det Gode, at hendes Sind blev noget skilt fra, hvad der var forefaldet. Der lagde sig om hendes Bevidsthed ligesom en Taage eller et Slør; hun beholdt sin Viden om det Pinlige; men den stillede sig fjærnt, som om det var hændet Aar tilbage. Hvad der stærkest blev i Stedet, var et smerteligt Ønske om, at Ulrik skulde vide, hvorledes Alt var tilgaaet; han var, uden at hun klarede sig det, den Eneste, hvem hun ønskede at aflægge Regnskab til, og samtidig skyede hun den blotte Tanke om at gaa tilbunds i Opgjørelse af det Forfærdelige, Urimelige, Unaturlige, der var vældet ind over hende. Det kunde jo ikke undgaas, at Fru Strandens gjorde nogle Spørgsmaal; men af den Uro og Angst, som viste sig i Maries Ansigt, formodede hun, at hun havde været Gjenstand for Paatrængenhed, og vilde ikke forske videre. Til at kaste et velgjørende Slør over Maries Tanker bidrog ogsaa hendes nye Hjem, der laa saa afsides og stille og bød

hende en Have som hendes eget Barndomshjem, men større og smukkere.

Husets Værelser vare som sagt smaa, Bohavet beskedent, simpelt, men med den yderste Nethed, med den Glans og det egne Præg, som Tingene faa, naar Nogen gaar og tager sig kjærlig af dem. Man skulde troet, at Huset var indrettet for lutter sirlige Smaadamer; men der kom meget sjelden kvindeligt Besøg. Fru Stranders's sædvanlige Omgang var tre Herrer: Professoren, Major Mørk og Doktor Wille. De vare omtrent jævnaldrende, ved de halvtredsindstyve Aar, altsaa ikke synderlig ældre end Oberstløjtnant de Witte, men vilde have stukket meget af ved Siden af ham; de hørte ikke til den glade Verden.

Professoren var i sin Tid kjendt som »den smukke Maler«. Alle havde af hans vindende Personlighed og hans Begavelse spaaet ham en stor Fremtid. Man havde ogsaa, medens han var i Italien, hørt Noget om et romantisk Forhold, hvori han var kommen til en Dame af stor Familie. Han var bleven gift, men kom hjem uden Hustru og Barn, tungsindig, fordringsløs, blinkvis endnu med en Elskværdighed, hvori den

smukke Kunstnernatur var blandet med Verdenserfaring.

Majoren, forhenværende Ingeniørofficer, havde staaet i Kærlighedsforhold til en anden Mands Hustru og en Tidlang troet, at Kærlighedens Styrke eller Storhed bødede paa dens Uretmæssighed. Saa var hun rejst fra Landet med en Anden. Det havde brudt hans Bane, men ogsaa kastet ham ind i sig selv, gjort ham til mere Menneske.

Doktoren havde levet endel Aar i Sydamerika, havde samlet Formue og giftet sig; men hans Hustru og Børn vare alle døde, og han var taget hjem til Fædrelandet i Haab om at gjenfinde Noget af sin Ungdom, at kunne slutte sig til Noget og glemme, hvad Hjertet savnede. Men de brudte Traade lode sig ikke knytte igjen; saa Meget var forandret i Personer og Tilstande; han gik omkring halv fremmed, og naar han søgte efter personligt Liv, mærkede han, at hans Liv dog hørte hjemme, hvor de Døde vare. Naar der hos ham kom Glimt af Livsglæde, var det ved et Glas Vin; saa rejste hans Natur sig med en Slags stoisk Trods eller

med Ironi, for rigtignok snart at synke tilbage igjen.

De kom ikke sammen hos Fru Strandens for at betro hverandre deres Sorger eller udvexle Klager; tvertimod var hendes Hus et Slags Fristed, hvor de tunge Tanker saa meget som mulig bleve efterladte paa Dørtærskelen. Hun var for hver af dem paa sin Maade et Minde om Livets lysere Sider, og man stræbte i hendes Hjem efter ligesom at gjøre Sammenskud af, hvad man endnu havde i Eje af Haab eller Tro eller Glæde eller Livssans, og at tage sin Del af det fælles, forøgede Fond med hjem i Ensomheden.

Men et nødvendigt Middel i denne Selskabelighed var Whist. Alle Fire vare ivrige Spillere. I Spillekampen var der en Glemsel, hvorfra man rejste sig til fredelig, ofte velgjørende Samtale ved det tarvelige Aftensmaaltid.

Maries Indtrædelse i Kredsen blev først imødeset med Uro. Man var bange for det Nye, Fremmede, der kunde forstyrre den gamle Sædvane, medføre nye Interesser, bryde Kredsen. Men saasnart hun viste sig, saa fordringsløs, bly og smuk, blev hun kun et Middel mere til

lindrende Glemsel og til Opmuntring. Majoren betegnede med et kort Ord Forholdet. Uden at ændse, at han imod Sædvane lukkede lidt op i sig selv, sagde han en Aften ved Bortgangen til de to Andre: »Lad Paradiset være tabt; det gjør dog godt at se, at der endnu er Paradis i Verden«. »Som der hvert Foraar er Blomster«, tilføjede Doktoren; men denne tungsindige Ytring sigtede aabenbart andenstedshen eller gled forbi uden at gjøre Skade. Uvilkaarlig toge de det Alle saadan, at her var Noget at vogte paa, Noget at indrette Tanke og Tale efter og have Glæde af.

• Alligevel var det ikke deres bevidste Omhu eller bestemte Ønske om at være hende til Nytte, der udrettede Noget for hende. I saadanne Forhold er det gjerne selve Personligheden, noget Tilfældigt eller Ubevidst i Væsen og Udtryksmaade, som faar mest Betydning.

Det vedtagne Antal Rubbere var en Aften spillet tidligere tilende end sædvanlig. Marie var beskæftiget i Køkkenet eller Spisestuen med Tilberedelser lil Aftensmaden, og Fru Strandens greb Lejligheden til at spørge om en tysk Læsebog; hun vilde lære Marie lidt Tysk; hun skulde

dog kunne læse og forstaa saadant et Digt som Mignons Sang.

»Ja«, sagde Doktoren, »der mangler nok endel i hendes Dannelse.«

»Aa, gør hende blot ikke til en dannet Pige!« sagde Professoren.

»Hvad for Noget?« raabte Fruen, »De mener da ikke som Rousseau, at vor Sjæl tager Skade af Dannelse!«

»Jeg mener Ja og Nej. For hendes Vedkommende ...«

I det Samme hørtes Maries Haand paa Dørgrebet, og i en Tone, som om Tanken havde været hundrede Mile fra hende, vedblev Professoren: »Hvad er overhoved Dannelse? Er en Videnskabsmand eller en lærd Mand dannet? Ja, hvis han imellem os Andre kan slaa lidt af paa sin Lærdom.«

»Ja«, sagde Fru Strandens, »det er selskabelig Dannelse. Men saadan egenlig Dannelse, hvad er det?«

Man blev ivrig for at finde Ord til at gribe og bestemme dette Flygtige, Blinkende, Mangesidige.

»Meningen maa jo være«, sagde Doktoren, »at et Menneske ved Læsning og ved Erfaring skal have udviklet og hævet sig saadan, at han staar paa Højde med ...«

»Med Tidens Dannelse«, sagde Professoren.

»Ja vel, lad gaa, jeg gi'er tabt.«

»Dannelse, at være dannet«, sagde endelig Majoren, »det er at have faaet udviklet Evne til Beundring. Den Udannede kan kun undre sig.«

Dermed slog man sig til Ro og talte om andre Ting.

Marie var ikke vant til den Slags Ord; det var faret hende forbi som en pludselig, næsten blendende Lysstribe. Men da hun var ene i sit Kammer, kom det igjen, lysende og varmt tillige. Hun tog det som rettet til hende eller passende paa hende personlig: Ja, hun kunde beundre! Ja, hun beundrede og elskede disse Mennesker og følte sig hjemme imellem dem!

Ud af denne Glæde og Lyksalighed brød hendes Talent frem paany. Hun kunde ikke selv have forklaret, hvordan det gik til, at hvad hun følte, blev til Billeder, der vilde frem, ligesom tvang sig frem i Tegning. Langt ud paa Natten sad hun beskjæftiget med at tegne det

Øjeblik, da Fru Strandens sagde: »Vil De bo hos mig, mit Barn?« og optog hende i sine Arme.

Fra den Aften var det for Marie en given Sag, at Huset og dets Liv eller hver Stemning, det fremkaldte, blev til en Tegning. Det var en Art Dagbog, en Fastholden af taknemlige og glade Forestillinger, et Album af Skikkelser opfattede med Kjærlighed, ofte tillige med Lune, med fin Sans for Egenheder og Særheder. Saa-dan kan man jo i Almindelighed, ganske stille og hemmelig, se Egenheder ja Fejl hos dem, man elsker, og have en fuldstændig god Samvittighed derved, vide, at man ikke forsynder sig mod Kjærligheden.

Fru Strandens havde en Tjenestepige, aldrende, bredskuldret, knokkelstærk, langnæset, grønøjet, kort sagt, slet ikke smuk. Ved første Syn var hun en Modsætning til Huset og hørte alligevel fuldstændig til, ikke som Arvegods eller som Minde om Ungdomstiden, men ved den stille, dybe Hengivenhed, hvormed hun i Løbet af nogle Aar, eller maaske strax, havde gjort sig til Et med Huset, bar Omsorg for sit »Herskab«, læste dets mindste Ønsker ud af Øjnene, holdt af, hvad det holdt af, hadede, hvad der

mishagede det, bidrog til at give det lille Hus dets særegne Hyggelighed.

Det var Fruens Fødselsdag, og Maren — thi hendes Navn var heller ikke smukt, hun hed Maren — havde skaffet sig et længe næret, hemmeligt Ønske opfyldt. Paa Fru Stranders's Dør var et Visitkort fæstet med smaa Søm. Maren havde set andre Folks Dørplader og ønsket sit Herskab en lignende, og nu havde hun hemmelig faaet den gjort og hemmelig sat den paa Døren i den tidlige Morgen. Fru Stranders gik ud med Marie og saa den ikke, maaske fordi det lykkedes Maren med sin store Skikkelse at skjule den. Men da de kom tilbage og saa den, gjættede de efter den første Overraskelse strax, fra hvem den kom.

»Men«, raabte Fru Stranders, da hun havde ringet og Maren lukkede op, »hvad er dog det? Jeg havde nær gaaet fejl, jeg troede ikke, det var mig, der boede her! Hvem kan det dog være, der har gjort mig den Fornøjelse!«

»Ih«, sagde Maren og bragte sin lange Næse helt hen til Pladen for at læse den, »ih, Jøsses!«

Og da hun igjen maatte vende Ansigtet ud efter, lyste det trods hendes Anstrængelse for at

synes uvidende, af en saadan skjelsk Glæde, at Marie blev forbavset over, hvor skjønt et Menneskeasyn kan være, uagtet Ansigtet selv er stygt.

Saasnart hun var ene, tegnede hun Maren, saadan som man maaske kun tegner, naar det er i den dybeste Hemmelighed, naar man ikke vil Andet eller Mere end holde sit eget beundrende Syn, sin egen lykkelige Erindring fast.

Det varede ikke længe, inden Fru Stranders kom saa vidt i Tysk med Marie, at de kunde læse et Stykke af »Wilhelm Meister« sammen og da især Mignons Sang. Men denne Læsning indskrænkede sig ikke til Digtets Linier; Fru Stranders havde i sit Sind hele Landskabet, Orangerne, Laurbærrene, Marmorsøjlerne, maaske Mere, levende for sig, talte derom ud af Erindringens stærke Kildevæld, fik Ungdom, en smerteblandet Ungdomsglæde i Sindet. Da de kom til:

»Was hat man Dir, Du armes Kind, gethan?«

bævede hendes Læber; men hun mærkede ogsaa en overordenlig Sindsbevægelse hos Marie.

»Hvad har man gjort Dig, Barn?« raabte hun og greb Marie i Armen.

»En har været slem imod mig — o, lad os ikke tale derom.«

»En Mand?« spurgte Fru Strandens og saa Marie skarpt ind i Øjnene.

»Ja«, sagde Marie uden at slaa Øjnene ned.

Det var, hvad Fru Strandens havde antaget; hun lagde Armen om Maries Liv og sagde: »Lad os læse videre.«

Den Scene kunde Marie ikke tegne; den bragte hende det Skrækkelige ganske nær. Men saa gled Tanken hen paa det Øjeblik, da hun forlod Huset i Grønnegade, og da Skau stod og saa efter hende. Det begyndte hun at tegne. Men saa blev det ikke gamle Skau, men Ulrik, der stod og saa med de tungsindige Øjne, han allerede havde havt, lænet til Døren i hendes Hjem, men nu tillige med et Udtryk, som hun tog af sit eget Sind, et Udtryk af Sorg, Længsel og Haab.

Der kunde imidlertid i det stille Hus ogsaa forefalde Ting af mere forstyrrende Art.

Ifølge den Kirkelære, til hvilken Fru Strandens bekjendte sig, er det forud bestemt, hvem

Guds Naade vil udstrække sig til, hvo der skal blive salig. Gode Gjerninger, som et Menneske vil befitte sig paa, formaa Intet imod Prædestinationen, hvis denne ifølge Guds uransalige Vilje er, at dette Menneske ikke skal blive saligt. Men gode Gjerninger antages alligevel at have Betydning for saa vidt, at hvis det lykkes et Menneske at udføre dem, ere de et Tegn paa, at han eller hun tør haabe at blive salig. I denne Anskuelse henlevede Fru Strandens, der ikke var af melankolsk, grublende Natur, temmelig uforstyrret. Dagene, naar ikke netop Noget indtraadte, der stærkt rokkede i hendes Sinds Ligevægt. En saadan Forstyrrelse kunde opkomme ved hendes Berøringer med Fru Justitsraadinde Lund. Fru Strandens havde, som alt anført, ikke megen Omgang. Hendes Formuesomstændigheder forhindrede hende fra at »gøre Hus«, og hun vilde ikke modtage, hvad hun ikke kunde gjengjælde. Men skjönt hun havde resigneret og ikke ventede nogensinde at skulle benytte Verden eller »Selskabet«, var der hos den forhenværende Sangerinde bleven en ubestemt, utydelig Følelse tilbage: man skulde holde en Dør aaben til Verden. Hun opgav derfor aldrig ganske nogle

faa betydelige Huse, hvortil hun havde været knyttet, men holdt sig i, hvad Engelskmændene kalde visiting terms, aflagde regelmæssige, skjønt sjeldne Besøg og fik dem ligesaa høflig gjengjældte. Blandt disse Huse var Justitsraad Lunds eller rettere Fru Beate Lunds. Det var en rig og anset Embedsfamilie. De to Damer havde kjendt hinanden fra deres tidlige Ungdom, og dette Bekjendtskab dannede det svage Baand, der trods Forskjelligheden i Skjæbne og Vilkaar holdt dem sammen. Fru Lund havde skjænket sin Ægtefælle ti velskabte Børn. Hun tør altsaa, uden noget forringende Sideblik til andre Hustruer, kaldes en kjærlig Ægtefælle; men hun var tillige en højlig øm og kjærlig Moder. Ligesom man undertiden kan se en Høne samle under sine Vinger et paafaldende stort Antal af smaa, gule Kyllinger, saadan kunde hun under sit Hjertes og sit Hoveds Varetægt samle de mange Børn, mindre og større. De vare hendes Stolthed paa mere end en Maade. Hun følte sig velsignet af Vorherre og var taknemlig, men antog ogsaa, at det kom af en særlig Gunst, hvori hun stod. Hun mente andægtig og ærlig, at hun med al Magt skulde stræbe at fortjene en saadan Naade; men

hvorledes kan man nogensinde fortjene den? Og hvorledes kan den være ganske ufortjent? En Mand, der faar Ridderkorset paa sit Bryst, kan ofte nok sige, at det er en Naade; han mener dog derhos, at det er kommet paa rette Sted. Saadan ogsaa Fru Lund. Det var imidlertid ikke denne stille, dybe Stolthed, denne Følelse af at være udkaaren, som mest generede Fru Strandens i Omgangen med Fru Lund. Hun havde mødt Stolthed nok i Verden og vænnet sig til at taale den. Men det var Grunden, hvorpaa Stoltheden hvilede, de mange Børn. Den barnløse Fru Strandens tilstod det aldrig for sig selv: der var i den anden Kvindes yppige, men berettigede Naturliv og i hendes religiøse Glæde derover Noget, som gjorde hendes egen tidligere, næsten fortvivlede Livskamp meningsløs, eller som gav den en uhyggelig Mening.

Netop som hun en Dag kom hjem fra et af disse sjældne Besøg, havde hun eller rettere Marie Besøg af en ung Seminarist, der bragte Hilsen fra Borris og Karen. Han blev med Hjertelighed buden til at tilbringe Aftenen hos dem.

Det var en af de Aftener, da Whistselskabet

kom; men Spillet blev opgivet af Høflighed mod den nye Gjæst.

Han var et skikkeligt Menneske, men lidt indbildsk og uvant til Selskab.

Da han kom imellem disse Herrer, der syntes ham at være fornemme og at ville hæve sig over ham, rejste der sig en Fjendtlighed i hans Sind. Han vilde hamle op med dem, hæve sig over dem, ved Hjælp af Noget, de efter hans Mening ikke brød sig videre om, men dog ikke turde andet end vise Ærbødighed, Religionen.

Professoren gjorde ham et Spørgsmaal om Kirken i hans Hjemstavn eller nøjagtigere: om Altertavlen og hvem der havde malet den; derom vidste han til sin Ærgrelse ikke Besked.

Doktoren vilde komme ham til Hjælp og spurgte i en let Tone, der syntes ham skjødesløs: »Hvordan staar det med Sæden?»

Han svarede: »Jo, Gud ske Lov, godt baade med den legemlige og den aandelige. Klinte og Ukrudt bliver der vel saaet; men vor Herre og Mester gjør os stærke til at luge og til at saa den Sæd, Han haver givet os til Saakorn.«

»De lader til at være stærk i Troen, hvor ung De saa er.«

»Ja, fra Barnetroen er jeg ikke voxet, og i atten hundrede Aar er den ganske Verden ikke voxet derfra.«

Doktoren sagde Hm; Seminaristen vedblev:
 »Ja, Vorherre sagde jo selv, da han gik om paa Jorden, at med Verden havde han ikke at skaffe, saa jeg mener heller ikke, at Verden er blevet en Bid bedre end forhen; men Verden har ikke voxet sig mandshøj over Barnetroen, den maa altid krybe til Korset og bide i det sure Æble.«

»Hvorfor sammenligner De Barnetroen med det sure Æble?«

»Det gjør jeg ikke, Barnetroen er sød.«

»Ja, men De sagde dog, at Menneskene eller Verden maatte komme tilbage til Barnetroen og bide i det sure Æble.«

»Ja, for dem, der have spist af Kunskabens Træ og fordærvet Tænderne, er Barnetroen sagtens sur i Førstningen, ikke for os Andre.«

Majoren sagde: »De synes at være et lykkeligt Menneske; De har aldrig tvivlet.«

»Det vil jeg ikke sige. Men saa kom det, der er over al Forstand.«

»Hvad er det?«

»Det er Naaden.«

»Hvordan kom den?« spurgte Fru Stranders; hvad mener De med Naaden?»

»Jeg mener ikkun det, som skrevet staar, at Troen kommer ved Naaden, og Naaden ved Troen. Det er over al Støvets Forstand; men jeg vidner, at jeg ikke er under Loven, men under Naaden.«

Det var anden Gang den Dag, at Nogen var saa misundelsesværdig sikker paa Naaden, og den salvesfulde Tone, hvori den unge Mand talte, bragte endnu mere end hans Ord Stemningen fra Fru Lunds Hus tilbage hos Fru Stranders. Hun fik et Anfald af sine »Nerver« og maatte gaa tilsengs.

Ene i Halvmørket med Natlampen følte hun sig alt mere ulykkelig og gudsforladt. Naar hun tænkte sig om, kunde hun ikke engang stole paa det som en god Gjerning, at hun havde taget Marie til sig. »Du trængte til Selskab, til Adspredelse, til at have saadant et rart, ungt Væsen om Dig. Det var bare skjult Egenkjerlighed. Og saa er hun saa nydelig, frisk og glad, og jeg har Intet for mig uden Døden! Alle holde mere af hende end af mig, Gud med!«

Hun sprang jamrende op af Sengen, og da Marie fra sit tilstødende Kammer hørte Lyden

og kom ind, fandt hun Fru Stranders gaaende op og ned ad Gulvet med sin Hovedpude under Armen. Fru Stranders var altfor betaget til at finde paa en bortledende Forklaring. Hun sagde, hvad der var sandt, eller hvad hun troede sandt, at det, der fejlede hende, var Tvivl om Guds Naade. Hun var bange for Dommedag. Som om den allerede var truende nær og drog op med Lyn og Torden, trykkede hun sig til Marie og vædede hende med sine Taarer.

Anfaldet gik over, men ikke uden en stærk Virkning paa Marie. Naar Nogen saa engleren som Fru Stranders var saa bange, hvad kunde der da ikke være at frygte! Huset i Store Grønnegade steg mere og mere frem for hende som noget Mørkt, der vidste Noget om hende, Noget, hun skulde forklare. Vilde det bryde ind over hende? Eller vilde en frelsende Tale komme derfra? Hun behøvede en saadan Retfærdighed, Gunst eller Naade. Men hun turde ikke selv røre sig for at tilvejebringe den, og jo mere hun holdt sig stille, desto mere truede det.

Hun grundede meget paa, hvad hun fra sit Hjem vidste om Naaden; men det var ikke Meget, og det, hun begjærede, var heller ikke egenlig

religiøs Oplysning og Trøst, men at kunne tale med Nogen om sin Angst uden at forraade den, at blive støttet, styrket i Haab, og den Hjælp, antog hun at kunne finde hos en af de kloge og venlige Mænd, som kom i Huset.

Naar hun henad Aften var ude i Haven, kunde hun vælge, hvilken af de tre Gjæster hun vilde standse og tale lidt med. Det første Valg eller Træf faldt paa Doktoren.

Som Svar paa hendes Spørgsmaal om Naaden sagde han: »Fru Strandens er en fortræffelig, elskværdig Dame, det behøver jeg ikke at sige Dem; men hver af os kan have sin Særhed, og hun har nu den. Min rare, lille Borris, Naaden er en Ting, som er meget vanskelig selv for de Allerklogeste. Jeg har hørt af en lærd Mand, at endogsaa Morten Luther raadede Folk til ikke at tænke for meget derover. For min Del mener jeg, at de Døde have det godt.«

De sidste Ord vare saa sørgmodige, at de gjorde Ende paa Samtalen.

Saa henvendte hun sig til Majoren.

Han svarede eller spurgte: »Gaar vor elskværdige Kunstnerinde og spekulerer paa, hvor-

ledes Sankt Peder vil modtage hende, naar hun kommer og banker paa Himlens Port?»

»Nej, jeg mener det ikke paa den Maade. Men er der ikke ogsaa Naade i Livet?»

»Jo, der er megen Naade. Man bliver be-
naadet med en Titel eller en Orden til Løn for en
Fortjeneste, man har eller synes at have, og man
bliver ogsaa benaadet f. Ex. med Fængsel iste-
denfor Livsstraf. Er det det, vi gaa og gruble
over?»

Nej, det var heller ikke det.

»Naa, hvordan da?» spurgte Majoren i kjær-
tegnende-drillende Tone.

»Nej, jeg mener, at Gud maa jo gaa om i
Livet eller have Tilsyn med Livet og give Naade.»

»Ja«, svarede han med pludselig Alvor, »men
den Naade er ofte Straf.»

»Hvordan det?» spurgte hun angst.

»Det er saadan, at et Menneske ofte gennem
Straf eller retfærdig Lidelse gjenfinder sig selv.
Men vi ere ømskindede og ønske os ikke den
Naade, skjønt den er virkelig og sand. Den
Gud, De vil møde ude i Livet, er Deres egen
Samvittigheds Gud. Det skal man itide sige
Ungdommen — skjønt, hvad hjælper det, at det

bliver sagt?» tilføjede han dæmpet og næsten klagende.

»Men, kjære Barn«, vedblev han, idet han tog sig sammen, »de Ting skal De ikke gaa og plage Dem med. De har Paradiset i Dem; behold det. De har Hjælp dertil omkring Dem; De har Fru Strandens, og De har os Andre, hvor ringe vi end ere. Tro De mig, ogsaa det er Naade at leve i et Samfund, stort eller lille, der værner om Paradiset.«

Ja; men det var dog ikke, hvad Marie i Øjeblikket havde Trang til, og hun rykkede frem med det, som ret egenlig sysselsatte hende. Det Uventede, Lykkelige, skete jo engang; Staven blev grøn, da hin Ridder var gaaet fra Paven. Og det var dog sandt! Var det ikke?

»Kjæreste, bedste Barn!« raabte Majoren, »det kan intet Menneske svare paa; det er jo Poesi, underfuld Poesi; Hjertet vil saa gjerne tro det.«

»Men det var dog skrækkeligt, om det ikke var sandt!«

»Ja, saa tro det, Barn; det kan aldrig skade. — Kom nu, min fortræffelige lille Veninde, kom, lad os nu gaa op, og saa skal jeg undervejs

fortælle Dem en Historie eller Legende, der ogsaa handler om Naaden. — En ung Pige, der lige skulde staa Brud, døde, og hun kom som alle Mennesker i Skærsilden. Dernede hersker den Skik, at paa en vis Dag hvert Aar, paa Jomfru Mariæ Fødselsdag, gives der de stakkels Sjæle fri for Kval og Pine. Men denne Fritagelse vilde hun, Bruden, ikke modtage, fordi der var En paa Jorden, som led og sørgede over hendes Død paa denne Dag ligesaa fuldt som paa de andre Dage. Da tilstedes det hende at gaa tilbage igjen til Jorden, til den, hun har forladt. Det gjør hun, og da hun gjenser sin Brudgom, er han ifærd med at føre en Anden til Altret. Saa vender hun om og modtages ved Indgangen til Skærsilden af Erkeenglen Michael, der siger: Gaa ikke ind her; thi Du har nu i et eneste Øjeblik paa Jorden udstaaet mange Aars Skærsild; gaa ind til Himmerige.»

»Tak! Tak!« udbrød Marie med en Slags Glæde.

Majoren forstod ikke rigtig, hvorfor han fik denne næsten glade Taksigelse, og hun selv forstod den heller ikke helt; men den kom af, at hun følte et pludseligt Befriende; hendes egen

Angst og Bekymring svandt ind overfor det Større. Efter Sædvanen, hun var kommen i, blev Stemningen til et Billede. Hun tegnede en hvidklædt Pige, der stod ene i et Landskab og saa vidt ud, og i Pigens Ansigt kom et Udtryk af den rene, ædle Smerte, som Majorens Fortælling havde ladet hende sympathisk optage i Sjælen.

SJETTE KAPITEL.

dm. Skau havde med Tilfredsstillelse set Ulrik rejse sig og gaa til sin daglige Dont, og der hengik en Stund, inden hun mærkede, at det ikke betød Noget, men at han nærmede sig til det saavel af Mekanikere som af Psykologer frygtede »døde Punkt«.

Den, der rammes af en saadan Ulykke som en Vens, Elskers eller Elskerindes Troløshed eller af et uerstatteligt Tab ved Dødsfald, kan synke sammen under Slaget; men som oftest rejser man sig igjen, »Naturen hjælper«. Hvo der er tyngtet af en Brøde og lider derunder, kan opnaa at finde Lidelsen retfærdig og »blive mere Menneske«. Men Ulriks Lidelse sad fast og tyngede paa særlig Maade.

Marie var tabt for ham. Det Eneste, han kunde forsøge, var at glemme hende. At Oberstløjtnant de Witte helt havde skræmmet hende fra Sønnen, var muligt eller rimeligt; om hun var bleven hos den Dame, der havde kjørt hende bort, eller om hun var vendt hjem til sin Fader, havde han ikke at forske efter. Alt Saadant kunde man nogenlunde komme ud over. Men hvad han umulig kunde vise fra sig, var hans Moders Delagtighed i det Skete. Hvis han engang tørnede sammen med den unge de Witte, var han udsat for at høre et værre Ord end Matrosdreng. Og om ogsaa de Witte, naar han ikke blev udfordret, vilde tie om Noget, hvori han just ingen Helterolle spillede, hvorfor kunde da ikke Sagen alligevel komme ud iblandt Folk? Faderen vidste det jo; han havde vist sin Agtelse for Ulriks Moder ved at bryde forbi hende og ikke værdige hende et Ord. Damen, der havde hentet Marie, kunde vide det og tale om, hvorledes hans Moder i sit eget Hjem havde svigtet overfor en rig og fornem Fyr! Hvor skulde man skjule sig for Folks Blik og Tanker? Og hvor skjule sig for sin egen Tanke, om man endog kunde formilde den saa meget som mulig!

Han kunde ikke flygte, rejse ud i den vide Verden. Han havde ikke studeret Noget, der kunde hjælpe ham andensteds; han var fattig og som den øvrige fattige eller uformuende Befolkning undergivet Skæbnen, Naturmagten: Man bliver i Vejrliget, som det er, i Smitsoten, hvis den raser; man tager sin Del af, hvad der falder for, og bøjer Hovedet. Men han havde heller ikke fattig Mands Trøst eller Husvalelse, at kunne tale og klage til Jævnlige. Man siger ikke til en Kammerat, end ikke til en Ven: Vi havde et fremmed Barn i Huset; min Moder svigtede hende. — Og han kunde heller ikke blive hjemmefra. Der var dog en Slags Tilhold; der var Faderen, og naar han saa Moderen, kunde han knap forstaa, at det var hende, der havde gjort denne Gjerning. Han kunde ønske at tale med hende om Sagen, og han havde den dybeste Angst derfor. Der var jo intet Nyt at høre; der var kun Fare for at naa til et Punkt, hvor al Besindighed vilde forlade ham og han vilde kalde Erinnyerne ned over sig.

Hende var det jo pinligt nok, at det gamle Fortrolighedsforhold saa ganske var bristet. Hun vilde gjerne have begyndt en ny hjertelig Sam-

tale, men var dog bange for, at den skulde føre hen til Marie og Martinus. Men den Sag maatte da blive glemt! Næste Dag kunde Ulrik se frejdigere ud.

Men eftersom næste Dag gled længer og længer ud og Ulrik øjensynlig sank mere sammen, greb Moderen til sit vante Middel.

Fra det gamle Fortrolighedsforhold var hun paa Afstand bekendt med den Kreds af Folk, som han var i Berøring med. Hun vidste, at hans væsenligste Indtægt hidrørte fra Undervisning i en Skole, hvis Bestyrer han plejede at omtale med megen Hengivenhed. Hun antog, at denne Velvilje maatte være gjensidig; hun mente ogsaa, at lærde Folk maatte nære en vis Omhu for hverandre, og at den højere Verden, som Ulrik skulde indtræde i, maatte sætte Pris paa, at han blev bevaret. Det var jo ikke ganske urigtig tænkt; hun handlede i alt Fald derefter. Da hun kom til Bestyreren og beklemt sagde ham, at hun gjerne vilde tale med ham om sin Søn, troede han først, at det var en af Drengene, der skulde være Tale om, og blev noget overrasket, da det var en af Lærerne, med hvis private Forhold der var Noget i Vejen.

Det varede lidt, inden han forstod, at det ikke var en Klage og heller ikke Melding om et Uheld. Da saa Sagen gik op for ham, mødte hendes Naivitet hans godmodige Natur. Han fandt Behag i den Blanding af Simpelhed og Kløgt, hvormed hun talte; Kjærlighed til Sønnen og Beundring af ham var tydelig nok, og idet hun erklærede, at hun ikke kunde sige, hvad der var hændet ham, indblandede hun en snild Hentydning til, at det mulig var en Hjertesag, og mente, at han blot behøvede lidt anden Omgang og Opmuntring, end hun kunde skaffe ham. Den gamle Skolemand sagde, at han vilde tale med sin Familie, og Mdm. Skau gik med det bedste Haab.

Hans Familie bestod af Hustru og en Datter, der var lidt ude over den første Ungdom, og de tre Mennesker havde levet sig ind i et stille, lykkeligt Samliv, i gjensidig Anerkjendelse af hverandre. Han beundrede Hustruens og Datterens Huslighed og sikre Mening i Alt, hvor han ingen havde, og de saa op til ham som den fortræffelige Skolemand og udmærkede Lærde. Han havde engang vundet Prisen for en Afhandling om nogle grammatiske Former i det Græske,

og han arbejdede paa et stort Værk om Pædagogiken, som han vilde lade trykke, og hvoraf han oplæste Kapitler for gode Venner, mest Skolens ældre Lærere, naar de bleve indbudne til The.

Hustruen og Datteren fandt jo rigtignok Mdm. Skaus Anmodning besynderlig, usædvanlig; men de havde ikke Noget imod den unge Lærer, der var dem bekjendt af Udseende, og da Husfaderen berørte Moderens Hentydning til en Hjertesorg, følte de strax Deltagelse og vare villige. Som Følge deraf blev Ulrik en af de nærmeste Dage overrasket med Indbydelse til The.

Strax da han kom, spurgte Husmoderen ham: »Hvordan har Deres Moder det?«

Det faldt hende saadan ud af Munden. Hun kunde ikkē spørge til hans Forældre, fordi hun ikke vidste, om hans Fader levede, og det syntes hende, at hun dog maatte give et eller andet Tegn, en svag Hentydning til, at hun mente det godt med ham.

Ulrik studsede over Spørgsmaalet; han havde forestillet sig, at han var indbuden blot som Lærer, uden Tanke om, at han hørte til Noget. Hvorfra dette Spørgsmaal om hans Moder?

Datteren drog ham ind i en Samtale om Poesi; af en Samling Digte, som nylig var udkommen, fremhævede hun et om ulykkelig Kjærlighed, om en svegen Ungersvend, og spurgte, hvad han syntes derom, med en Betoning, der svagt eller klogt skulde antyde, at hun sympathiserede med den romantiske Begivenhed i hans Liv.

For ham blev det Hentydning til den store Usalighed. Kjendte man Begivenheden? Kjendte man Marie? Var han tilstede for at blive udspurgt om Sammenhængen? — Han blev saaa tung og saa lidet elskværdig, at det romantiske Skjær blegnede og de kvindelige Hjerter begyndte at undskylde den Ubekjendte.

Glad var han, da Oplæsningen skulde begynde; men Glæden varede kun kort.

Næst efter Faderen og Moderen er det Skolen, hvem Ynglingen skylder Livet — saaledes indledede Bestyreren sin Oplæsning —; det havde allerede Alexander vidnet med Hensyn til sin Fader Filippus og sin Lærer Aristoteles. »Men«, tilføjede Bestyreren med et kjærligt Blik ud over Brillerne fæstet paa Ulrik, »det er især Moderen. Held den Yngling, hvis Moder har et trofast,

opofrende Kvindehjerte, og som ved hendes Bryst har indsuget Retskaffenhedens Die! Men saa Skolen!»

Ulrik vidste ikke, hvad han skulde tro om disse godmodig, velvillig udseende Mennesker, der syntes at have indbudt ham for at spænde ham paa Pinebænken, og som i alt Fald martrede ham ved at holde ham fast i de sørgelige Tanker og Angsten. Optaget deraf laante han kun flygtig Øre til Oplæsningen. Imod Lovprisningen af Skole og Undervisning, der summede om ham, stillede sig en Tanke, der oftere havde været ham nær: Vilde han ikke været lykkeligere uden Skolegangen i den lærde Skole? Hvis han var bleven i Pistolstræde, var han ikke bleven løftet ud over sin Stand og bragt til at dømme sin egen Moder. Begivenheden med Marie vilde da have været en simpel og naturlig Ting. Nu sad han her og droges dog med Halvdelen af sin Tilværelse ned i Pistolstræde, kunde ikke slippe derfra.

Da Oplæsningen var tilende og Bestyreren særlig bærede ham med at ville drage ham ind i »en lille Turnering«, en pædagogisk Diskussion, brød af hans Hjertes Vaande denne Mening

frem. I Pædagogikens Hjem, i et Møde med Skolebestyrer og Lærere, at komme med en saadan Tvivl om Undervisningen, med et saadant Kjætteri, som ikke engang var nyt! Smilende omtrent ligesaa blidt som i sin Tid Borris, da han pakkede sine Billeder sammen, lagde Bestyreren sit Værk ind i Chatollet og svarede ikke. Heller ingen Anden optog Handsken. Ulrik mærkede, at han havde forløbet sig; men der var Intet at gjøre derved.

Hidindtil havde Timerne i Skolen været ham en Lindring; der, mellem Drengene, i Klassen eller paa Legepladsen, eller mellem Lærerne, havde der været et Fristed, hvor Verden ikke kom med sine Tanker af sørgelig Art. Nu vakte Synet af Skolebygningen et Mishag, der knyttede sig til den uheldige Aften, fik Næring af Lærernes temmelig kolde Høflighed og af Forestillingen om, hvilke Tanker, der lurede i Krogene. Han faldt sammen i Timerne, samtidig med, at en skarpere Kritik end forhen var rettet paa ham som Lærer. En Dag meddelte Bestyreren ham, at de Timer, han havde i de højere Klasser, vilde blive omlagte til en Anden,

men at han nok kunde beholde de lavere Klasser, især hvis han passede dem godt.

Det var en personlig Ydmygelse, der fuldstændig skilte ham fra Skolen og vilde være ham en Hindring ogsaa andensteds. Han gik hjem og talte sine Sparepenge og regnede ud, hvor længe han kunde studere for dem — siden han nu engang studerede —; og hvad saa?

Uden at fritte meget kunde Mdm. Skau behændig faa ud, at han havde været i Selskab hos Skolebestyreren; men det havde tydelig nok ikke frugtet; tvertimod syntes Ulrik end mere modfalden end før.

Saa gik hun til hans Manuduktør.

Han havde et stort Navn paa Grund af Dygtighed og Retskaffenhed, men var i visse Maader frygtet formedelst hans larmende, hensynsløse Væsen. Altid raabte han højt, og altid »busede han ud« med sine Meninger og Domme, tilsyneladende uden fin Følelse, i alt Fald med næsten grovt Udtryk for, hvad han følte.

Han syntes ikke om Mdm. Skaus Væsen med dets Blanding af Fint og Simpelt, Fortroligt og Ydmygt, og da han efter nogen Møje

havde begrebet, at han skulde tage sig af hendes Søn og opmuntre ham, raabte han: »Nu har jeg, min Salighed, aldrig hørt Mage! Hvad tror De om mig, Madam? Tror De, jeg er Goldamme? Skal jeg maaske slæbe Deres Urian ind i Kongens Have? Skal jeg gi'e ham Flasken? Hvad? Tror De det?«

Nej, det troede hun ikke. Hos ingen af de pæne Folk, hun kjendte, havde hun nogensinde mødt en saadan Medfart; hun gik forbløffet bort.

Men han havde selv lagt Mærke til, at Ulrik sakkede af, og saa snart der syntes ham at være Andet og Mere end et forbigaaende Ildebefindende tilstede, vilde han »være paa det Rene med Fyren«.

»Naa«, raabte han, da Ulrik paany indfandt sig stille og sløv, »hvad siger De saa til den splinternye Udnævnelse?«

»Hvilken?« spurgte Ulrik.

»Ved De ikke det? Har De ikke talt med Nogen? Har De ikke læst Bladene? Hvor søger De?«

Ulrik spurgte undvigende, hvad Talen var om. Det var snart fortalt: En Kandidat med

2den Karakter havde allernaadigst faaet et uforholdsmæssig stort Embede. »Men«, tilføjede Manuduktøren saa højt, som om han ønskede at blive hørt langt borte, »men ved De ogsaa, hvem der har vimset ud og ind for ham? Det er ingen Kunst, naar man har Fanden til Morbror! Har De det?«

»Jeg?«

»Ja, har De Konnexioner? Har De Onkler og Tanter og Kusiner og gamle Hofdamer, der kan sætte Verden paa den anden Ende for Dem og lade Naade gaa for Ret og gjøre Jus overflødig?«

»Nej, det har jeg ikke; men hvorfor spørger De derom?«

»Hvorfor jeg spørger! Jeg maa, minsæl, nok spørge, naar jeg ser Dem gaa og studere til 2den Karakter i det højeste! Jeg havde troet, De kunde gaa op til Efteraaret, straalende! Jeg havde tænkt at faa Ære af Dem! Hvor er De henne? De smøger af Dem! Jeg stjæler Deres Penge ved at manuducere Dem. Hvad er der i Vejen med Dem? Ud med det, hvad det saa er — hvis det ellers kan siges mellem honnette Folk, og det antager jeg da!«

Ulrik blev blussende rød. »Der er Ting«, svarede han, »som man kunde sige og dog ikke siger.«

»Saa er det en ulykkelig Forelskelse! Naa, jeg kan se det paa Dem!«

»Lad det være, hvad det er«, sagde Ulrik. »For saa vidt jeg skylder Dem Forklaring — og det gjør jeg til en vis Grad — maa jeg bede Dem bære lidt over med mig. Jeg har en Følelse af, at alle Sunde ere lukkede, og inden kort Tid vilde jeg selv have sagt Dem ...«

»Alle Sunde lukkede! Sikke noget Slidder-sladder! Tre, fire og tyve Aar, ikke sandt? Sunde lukkede! Sludder! Jeg skal lukke saa mange Sunde op for Dem, at De skal have Vanskelighed ved at befare dem i en Levetid! Jeg skal lukke Atlanterhavet op for Dem! Vil De gjerne bort herfra? Det vil De vel!«

»Ja!« svarede Ulrik.

»Hvad siger De da til Vestindien?«

Ulrik havde nær svaret, at det ikke var bort herfra. For hans Sind, der var blevet vant til at vaande sig i Erindringer, rejste sig hin Aften med Billederne og hin Morgenstund. Verden

syntes ham ligesom han selv at gaa rundt om Huset og Haven med den lille Pige.

»Har De Noget imod Vestindien?« vedblev Manuduktøren, da han iagttog Ulriks Nølen.
 »Det er saa langt borte, hvad? De vil kanske nok bort, men ogsaa blive i Nærheden. To Viljer — vi kjende det! Mellem dem er der netop Plads til at gaa i Hundene!«

»Nej, jeg vil nok bort, til Vestindien!«

»Naa, saa er det som Fod i Hose, nota bene med første Karakter og snart! — De kan blive min Efterfølger og følge efter mig.«

»Er der Forskjel paa det?«

»Jo, Allerkløgeste! Den Højesteretsadvokat, hos hvem jeg, som De maaske bærer mig med at vide, er Fuldmægtig, har en Mængde Sager for Planterne derovre. Derved er jeg kommen ind i Forholdene og har nu, som De formodenlig kan læse paa Tryk iaften, faaet Embede derovre og gifter mig. De kan komme i min Plads; mens jeg endnu er her, kan jeg sætte Dem ind i Sagerne. De kan tjene saa meget, at De ikke behøver at informere. Efter en Stunds Forløb skaffe vi Plads til Dem derovre — ikke ad Skjortevejen. Saadan kan Deres

Højvished baade blive min Efterfølger og følge efter mig — men iste Karakter! Læse Dag og Nat! Æresord?»

»Ja!»

Moderen mærkede snart en stor Forandring paa Ulrik.

»Naa, nu begynder Du jo at komme Dig, Gud ske Lov!« sagde hun og strøg ham kjærtegnende om Hovedet.

Det var første Gang, hun kjærtegnede ham siden Katastrofen; han var blevet fremmed for hendes Haand, eller den var for ham blevet en anden. Bevægelsen i ham ytrede sig kun svagt; men hun mærkede den.

Hun vilde trodse sig igjennem som Moder og raabte: »Kom nu, Dreng, og kys Din Moder!« Men da han ikke rørte sig, søgte hun uvilkaarlig at slippe bort fra Nederlaget og tilføjede hurtigt: »Kom, lad os være gode Venner og tale rigtig sammen.«

»Ja, lad os det, Moder. Jeg er bange for, at det, som gjør mig glad igjen, ikke vil gjøre Dig glad.«

»Hvad er da det?« spurgte hun med store Øjne.

»Jeg agter at rejse bort.«

»Rejse? Hvorhen? Hvorlænge bliver Du borte? Du skal da have Din Examen!«

»Ja, den antager jeg at faa snart, og saa kan jeg tiltræde en Bestilling, der er givet mig Udsigt til i Vestindien.«

»I Vestindien! Det er den . . . hendes . . . Tøsens Skyld.«

»Hvis Du mener Marie Borris, saa er det i visse Maader hendes Skyld. Men hun var ingen Tøs, da hun kom her i Huset.«

»Ja, jeg ved nok, det skal være min Skyld! Forsynd Dig ikke mod Din Moder! Jeg er Din Moder, Ulrik!«

»Jeg bebrejder Dig jo heller ikke Noget; jeg vil helst tie.«

»Ja, og rejse fra mig! — Hvad forlanger Du af mig? Hvad skal jeg gjøre? Skal jeg paa mine Knæ tigge hende om Forladelse?«

»Hvad kunde det nytte! Kunde Du derved tage de Witterne bort?«

»Skal jeg da bede Dig om Forladelse?«

»Ak, nej, Moder, al den Slags Ting nytte ikke noget.«

»Der er da Raad for alle Ting i denne Verden, naar Vorherre vil«, sagde hun grædende.

»Ja, det er saadan en Talemaade. Men der er Ting, som ikke løses paa Jorden.«

»Gud kan i sin Naade løse alle Ting, ved jeg da!«

»Ja, lad Marie Borris blive stillet her i denne Stue, som hun var, før hun blev befamlet af de Witterne, saa er der Naade!«

Hun stirrede paa ham, som om hun havde Møje med at fatte Ordene i deres hele Trøstesløshed.

Han var mismodig over det grumme Ord, som var brudt ud af ham. Han sagde: »Jeg vil saa nødig sige Noget, der kan gjøre Dig Fortræd. Lad os ikke mere tale om den Ting. Lad os stræbe at have det saa godt og fredelig sammen som mulig, medens jeg er i Landet.«

»Ja, ja, ja«, sagde hun ligesom trøstet, men i sit Indre fortumlet, fortvivlet ved Tanken om at miste ham.

Hun behøvede Hjælp, og denne Gang var det Præsten, hendes Tanke vendte sig til.

Det var jo ikke, fordi hun stod i noget nærmere Forhold til Præst eller Religion. Hun kjendte til det Hellige og Højtidelige, men mest paa den Maade, at der var Daab, Konfirmation, Vielse, Begravelse. Der forrettede Præsten sin Gjerning; men han havde tillige en Myndighed i mange Trætter, og han havde Hjælp for adskillige Sorger. Han var noget Fornemt, der havde den Forpligtelse at høre paa de Fortrykte og tale med dem.

Præsten, hun søgte, udmærkede sig ikke ved dogmatisk Trosiver, men ved et velvilligt Sind, megen Erfaring og en Lyst til at ledsage sine tørre Formaninger med en lille Historie, en Parabel. Han var ogsaa en smuk gammel Mand, og da hun stod overfor ham, tog han sig saa fornem ud, syntes hende saa ophøjet og saa stræng, som om han aldrig havde syndet. Da hun ikke vidste Andet at gribe til, gav hun sig til at græde.

Han var vant til, at man græd for meget Lidt, men ogsaa for meget Stort, og spurgte afmaalt:

»Hvad er der i Vejen, min gode Kone?«

Al den Veltalenhed, som havde staaet til hendes Raadighed, naar hun for Sønnens Skyld henvendte sig til betydelige Folk, alle de Om-svøb, hvorpaa hun uvilkaarlig havde forberedt sig, forsagede hende, og hun udbrød:

»Hvor er der Syndsforladelse og Naade?«

Præstens Ansigt blev endnu alvorligere, strængere syntes hende, da han svarede, at derom havde han Intet at sige, som kunde være hende nyt. Hvo der bekjendte sin Synd, ikke til ham, men til Gud, hvo der angrede og gjorde Bod og troede paa Herren og hans Mellemkomst, turde haabe paa Guds Naade her og hisset.

Ja; men det var alligevel ikke det, hun mente. Hun kunde jo nok have fejlet; men hvad hun søgte, var egenlig Guds eller en Andens Mellemkomst for at løse en Misforstaaelse, hvorved der blev tillagt hende Fejl og Synd.

Præsten spurgte: »Lever Deres Mand, eller er De Enke?«

»Nej, han lever; men han er hverken for eller imod mig; han siger Ingenting.«

Præsten drog et næppe mærkeligt, lettende Suk, da Uvejret viste sig at staa i en anden

Kant, end hvor han havde frygtet. Han tav og saa forskende paa hende; hun slog Øjnene ned og begyndte i Hast og Uorden at fortælle.

Han kunde ikke faa Andet ud af hendes Beretning end, at der havde været et ganske ungdommeligt Kjærlighedsforhold, at den unge Pige, de havde taget i Huset, havde svigtet med mere eller mindre Skyld, og at hendes Søn nu led af en Sorg, som maaske var dyb, men vilde gaa over med Tiden.

»Naa, naa«, sagde han med et Smil, »det er jo ikke saa slemt endda; der er større Nød i Verden. Vær en brav Kone, pas Deres Dont, gjør Deres Pligt, saa vil Vorherre nok gjøre Alt godt igjen.«

»Ja, men han vil rejse fra mig! Jeg skal ligge her og dø alene!«

Præsten mente, at Børns Bortrejse fra Forældrene ikke var noget Usædvanligt eller Skrækeligt, endog om Rejsen gik til fremmed Land. »Jeg er selv«, sagde han, »i samme Tilfælde som De, eller næsten det samme. I min Ungdom havde jeg Kald ovre paa Vestkysten af Jylland, og der havde vi en Nat et Skibbrud, som der desværre er saa mange af paa den

Strand. Skibet blev slaaet i Stykker, og alt Levende omkom med Undtagelse af en ganske lille Pige, som drev ind i sin Vugge, og som vi ved Guds Hjælp fik Liv i og toge os af. Efter rum Tids Forløb blev det paa ret mærkelig Maade oplyst, at hun havde Slægtninge i Holland, og de hentede hende. Min Søn rejste udenlands og kom til Holland, og nu er han saamæn bosat derovre og har ægtet Pigen. Han er meget lykkelig, og jeg takker Gud derfor. Det kom der af den lille Vugge! Jeg hørte engang et trohjertigt Vers af en gammel Skolelærer; det lyder saadan:

Der gaar ej Noget tabt udi den store Have,
 Hvor vore Vugger staa, hvor lægges vore Grave.
 Selv nok saa lidet Frø, af Vinden vejret hen,
 Det finder nok sin Rift og kommer frem igjen.

Gaa De nu hjem og tænk paa det, tilføjede Præsten med et venligt Klap paa hendes Skulder og lod hende gaa.

Hun gik ganske opmuntret ned ad Trappen; men da hun kom ud paa Gaden, havde hun gjerne vendt om og turde dog ikke. Det var,

som om hun havde faaet Præstens Ansigt med sig; det stod indvendig i hende og saa klogt og fornemt paa hende.

Det Frø var netop ikke det, hun havde saaet! Den Maade, hvorpaa Præsten havde handlet mod den lille Pige, var ganske modsat den, hvorpaa hun havde baaret sig ad mod Marie Borris. Hun havde hadet hende, ønsket hende Døden, ikke havt et godt, advarende Ord til det moderløse Barn. Al Undskyldning, hvormed hun hidtil havde set paa Sagen og gjort den lille, forsvandt og gav Plads for Anklage og Dom: Hun havde svigtet, og hun skulde betale det med sit Barn.

Ulrik blev en Dag hjemme længer end sædvanlig efter Bordet. Hans Fader havde bedt ham udskrive nogle Regninger og var gaaet til sin Middagssøvn; Moderen tog Rokken frem og spandt. Han kom til at se hen paa hende. Hendes Øjne vare ufravendt hæftede paa den tynde Traad; Lyset faldt stærkt hen over det

ubevægelige Ansigt, og Ulrik lagde for første Gang Mærke til, at hendes Haar graanede. Hun var ogsaa blevet mager; det gjengav hende paa egen Maade Noget af forrige Tidens Skjønhed; om Munden havde Sorgen sat sit forædlende Præg. »Ja«, tænkte han, »saa nær er min Moder ved at kunne have været en Gracchernes Moder! Hvorfor skulde den ene Ting ske? Og hvorfor kan man ikke glemme!«

Imidlertid havde hun samlet alle sine Følelser og Tanker og faaet Magt til en Udtalelse og beredt sin Stemme dertil. Hun sagde rolig:

»Jeg har tænkt paa det, Ulrik; det vil nok være til Din Lykke, at Du rejser.«

»Ja«, sagde han overrasket over denne Ro.

Hun greb i sin Lomme og syntes ivrig beskæftiget med Noget der. Det var nogle Kobberskillinger, som hun pludselig huskede at have faaet, og hun talte dem for at opdage, om de vare effen eller ueffen. Vare de effen, vilde Alt blive nogenlunde godt, han vilde af Hjerte kysse hende, inden han rejste, og komme hjem inden hendes Død. De vare effen. Et svagt Glædessmil gled hen over hendes An-

sigt, men veg strax igjen for Kummeren og Angsten.

»Hvad søger Du efter, Moder?« spurgte Sønnen.

»Aa, det var nogle Skillinger, jeg havde faaet i Urteboden«

SYVENDE KAPITEL.

n taaget Eftermiddag, da han ikke kunde se at male, og da han var end mere tungsindig end sædvanlig, lukkede Professoren sit Atelier for at gaa ud, gaa sig træt og tanketom. Vejen, han tog, gik over Langelinie ud til Egnen, hvor Fru Stranders boede, og her fik Gangen et nyt Formaal, han vilde se til Fru Stranders og Marie, have lidt Solskin i Taagen.

Marie var nede i Haven for at optage Blomster til Vintergjemme og blev snart Gjenstand for Samtalen, da Professoren og Fru Stranders sad ene sammen.

Fru Stranders spurgte, om hun gjorde betydelige Fremskridt.

Han svarede, at det netop var, hvad han ikke kunde sige, men som de dog engang skulde tale om. Marie var jo ikke kommen her som Barn i Huset eller som Selskabsdame; der var et Formaals. Han vilde ingenlunde nægte, at det var skjønt at leve et sorgløst Kunstnerliv, der ikke havde Noget at skynde sig efter; men, som Omstændighederne vare, skulde man dog stræbe hen til at frembringe Noget, der havde baade Værd og Værdi. »Det gjør hun ikke«, tilføjede han; »jeg savner Alvor hos hende«.

Fru Strandens kunde jo ikke nægte, at det egenlige Formaal, der havde staaet for hende ved at byde Marie til sig, var, at hun skulde blive Kunstnerinde og ved Hjælp af Kunsten erhverve sig en uafhængig Livsstilling; men man maatte dog have Taalmodighed og lade hende Tid til Udvikling, og hun var jo dog saa flittig!

»Den Flid mærker jeg ikke synderlig til«, sagde Professoren.

De gik ind i Atelieret. Paa Staffeliets stod et Maleri, som Professoren kjendte fra dets første Anlæg. Det bar i Anvendelsen af Farve Præg af særegne Ufuldkommenheder, som han havde ud-

hævet; men der var saagodtsom Intet gjort ved dem.

»Ja, men her maa jo være meget Mere!« raabte Fru Strandens og saa sig om; »hun tegner og tegner jo altid hvor gjør hun af det?«

Hun opdagede ved Væggen, halv skjult af Stole, en stor Mappe. Den var til at aflaase; men Marie havde, medens hun gik ned i Haven, ladet Nøglen sidde i den.

»Der maa dog være Noget i den«, sagde Fruen, idet hun med Møje hentede Mappen frem og lagde den paa Bordet.

»Men hvad er det!« raabte Professoren, idet han aabnede Mappen; »hvor har jeg set hende? Det er da det underligste, dejligste Marekatte-ansigt«

»Men det er jo Maren!«

»Ja, rigtig! det er Maren!«

Fru Strandens raabte: »Maren! Maren! — hun skal ind og se sig selv!«

»Nej, for Guds Skyld, Frue, det kan Maren ikke taale. Lad Maren aldrig faa at vide, hvor interessant hun er! Saa mister De en god Tjenestepige, og Maren dør som Narcissus. Det er til at kysse! — — Fejler jeg ikke, saa

er det Fruen selv, der temmelig let klædt spadserer med en Hovedpude under Armen.«

»Ih, den Slangel!«

»Ja, men se, hvor det er gjort!«

»Nej!« sagde Fru Strandens og tog Bladet fra ham.

»Naa, saa se her og lad Dem forsone. Her sidder De ved en ung Piges Sygeseng det er nok hende selv. Se, hvor elskelig De ser ud, og til ydermere Bevis paa Deres Elskværdighed har De Vinger De er en Engel, Frue! Det har vi altid vidst; men her er Sort paa Hvidt for det! Se, hvor det er godt gjort! Hvor Morgendragten næsten umærkelig bliver til Vinger!«

»Jeg har gjort, hvad jeg kunde. Meget var det ikke. Flyve kan jeg ikke, jeg Stakkel.«

»Men Vinger har Del!«

»Ak, Gud, det har jo Gjæssene ogsaa.«

»Og Svanerne! — Vær nu en Engel og tilgiv Hovedpuden. Se her! Her er vi Alle Fire! Et Whistparti. Hvor det lever og ligner! Doktoren skal stikke med Kongen og er bange for Esset i Baghaanden han skal se det og spejle sig. Hvor det er elskværdig og kjærlig

gjort! — — Hvem er det? Hvem er denne unge, hvidklædte, sorgfulde Pige? Kjender De hende?»

»Nej.«

»Det hører til det Elskværdigste, Reneste, man kan se for sine Øjne Ved De hvad, Frue, dette her bliver meget alvorligt. — Se rigtig paa det!«

»Ja, det er kjønt.«

»Og se her! Det er Dem og hende! Det er Dem, dengang De i mit Atelier tog hende i Deres Arme!«

»Herregud, det er det nok.«

»Det havde jeg selv tænkt paa at male ... Saadan omfavnede De hende, akkurat saadan, og saadan saa De ud. ... hvordan Pokker kunde hun se det? — Og saadan saa hun selv ud, det vil sige bagfra jeg vilde havt hendes eget Ansigt med men hendes Ansigt er der alligevel, det er i Nakken, Skulderen, i hver Fold af Kjolen, i Ankelen — nej, saadan kan kun et Fruentimmer se sig selv, og naar hun saa tillige er Kunstner — for det er hun, Fanden—! Om Forladelse, Frue, men det maatte ud. Hun er Kunstner! Det siger jeg, Professor og Medlem

af Kunstakademiet i Kjøbenhavn — det er dog altid Noget, om ogsaa det ikke er det Største. — Men lad os se videre! Hvem er den unge Fyr?»

»Det ved jeg ikke; jeg har aldrig set ham.«

»Jeg kan ikke lide ham — det vil sige, Hovedet er ganske godt; men sikken en Arm, hvor den dingler!«

»Han ser saa sørgmodig ud.«

»Ja. Han synes at se efter en Vogn med to Damer — det er Dem og hende ... saadant Noget gjør hun med tre Streger.«

»Jeg har kun kjørt med hende en eneste Gang, og dengang var der en gammel Mand.«

I dette Øjeblik stod Marie i Døren, bleg, forbavset, forfærdet over det Uskaansomme. I Fru Strandere's Haand saa hun Billedet med Hovedpuden. — Hvo var den mest Forurettede? — Marie gik hen til Fruen og kyssede hende.

»Judaskys«, sagde Fru Strandere, men var dog forsonet; kun lovede hun sig, at hun ved Lejlighed vilde have Rede for det unge Menneske.

Lejligheden lod vente paa sig; en ny Strøm af Interesser, Ængstelser og Haab brød ind i Huset, da Professoren sagde til Marie: »Hvorfor har

De skjult dette for os? Saadant Noget lægger man ikke Dølgemaal paa. Vi maa have det udstillet!«

Marie blev om mulig endnu blegere og foldede angstfuld Hænderne.

Professoren gav ikke Agt derpaa eller brød sig ikke derom og vedblev: »Ikke Udstillingen paa Charlottenborg. Dels ville vi ikke vente til Foraaret, dels høre Tegninger ikke til der; de komme højst i en Krog, og Ingen ser dem. Nej, i næste Uge, i Kunstforeningen. Der kommer ikke Meget ad Gangen; Alting bliver set og set godt. Det er en Samling af forstandige og velsindede Folk, som gaa stille og paaskjønne, og som man kan tale med.«

»Men Hovedpuden faar De ikke!« sagde Fru Strandens.

»Nej, vi tage ikke Alt med, vi gjør et lille Udvalg, et diskret lille Udvalg«, tilføjede han med et Smil til Marie.

»Ja, men — ja, men ...«

»Ja, men — Kunsten behøver Lys, og den skal for Lyset. De vil da ikke gjøre Fordring paa at være et Pompeji, der skal udgraves om atten hundrede Aar for at beundres!«

Jo, hun vilde gjerne vente i atten hundrede Aar; men hun var under en stærkere Magt end hendes egen Vilje — og maaske var der dog paa Bunden af hendes Sind ved Siden af Angsten en Lyst til at være med.

Professorens Forventninger bleve ikke skuffede, snarere overtrufne. De poetiske, sjæfulde Billeder mødte en varm Paaskjønnelse, og da man hørte, at de kom fra en ganske ung Pige, blev selve Beundringen blandet med Poesi: Samfundet havde i sit Skjød fundet en fager, elskelig Blomst, en Jomfruskikkelse, der tillige var Geni, og Enhver udmalede sig Jomfruen paa sin Maade, efter sit Ideal. I den forholdsvis store Kreds, som i Kjøbenhavn er modtagelig for den Slags Følelser, Glæde over et lovende Talent af Folket, Deltagelse for det Beskedne, Fremstræbende, Dygtige, tilmed af det »svagere Kjø«, gik det fra Mund til Mund, at her var Noget at give Agt paa og tage sig af; i den ædlere Følelse blandede sig Nysgjerrighed; Alle, som blot kunde, skulde hen at se Billederne og danne sig en Forestilling om den Ubekjendte.

De tre Venner og ikke mindst Professoren

bragte samvittighedsfuldt Budskab til Huset om den Lykke, som Marie gjorde, og da Fru Stranders selv vovede sig ud i Verden og aflagde et af sine Besøg og vedkjendte sig, at hun havde Guldfluglen i sit Hjem, blev hun paa det indstændigste anmodet om at medbringe Marie til et Selskab.

Fru Stranders lykønskede sig selv til, at hun havde holdt nogle Døre til Verden aabne. For hende, den forhenværende Sangerinde, stod »Selskabet« som Adgang til alt Ønskeligt, ja som det Ønskelige selv. Hvad kunde — det Religiøse ufortalt — være højere end den fejrede Personlighed i en Salon, Primadonnaen, omgiven af Beundrere, ombølget af Bifald? Hendes Fantasi tog fejl og forestillede sig Marie ved Pianoet med et Nodeblad i Haanden; men ogsaa naar hun berigtigede Fantasien og lod Marie være det, hun var, syntes det hende, at den attraaværdige Beundring, store Bestillinger og maaske en Ægtemand — og en saadan maa da heller ikke glemmes — vare i Salonen.

Følgelig bleve alle Indbydelser modtagne og alle Forberedelser trufne med ikke ringe Ofre, endskjønt Reglen, som Fru Standers selv sagde,

maatte være, at Marie ikke skulde optræde i Kamp mod Toiletter, men vinde ved sig selv og sin Simpelhed og Naturlighed.

Det gik ikke af uden nogen Diskussion, til dels Kamp med de gamle Venner. De følte Alle, at der nu kom et Brud i deres vante Samliv; men Selvkjærligheden havde dog ikke Overvægten i deres Opfattelse af Sagen. Professoren var baade for og imod. Han syntes nok om, at hans elskværdige Elev kom ud og blev personlig paaskjønnet; han frygtede for, at hun skulde blive greben af Døgnet's Strømninger, men trøstede sig med, at det snart vilde gaa over. Doktoren mente, at hun snart vilde tegne den store Verden med samme Held som de smaa Forhold i Huset, hvis ellers hendes Talent var stort nok. Det var ikke klart, om han havde en ironisk Tvivl eller troede. Majoren var bestemt imod, at Marie skulde ud i Selskabslivet. Havde hun gjort Lykke, saa var det netop ved at være i Skjul og leve et fra Selskabslivet aldeles forskjelligt Liv. Derude eller derinde vilde hun kun være som en Pynt, der er i Mode; Lunet, der bærer Pynten op, skifter. Og for at kunne udholde de Stik, som Selskabslivet med dets Kritik og Misundelse altid

giver, maatte man være mere pansret, end lille Marie var.

Til alt Saadant svarede Fru Strandere: »Man er Person; man gjør sig Venner; man skal se Verden; man har godt af ogsaa at taale lidt.« — I Virkeligheden øjnede hun Intet, som kunde være at »taale«. Fordi der fornuftigvis ikke kunde være Tanke om saadanne Hindringer, som havde hæmmet hendes eget Ungdomsliv, øjnede hun slet intet Skær, tilmed da hun ikke anede, at Marie i sin Fortid bar Noget med sig, der kunde fremkalde Sammenstød.

Det skete snart. I et af de første Selskaber, hvor de to Damer kom, traf Marie sammen med Oberstløjtnant eller nu — thi han var hurtig avanceret — Oberst, Kammerherre de Witte.

Obersten eller Kammerherren havde faaet sin Søn ansat som Attaché ved et af vore Gesandtskaber, og Martinus havde strax efter forlovet sig med en udenlandsk Dame. Istedenfor at dette skulde gjort Kammerherren ældre, havde det tvertimod gjort ham yngre. Han følte sig mere let og fri nu, da han ikke længer havde den voxne Døbeseddel ved sin Side; han var nærvæd at betragte den fraværende Søn ikke

som et Skud i lige Linie, men som et Sideskud, en yngre Broder. Selv var han da ogsaa kun »omtrent halvtredsindstyve« Aar, og havde Kammerherretitlen givet ham mere Værdighed, saa var ogsaa paa samme Tid hans Haar og Skjæg blevet lidt sortere.

Han gjenkjendte øjeblikkelig Marie; men det kan knap siges, at han studsede derved. Folk af Verden overraskes kun let og kort; de kunne strax tage det Uventede, Pludselige, som simpelt og naturligt, forudsat naturligt, at det ikke smerter. Og ganske vist smertede Synet af Marie ikke Kammerherren; hans Hæl gjorde ikke ondt af at have traadt paa hende; det var knap faldet ham ind, at han gjorde hende Fortræd, da han rolig, høflig og koldt udrettede sit Ærinde. Nu sad hun der for ham, med de skønne, tiltrækkende Linier, beskyttet af Selskabet, ja omstraalet af en Glorie. Hvis Martinus havde villet fri til hende under saadanne Omstændigheder! Naa, Drengen var jo nu i Havn! Dette skød maaske flygtig gennem hans Sind i det Sekund, der hengik ved Præsentationen. Men saa let og ugenert, som om han aldrig havde set hende, saa høflig og næsten hjertelig, som om hans

Beundring i lang Tid havde ventet paa hende, begyndte han en Samtale om Alt og Intet og førte hende i den, som man i Dansen fører sin Dame.

Ja, hun dansede, eller det dansede om hende; hun var næsten svimmel og forstod ikke selv, ved hvilken Magt, ved hvilken Angst for at forraade sig, hun overvandt selve Angsten. Kjendte han hende igjen? Hun fik i Hvirvlen ikke Tid til at holde Spørgsmaalet fast. Hun følte, at hun ikke kunde slaa Øjnene ned; saa vilde hun værgeløs synke tilbage i sig selv, dø hen i Erindringen om det mørke Øjeblik. Hendes Blik mødte og fulgte hans; hans Smil frembragte Smil hos hende. Han følte sig ganske underlig tilmode overfor disse Øjne, som af den indre Feber fik en usædvanlig og særegen Glans. Kun ugjerne fjernede han sig for Anstandens Skyld; overalt, hvor han gik, søgte hendes Øjne ham: Havde han gjenkjendt hende? Vilde han fortælle de Andre Noget om hende?

Da hun kom hjem, havde hun Møje med at finde sig selv. Hun ønskede dunkelt at tage hjem til sin Fader, sove og glemme. Men man kunde dog ikke sove Livet bort, og hvad skulde

hun der hjemme, og hvad Grund skulde hun give? Verden stod nu saa smuk for hende; man bar hende jo paa Hænderne. Havde han gjenkjendt hende? Vilde han fortælle? Hun havde jo intet Ondt gjort, men hun kunde ikke forsvare sig; hun kunde aldrig med et Ord røre ved den Sag, ikke engang til Fru Strandens, hos hvem hun ellers kunde søge Raad i alle Ting. Hun var uskyldig; Verden smilede og kaldte paa hende; den havde et eneste sort, truende Punkt; med Kammerherren i Spidsen var den som Klapperslangen, der skræmmer og drager til sig.

Majoren kom næste Dag og spurgte, hvorledes hun nu syntes om Selskabslivet.

»Jo, meget godt.«

»Har De nu faaet noget Nyt at tegne?«

»Ja, nej«, svarede hun med en saa særegen Skygge over Øjne og Pande, at han blev foruroliget deraf.

»Naa«, tænkte han, »paa saa kort Tid kan der jo ikke være sket noget Stort; men alligevel —«

Han spurgte Fruen.

Jo, hun var henrykt. Sandheden var, at Fru Strandens havde ladet sig bevæge til at synge, og hun havde høstet stort Bifald, dels af Høflighed, dels fordi hendes Stemme havde saa megen Sjæl og hendes Sang saa god Skole, at hun virkelig kunde vække et undrende Velbehag. Saa havde ogsaa hun havt sin Feber og sin lille Rus, havde været mere paa Scenen end Tilskuer og Iagttager.

Majoren sagde ved sig selv, da han gik: »Jeg ved ikke, hvordan det er; en Kvinde kan være saa gjennemsigtig som en Karaffe med Vand og alligevel skjule en Verden. Man bliver aldrig klog paa dem.«

Da Marie paany traf Kammerherren i Selskab, gik det som før; men det blev tillige mere paafaldende for Andre. Skarpe Øjne havde jo allerede iagttaget hende første Gang, og man havde undret sig lidt, men ikke gjort videre Bemærkning derom; hun saa jo dog saa barnlig ud, hun var maaske blot forlegen eller imponeret. Men da det gjentog sig og var saa stærkt, da hun syntes at gaa ganske op i ham, begyndte baade unge Piger og ældre Damer at mene, at hun nok egenlig var koket, eller at hun med

besynderlig Naivitet og Hensynsløshed vilde gjøre en Erobring.

Ganske anderledes virkede det paa Kammerherren. Man kan have nok saa god Mening om sin egen Person: naar man er halvtredsindstyve Aar, har man dog en hemmelig Følelse af, at det er Efteraar, og man bliver sælsomt greben af et Par unge, smukke Øjne, der følge En og synes at sige: det er Sommer. Uagtet han var, hvad Verden vilde kalde en lykkelig Mand, følte han sig dog forurettet af Skæbnen; det Højeste og Skjønneste, som han havde havt Forestilling om og grebet efter, var jo blevet borte for ham, og nu mindede denne unge Pige ham paany og underlig om det svundne Syn, stillede ham ung igjen ved Gjærdet, indenfor hvilket Kvinde-skaren stod i Kreds. Men der var unægtelig Noget i Vejen — ikke Verden, ikke hvad Folk vilde sige, naar han giftede sig igjen og med en saa ung Pige. Han satte stor Pris paa Verdens Mening; men han vidste tillige, at naar han tog hende under Armen og gik frem, saa vilde Alle hilse, ikke at tale om, at Mange vilde misunde ham, naar han strax greb og hjemførte det Smukke, der gjorde Opsigt. Nej, ikke hvad

Verden vilde sige, men hvad den ikke vidste: hin lille Historie i Fortiden.

Fin Følelse kan oprindelig være tilstede i mindre høj Grad, eller den kan være bleven sløvet under et nydende og bydende Liv; men den vil dog ved en saadan Lejlighed gjøre sig noget gjældende hos en Mand, der hører til godt Folk. Han kjendte jo nok Exempler paa, at en Fader var gaaet i Sønnens Sted til en Hustru eller endog en Moder i Datterens Sted til en Husbond; det var ikke ligefrem ondt eller forkasteligt; men alligevel, Noget, en Skygge, stillede sig i Vejen for ham. Men hvad var Skyggen, naar man gik lige imod den? Han tog jo ikke Noget fra Sønnen! Drengen havde unægtelig tet sig som forelsket, barnagtig forelsket; men nu var det helt ovre, han var i Havn andensteds. Og havde der været noget Forhold? Havde hun holdt af ham? Han søgte at huske sig tilbage i Begivenheden, saa den paany, med nye Øjne og ny Vilje. Han havde jo faaet et Brev, der ligesom advarede ham eller paakaldte hans Hjælp imod Sønnen eller afviste Sønnen. Det kunde hun have været vidende om, havt Del i. Han havde maaske gjort en stor Uret imod den

ganske unge Pige ved at bryde saadan ind til hende uden at søge nogen Forklaring. Ja, hun var jo næsten et Barn, og hvor yndefuld-furettet og tavs havde hun ikke staaet der! Men om han havde søgt og faaet en Forklaring, hvad skulde den have ført til dengang? Nej, det var bedre, som det var. Men en Forklaring var nu uundgaelig, hvis han ikke vilde træde tilbage og give Afkald paa dette usædvanlig Smukke, der saa paa ham med saa forunderlige Øjne. Havde hun gjenkjendt ham, eller var det ene hans Person, der havde grebet hende? Det maatte besvares; men han kunde jo ikke stille nogetsomhelst Spørgsmaal, tilbyde eller forlange nogensomhelst Forklaring, uden at gjøre et Skridt, der tillige var en Bejlen eller kom nær dertil. Vilde han for Alvor? Det syntes ham; men han vilde dog tillige betænke sig.

Nogle Dage gik hen. Der stod endnu et af de Selskaber tilbage, hvortil man var bleven indbudt; men der var ikke kommet nye Indbydelser til. Fru Strandens fandt dette paa-faldende; hun havde en uvilkaarlig Fornemmelse af, at der var Ebbe i Beundringen; men hun begreb ikke hvorfor. Vennerne fandt, at det var

heldigt; Marie skulde dog have Ro; hun kunde ikke blive til Noget ved bestandig at gaa i Selskab. Ja, det kunde være sandt nok, mente Fruen; men hun vilde dog vide Besked; hun vilde ud, aflægge Besøg, føle Verden paa Pulsen. Men hun opsatte eller opgav det, fordi der indtraf noget Nyt. I et af de større Blade kom, mod Sædvane, en Anmeldelse af de i Kunstforeningen udstillede Tegninger. Man kaldte dem en smuk Overraskelse, man var glad over det friske, usædvanlige og tillige ægte kvindelige Talent. Man vilde ikke paatage sig et Ansvar ved at love en stor Fremtid, eftersom Billederne bare et ejendommeligt Præg og syntes fremkomne under ganske særegne Betingelser; men kunde Talentet fredes og voxe under lykkelige Forhold, saa var der for Publikum megen Glæde og for den unævnte Kunstnerinde megen Ære ivente. Samtidig kom gennem Professoren gode Tilbud om at købe Billederne. Ogsaa Fru Stranders følte nu, at Marie var paa en Maade taget ud af Selskabet og stillet af Samfundet ligesom paany under hendes Varetægt.

For Marie medførte den stigende Lykke, hendes Billeder gjorde, ingen Befrielse eller Trøst.

Hun mistvivlede om en Fremtid; hun fornam, at den Betingelse, som Bladet saa forstandig havde stillet, ikke var tilstede, at den Sjælefred og Glæde, hvoraf Billederne vare skudte op, var tabt. Hun troede ogsaa, hun følte, at den Tilbageholdenhed eller Kulde fra Selskabets Side, som Fru Strandens havde mærket eller gjættet, hidrørte fra hende selv. At hun skulde have været koket, gaaet paa Jagt efter en Ægtemand, faldt hende rigtignok ikke ind. Hun havde tydelig nok mærket, at der ikke fra de fornemmere Damers Side var det Fjendskab mod hendes Talent, som havde vist sig hjemme i Kjøbstaden; men alligevel, selv om Ingen var skinsyg eller fordrede Underkastelse, var hun saa særegent fremmed, stillet op som Gjenstand for Opmærksomhed, uden at hun i den hele Kreds havde en Eneste, som hun personlig var Noget for, eller som bød hende det ringeste af det kjærtegnende Fortrolighedsforhold, de yngre Damer have tilovers for hinanden indbyrdes. Et saadant Forhold, erkjendte hun, opkom ikke i Hast; man skulde egenlig være født til det, og hun hørte andensteds hen. Ja, og her mødte hende det Mørke! Hun var kommen fra Noget,

fra et enkelt Øjeblik, der stillede hende afsides. Det hindrede hende fra at erhverve de andre Pigers Gunst. Hun kunde ikke tro, at den uforklarlig artige, smilende, overlegne Kammerherre havde talt eller uden særlig Anledning vilde tale; men hun havde været og var i hans Haand; hun følte, vidste, at Noget ved hende ikke var korrekt, ikke som de andre unge Pigers. Kunde hun ikke blive borte fra dette ene, sidste Selskab? Hun vilde rimeligvis møde ham der; han havde sagt, at han haabede snart at have den Fornøjelse at se hende igjen. Men hvad Grund skulde hun give? — Saa kom Professoren og sagde, at han var indbuden samme Sted, og at de skulde følges ad. Det var en Garde! Og saa var der jo desuden Artiklen i Bladet og hendes gode Samvittighed! Hun vilde ikke være bange!

Den lille Dagbladsartikel havde ogsaa gjort sin Virkning paa Kammerherren og hans Forælskelse. Den Slags Virkning havde Forfatteren ikke godt kunnet ane, skjønt, naar man skriver om en ung Pige, maa man være fattet paa, at Eros kommer med i Laget — maaske ogsaa, naar man skriver om en ung Mand. Hun var

virkelig en Berømthed! Det blev ikke blot sagt, som saa Meget bliver sagt i Selskabet; men det stod trykt, det var offentlig. Og det ligesom pegede hen paa ham, naar der stod, at dette Talent skulde fredes, at det skulde bringes i lykkelige Forhold for at voxe til Ære og til Glæde. Saadanne lykkelige Forhold kunde han jo byde; han indlagde sig en Slags Fortjeneste derved. Ja; men —

Det var med en ganske anden Følelse, at Marie ved Professorens Side traadte ind i Selskabet, end naar hun var kommen alene med Fru Strandens. Han var endnu, naar han tog sig sammen, en kjøn og anselig Mand, og et Par Ridderordener, som hun for første Gang saa paa hans Bryst, virkede paa hende, som om han kun havde ladet Kaarden blive hjemme. Og idet hun fornam sig under Beskyttelse af noget Mandigt og Ridderligt, steg det ogsaa med Uvilje frem for hende, at Kammerherren ikke havde behandlet hende ridderlig, at selve den Angst, han indgød hende, var en Uretfærdighed. Kammerherren blev overrasket af det nye Udtryk, der var i hendes Øjne, af det Dameagtige i hendes Holdning og i de Svar, hun gav

paa de faa, komplimenterende Ord, han kunde henvende til hende. — Men hun kunde ikke føre det igjennem. Det paaatrængte sig hende igjen, kom igjennem Fingerspidserne, gjennem alle Porer, at der fra den kvindelige Side af Selskabet var Noget imod hende. Selve Professoren bidrog til, at dette kom saa stærkt og smertelig over hende; han samlede en Kreds af Herrer, tildels Kunstnere, om hende; hun var indelukket imellem dem, udelukket fra sine Lige. Under dette Tryk brød den Følelse frem, at hun gjorde Synd mod Professoren ved at være under hans Beskyttelse med en Hemmelighed for ham, og imod Fru Strandens ikke mindre — en Hemmelighed, som hun ikke havde Ord for. Imedens hun befandt sig i denne Kreds, hvis Livlighed skjulte hendes Sindstilstand, saa hun Kammerherren tale med en lille Gruppe af Damer, og han opfangede fra hende hint frygtsomme, søgende, forunderlige Blik paa ham. Det var for den aldrende Kavalier kun Et: Jomfruelighedens dulgte Kjærlighedsblik. — Han var skudt.

Men endog naar en Oberst og Kammerherre er skudt lige i Hjertet (af Amor), bærer han sig ikke ad som en Løjtnant, Student eller desl.

Han gik til Professoren, talte om Kunst og om det Ønske, han havde, at besøge Fru Stranders. Det var et næsten afgjørende Skridt, og dog ikke helt afgjørende; først da han havde udtalt Ønsket, følte han, hvor betydende det var, hvor forpligtende, hvor vanskeligt det var for ham at komme derfra uden fuldstændig Afgjørelse. Saa gik han til en Advokat, en gammel Ven af Familien, for at tale med ham om Formuesforhold, der maatte ordnes, og for tillige at raadføre sig med ham i Fortrolighed.

Da Ulrik, en Dag efter Sædvane kom op paa Højesteretsadvokatens Kontor for at besøge sine Forretninger, modtog Advokaten ham med usædvanlig oprømt Ansigt.

»Ja«, sagde han, »jeg har havt en meget alvorlig Samtale og maa nu more mig. — Mødte De ikke Kammerherre de Witte paa Trapperne?«

»Oberstløjtnanten?«

»Ja; han er forresten blevet Oberst.«

»Det er nok muligt, at jeg strøg ham forbi i Porten.«

»Kjender De ham?«

»Ja, af Anseelse.«

»Har De hørt Noget om ham i denne Tid?«

»Nej, hvad skulde det være?«

»Han kommer her og vil tale om det som en Hemmelighed, og Alverden ved det. Min Kone siger, at hele Byen taler om det.«

»Hvad er det da?«

»Alter schützt vor Thorheit nicht, som Ty-sken siger. Den halvgamle Mand vil gifte sig med en Pige paa tyve Aar, en Kunstnerinde.«

»En Skuespillerinde?«

»Nej, en Dame, der maler . . . hende, der havde Billeder i Kunstforeningen.«

»Hvem er det?«

»Hvor er De dog ogsaa henne i Verden? — Det er denne Jomfru eller Frøken — nu skal de jo alle være Frøkener — Frøken Borris, Datter af en Skolelærer paa Landet.«

»Og hende vil Kammerherre de Witte gifte sig med?!« raabte Ulrik.

»Ja, hvis hun vil have ham, og — tilføjede Advokaten forundret over Ulriks Hefthighed — hvis De ikke har Noget derimod.«

Men Ulrik var allerede borte, »faret afsted som en Raket«, sagde Advokaten senere.

Hvad vilde han?

Han var betaget, »rasende af Guden«, som en Græker vilde have sagt. Han havde en Afbigt at gjøre, en Forsyndelse at afbøde, en Hyldest at bringe, en Vilje til at kaste sig ned og tilbede — komme, hvad komme vil!

Professoren udrettede det mærkelige Ærinde, han havde fra Kammerherren. Det var knap muligt at misforstaa; verdslig talt, var det jo en stor Lykke for Marie, i alt Fald en stor Ære — en virkelig Lykke, hvis hendes Tilbøjelighed mødte den smukke, anselige, fornemme, rige, men rigtignok ikke unge Herre.

Hvad vilde Marie sige, og hvad vilde Folk sige?

»Ja, i den Henseende«, mente Professoren, »vare Folk ikke saa uvidende endda; han havde nys hørt om, at man var blevet opmærksom paa Kammerherren, han havde ligefrem gjort Cour.«

Men Marie? Hvordan havde hun optaget det?

»Ja, det maa jeg da spørge Dem om, Fru Stranders; De var jo altid med.«

»Jeg har Ingenting set«, svarede Fru Stranders naivt, men blev derpaa blussende rød ved

Tanken om, hvorledes hun selv havde været borte.

»Det maa vi da have at vide«, vedblev hun.

»Ja«, sagde Professoren, »det er en ikke uvigtig Del af Sagen.«

Fru Strandens kaldte Marie ind, og efter faa Spørgsmaal og Svar om forholdsvis ligegyldige Ting, sagde Fruen pludselig: »Og det er sandt, det skulde jeg da sige Dig: Kammerherre de Witte, som Du jo kjender, har ladet sig melde.«

Marie blegnede og begyndte at ryste af Angst.

»For Guds Skyld!« stønnede hun, »lad mig hellere rejse hjem til Fader! Strax!«

»Men, Barn, hvad er der i Vejen? Hvorfor er Du saa angst? — Har Du en Hemmelighed, Marie?«

Ude af sig selv raabte hun: »Jeg har ikke gjort Noget! Men lad mig rejse! Lad mig bare komme bort!«

Det ringede. Var det allerede ham? De Tre bleve staaende som Støtter; Marie holdt sig ved en Stol.

Maren kom ind og sagde, at der var en Herre, som spurgte efter Marie.

»En aldrende Herre? En fin Herre? En Militær?» spurgte Fru Stranders.

»Nej, en ganske ung Herre.«

»En ung Herre?» sagde Fru Stranders og Professoren paa engang.

»En ung Herre? Det er vel ovre fra Fader«, sagde Marie lettet og gik ud.

Der stod Ulrik Skau.

De saa et Øjeblik paa hinanden.

»Marie!«

»Ulrik! Dig sender Gud!« raabte hun og kastede sig i hans Arme.

Døren ind til Fru Stranders og Professoren gik op, og Marie, blussende rød og halvt skjulende sig bag Ulrik, men Haand i Haand med ham, kom ind.

»Men . . . men hvem er det?» raabte Fruen.

Da Marie tav, maatte Ulrik tale: »Jeg er Cand. jur. Ulrik Skau, Fuldmægtig hos Højesteretsadvokat . . .«

»Naa, og saa? — Marie?»

Maries Tavshed var talende nok.

Professoren sagde smilende: »Jeg tror, at jeg har den Fornøjelse at kjende Hr. Cand. jur.

Skau . . . af Anseelse . . . efter Portræt. Jeg har havt en Fornemmelse af, at vi engang vilde have den Behagelighed at gjøre hans Bekjendtskab. Hvis jeg havde den Ære at være Frøken Maries Fader, vilde jeg lægge hendes Haand i Hr. Cand. jur. Skaus Haand og give min Velsignelse; nu har jeg den Ære at gratulere!»

»Saa har Du havt en Hemmelighed for mig, Barn, i al den Tid«, sagde Fru Strandens dæmpet, idet hun lykønskende omfavnede Marie.

»Ja, men nu kan Alt blive sagt.«

»Nu synes mig, det er fortalt«, sagde Fru Strandens med et Blik paa Ulrik.

Det mente Marie rigtignok ikke; men Øjeblikket var ikke til Forklaring.

Undervejs, fra Classens Have til Grønnegade, blev der spurgt, svaret og fortalt desto Mere. Hvad der havde staaet uoverkommeligt for Marie at berøre med Ord, hvis hun under Mistanke var krævet til Regnskab, var nu saa let at tale om, opløste sig i levende, jublende Glæde overfor det Vidunder eller den Magi, at

Kammerherren saa at sige selv og i det rette Øjeblik havde sendt Ulrik og hende sammen. Det var magisk og alligevel en ganske naturlig Ting for de To, der vare fyldte af den største Magi, Kjærligheden med dens Tro og Tillid.

»Og nu«, sagde Marie skjælsk, »nu er jeg heller ikke længer bange for Din Moder.«

»Bange for Moder?« sagde Ulrik i Sjæleangst.

»Ja! Nu kan jeg sige det; jeg hørte det, dengang Din Moder sagde til Dig, at saadan en fattig og ubetydelig Pige maatte Du ikke tænke paa at gifte Dig med. Ja, det sagde hun! Du var saa fornem! Derfor fik jeg saa lidt talt med Dig. Men nu, ja nu ved Du jo nok, at jeg er Kunstnerinde, og nu vil Din Moder ikke være bange for sin Svigerdatter!«

»O, Marie!« raabte Ulrik, »Du Barn fra Haven med de hvide Blomster! Med Dig kommer Himlen ned til os!«

Han vendte sig helt om imod hende, saa henrykt taknemlig paa hende, maalte hende med sit Blik, optog hende i sig.

»Og nu først ser jeg det, Marie! Du har gyldenbrunt Haar! Du ser saa rig ud! Jeg

vidste ikke, at Du var saa smuk! Godt, at jeg ikke vidste det!«

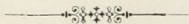
De naaede det gamle Hus i Grønnegade; de løb omkaps op ad Trapperne til 4de Sal; de brød som en Bombe ind i Stuen, og Ulrik skreg: »Moder! Fader! Her er Marie! Moder, her er hun!«

Moderen slog Armene ud og vaklede; han tog hende i sine Arme og bedækkede hende med Kys.

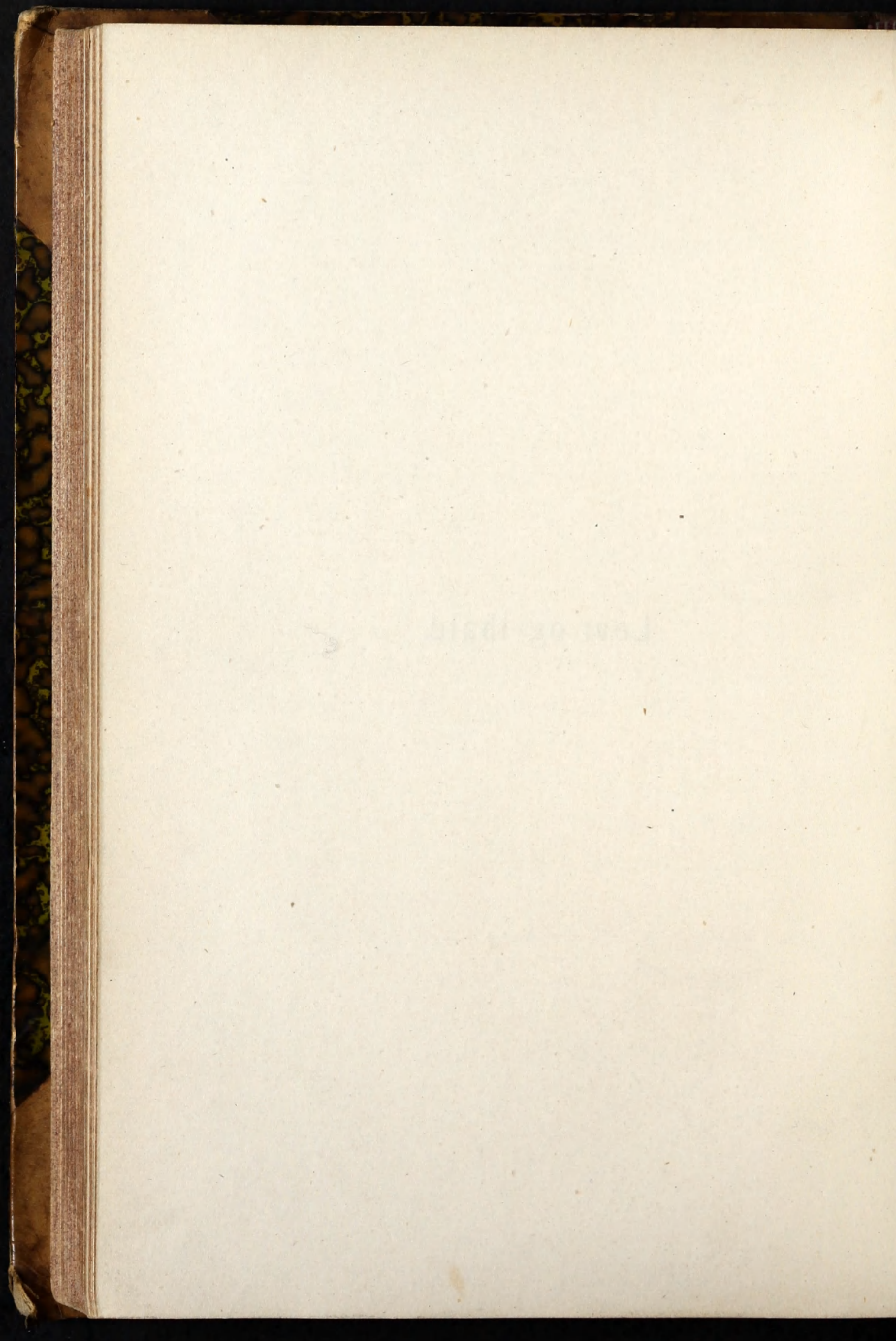
»O, saa har jeg min egen Dreng igjen! Saa er jeg velsignet og benaadet!«

Gjørtler Skau kom i Døren, pudsende paa et Stykke Messing. Han studsede et Øjeblik, men viste ikke videre Forundring og sagde: »Hun er et godt Barn; det har jeg altid sagt!« Og idet han nærmede sig sin Kone, sagde han dæmpet: »Denne Gang fik jeg nok Ret, Mutter!«

»Ja, jeg er vel fornøjet«, svarede hun og tørrede Øjnene.

Levi og Ibald.

fterdi Simon Levi er bleven betragtet
ikke som en digtet, men som en
virkelig Person, der gaar omkring
imellem os og har vist mig den God-
hed et Par Gange at diktere sig selv i Pennen,
har det ikke kunnet undre mig engang imellem
at modtage Breve med Forespørgsel om ham.
Rigtignok spurgte ingen af de ærede Brev-
skrivere om hans Bopæl, man forlangte ikke at
gjøre hans personlige Bekjendtskab; men med
deltagende Hjertensgodhed ønskede man at erfare,
hvorledes det videre gik ham. En meget æret,
aldrende Herre skrev gjentagende — sidste Gang
endog med nogen Uvilje »paa Literaturens Vegne«
— at der skete en Forsømmelse, naar vi nu en-
gang havde en saadan Mand og jeg kunde sætte
ham i Stil og ikke gjorde det. Derpaa svarede
jeg ikke, men fandt i mit stille Sind, at man

var meget urimelig. Sæt ogsaa, at jeg havde Tid og Lejlighed til at gaa om og passe paa Hr. Levi, lytte og lure og nedskrive Alt, og at jeg saa vilde offentliggjøre det uden Diskretion, saa maatte der dog, før man lod Noget trykke, ske Noget, der var Trykning værdt. Ganske smaa Ting tør unægtelig trykkes, men helst i Sammenhæng med noget Betydeligere, der hæver dem frem. Men hvor tit skal vel noget Betydeligt hændes en Mand i saa smaa borgerlige Forhold som Hr. Levi? Er det ikke allerede Meget i en saadan Mands Liv, at han kom til at spille en Rolle i Familierne Krogs og Carøes Historie, og at han fik Arv fra Phillips og kom til at give Maser? Dernæst, selv om Noget indtraf — og Noget er unægtelig indtruffet — vilde det formentlig ikke gaa an at fortælle det som Dagsnyt i et Blad; det burde, som den aldrende Herre rigtig skrev, sættes i Stil, og Sligt tager Tid. Nogen Tid bør endvidere hengaa, for maaske at medføre, at det Skete indhylles i et Halvlys, der gjør godt. Endelig kommer til, at ikke ethvert Øjeblik er lige gunstigt for en Meddelelse som denne om Simon Levis Kampe og Skæbner. Jeg ved virkelig

ikke, om Øjeblikket nu er heldigt; men jeg vil antage det og gaar da lige til Sagen.

I.

Efter de store Forstyrrelser og de stærke Sindsbevægelser, der vare i Kampen om at give Maser, var Simon kommen til Ro eller til Leje i Forholdene. De vare de samme som forhen og dog noget forandrede. Han var stadig for Samfundet den ubetydelige Mand, der ved Tilfælde var blevet rig og ikke kunde træde synderlig i Tjeneste med sin Rigdom og sin Personlighed; men han var voxet i sin Familie og tillige i sig selv. Hvor meget det end havde været hans simple Pligt at give Maser, saa havde han dog ved at give udrettet Noget, hjulpet sin Broder, sat sin Brodersøn Fredrik i Vej og gjort hans Bryllup. Det kunde ikke glemmes af de Andre, og for Simon var Brodersønnens Hus et Sted, hvor han havde ligesom anbragt det Bedste af sig selv, og mod hvilket han følte en Slags Taknemlighed. Det var hans Stolthed,

og han takkede Gud derfor. Forholdene syntes saaledes at tyde paa, at Simon Levi, der nu var nogle og tredsindstyve Aar, havde Udsigt til en rolig, sorgløs Alderdom og en stille, blid Død.

Men egenlig Ro, Hvile, Tilfredshed hørte ikke til hans Natur — og et Menneskes Natur er jo i vid Udstrækning dets Skæbne. Han havde selv engang spurgt: »Spiller jeg? Drikker jeg? Svirer jeg?« Nej, af den Slags var Uroen visselig ikke; den var mere af aandig eller sjælelig, nærmest af religiøs Art.

Selve hans Religiøsitet bestod jo ikke i, at han mystisk søgte efter Guds Væsen eller med Aandsmagt stræbte efter at gribe Verdens Væsen og sig selv. Efter Omstændighederne maatte det Religiøse for ham være dels stolt Glæde, der i Øjeblikke, paa Festdagene, kunde bryde ud i Jubel, dels en Beskjæftigelse, et Middel til Samværen med Andre ligesom i en Klub, dels en Art Assurance. Ja, det var Tryghed, han søgte og ikke kunde finde, endog efter at han havde betalt Maser. Han kunde aldrig slippe fra en rigtignok uklar, men stærk Følelse af Livets Usikkerhed, af Livet som en Gjæld. Den store Kreditor var Jehova, og hvor naadig

han end havde vist sig og ifølge Simons Haab vilde vise sig, laa der alligevel Noget, enten fjærnt ude eller nærved, der truede. Han havde selv sagt til sin Søster Gidel: »Enten skal Du dø før mig eller jeg før Dig, og begge Dele er saa haardt.« Saa meget Andet kunde ske. Han var i Guds Haand; men den Haand var usynlig og tillige saa mægtig og saa uberegnelig. Om han end ikke af Natur havde været en lille Smule skrutrygget, vilde han dog ikke have vovet at rette sig helt, løfte sig i Vejret og ligesom udfordre Løftet. Og medens der saaledes paa Bunden af hans Sind var bestandig Bekymring eller Bangehed, var der, som man vel husker, en sær, spillende Livlighed i ham, en rigtignok begrænset, men kløgtig Tænkning og en Ironi, som jo altid i nogen Maade er Tegn paa Aandsmagt, paa en Evne til, om end flygtig og flagrende, at hæve sig ud over sig selv.

Hos hans Broder Martin eller Mortche, der levede et aldeles verdsligt Liv, kun anlagt paa at tage sig net ud i Verden, blev der i Reglen ikke talt om Religion. Man var tilstrækkelig sysselsat med Dagens Begivenheder, med Familie- og Handelssager, fornægtede ikke ligefrem Jøde-

dommen, men vilde ikke lade den træde frem som sondrende fra det øvrige Samfundsliv og vilde ikke generes af dens Fordringer. Enhver Tale derom i Simons Nærværelse blev undgaaet saa vidt mulig, men kunde naturligvis ikke aldeles udelukkes. Man havde altfor mange Minder fælles, og enhver Højtid, hver Løverdag, ja hver Tilberedelse til et Maaltid kaldte dem frem. Søgte man for Freds og god Omgangs Skyld at glide hen derover, saa kunde dog Simon ikke altid lade være at give en Mindelse, et lille kritiserende Hib, og ved Lejlighed svarede man ved triumferende at paakalde den sunde Menneskeforstand eller endog Videnskaben. Saaledes beviste man engang klarlig, at ved Hjælp af Astronomien var det nu muligt, saa nøjagtig at bestemme Nymaanens Fremkomst, at visse Festdages Dobbelt-hed derved blev en Urimelighed.

Simon blev et Øjeblik overrasket, men sagde ved Hjemkomsten til Søsteren, Gidel: »Din Broder Mortche er en lærd Mand; han har bevist, at man behøver ikke at holde anden Dag Nytaar, anden Dag Paaske og saa videre, og derfor holder han ikke første Dag Nytaar, første Dag Paaske og saa videre. Nu skal jeg sige

Dig Noget, Gidel; ved Du, hvad jeg vil gjøre? Nu vil jeg netop holde anden Dag hellig. Hvorfor? Bryder Vorherre sig derom? Kan han ikke leve rolig i sin Himmel, enten jeg holder første eller anden Dag hellig eller slet ingen? Skader det ham, at Din Broder Mortche er en Goi? Ikke en Smule, ellers saa det galt ud med Din Broder Mortche — Vorherre bevare ham, jeg ønsker ham visselig ikke noget Ondt! Men jeg skal sige Dig, Gidel, hvad det er: Vore Ovaus Ovauseinu¹ have holdt baade første og anden Dag. Naa, jeg hykler og lyver ikke — hvorfor skal jeg lyve for Dig? Det er muligt, da jeg var en lille Mand, at jeg har knebet en halv Time af anden Dag for at fortjene Brødet. Det er muligt! Jeg har syndet! Men skulde jeg nu, da jeg har den Smule Penge, give et daarligt Exempel for alle fattige Jøder, der slide og slæbe og gjøre sig wund und weh² for Fædrenes Skikke? Det gjør jeg ikke! Gidel, jeg gjør det ikke! Lad mig saa ikke være Astronom som Din Broder Mortche! Da jeg var en lille Mand, gav jeg mit lille Bidrag til Syge- og Begravelses-

¹ Fædres Fædre. ² Saaret og smertefuld.

Hrevren¹ og gik selv med til de Syge og Døde, naar jeg blot havde Tid. Nu gi'er jeg mit store Bidrag — det skal være sagt uden at prale, uden at udfordre Gud — og gaar dog med og bliver ikke hjemme som de andre Rige, og jeg vil blive ved at holde anden Dag Jomtau² som de andre Fattige.«

Gidel sagde: »Hvad Du gjør for de Syge og de Døde, vil Gud gjengjælde Dig.«

»Lad os sige Omein!«³ sagde Simon med bange Haab.

Gik Simon lidt af Vejen for sin Broder, eller lod han sig overfor ham og hans Hus nøje med ganske smaa ironiske Hib, saa var han derimod mindre tilbageholden overfor Brodersønnen og dennes Hus, hvor han med nogen Ret kunde betragte sig næsten som Bedstefader eller som Patriark.

En Løverdag, da Simon kom fra Synagogen og vilde besøge Fredrik og hans Hustru, mødte han i Porten Fredrik med tændt Cigar. Fredrik skjulte i Hast Cigaren — Tegnet paa den store

¹ Forening. ² Højtid. ³ Amen.

Helligbrøde — bag sit Frakkeskjød, men ikke hastig nok for Simons Falkeøjne.

Simon sagde: »Gut Schabbas, Fredrik, hvordan har Du det?«

»Jo, Tak, Onkel; godt.«

»Og hvorledes har Din Kone det?«

»Jo, Tak, godt. Du gaar vel op, Onkel?«

»Og hvorledes har Drengen det?«

»Tak, meget godt, Onkel Simon.«

»Og hvorledes har Din Fader det?«

»Tak, godt.«

»Og hvorledes har Din Moder det?«

»Jo, Tak, meget godt.«

»Og hvorledes har Din Cigar det? Tror Du, den brænder endnu?«

Fredrik lod den falde, satte Foden paa den og sagde smilende: »Der ligger den, Onkel, er det saa godt?«

»Godt? — Fredrik, Du er min eneste Broders Søn, og jeg vil sige Dig Noget. Naar Du om Schabbas gaar ud paa Gaden med rygende Cigar og Du møder en gammel Jøde, saa gi'er Du ham et Stik i Hjertet. Og gaar Du og møder en ung Jøde, gi'er Du ham et slet Exempel.«

»Hvis han ikke ryger selv, Onkel.«

»Hvis han ikke ryger selv, Fredrik. Og møder Du en Kristen, saa tænker den Kristne: Der gaar en Jøde, som ikke vil være Jøde, og han er dog en Jøde!«

»Onkel, Du ser, at jeg for Din Skyld har slukt Cigaren«, sagde Fredrik muntert; »men ved Du, hvad jeg tror?«

»Hvad Du tror, Fredrik? Lad mig høre, hvad Du tror.«

»Jeg tror, at hvis Moses havde kjendt Cigarer, saa havde han ikke forbudt os at røre ved Ild om Løverdagen, eller idetmindste gjort en Undtagelse med Tobak.«

»Jo«, svarede Simon, »det havde Moses gjort, eller maaske ikke gjort det. Hvad ved jeg? Hvem er jeg? Men nu har han ikke gjort det, Fredrik, og han vilde heller ikke have gjort det! Og hvorfor vilde han ikke have gjort det? Det skal jeg sige Dig. Havde Mauscheh Moreinu¹ kjendt Cigarer og vidst, at de smagte saa godt, saa vilde han have forbudt dem ikke en, men to Dage om Ugen. Og hvorfor? Fordi

¹ Moses, vor Lærer.

en Jøde skal nægte sig selv Noget! Derfor er Du Jøde, fordi Du skal nægte Dig selv Noget for Guds Skyld! Var det ellers nogen Kunst at være Jøde? Jeg spør!«

Fredrik svarede, medens de langsomt gik op ad Trapperne: »Ja vel, Onkel Simon, vi skal nægte os selv Noget; men en Cigar er dog saa lidt!«

»Jo, det er lidt. Det gjør saa lidt ondt. Vilde Du hellere have noget Større? Vorherre fri Dig og fri os Allesammen!«

I de Tider, da Simon Levi var, som han selv kaldte det, en lille Mand, var det nu og da, ikke hyppig, hændt ham paa en Sommer-Eftermiddag, paa en Helligdag fælles for Jøder og Kristne, at spadserere med Gidel ud i Fredriksberghave, og de Folk, som i Reglen fyldte og endnu stadig i nogenlunde godt Vejr fylde de runde Bænke, vare forekomne ham som to fornemme Selskaber, der saa over paa hinanden og, naar Nogen gik i Rummet mellem dem, besaa disse med stor Ringeagt eller idetmindste

med Kritik. Virkningen havde altid været, at han ved at passere disse Bænke havde følt sine Ben besynderlig usikre og sit Hoved trykket mere end sædvanlig ned imellem Skuldrene, og han havde altid fornummet en stor Lise ved at slippe fra alle disse Øjne. Nu, da idetmindste hans Skæbne var voxet, havde han faaet Dristighed til at være fornem paa den Maade, at han selv satte sig paa en af disse Bænke, og skjønt Livet, som vi ret strax ville erfare, tilbød ham andre Adspredelser eller Fornøjelser, var og blev denne dog den, han foretrak. At sidde og hvile der i godt Selskab (som han antog), at høre paa Folks summende Tale, at se paa de Forbidragende med Opmærksomhed eller efter Omstændighederne med Malice, skaffede ham en Nydelse, der steg, naar han kom ud af Haven og en Droskekusk løftede paa Hatten og spurgte: »Vil Herren ha'e Vogn?» — Droskekusken kunde altsaa se paa ham, at han var en Herre og kunde betale. Det overraskede og behagede ham ligesom selve den Kjendsgjerning, at han virkelig havde Raad til at give to Mark — thi at han var rig, var Noget, der altid blev ham nyt, og den første, uvilkaarlige Følelse ved en-

hver Lejlighed var Fattigdom, den Afhængighed af faa Skilling, hvori han var født, hvormed han var voxet op og blevet Mand. Sad han da i Drosken, saa var det altid paa Randen af Sædet, stiv, halv stolt, halv undselig over at vise sig tilvogns, hvorimod Gidel lagde sig tilbage og nød Drosken som en Ekvipage.

Det var en Formiddag i September, at jeg traf ham derude paa de runde Bænke. Han var alene, og jeg gik hen og hilste paa ham.

»De er et farligt Menneske at tale med«, sagde han; »De skriver En ned.«

»Vi kan jo tale om Ting, som ikke kan skrives ned.«

»Det kan vi ogsaa. — De har dog læst og lært Noget, De kan sige mig: Hvorfor ligger Folk paa Landet?«

»Hvorfor man ligger paa Landet?«

»Ja, hvorfor ligger Folk paa Landet, saa snart De har et Par Skilling tilovers? Hvorfor flytter man ud og flytter man ind og sejler frem og sejler tilbage og kører frem og kører tilbage og gjør sig Livet surt? Hvorfor? Jeg spør!«

»Det er af mange Grunde: For at være i fri Luft ved Skov og Sø, for at faa sig et frisk Søbade om Morgen . . .«

»Ogsaa en Fornøjelse!«

»Ja, men det Vigtigste er for de Fleste Skoven. Den er romantisk.«

»Romantisk? Hvad er romantisk?«

»Hvorledes skal jeg forklare Dem det, Hr. Levi? — Romantik er Længsel, Længsel efter en anden Verden.«

»Længsel efter en anden Verden? Saa lad dem ligge paa Landet paa Kirkegaardene!«

»Ja, nej, det er ikke saadan at forstaa. Man vil nok længes efter en anden Verden; men man vil tillige have denne Verdens Behagelighed fast om sig. Man længes ikke bort til den anden Verden; men man drager den ned til sig. Man tænker sig f. Ex., at Skovens Træer leve, eller at de have en Sjæl, og en ung Mand tænker sig, at det er en Kvindesjæl, og at den kan komme frem og møde ham; en ung Dame tænker sig maaske, at det er en Mandspersons Sjæl; men det maa De spørge Damerne om, Hr. Levi. Kun det ved jeg, at især Skoven an-

tages at have et vist, skjult Liv i sig, og en Fornemmelse deraf er Romantik.«

»Og derfor ligger Folk i Taarbæk?«

»Ja, Hr. Levi; det var den oprindelige Grund. De Folk, som først byggede sig Landsteder ved Dyrehaven, vare romantiske og saa den Slags Syner, og Somme gjøre det endnu. Andre flytte derud, for at man skal tro om dem, at de ogsaa ere romantiske og se Syner.«

»Hvad De siger? Nu spør jeg Dem som en ærlig Mand, om De vil gjøre Nar af mig?«

»Jeg forsikrer Dem, Hr. Levi, det er mit fulde, ramme Alvor; jeg har selv prøvet det i mine unge Dage.«

»Saa spør jeg Dem igjen som en ærlig Mand: Saa De Syner?«

»Ja; somme Tider.«

»Um! — Hvad nytter det, at man paa sine gamle Dage faar en Smule Penge? Hvad nytter mig mit Landsted?«

»Naa, De har et Landsted, Hr. Levi?!«

»Jo, jeg har et Landsted; jeg har lejet det, et ganske lille bitte et. Hvorfor skal man spærre Øjnene op paa Folk? Min Søster Gidel vilde ligge paa Landet, og saa lejede jeg et Landsted.

Men naar det er Østenvind, blæser det ind ad Dørene, og naar det er Vestenvind, blæser det ind ad Vinduerne, og naar det er Søndenvind regner det ned igjennem Loftet, og Nordenvind, siger Folk, skal være den bedste Vind; men den har vi aldrig mere. — Romantisk!«

En pludselig Tanke slog ham, og han udbrød: »To Verdener! Men der er jo ikke to andre Verdener end Aulom hazeh og Aulom habo, den, vi staar og gaar i, og den efter Døden! Vel? Er der?«

»Nej.«

»Og det er romantisk?«

»Ja, det hører til.«

Han smilede tilfreds; men Smilet forsvandt hastig, en ny Tanke hvirvlede op i ham, og han sagde: »Romantisk! Da jeg var ung og stod i Butikken hos min Principal, Wulf Heymann i Fredericia, var der en Præstedatter, som løb bort med en Berider. Hvor de skreg, og hvor de snakkede og havde en Nekomo ... saa meget Hebraisk forstaar De da?«

»Ja, Hr. Levi: Hævn, Skadefryd; Nogle undte Præsten det.«

»Naa, men jeg husker, som det var igaar, at Kateketen kom ind til Wulf Heymann, min Principal, og sagde, det maatte forklares af, at Præstens Datter var romantisk. Nu spør jeg: Romantisk?«

»Ja, Hr. Levi. Berideren forestillede eller betød for hende en dobbelt Verden, den virkelige og en digtet eller indbildt, fantastisk, usynlig. Hun længtes uendelig ud efter den usete Verden sammen med ham, og hun tog fejl eller begik efter vore Begreber en Fejl. Men det var alligevel en Længsel af samme Art som hos de Folk, der ligge paa Landet og se Syner i Skoven.«

»Jeg kan ikke lide det«, sagde Levi.

Det var ham en Pine at have at gjøre med et Ord, der var saa rummeligt, rakte sig fra det Hellige til det Profane paa en saadan Maade, at kun en vis Tankeøvelse kunde rede det Ene ud fra det Andet.

Han udbrød mismodig: »Jeg vil kun have en Verden, det vil sige ... det vil sige ... for Guds Skyld, jeg vil have to — — man skulde ikke tale med den Slags Folk ... jeg skal ind til Byen — undskyld!«

Jeg har særlig husket denne Samtale, fordi det var den sidste, jeg havde med Hr. Levi; hans Livs Krise kom.

2.

Blandt de Personligheder, vi fra tidligere Tid kjende i Forbindelse med Simon Levi, var den besynderlige Digter Ibald, han, som i Krigens begejstrede Tid var gaaet frivillig med, men i Intendanturen, og som forholdt sig paa samme Maade til Livets andre Anliggender: han blussede altid op, var altid med, men aldrig helt for Alvor. Denne Bemærkning kan, naar man husker, hvorledes Ibald kom med, ikke i nogen Maade nedsætte den højst alvorsfulde Intendantur.

Ibald og Simon Levi havde unægtelig aldrig havt synderlig tilovers for hinanden. Med Undtagelse af det Øjeblik, da Manden af det gamle Testamente gnistrede for ham med en ubestemt Poesi, havde Ibald i Simon Levi set den lille Jøde, den skrutryggede Kommissionær, en Gjenstand af en vis Sælsomhed, som man værner sig til og ikke tænker over, og paa den anden Side

havde Simon aldrig glemt den Kaadhed, hvor- med Ibald fik ham op paa Æslet, og som nær havde kostet ham Livet. Senere, da Simon Levi blev rig, havde Ibald ikke søgt ham. Med alle sine Fejl havde Ibald saa megen Poesi i Sindet, at han ikke uden den haardeste Nød kunde, som Spidsborgerne gjøre af Natur, bøje sig for Mammon. Med denne Slags Stolthed forenede sig en Art Vrede. Tilværelsen havde været uretfærdig, havde vist sin Gunst mod den lille, mo- saiske Kommissionær og lod Folk med ganske anderledes Krav staa uændsede. Følgelig kunde Ibald siden den Tid gjerne have gaaet Simon Levi forbi paa Gaden uden at hilse ham; men Simon var altfor meget Forretningsmand til, at dette kunde ske. En Forretningsmand bliver aldrig med sin gode Vilje Uvenner med Nogen; han har under sin Færden og Livskamp ingen Plads for ideale Fordringer, Stemninger eller Særheder; et Menneske, han engang har gjort Bekjendtskab med, er og bliver ham et Middel til andre Mennesker, et Led i Kjæden, ad hvilken man føler sig frem til en »Forretning«. At Simon trak sig tilbage i Privatlivet, gjorde i saa Henseende ikke ringeste Forandring; man

vænner sig ikke af med sin Natur, og Simon lod aldrig Ibald gaa forbi uden at hilse og standse og spørge, hvorledes han havde det, og hvad Nyt der var i Byen, og aldrig skiltes de, uden at Simon tilføjede: »Værsgo besøge mig«.

Der var den Lighed imellem Ibald og Simon Levi, at ingen af dem syntes at forandre sig i Aarenes Løb. Med Undtagelse maaske af et Par Rynker og en enkelt sølvagtig Stribe i det ravnsorte Haar var Simon Levi at se til ganske som den Dag, vi første Gang traf ham hos Krog, og som han rimeligvis havde set ud længe før. Han blev ikke gammel, fordi han aldrig havde været ung, fordi fra hans tidligste Barndom Anstrængelse, Beregning og Bekymring havde været hans Lod. Ibald blev heller ikke gammel af Udseende, men af en anden Grund: fordi Ungdommelighed var hans Natur, han kunde ikke blive af med den uden ved Døden. Hans Kinder havde vel havt en friskere Farve, da han var Barn; men de vare i hans halvtredsindstyvende Aar endnu røde, og tilligemed de blaa Øjne og det blonde Haar gave de ham et Udseende af Barnlighed, som da ogsaa virkelig var i ham.

Hans Ungdommelighed viste sig særlig i, at han kunde komme alt Nyt imøde. Han havde givet Tegn paa en saadan Evne allerede ved Christian d. 8des Død, da Generalmarchen lød i Gaderne, og han vedblev bestandig ligesom at spore det Nye ude i Luften, dels af poetisk Sans, dels fordi han ikke havde Plads i det Gamle, og fordi det Nye altid maatte forurolige eller ærgre de Gamle. Der var ingen ny eller paany opdukkende Lære, hvis Tilhænger han ikke blev saagodtsom i samme Øjeblik, som den traadte frem. Derved holdt han sig i stadig Forbindelse med endel af de Unge, kunde ofte synes at høre til de Yngste. Man kunde godt lide ham formedelst hans Friskhed, Modtagelighed, Ilterhed, Aabenhed, og vedblev at sige om ham: »Godt Hoved, stakkels Fyr!«

Hvor forskjellige end Levi og Ibald altsaa vare, hvor liden Sympathi de end havde for hinanden, og hvor lidet de end søgte hinanden, var der dog Intet i Vejen for, at de kunde træffe sammen og ved Omstændighedernes Magt komme i et saadant Forhold, at idetmindste den Enes Skæbne blev i høj Grad paavirket deraf.

En Dag, da Simon Levi kom hjem — i Huset, han havde købt i Pilestræde — mødte han Ibald paa Trappen, lige udenfor sin Dør.

»Goddag, Hr. Ibald! Hvordan har De det? Er det mig, De vil besøge?« spurgte Levi.

Nej, Ibald havde blot søgt en Student, der skulde bo paa Kvisten.

»Jo, det er min Kvist«, sagde Levi; »han er flyttet; vil De have hans Adresse?«

»Aah«, svarede Ibald temmelig ligegyldig og vilde gaa.

Men Simon havde allerede aabnet sin Dør og nødte ham indenfor. Det var ligefrem en Nøden; Ibald fulgte kun ugjerne.

Saasnart de vare indenfor Døren, foregik der en Forandring med Simon Levi; det mekanisk Høflige og kejtet Paatrængende gav Plads for Gjæstfrihedens Hjertelighed og en vis Værdighed. Den bedste Plads var ikke for god til Gjæsten; der blev bragt Kage og Vin; men det foregik med Ro som Noget, Huset var vant til og skyldte sig selv. Ibald fornåm det med Velbehag og med et Sving af Fantasiens, som om han var kommen til en Sheik i Teltet. Men Vanskeligheden for dem var at tale sammen.

Adressen var snart funden og gav ikke Stof til videre Bemærkninger; Simon kunde ikke spørge, hvad Ibald vilde Studenten. Ved at se paa hinanden følte de aldeles ingen fælles Bevægelse blive vakt i Sindet, og den sædvanlige Tilflugt mellem gamle Bekjendte »Kan Du huske?« var dem afskaaren, fordi det ulykkelige Æsel stod i Vejen. Efter nogle smaa Forsøg med Vejret, udbrød Levi: »Oh, det falder mig ind . . . Hr. Ibald, De har ogsaa lært Noget . . . jeg vilde gjerne vide . . . sig De mig, Hr. Ibald: hvad er romantisk?«

Til Levis Forundring tog Ibald det strax med Lidenskab og svarede: »Romantisk! Det er noget forældet, gammeldags Præk! Romantisk, det er at være reaktionær, Fjende af Folkefrihed og Folkeoplysning . . . det er at se Aander og Spøgelser ligesom de gamle Kællinger — — det skal De ikke indlade Dem paa, Hr. Levi; men — tilføjede Ibald med et Sideblik over Simons Ansigt — det gjør De vel heller ikke, Hr. Levi. De er da Realist!«

»Maa jeg spørge Dem, Hr. Ibald, hvad er Realist?«

»Realist, det er jeg; men vi ere det ikke paa samme Maade, Hr. Levi. De har det Reale i Realiteten; jeg har det kun i Ideen.«

»Er det usikkert med den Ide?« spurgte Levi deltagende.

»Nej, Ideen er sikker nok«, svarede Ibald med Lune. »Men«, vedblev han, »hvorledes kommer De, Hr. Levi, om jeg maa spørge, til Romantik?«

»Hvordan kommer jeg til Romantisk? Hvordan kommer man til saa Meget, Hr. Ibald? Jeg disputerede forleden med en af mine Bekjendte, og han sagde, at romantisk var to Verdener. Kan De forstaa det, Hr. Ibald?«

»Ja, det kan jeg rigtignok! To Verdener! Den gamle Overtro! Men jeg er Monist, Hr. Levi.«

»Uden Fortrydelse, Hr. Ibald, hvad er Monist?«

»Det er den Oplyste, som kun antager en Enhed, en eneste Verden — — men det falder mig ind, Hr. Levi, Deres Nation tror jo paa to?«

»Jo, Hr. Ibald, Jakob gik ind til sine Fædre, og der staar skrevet, at de Fromme skulle mødes

i Paradis. Naar det behager Gud, den Al-mægtige, skal jeg mødes der med min Søster.«

»Der er endnu Tro udi Israel!« raabte Ibald.
»De er Romantiker, Hr. Levi! Men darum keine Feindschaft nicht, som Tysken siger.«

»Nej, darum keine Feindschaft«, svarede Levi og modtog Ibalds fremrakte Haand.

I dette Øjeblik kom Gidel ind, og den gamle Jomfrues stille, milde Personlighed virkede sært paa Ibald. Digternaturen i ham greb en Del af hendes og Simons Væsen og førte dem til muligt Møde i Paradis; en anden Side af hans Natur følte det Fremmede, Kantede ved disse Menne-sker, opfattede dem som to fordringsfulde Pa-goder.

»Nu skal Du høre«, raabte Simon, »Hr. Ibald siger, at jeg er romantisk!«

Med et sky Blik hen over Ibald svarede Gidel: »Du er et godt Menneske, Simon; det er bedre.«

»Det falder mig ind«, sagde Ibald, »det var godt, jeg huskede det: Hos Dem, Hr. Levi, kan jeg faa Oplysning om et Ord, som skal være hebraisk.«

»Nu tror han, jeg er en Lamden«¹, sagde Simon til Gidel.

»Hvad er det for et Ord, Hr. Ibald?«

»Det er Daudi.«

»Oh, Daudi«, sagde Simon med selvbehagelig Glæde over at kunne belære, »Daudi, Hr. Ibald, det er ganske simpelt; det er det Samme som, naar De siger paa Dansk: min Broder. Men forstaa mig vel, Hr. Ibald, Daud er Broder, og i er min, Daud—i, min Broder. Det Ord synge vi Sabbataften, det vil sige, Hr. Ibald, Fredag Aften. Vi synge: Lecho Daudi likras Kalo, staa op, min Broder, for at møde Bruden; men Bruden, Hr. Ibald, forstaa mig ret, er ikke en Pige, der skal giftes, men det er, hvad skal jeg sige Dem? Det er en gammel Maade at tale paa og betyder Helligdagen; Bruden er Sabbat. Hvorfor? Fordi hun er smuk, og fordi man længes efter hende, og fordi hun bringer Godt i Huset, og fordi det er Vorherres egen Sabbat. Har De en Fredag Aften været i vor Kirke, Hr. Ibald, i Krystalgade og hørt det blive sunget?«

¹ Lærd.

»Nej«, svarede Ibald, »det var ikke en Fredag Aften, men en Løverdag Aften, og det var ikke i Krystalgade, men i Helliggejstesstræde, og jeg maa ærlig tilstaa, at det ikke var noget fint Sted. Det var en Værtshuskjælder. Jeg havde hørt tale om, at der paa saadanne Steder blev sunget en paafaldende Sang, og saa søgte jeg den op. Sangen skal være oversat fra Tysk. Det var — ja, De maa undskylde, Hr. Levi; men det var en slem Smædesang mod Deres Folk, og Omkvædet var Daudi! Daudi! Jeg spurgte En af dem, der sang, hvad Daudi betød, og han svarede, at det var nok: Dunk dem! Dunk dem! Men jeg havde en Mistanke om, at Manden ikke var stiv i Hebraisk, og derfor spurgte jeg nu Dem, Hr. Levi.«

Det var et grueligt Fald for Simon, fra den stolte Belæren om Sabbatens Skjønhed til en Smædesang, hvori Hebraisk var brugt til at betyde: Slaa dem! Det gjorde legemlig ondt i ham, det trak i hans Ansigt, hvor gjerne han end vilde have skjult det.

Gidel bøjede sig til ham og hviskede: »Der Goi ist do«¹.

¹ Hedningen er tilstede.

Næsten lige saa hastig, som Ordet blev sagt, var Simon igjen i Orden og sagde med et mat Smil: »Et lille Glas Vin endnu, Hr. Ibald?»

Ibald havde Følelse for, at han havde gjort Fortræd, men ikke Følelse eller Hjertelag til at glatte, formilde, trække Braadden ud; han stak den dybere ind. Han sagde: »Det gjør mig ondt, at jeg har fortalt Dem noget Ubehageligt. Men hvor i Verden lever De ogsaa? Det foregaar jo i Kongens Kjøbenhavn!»

Gidel svarede: »Naar man ikke skjønner om at høre Noget, hører man det ikke, uden en god Ven kommer og fortæller det.«

Ibald blev rød op over Ørene og udbrød: »Da kan jeg forsikre Dem, Frøken Levi, at jeg ikke er god Ven i den Betydning! Jeg deler ikke Pøblens Fordomme! Jeg er Monist!»

»Monist?» sagde Simon; »er det en ny Religion?»

»Nej, tvertimod! Det er slet ingen Religion!»

»Um!» sagde Simon.

Ibald vedblev: »Jeg vil kun værgе mig imod, at jeg skulde fortælle Dem noget Usandt, eller at jeg skulde overdrive. Jeg har jo slet ikke omtalt det Værste.«

»Det Værste? Er der noget Værre?»

»Ved De da ikke, at en Præst skriver imod Dem og siger, at Deres Religion er en falsk Religion?»

»Min Religion en falsk Religion!« raabte Simon forskrækket. »Guds egen Religion en falsk Religion! Hvor tør man sige det? Hvor er Politiet?»

»Politiet! Vi have Grundlov og Pressefrihed, Hr. Levi. Danmark er et frit Land. Desuden maa da en Præst vide Besked.«

»Jo, en Præst ved Besked!« sagde Levi.

»Naa, og saa er der en anden Præst, der skriver imod Dem og siger, at De er Midgardsormen.«

»Midgardsormen, Hr. Ibald? Hvad er en Midgardsorm?»

»Det er den store Søslange«, sagde Ibald i grum Spøg, men tilføjede: »Det er det store Uhyre, der ligger om Verden og trykker Brystet ind paa den. Men det er saadan Billedtale, Hr. Levi, for der menes Jøderne, som have Penge og leve af Renter og trykke Livet af Folkene og derfor ikke bør leve; de have slet ikke Ret til at leve.«

»Og det siger en Præst?!«

»Han er mere end Præst; han er Provst!«

»Gud fri os! — Men De spøger, Hr. Ibald. Det er Deres Spøg. Er det ikke?«

»Nej, det er rigtignok mit ramme Alvor. Jeg kan læse det op for Dem af Bogen, hvor det staar; De kan selv læse det.«

»Jeg vil ikke læse det! Jeg vil ikke høre det læse! — Forstaa mig ret, Hr. Ibald, De skal have mange Tak; men jeg vil ikke læse det for det Første, indtil videre.«

»Ja, men hvad nytter det, at De ligesom Strudsen skjuler Hovedet og hverken hører eller ser? Der skrives jo ogsaa, at naar Socialisterne bryde løs, saa er det billigt, at de først gaa til Jødernes Pengekasser.«

»Hvor er Politiet? Bliver Politiet ogsaa borte, naar der er Indbrud? Siger De det, Hr. Ibald? Nu spør jeg!«

»Det bliver jo ikke saadan Indbrud, Hr. Levi; det bliver Revolution!«

»Øj!«

»Men Jøderne først, det staar skrevet.«

»Hvor er da Vorherre?« spurgte Simon truende.

»Det ved jeg ikke.«

»Men jeg ved det! Han vil kræve til Regnskab! Han vil strængt kræve til Regnskab! Det kan De hilse og sige!«

»Det er muligt. Jeg har ikke Noget derimod, for jeg hører ikke til Jødefjenderne. Jeg er Monist. Vi Monister have ingen Fordomme.«

»Virkelig? Er der mange Monister?«

»Alle fornuftige Folk er Monister! Men De ved nok, Hr. Levi, de færreste Folk er fornuftige.«

»Desværrel!« sagde Simon.

»Men«, vedblev Ibald, »ogsaa mellem de saakaldte simple Folk er der virkelig megen sund Fornuft.«

»Naar De siger det, Hr. Ibald«, sagde Simon høflig-tvivlende.

»Jo, jeg ved det; jeg har mange Venner imellem dem. Hvis Præsterne marchere op imod Dem, Hr. Levi, saa kan jeg ikke udrette Noget; der har jeg ingen Indflydelse; men komme Arbejderne, saa send De Bud efter mig!«

»Vorherre fri os for Anledningen!« udbrød Gidel.

Ibald havde rejst sig.

Simon sagde: »Kom igjen uden at være kaldet, Hr. Ibald! Besøg os snart!«

Da de to gamle Søskende vare ene, spurgte Simon: »Naa, hvad synes Du om ham?«

»Hans Linned var ikke pænt«, svarede Gidel.

»Linnedet! Man ser ikke saa nøje paa lærde Folk. Man taler dog ikke med Skjorten!«

»Nej; men han er en Adsusponim¹; han har sin Morskab af os.«

»Morskab? Hvad var der at more sig over? Skreg jeg op? Men jeg skal sige Dig, Gidel, han er en Skvadroner, som min Principal, Wulff Heymann, sagde; han overdriver, Gidel; Du skal ikke være bange.«

»Jeg bange? Et stakkels gammelt Fruentimmer som mig gjør de ikke Noget, om ogsaa de er uden Hjerte — — men det er de heller ikke, Simon; Du skal ikke være bange; Kemech² her er ikke saa slemme.«

»Jeg vil spørge min Broder«, sagde Simon.

Simon gik til sin Broder og spurgte, om han havde hørt, at der blev sunget og skrevet mod Jøderne.

¹ Drillende, uforskammet. ² De Kristne.

Broderen svarede med usædvanlig mørkt Ansigt Ja.

»Naa?« spurgte Simon.

»Naa?« spurgte Broderen; »hvad mener Du med Naa?«

»Naa, jeg mener, hvad gjør man dermed?«

»Hvad man gjør? Man tier stille! Vil Du maaske gaa ud med en Kjæp og sige, de skal holde Mund?«

Det vilde Simon ganske vist ikke.

Et Par Dage efter traf Simon Levi igjen Ibald, i stor Travlhed; han var vanskelig at standse, han skulde flytte, han var ude at se paa Lejlighed.

En Række Tanker fløj lynsnart Simon gennem Hovedet. Ibald havde sagt, at han færdedes med Arbejderne og havde Indflydelse paa dem; Studenten var flyttet — hvis Ibald vilde have hans Lejlighed og være som en Garnison i Huset? Han vidste fra gammel Tid, at Ibald ikke var tapper; »men«, sagde han ved sig selv, »han kan staa bagved en Flok, han kan tale, han kan deres Sprog.«

Han sagde: »De løber, og De skynder Dem, Hr. Ibald, og kan løbe Dem en Brystsyge til!

Og hvorfor saadan Hast? De kan ligesaa godt staa stille; maaske har jeg det i min Lomme.«

»Hvad har De i Lommen, Hr. Levi?«

»Naa, jeg mener, jeg har det, De søger efter.«

»En Lejlighed?«

»Ja«. Simon forklarede ham, at hvis han vilde tage tiltakke med Kvisten, saa var der et Værelse, der var ogsaa to Værelser, hvis Ibald vilde, og The om Morgen.

»Men hvad koster det?«

Simon mente, at det var ikke værdt at tale om, eller det kunde man tale om, naar Ibald først var fornøjet der; men Ibald holdt paa en bestemt Aftale om Lejen; det kunde hænde ham at blive den skyldig, men gratis vilde han ikke bo. Heller ikke vilde han, efter at dette Punkt var klaret, flytte ind strax; han vilde ikke synes husvild, men blive, hvor han var, til den 1ste i Maaned.

»Hvad Sikkerhed har jeg?« tænkte Simon. Han vilde gjerne have forlangt »paa Haanden« af Ibald, men turde ikke og maatte nøjes med en blot Aftale om, at Garnisonen virkelig vilde rykke ind.

»Nu er den Sorg slukt«, sagde Ibald til sig selv, og i prægtigt Lune skrev han et Digt, hvori med stor og fri Fantasi hans Løb efter Lejlighed var forvandlet til en Frihedsmands Flugt fra Forfølgerne, det gamle Samfunds Fari-sære og Hyklere, indtil han staar stønnende foran en lukket Port, i Fare for at blive indhentet. Indenfra spørges: Tror Du paa det, paa det og paa det? Ved hver Fornægtelse fra hans Side gaar Porten mere op, og tilsidst er han indenfor, i et Rige straalende af Fremtidens rene, solklare Herlighed. Da Digtet var trykt, og hans Venner roste det, sagde Ibald: »Ja, jeg kom i Stemning ved den gamle Jøde, der lige i rette Øjeblik faldt ned til mig med Nøglen til et godt Logi i sin Lomme.« Man morede sig med at kalde Simon Levi hans Egeria, hans Beatrice, hans Viviane, og ham selv Simon Levis Hofkvistpoet.

3.

Ibald havde faaet sin Sorg slukt, men Simon ikke sin, og den kunde overhoved vanskelig

slukkes. Det Melankolske i hans Sind sugede Næring af de truende Ord, som Ibald havde bragt til ham; men der var især et, som stod overvældende mørkt og ondt for ham, det Ord af en Præst, at han ikke havde Ret til at leve. Han kunde paa mange Maader bevise for sig selv, at han som en af det udvalgte Folk havde fortrinsvis Ret til at leve længe paa Jorden, men Beviset slog ikke til saaledes, at han trøstigt følte Sandheden.

Han vilde nødig ud mellem Folk, men kunde ikke blive hjemme; han trængte til at se Menne-skenes Ansigter og Menneskenes Færden.

Han kunde gaa henad Østergade, se ind i Butikkerne og sige til sig selv: »Jeg spør, hvad Ret har de til at leve? Hvad Ret har de mere end jeg? De staar paa deres Ben og handler fra Morgen til Aften; har jeg ikke løbet paa mine Ben og anstrængt mig for hver Bid Brød, jeg skulde putte i Munden? Jeg spør! Nu er jeg en gammel Mand og kan ikke løbe længer, og Vorherre har været mig naadig og friet mig fra at komme i Meyers Minde og gjort mig til en rig Mand — um, jeg spør, har jeg den Smule

Penge med Rette, eller har jeg dem ikke med Rette? Har jeg ikke betalt for dem?»

Kom han paa denne Maade nogenlunde styrket gennem Gaden og ud paa Højbroplads til Blomstersælgerinderne og Fiskerkonerne, saa slog der ham Noget imøde, han paa ingen Maade kunde klare: Der var i Fattigdommen en Friskhed, et andet, ligesom større Liv, end det, han kjendte, en større Ret til at leve.

Politibetjenten, der gik stolt i sin Uniform, sin Filthjelm og sine hvide Handsker, og ved sin blotte Nærværelse holdt Orden, ragede ogsaa misundelsesværdig op over ham med Ret til at leve, fordi han, hvad Simon ikke tydelig kunde sige, men utydelig fornam, levede mere, hørte mere og bestemte ind i Livets Ordensgang.

Saa kunde det hænde sig, at en jødisk Læge kjørte ham forbi i sin smukke Vogn og indenfor de blanke Ruder saas fordybet i en Avis. Det for gennem Simon: »Han har Ret til at leve, og han er en Jøde som jeg, Gud ske Lov! Men jeg selv! Naa, Vorherre maa selv svare derfor, han har selv sat mig i Verden.«

En Dag kom en Soldat, en Gardist, ham imøde, standsede foran ham, satte Fødderne fast

sammen, tog militærisk til Huen og sagde:
»Goddag, Hr. Levi!«

Simon blev halvt forskrækket, halvt smigret ved denne Hilsen. Endnu havde aldrig nogen Krigsmand gjort Honneurs for ham. »Hvem er De?« spurgte han, »hvad vil De mig?«

»Kjender De mig ikke, Hr. Levi? Jeg hedder Ludvig Bendix; min salig Fader, Saul Bendix, stod ved Siden af Dem i Synagogen, og De var med til min Barmitzvo«¹.

»Øj, øj!« sagde Levi, »og De er Soldat! Jeg var med til Deres Barmitzvo, og De er Garder! Og den klæder Dem godt, De ser godt ud« — nær havde Simon tilføjet: som en Kristen.

Han var i samme Øjeblik baade rørt, tilfredsstillet og mismodig. Gjennem en anden Jøde levede han et Sekund med i den store Verden, hvorfra han var udelukket; men — hvor blev Jødedommen af? Hvad Ret havde han selv til at leve?

Det blev hans daglige Pine, og han vidste ikke af, at han vel gennem selve Pinen kom til

¹ Højtideligheden, hvorved en jødisk Dreng, i sit trettende Aar, erklæres myndig, ansvarlig for Loven.

at leve mere og fik mere Værd eller Ret i Liv og Død.

Baade Gidel og Fredrik lagde Mærke til, at Simon var forknyt og faldt af. Hun kunde Intet gjøre for ham; Fredrik greb en Lejlighed til om mulig at skaffe Onklen en Oplivelse, en Tilfredsstillelse.

Han kom en Dag og fortalte ham, at han havde gjort Bekjendtskab med en Student, en Kristen, et rigtig rart Menneske, der havde stor Interesse for Jøderne og holdt af dem; han havde aldrig været i et jødisk Hus og vilde gjerne se f. Ex. Brødet blive brudt.

Simon sagde: »Han holder af Jøderne? Hvorfor er han da Kristen?»

Fredrik forklarede ham, at Studenten hørte til en Sekt af Kristne, som med stor Beundring se op til Jøderne, fordi de have havt Patriarker og Profeter, og fordi Gud har udvalgt og hædret dem fremfor alle Folk.

Simon nikkede bifaldende og sagde: »Naar det er et fornuftigt Menneske og et godt Menneske, og han gjerne vil se Brødet blive brudt, saa er der ingen Kunst ved det; lad ham komme og se det. Hvad hedder Din Student?»

»Han hedder Pedersen.«

»Och, saa kjender jeg ham! Snesevis staar han i Vejviseren! Naa, bed Student Pedersen komme og tage tiltakke og spise med os Fredag Aften.«

Der var, som Simon havde sagt, ingen Kunst eller intet Betydeligt ved Ceremonien. Man gik tilbords, men satte sig ikke. Foran Husfaderens Plads var lagt to gammeldagsformede Brød, Berches, dækkede med en Serviet. Under hebraisk Bøn løftede Simon Brødene mod Lyset, afdækkede dem, brød et af dem og rakte hver Tilstedeværende et Stykke dyppet i Salt. — Da han rakte til Studenten, fandt han paa sin Maade et heldigt, næsten veltalende Ord. Han sagde: »Der staar skrevet, at den Fremmede i vore Stæder skal hvile med os paa Sabbaten. Vi har ingen Stæder længer; vi er fremmede i Deres Stad, Hr. Pedersen; spis Brødet med os.«

Derpaa satte man sig til Maaltidet.

»Maa jeg spørge«, sagde Simon til Gjæsten, »hvad er Deres Fader?«

»Han er Præst.«

»Og hvad studerer De til? Til Præst?«

»Nej, jeg skal nu først være Smed.«

»Smed?« sagde Simon med dulgt Mismod som over en kaad Spøg, eller havde han virkelig et Barn af godt Folk for sig?

»Ja, det vil sige, jeg ønsker at blive Ingeniør, men maa nu først gaa en Smedeskole igjennem.«

»Virkelig? Saadan? Er det muligt! — Men hvad siger Deres Fader dertil?«

»Han synes godt om, at hans Dreng ikke have romantiske Nykker, men ville gaa paa det Jævne.«

»Romantiske Nykker — romantisk — det duer ikke noget — romantisk — vel?«

»Det vil jeg ikke sige; der er jo god og daarlig Romantik.«

»God og daarlig? — To Verdener? — Er det ikke?«

»Jo, det kan vist ogsaa siges; Romantik er nok Sans for to Verdener.«

»Nævn mig en god Romantik, jeg be'er Dem, De gjør mig en Tjeneste.«

Paavirket af det jødiske Hus, af det Gammeltestamentlige, hvori han følte sig, svarede Studenten: »Ja, der er Jakobs Kjærlighed til Rachel. Han elskede hende ud over Graven. Og det

glemmes aldrig. Jeg har læst, at baade Muselmænd, Jøder og Kristne, naar de gaa forbi Rachels Grav, hilse den med Ærefrygt den Dag idag.«

»Og det er romantisk!« raabte Simon fornøjet; »han holdt af hende ud over Graven! — Gidel, saa bliver vi To dog romantiske! — Er der Mere, Hr. Pedersen? Romantisk! To Verdener!

»Ja, naar vi tale om to Verdener, saa er der Profeten Elias; han steg ind i Himlen.«

»Med gloende Heste og Vogn! Det er sandt! Er der Mere, Hr. Pedersen?«

»Ja, det Største. Han, jeg tror paa, steg tilhimmels.«

Simon tav overrasket, overvældet.

Fredrik og Gidel kappedes om at faa en Samtale i Gang om andre Ting, og det lykkedes dem saa meget mere, som Gjæsten med god Evne og Vilje hjalp dem. Han fortalte smaa Historier fra Studenterverdenen eller fra Livet paa Landet, i hans Hjem, Altsammen ganske frisk og nyt for Gidel. Hun lyttede med stort Velbehag, og efterhaanden syntes ogsaa Simon at sidde som oprømt, fornøjet Tilhører.

Da Gæsten var gaaet, sagde Gidel: »Hvad det er for et net Menneske! Ham kan jeg godt lide! Hvad siger Du, Simon?»

Simon svarede: »Ja, in Emmes¹; han er et godt Barn for sin Fader.« — Men derpaa udbrød han med Et i klagende, jamrende Tone: »Det er galt! Det er galt! Jeg skulde have en Murmester og bygge mig en Mur, femten Alen høj! Jeg skulde have min Dør spærret! Jeg kan ikke taale det! Jeg bliver svimmel, jeg bliver syg og daarlig. Hvor faar jeg igjen min gamle Menucho²?«

»Men hvad er det da?» spurgte Gidel.

»Hørte Du ikke? Hørte I det ikke? Naar jeg tror, at Eilio Novi³ er kjørt op til Vorherre i gloende Vogn, saa skal jeg tro — I hørte det jo! Skal jeg lade mig schmatte?⁴ Jeg spør!«

»Ja, men, Onkel«, sagde Fredrik, »tror Du da, at Profeten Elias kjørte op til Vorherre i gloende Vogn?»

»Om jeg tror det? Wie heiszt? Tror? Har jeg set det? Kan jeg sværge min Ed derpaa? Kommer Nogen og spør mig, om det er sandt,

¹ I Sandhed. ² Fred. ³ Profeten Elias. ⁴ Døbe.

hvad skal jeg svare? Jeg ved det ikke! Jeg siger ikke, det er Scheiker¹, jeg siger heller ikke, det er sandt — hvor faar jeg igjen min Ro, min Fred, min gebenschte Schabbas?²

Det var tydeligt nok, endog for Simon selv, at Spørgsmaalet ikke var ham en Livssag eller af saa indgribende Vigtighed, at dets Afgjørelse maatte føre til en stor Beslutning. Hvorledes end Svaret lød, vilde han ikke kunne ophøre at være Jøde eller blive Kristen. Men det medførte alligevel en stærk, ny Uro, der for Øjeblikket opslugte al den gamle. Han var umærkelig, paa sælsom Maade, bleven ført ind i det; Noget havde grebet efter ham, grebet ind i hans Forstand og Fantasi. Han var styrtet paa Hovedet i en Faldgrube og vilde ud.

Gidel sagde: »Det er en Schale for Rofen«³. Men det kunde Simon ikke bekvemme sig til. Han hørte til de Gammel-Konservative, der endnu ikke havde sluttet sig hjertelig og tillidsfuldt til den forholdsvis moderne eller liberale Præst; han vilde heller ikke gjøre sig lille for ham og be-
kjende sit kristne Maskepi.

¹ Løgn. ² Min velsignede Sabbat. ³ Et Spørgsmaal at forelægge Præsten.

Fredrik gjorde et Forslag. Der var i Byen en Mand, som engang havde studeret jødisk Theologi, men opgivet det og derpaa lagt sig efter Retsvidenskaben. Han praktiserede ikke, levede stille og uafhængig og blev ofte spurgt tilraads i de forskjelligste Anliggender. Han havde været Fredriks Lærer i Handelsret, og Fredrik tilbød at gaa til ham og spørge. Paa en Maade manglede han Autoritet, eftersom han ikke var en kaldet, gejstlig Mand; men paa anden Maade vandt han, idet han ikke var bunden til at svare i Embeds Medfør.

Simon sagde mat: »Naa, spør ham; hvad kan det skade?»

Fredrik gik til sin gamle Lærer og forelagde ham Sagen: »Hos min Onkel Simon havde vi i Fredags Aftes en ung kristen Student tilbords, og Onkel rodede sig saadan ind med ham, at han fra Profeten Elias blev kjørt lige ind i Kristi Himmelfart.«

»Hvad for Noget? Bliver Simon Levi Kristen? Du vil da ikke i den Anledning have ham gjort umyndig?»

»Nej«, svarede Fredrik leende, »det er ikke det; Faren er ikke der. Men Onkel vil løs af

Profeten Elias for at undgaa Konsekvenserne, og da vi af forskellige Grunde ikke ville ulejlige Præsten, tager jeg mig den Frihed at komme til Dem og spørge baade paa Onkels og egne Vegne: Tro vi Jøder, ere vi forpligtede til at tro, at Elias er kjørt til Himlen?»

»Hvilket Spørgsmaal! Forskjellen mellem Jødedom og Kristendom er jo netop den, at Kristendommen beror paa Tro, Jødedommen ikke.«

»Hvad beror Jødedommen da paa?»

»Efter min Opfattelse, paa det ganske Simple, som er udtalt af ham, der har stiftet vor Religion, eller gennem hvem vor Slægts Syn paa Livet og Døden er traadt fuldstændigst frem. Han siger, som Du kan læse i femte Mose Bog, tredivte Kapitel, at hvad han har forelagt os og paabudt os, har intetsomhelst Vidunderligt ved sig. Det er ikke i Himlen, saa at man skulde ville fare derop og hente det; det er heller ikke hinsides Havet, saa at man skulde behøve at rejse derefter. Det er i vore egne Hjerter; det er Syn paa Tilværelsen som et Fornuft- og Retfærdighedsrige og Handling i Overensstemmelse dermed. Livet byder Tilfredshed og Lyksalighed,

naar man handler derefter, Ulyksalighed, naar man svigter. Det er Mose Lære. Deri er intet Under.»

»Og det er vor hele Religion?» spurgte Fredrik.

»Ja — nej, naturligvis maa huskes, at vi først af Alle have udtalt det store Bud om Kjærlighed til Gud og Mennesker; alene det vilde være vor Ret til at leve gennem Tiderne.«

»Ja, men det kan dog ikke nægtes, at der er fuldt af Mirakler i Biblen; hvad skal man gjøre ved dem?»

»Naar de hjælpe En til at se Verden som et Fornuft- og Retfærdighedsrige, skal man tro dem; hindre maa de ikke.«

»Hvad skal jeg saa sluttelig sige Onkel om Elias? Jeg tror, han vil nødig af med ham, skjønt han nu har faaet Vanskelighed ved at beholde ham.«

»Sig ham, at naar man lever et begejstret, glødende Liv i denne Verden, saa farer man ogsaa med Ild og Glød tilhimmels. Behøver det netop at være med gloende Heste og Vogn?»

Fredrik gik tilbage til Onklen og afgav Beretning.

Simons Øjne spillede med noget af den vante Ironi, da han svarede: »Vil jeg spærre Øjnene op paa Folk? Jeg er fornøjet med den almindelige Ligvogn!«

»Om mange, mange Aar!« sagde Gidel.

»Om mange Aar, hvis Han vil deroppe«, sagde Simon og tilføjede: »Det store Bud Veohavto¹ ... Ret til at leve ... Hils ham og sig Tak! Tak! — — Men nu siger jeg, nu skal der være Stop! Det skal have en Ende dermed! Du fører mig ingen Studenter mere i Huset, og jeg gaar ingen fremmede Steder, ikke engang ud i Frederiksberghave! Nu er det vaadt og raat og koldt, og jeg er ikke saa rask som i gamle Dage, og nu bliver man hjemme.«

En saadan Beslutning om at trække sig tilbage og leve som en Snegl i sit Hus behøyer, for at overholdes, at Sindet ikke skal være for livligt og Omstændighederne ikke for meget til Hinder. Og Simon fik ved Omstændighederne en stor Anledning til at glemme sin Beslutning: Han havde villet tage Garnison i Huset, og den

¹ Og Du skal elske o. s. v.

var ifærd med at rykke ind, ikke engang i Stilhed, men med flyvende Faner og klingende Spil.

Et Par Dage før Ibald flyttede ind, kom han for at gjøre høflig Anmeldelse og tillige for at forebringe et Ønske. Han vilde gjerne fejre Indflytningen med et lille Gilde, og han haabede, Frøken Levi vilde laane ham de nødvendige Tallerkener, Glas o. s. v. Ja, dertil var hun saare villig; men hendes Fantasi skræmmedes ved, at Tingene skulde bæres saa højt op, paa Kvisten, og de to smaa Værelser deroppe syntes hende heller ikke egnede til Selskab. Ganske anderledes malede det sig for hende, naar Gildet kunde staa nede hos dem selv, i Stuen over Gangen; saa kunde der blive ordenlig dækket, og saa kunde de Sølvsager og andre kjønne Ting, hun efterhaanden havde samlet tilhuse, tage sig ud for de Fremmede. Hun sagde ingenlunde dette ligefrem; men det var den hemmelige Tanke, som laa til Grund for Underhandlingen, og som umærkelig førte til den

Ende, at det ikke blev Ibald, men Gidel og Simon, der gjorde Gildet. Da dette pludselig gik op for Ibald, raabte han: »Ja, men, Hr. Levi, saa maa De være Præsident ved Bordet!«

»Det vil oplive ham«, sagde Gidel, der følte sig selv oplivet ved Tanken om den travle, husmoderlige Gjerning.

»Hvor mange bliver de?« spurgte hun.

»Aa, en tre, fire, højst en fem, sex Stykker.«

»Man skulde blot vide det nøjagtig for Dækningens Skyld.«

»Lad os sige sex, Frøken.«

»Uden Fortrydelse, Hr. Ibald«, sagde Simon, »hvem er det?«

»Der er nu først og fremmest Theologen! Naar jeg blot har ham, saa kommer det Øvrige af sig selv.«

»En Theolog? Er det ikke en Præst?« spurgte Simon betænkelig.

»Nej!« raabte Ibald leende; »en Præst er nok Theolog, men en Theolog er ikke altid Præst. De maa ikke misforstaa det, Hr. Levi. Han hedder imellem os Theologen, fordi han har lagt Theologien paa Hylden. De kan være

ganske rolig, Hr. Levi, der kommer ikke en eneste Kristen! Nu maa jeg ud efter ham!»

Dermed for Ibald afsted.

Da han var borte, satte Simon sig hen i sin Sofakrog, ganske stille, kun skød han en gang imellem Kalotten fra den ene Side af Hovedet til den anden og saa mismodig og sammenfalden ud.

Efter at have iagttaget ham en Stund spurgte Gidel: »Fejler Du Noget, Simon? Er Du syg?»

»Syg er jeg ikke, Gidel, endskjønt jeg har en svær Sygdom; jeg bliver gammel. Men jeg fejler ikke Noget; jeg er ikke syg.«

»Hvad er det da? Noget er der i Vejen!«

»Om der er Noget i Vejen! Ikke en eneste Kristen be'er han. Sig hvad Du vil, det er dog en kristen By! Om jeg i en jødisk By indbød ikke en eneste Jøde? Det smager mig ikke.«

»Ja, men det forklarede han jo forleden! Han sagde jo, at i hans Religion var der ingen Tolufresser og Reschoïm«¹.

¹ Fanatikere og Jødefjender.

»Det er sandt«, sagde Simon lidt formildet.
— »Men alligevel, denne Ibald!«

»Men, Simon, jeg troede, Du holdt af Ibald!«

»Jeg holder af Ibald. Jeg holder af ham med Maade, med megen Maade; tre Skridt fra Livet.«

»Simon, hvad vil Du da? Skal vi ikke hellere sende Afbud og bede Hr. Ibald undskylde?«

»Nu render han jo allerede og be'er sine Gäscht, og hvorfor skal man være Uvenner? — Jeg har mine Grunde. Jeg vil være gode Venner med ham og med hans Flok; tre Skridt fra Livet.«

»Hvad skal vi da gjøre, Simon?«

»Jeg spør bare: Det er mit eget Hus, hvorfor skal jeg ikke indbyde Gjæster?«

»Du vil da ikke gaa hen i Schulen¹ og hente Gjæster og sætte dem imellem de unge Folk!«

»Jo, nu skulde jeg gaa i Schulen! Gal er jeg ikke, Gidel! Men jeg siger: Lad mig have

¹ Lærestedet, Synagogen.

et bekovaud¹ Ansigt at se paa! Lad mig ikke sidde alene imellem dem!«

»Skal vi da indbyde den unge Student? Og saa kan Fredrik jo komme med.«

»Den unge Student? Ham med Heste og Vogn?«

»Du behøver jo ikke at tale med ham om Religion. Lad ham blive ved Sit og Du ved Dit. Du hørte jo, hvor net han kunde tale om alle Ting. Det er et godt ungt Menneske, Simon, og han var saa ærbødig imod Dig og saa høflig mod os Allesammen, og Du syntes jo ogsaa godt om ham.«

Simons Ansigt opklaredes, og han sagde:
 »Har jeg nogensinde nægtet, at Du var en fornuftig Pige? Du er en fornuftig Pige. Naar jeg har den Ene paa den ene Side og den Anden paa den anden Side — naa, for en Gangs Skyld! Man dør da ikke deraf!«

Om Middagen, da Alt var i fortræffelig Orden til den kommende Aften, undte Gidel sig

¹ Anstændigt, hæderligt.

lidt Hvile ved Bordet, skjønt Tankerne endnu vare inde i Værelset paa den anden Side af Gangen, spejdende efter, om Nogetsomhelst kunde være glemmt.

Endelig sagde hun: »Der er Noget, jeg gad vidst, Simon.«

Simon svarede: »Der er Meget, jeg gad vidst, Gidel; hvad gad Du vidst?«

»Hvad mon nu de fremmede Herrer vil tale om ved Bordet?«

»Er det Studenter, vil de tale om Studering, er det Officerer, vil de tale om Krig eller Fred — hvad ved jeg!«

»Tror Du, der kommer Officerer?«

»Jo, Officerer! Hvordan skulde Ibald komme til Officerer? Lad ham komme til en Under-officer!«

Gjorde Simon sig kun smaa Forventninger om Gildesgjæsterne, saa mødte man fra den anden Side heller ikke med store. Man havde efter Ibalds hastige Indbydelse kun forestillet sig, at man skulde samles i al Tarvelighed paa hans Kammer; man kom — mest fra beskedent Arbejde i Dagsliteraturen — i Hverdagsdragten, uden nogen pyntende Forberedelse, ind i Stuen,

hvor de mange Lys, den friske, hvide Dug, de blinkende Glas og Sølvstøjet syntes at vente Gjæster i Højtidsdragt. Det gav en uvilkaarlig Misstemning, og da man var kommen tilbords og Vært og Gjæster saa paa hinanden i det fulde Lys, blev Harmonien ikke større.

En Bolle Punsch, som Ibald selv havde brygget, blev sat paa Bordet; den bragte hastig Glød ind i Kulden.

Ibald rejste sig og holdt Festtalen. Efter som han havde ført Modsætningerne sammen, var deres Centrum, den første Gjest og næsten Vært, var der for hans Sans intet Skærende eller Skurrende tilstede; Alt, hvad der lyste om ham, tog han i et Øjeblikks Barnlighed som sit Eget og var glad over det.

Tiden, sagde han, gik bestandig frem; det blev bestandig mere Dag over Verden; fra Bjergtoppene steg Lyset ned i de dybeste Dale; de udødelige Principer, Frihedens, Lighedens, Broderskabets, traadte alt fyldigere og mægtigere frem i Virkeliggjørelse. Et af den nye Tids Tegn var et saadant Møde som nærværende; det var et ægte humanit, et sandt Broder-

lighedens Selskab — her slog Talen over i Vers:

Sønner vi er af samme Moder!

Frihedsstempet paa os er sat!

Hvert et Menneske er vor Broder,

Hver af os er Karl for sin Hat!

Som Chef for de fremmede Gjæster rejste Theologen sig til Gjensvar. »Vi ere Alle«, sagde han, »Digteren Ibald meget taknemlige for de fantasirige Syner, hvormed han underholder os; men dette forhindrer ikke, at jeg ledsager hans glimrende Tale med en kritisk Bemærkning. Naar man skal være Karl for sin Hat, maa man for det Første være Karl, for det Andet have en Hat, det vil sige: være en Karakter og have en Mening. Og saa vil jeg for Menings eller Principets Skyld gjøre Indsigelse mod den Broderlighedens Vælling, hvori han har rørt os sammen. Paa nærværende og fraværende Venners Vegne udtaler jeg som vort Festdigt, at udenfor Vinduerne staa ved en saadan Lejlighed som denne nogle røde, ildfunklende Øjne. Det er Sulten og Hævnen, som se ind, naarsomhelst Bourgeoisiet breder sig i sit Velvære. Vi for vort Vedkom-

mende have ingen Del deri; os gjælder Blikket ikke; vi kunne nøjes med at gjøre Indsigelse mod Vællingen.«

Ibald sagde klejnmodig: »Jeg indrømmer Adskilligt; men det maa dog ogsaa indrømmes mig, at Tolerance ikke er Vælling. Det var Tolerancen . . .«

Theologen afbrød ham: »Der skal ingen Tolerance være i Verden. Vi anerkjende kun to Magter: Videnskaben, der spreder Lys over vor Erkjendelse og vor Ret, og Dyret i os. Videnskabens Evangelium lader sig ikke bringe frem i Virkelighed uden ved den dyriske Kraft, ved Fanatisme for vore Meninger og hensynsløs Gjennemførelse, naar Timen slaar. Menneskeheds Historie er aldeles intet Andet end dette: den dyriske Kraft i Erkjendelsens Tjeneste.«

»Der er Noget deri«, sagde Fredrik beundrende for at forsone eller formilde den hensynsløse Gjæst.

Uden at se paa ham svarede Theologen: »Jeg maa gjøre opmærksom paa, at vi, som her ere os selv overraskende Gjæster, ikke have Noget fælles med den unge Jødedom, der er radikal, naar den snakker med, men lever som

Grosserer . . . Jeg siger ikke dette for at være uhøflig mod Nogen, men for at holde vore Grænseskjæl fast, og jeg gaat beredvillig over til noget rent og skjært Videnskabeligt. Jeg vil foreslaa, at naar Universitetet næste Gang udsætter Prisopgaver, bliver en af Opgaverne den: at paavise Grundene til vor Tids Venskab mellem Grundtvigianerne og endel Hel- og Halvjøder.«

Student Pedersen rejste sig og sagde: »Det vil jeg paatage mig at besvare strax. Det ligger i, at Jøderne ikke blot ere et historisk Folk, men sidde ved Historiens Kilde, og at de have ydet Kjød og Blod til Aandens Aabenbaring . . .«

»Aa, ja«, sagde Theologen, »jeg vilde nu besvare det med, at Jødedommen er en gammel, forfalden Port, der fører ind til, hvad Lessing kaldte det afskyeligste, meningsløseste Kram, som Verden kjender.«

»Hvor har Lessing sagt det?«

»Det skrev han, som bekjendt, til Moses Mendelssohn, da den søde Kristensjæl Lavater havde opfordret den ærværdige, pukkelryggede Jøde til at blive Kristen.«

Studenten vilde for Husets Skyld hellere udjævne og glatte end strides og sagde: »Siden De taler om Moses Mendelssohn og hans Ven Lessing, falder det mig ind, om der ikke kunde siges et venligt Ord til vor Vært. Kunde vi ikke blive enige om at udbringe hans Skaal, og vilde det ikke være heldigst, om De som den mest Betydende af os Gjæster gjorde det?«

»Jo, jeg rejser mig beredvillig for at udbringe vor ærede Værts Skaal. Jeg hilser ham som den, der i vort moderne Samfundsliv repræsenterer det højst nødvendige Element Hadet. Han hader, og han har Ret dertil, fordi han bærer Hadet som en Arv gennem et Par tusinde Aar. Hans Race hader godt og sejt og stille; den sejler ubemærket som Fiskermanden i »Den Stumme«, den sidder »tavs og paa Lur«; men kan den komme til at tale, saa siger den Hadets Ord saa skarpt, saa godt, at jeg tager Hatten af derfor. Leve Hr. Simon Levi, det sociale Hads ærværdige, dets tavse Repræsentant!«

Simon havde fra Først til Sidst følt sig ligesom ude at sejle, ikke just søsyg, men usikker, vaklende, i et ganske nyt Element. Det havde engang imellem givet et Kluk i ham,

snart af Forbavselse, snart af Morskab, snart af Angst. Det Meste syntes ham altfor skrækkeligt til at være Alvor og altfor alvorligt til at kunne være Spøg. Talen, der blev holdt til ham, forekom ham yderst nærgaaende, uforskammet, vildledende, farlig; men man rejste sig, rakte Glassene frem og klinkede med ham; altsaa var den dog høflig. Idet Theologen klinkede med ham, spurgte han med en Slags Venlighed: »Er det ikke sandt, Hr. Levi?«

»Sandt?« svarede Simon. »Hade? Hvem hader? Der staar skrevet, at vi skal elske Gud over alle Ting og vor Næste som os selv.«

»Aah!« sagde Theologen med en afvisende Haandbevægelse.

Det begyndte at koge i Simon. »Det staar der! Det er skrevet! Til det, der staar skrevet, siger man ikke Aah! Hvem siger Aah?«

»Aah, bah, bah!« sagde Theologen.

»Det staar der!« skreg Simon; »vil De have Bogen?«

»Aa, Bogen! Det staar der, det ved vi nok! Der staar rimeligvis ogsaa det Modsatte. Men vi ere ude over den Slags Disput. Vi tale som

gode Realister ikke om, hvad der idealt staar, men hvad der realt er.«

Men den Forskjel kunde Simon netop ikke gjøre. Med stigende Vrede, med Had i Sindet, maatte han hævde sit Folks store Kjærlighedsbud, dets Ret til at leve. Hans brede, kantede, graablege Ansigt bævede i feberagtig Liden-skab; han slog i Bordet og raabte: »Det staar der!«

»Bravo! Nu hader De os jo Allesammen!« blev der raabt; »bekjend det! Lad os drikke derpaa!«

Simon rejste sig med ondt funklende Øjne.
»De er . . . De er . . .«

»Onkell! Onkell!« sagde Fredrik dæmpet og lagde Haanden paa hans Arm.

Simon tog sig med stor Anstrængelse sammen og sagde, idet han satte sig eller sank tilbage: »De er mine Gjæster!«

Simon var syg; men da Lægen kom, sagde han, at der ingen Fare var, Simon trængte kun til Ro og Stilhed og lidt nervestyrkende Medicin.

Paa Ibald havde Aftenen gjort en stærk Virkning. Han havde med poetisk Blik grebet Simon i det Øjeblik, da han blev vred, og da han i Uviljen ligesom voxede sig stor. Det dannede sig i Ibalds Fantasi til en Skildring, der egenlig var laant fra »Nathan der Weise«, men hvor den nye Nathan kæmpede mod kristne Præster og overlegent, vittig, haanlig afviste deres Lære. Om Viddet paa alle Steder var smagfuldt, blev bestridt, da han lod Digtet trykke; men det havde den Evne at forbitre i visse Kredse og vække Forargelse.

Efter en Fest af helt anden Art end den nys omtalte, en højtidelig, religiøs Indvielse af en Stiftelse, stode ved Udgangen to Præster og ventede paa deres Vogn. Et ungt Menneske kom hen til dem, og de spurgte med Deltagelse om hans Moder. Hun havde det godt, svarede han, og hun var nu nærved at faa den kristelige Anstalt bragt ilive, som hun havde tænkt paa, siden hun blev Enke. Nu var der blot den Bekymring, at hun efter sin Leje-

kontrakt ikke havde Ret til at træffe endel Indretninger, som vare nødvendige, og hun var, især i denne Stridens Tid, bange for at møde Vanskeligheder hos Husejeren, som var en Jøde. Hun vilde gjerne have en anset Mand til at tale hendes Sag hos ham.

Man spurgte, hvem Ejeren var; — det var den rige Simon Levi.

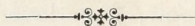
Den ene Præst saa paa sit Uhr: »Jeg har Tid; jeg kan strax tage hen og tale med den Mand.«

Den anden Præst mente at høre til og vilde gjøre Følgeskab. De talte lidt videre om Sagen og fandt, at man heldig kunde benytte Lejligheden til at faa Hr. Levi ret i Tale og med kristelig Blidhed henstille til ham, om han ikke skyldte det Samfund, han levede i, at afholde sig fra eller dæmpe de Angreb, der fra hans Hus udgik mod Kirkens Tjenere og mod Kirken selv.

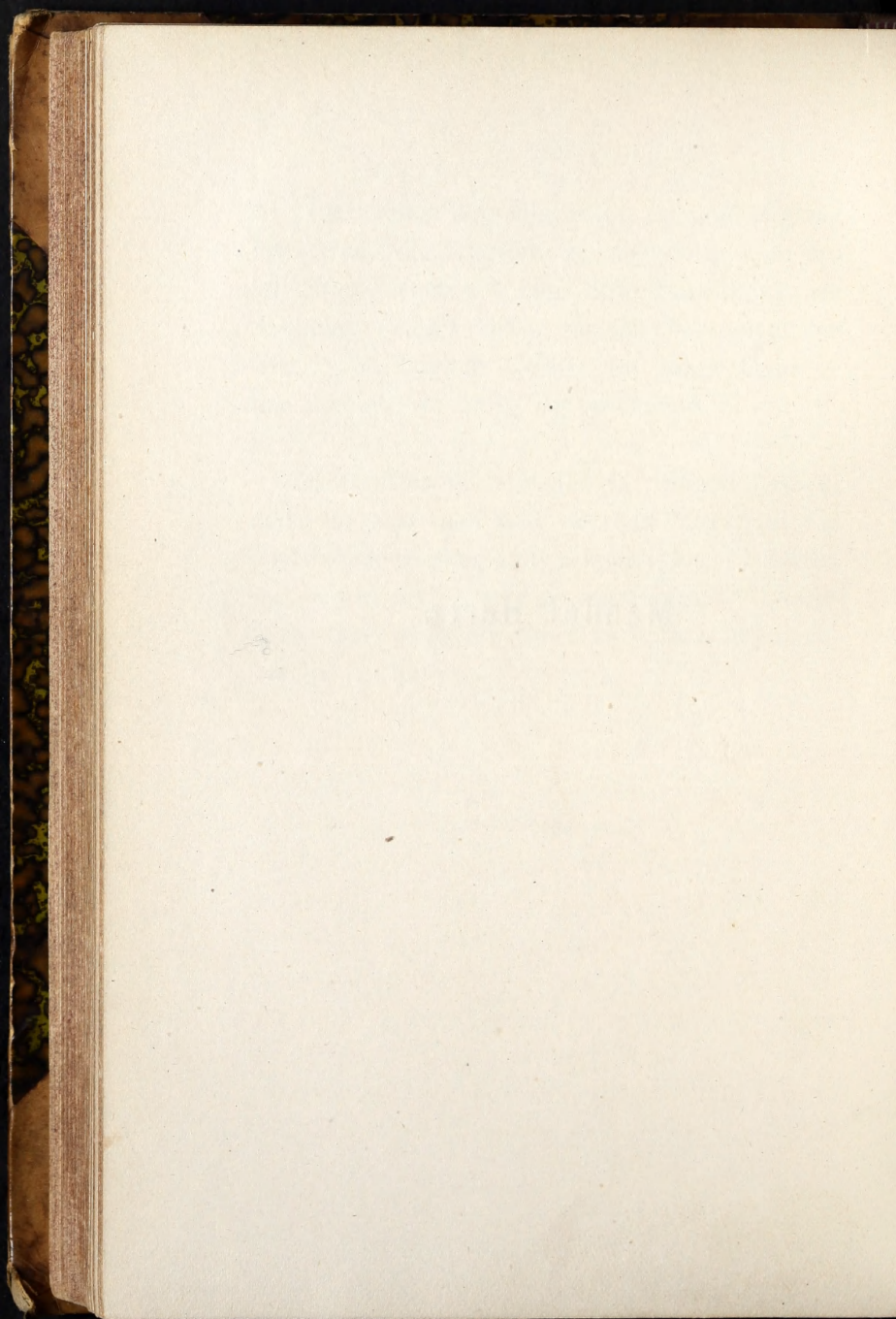
Da de ringede paa og Tjenestepigen lukkede op, blev hun saa overrasket og betaget ved Synet af to Præster, at hun med aaben Mund og baglængs viste dem Vej og slog Døren op til Værelset, hvor Simon havde lagt sig paa Sofaen og var falden i Blund.

Idet Simon slog Øjnene op og pludselig saa Præsterne, der langsomt og højtidelig kom ind ad Døren, vaktet i hans Sind Forestilling om Stævning, pinligt Forhør, Forfølgelse, om al den Gru, som Slægten kjender fra gamle Dage — han udstødte et Skrig og besvime.

Kort efter døde han. Ja, Simon Levi er død, og naar man ikke har lagt Mærke til, at Dødsfaldet dengang stod bekjendtgjort i Bladene, saa ligger det i, at han naturligvis i Virkeligheden bar et andet Navn end det, hvorunder han her er nævnt.

Mendel Hertz.

t tilfældigt Møde paa Gaden bringer mig ham i levende Erindring fra den Tid, da jeg var i en Alder af 12—15 Aar.

Han var da noget over de tredive, af Haandværk Skomager, og levede sammen med sin Moder, der gik om og handlede med brugte Dameklæder. De boede i en lav Stue i Mikkelsbryggersgade, og der var naturligvis tarveligt nok hos dem. Men Fredag Aften eller Løvedag, naar deres Dagligstue — hans Værksted — var gjort istand, hans Værktøj lagt i en Kasse og skjult i Alkoven, det gamle Bord, der til hverdags krøb halvrundt sammen ved Væggen, slaaet ud i Rundhed og stillet midt i Stuen og dækket med den hvide Sabbatdug, hvorpaa om Aftenen stod to skinnende, pletterte Lysestager, om Dagen en gammel kinesisk Potpourri-Krukke

— saa var der i Stuen den dæmpede Højtid, som hører de gammeldags Jøder til: Alt stille, mens Noget ventes; man »haver andensteds hjemme«, og selv i det midlertidige Hjem synes der ikke at være Fattigdom, men en Tilstand fra Tider, da Rigdom ikke var opfunden eller ikke blev baaren til Skue.

Men heraf følger ingenlunde, at Hverdagene eller endog Sabbaten altid gik hen uden Storm.

Naar man for første Gang kom ind og saa Mendel sidde ved sit Arbejde, var der noget Anseligt ved ham, formedelst det store Hoved, omgivet af temmelig lyst, brunt, krøllet Haar og det langlige Ansigt med de klare Øjne. Han syntes meget for betydelig til det lave, firkantede, lille Bord med Stumper af Læder, Beg og Traade. Men naar man fik ham nøjere set, var det Store som en Ramme, der ikke var ganske udfyldt; snarest fandt man i Ansigtet noget Usikkert, Barnlig-Uudviklet, med et højst godlidende og blidt Udtryk. Rejste han sig, var det ikke til hans Fordel med Hensyn til Skønheds-Virkning, eftersom han, uden at være dværgagtig, var for lille til sit Hoved, hvortil kom, at han ikke gik godt, paa Grund af, at hans ene Ben var lidt kortere end det

andet. Denne lille Fejl havde maaske været Aarsag i, at han som Barn blev sat til Skomageriet og saa i al sin senere Levetid overvejende fik brugt Hovedet (samt Armene, naturligvis). Saa vidt mig bekjendt, forskede han aldrig selv i den Retning, klagede ikke, men var stadig barnlig tilfreds med Tilværelsen og sig selv. Jeg tror, at han, skjønt han aldrig sagde det ligefrem, ansaa sig for Verdens eller idetmindste Danmarks første Skomager. Men en eller anden Følelse af den Art maa man jo have for at kunne bære det daglige Liv. Ogsaa er det muligt, at han ved fortrinsvis at se paa sit Hoved — og det er det, man ser for Spejlet — var kommen til at anse sig for en smuk Mand. Endelig kunde maaske siges, at han var langt fra at tro sig selv dum. Men hvo gjør det? Og hos ham var Sligt saa dæmpet, fordi han sit hele Liv havde hørt til de Fattige og Smaa, kun med Ret til en ganske lille Krog.

Hans stille, jævne Tilfredshed forhindrede imidlertid slet ikke, at han jo ogsaa var overordenlig vemodig, mest i Sager, der ikke egenlig angik ham selv. Saaledes overfor Moses. Mendel havde, det maa i Forbigaaende siges, tænkt meget over

Religionen og var derved blevet fritænkensk. Han fandt det aldeles urimeligt, at der skulde være gaaet et Par af alt Levende, af Kvæget og af Fuglene, ind i Arken. Medens han behændig lod den begede Traad glide gennem Hullerne, som Sylen havde gjort, eller udhamrede en Saal, kunde han føre strængt Bevis for, at der umulig kunde have været Føde til dem i Skibet.

»Man er jo dog ikke et Barn«, sagde han; »hvor kan Moses forlange det af Ens Forstand! — Der er mange andre Ting«, vedblev han hovedrystende; »men saa længe Moder lever, og Gud lade hende leve til min Død, siger jeg ikke Noget, for ikke at gjøre hende Sorg. Men hvis det blev sagt!«

Helt anderledes blev Tonen, naar han talte om Moses' Død. »Gud«, sagde han, »tog ham op paa Bjerget Nebo, paa Grund af en Fejl, og sagde til ham: Her skal Du sidde og se det forjættede Land med Dine Øjne! Derind kommer Du ikke! Og saa sad Moses der og stirrede og døde af Længsel.« — Mendels blege Ansigt blev endnu blegere, som om han selv skulde dø ved det. »Men det forstaar sig«, tilføjede han for at

trøste sig selv og mig, »vi er Alle Vorherre en Død skyldige; det plejede min salig Fader at sige.«

Tiltrods for Mendels Fritænkning var der hos ham ikke Sammenligning mulig mellem Moses og Napoleon. Han kunde knap tænke samtidig paa dem Begge. Men naar Tanken dvælede ved Napoleon paa St. Helena, følte han omtrent ligesaa dyb Sorg og Vemod som ved Moses paa Nebo. Dette viste sig i Særdeleshed, naar han sang sin Yndlingssang, General Bertrands Afskeds-sang. Saa satte han sig gjerne stille hen, med Albuerne paa Knæerne og med Hovedet mellem Hænderne, og saa ud som en Grædende, og han græd ogsaa indvendig eller var inderlig dybt rørt. Han læspede lidt, og Bogstavet l faldt ham meget vanskeligt. Han sang:

Napoleon, Din Stjerne monne dadle,
Men større Helt var ej paa Jorden fød.
Jeg stod hos Dig i gyldne Kejsersadle,
Jeg var min Kejser tro indtil min Død.

Saa dybt vemodigt var Udtrykket, at det for mig, som af ham lærte Sangen, blev forunderlig stort og skjønt, at Bertrand havde staaet i gylden Kejsersadel, og jeg er ikke blevet

rigere ved senere at erfare, at det skulde være Sale. Ligeledes syntes det saa aldeles rigtigt, naar han med det blege Ansigt og den sorgfulde Stemme, ligesom selv døende af Trofasthed, sang: »tro indtil min Død« istedenfor: »hans Død.«

Mendel følte ogsaa for anden stor Menneskeskæbne, især den sørgelige. Han kom meget sjælden i Theatret, men skete det, saa var det til en Tragedie, helst »Axel og Valborg«. Jeg havde ikke set Stykket og nok kun læst det til Skolebrug, uden dybere Sans og Forstaaelse. Det brød Mendel sig ikke om; han havde ikke paataget sig min literære Opdragelse; han var personlig sysselsat og gav sig Luft. Næsten lige som jeg engang kom ind ad Døren, fremsagde han, bøjet over sit Arbejde:

»O, Kjærlighed, Du est

Ej nogen god, uskyldig Drift; Du vækker

Mistillid, Had og Frygt i Mandens Hjerte!

Men saa kommer Valborg. Før var hun en Knop, nu er hun sprungen ud:

Hvor Du er bleven dejlig, dejlig, dejlig!

Men saa kommer Tragedien; de kan ikke faa hinanden for Præsten, og saa siger hun (her

rejste Mendel sig i sin fulde Højde og fremsagde med saa vidt mulig kvindelig Stemme):

Lad mig endnu engang, for sidste Gang,
Se Axel i sit skønne Helteøje!
— Nu gaa! Nu glemmer jeg Dig aldrig!

Oh!«

Det var uden al Tvivl komisk; men, som det staar for min Erindring, studsede Noget i mig og fik Anelse om ædel Menneskesorg.

Alt Saadant antog jeg dengang for Noget, der sad ganske løst paa Mendel, eller jeg tænkte slet ikke over det; han var for mig den stille, tilfredse Skomager, der morede eller adspredte sig med det Sørgelige. Jeg maa da ogsaa tilføje, at jeg af ham hørte ikke blot tragisk, men lejlighedsvis lettere, gladere Poesi. Men dette fører lidt tilbage.

Mendel havde en Moster, og hun havde en Steddatter, der forresten ganske var som hendes egen Datter og Mendels kjødelige Søskendebarn. Hun var et Barn paa fjorten Aar, men voxede naturligvis. Hun hed Salome; men et Pust af samme frie Tanke, som Mendel bar i sig, var ad anden Vej naaet til hendes Kreds, og man havde oversat Salome til det danske

Fredrikke. Mendel holdt fast paa, at hun hed og skulde hedde Salome, og kaldte hende aldrig anderledes. Det var en skjelsk lille En; men hun havde tillige Ord for at være meget sikker og paalidelig. »Hende kan man sende Verden rundt«, sagde Moderen. Hun gik i Friskolen, Karoline-Skolen, og blev godt oplært. Mendel kunde ikke ret lide denne Lærdom; i den Henseende var han gammeldags orthodox, mistæksom mod Pigebørns Lærdom ud over Husfaget. Især hendes Skrivning mishagede ham; man skulde troet, at han som en Fader var bange for de Breve, hun engang kunde skrive. Men hendes Syening beundrede han af ganske Hjerte. Naar han fik et Prøvestykke, som hun havde syet, mellem Hænderne, kunde han sidde og glæde sig over det med en Slags kunstnerisk Andagt, og saa kunde det hænde sig, at han brød ud i Sang:

Klip, klap, klap!

Singe, singe, sing!

Pif, paf, paf!

De nydelige Sting!

Om han havde lært Visen i Haandværket eller selv lavet den, skal jeg lade være usagt; men

han sang den paa særegen blød, fornøjet-kjærtegnende Maade og med et Tonefald, der længe blev i Ens Øre. Engang var jeg Vidne til, at Salome gav sig til at danse efter den; det var kun et Øjeblik, hun holdt strax op, som om det ikke var sømmeligt; men hvor hun og Sangen tog sig ud i de faa Sekunder!

Klip, klap, klap!

De nydelige Sving!

Salome voxede umærkelig op og blev atten Aar.

I det Tidsrum mødte jeg en Dag Mendel paa Gaden. Det var et overraskende Møde af den Grund, at det var høj, lys Dag, en Hverdag, da Mendel ellers aldrig forlod sit Arbejde.

Han sagde ikke Goddag, spurgte heller ikke: Hvordan har Du det? eller Sligt, men sagde, idet han standsede, med sit vemodsfuldeste Blik fæstet paa mig: »Der kan ske Meget, imens man syer et Par Støvler.«

For dog at svare Noget sagde jeg: »Ja, især hvis man er længe om det.«

Han stirrede ud i Luften, gav sig til at fløjte »Napoleon, Din Stjerne monne dale«, og gik fra mig uden at sige Farvel.

Der maatte være sket Noget — og det var der ogsaa.

Hans Fødselsdag faldt sammen med den første Dag af Purim, Mindefesten over Haman, da man gjør sig lystig, holder Gjæstebud, gaar (gik) maskeret i Besøg hos hinanden, men ogsaa tør arbejde.

En Aften kort før Festen var Salome i Besøg i Mikkelsbryggersgade, og man talte da om, hvad Folk nu havde for med Hensyn til Morsskab, og om Mendels forestaaende Fødselsdag.

Mendel sagde halv-muntært: »Jeg skal ingensteds hen, og jeg ved udenad, hvad jeg skal have i Foræring. Af Moder faar jeg en Butterkuchen og enten to Nattrøjer eller et Silkelømmetørklæde, og af Dig faar jeg et syet Tøj.«

»Du vil jo ikke have Andet!«

»Jeg vil ikke have Andet? Nej, jeg vil ikke have Andet.«

»Hvad er det da, Du vil?«

Han kom nølende og usikkert frem med det: »Jeg har saa tit talt ilde om Dit Skriveri, og det er vel stor Uret af mig ... Du har lært Noget ... Naa, lad mig faa et lille Brev ... Jeg har aldrig faaet noget Brev. Lad mig ogsaa

engang se, hvordan det er at faa et Brev paa sin Geburtsdag.«

Hun klappede i Hænderne og raabte: »Saa kan Du faa efter Bestilling og alligevel blive overrasket!«

»Blive overrasket?«

»Ja, for Du ved jo ikke, hvad der staar i Brevet!«

»Det er ogsaa sandt! Det ved jeg ikke!«

Højtidsdagen kom, og Fodposten bragte et Brev, som han aabnede glad og spændt. Der stod:

»Gid Du iaar maa faa et Kys af den, Du helst ønsker.«

Ved disse Ord brød den Ild, som vel havde ulmet længe, ud i lys Lue. Han vilde øjeblikkelig ile til hende, flyve paa Kjærlighedens Vinger. Men han skulde gjøre et Par Støvler færdig til en Kunde, som betalte godt og strax, og hvis han nu skulde pynte sig og fri, vilde maaske hele Dagen gaa med. Desuden var hun rimeligvis ikke hjemme, men paa Systuen; Alt ret betænkt, var det bedst at vente det Par Dage, til Sabbaten.

Tiden gik for ham i lykkelige Drømme om Salome, om at aabne Butik og holde Svend og Dreng.

Paa Sabbaten traadte han ind ad Døren, netop som Salome og Moderen stode midt paa Gulvet i ivrig og vigtig Samtale. Hun, Salome, havde faaet et Kys af den, hun helst vilde, nemlig Isak Davidsen, der stod hos en Manufakturhandler, men nu vilde bosætte sig og indrette en Handel med Alt til Syfaget henhørende.

»Saa bejler jeg til Dig som Jakob til sin Rachel!« sagde Mendel Hertz med udbredte Arme.

Salome blev blodrød og veg tilbage. Moderen maalte ham forbavset fra Top til Taa og udbrød: »Frisch und gesund und meschugge!¹ Mendel, er Du en Mand til at gifte Dig? — Og er hun ikke forlovet med Isak Davidsen? Hvad stod vi og talte om? — Hvad er det for et Papir? Du ved, jeg læser ikke Skrift.«

Mendel oplæste mekanisk: »Gid Du iaar maa faa et Kys af den, Du helst ønsker.«

»Naa«, sagde Moderen formildet, »det er en anden Sag! Du gaar verstelt². — Det Kys faar hun nok af Isak Davidsen. — Vil Du spise et Stykke Kjød og en Lageagurk?«

¹ Fejler Intet uden paa Forstanden. ² Maskeret. Du spiller en Rolle for at lykønske.

Uden at svare et Ord gik Mendel hjem.

»Moder«, sagde han, »Du skal faa at se, at nu gaar jeg fra Forstanden, og inden Aaret er omme, vil de bringe mig paa den guten Ort¹.«

»Hvem siger saadant Noget til sin Moder? — Jeg skal først! — Mendel vær nu ingen Nar!«

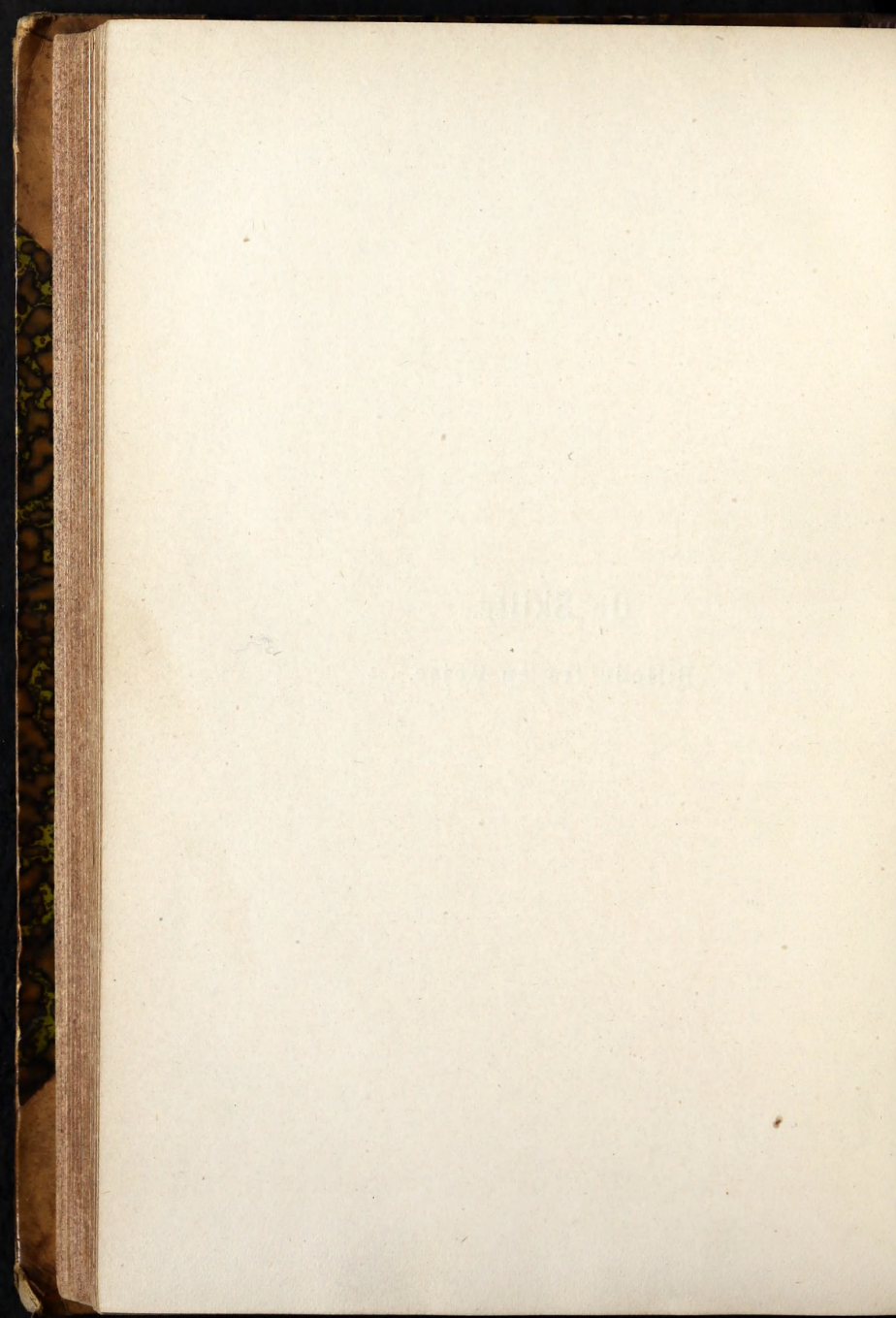
Det slog ikke til nøjagtig, men omtrent, som han havde sagt. Nu har han for længe siden overstaaet det, og, som hans Fader og han selv havde sagt: Vi ere Alle Vorherre en Død skyldige.

¹ Kirkegaarden.

De Skilte.

Billede fra en Rejse.

en sydtysk By gik jeg op til en Bankier for at hæve Penge paa mit Kreditiv. En Kommiss tog imod det og viste det til Husets Chef, som strax gik hen imod mig og hilste mig paa Dansk. Men det var ikke rigtigt Dansk; han tilføjede ogsaa hurtigt paa Tysk med et Smil: »Min Kompagnon er født dansk.«

En blond, skjægget Mand der stod fjærnere i Kontoret ved en Pult, vendte Hovedet hen imod os.

»En Landsmand«, sagde Bankieren.

Den Blonde kom hen til mig, og det viste sig efter faa Ord, at vi for saa vidt vare Bekjendte, som vi endel Aar tilbage havde været nogle Minutter sammen hos en Familie i Kjøbenhavn. Det var jo nok til, at vi nu i Udlandet vare som gamle Bekjendte.

Man spurgte, hvor længe jeg agtede at blive i Byen, og da jeg svarede, til næste Morgen, mente man, at det var for kort Tid at anvende paa den smukke Stad.

Den Blonde spurgte: »Har De Bekjendte her? Har De Nogen til at tage sig af Dem og vise Dem om?»

Det havde jeg ikke.

Den anden Herre sagde: »Skjønt Deres Landsmand, som De ser, ikke er nogen gammel Mand, er han dog blevet en af vor Byes Fædre, det vil sige Medlem af Kommuneraadet, og han har især Tilsyn med de offentlige Bygninger og Anlæg.«

»Hvis De vil tage tiltakke og gaa en Times Tid med mig?» sagde vor Landsmand.

Tage tiltakke var ikke det rette Ord; jeg tog med stor Taknemlighed imod det venlige Tilbud.

»Maa jeg blot først slutte et Brev«, sagde han.

Det var snart gjort, og da vi skulde gaa, sagde den tyske Herre: »Nu vil jeg bede de to Landsmænd indrette det saaledes, at jeg har den Fornøjelse at se dem Begge til Middag hos

mig — kun et Par gode Venner, ganske jævnt og tarveligt.«

»Mit Besøg her falder ind under de behagelige Rejse-Eventyr«, sagde jeg.

»Af de smaa«, svarede min høflige Vært; »altsaa, au revoir«.

Vi gik først til Domkirken og derfra til den store offentlige Have nærved Floden — men der er, som man vil erfare, Grunde, hvorfor jeg ikke tør give en Beskrivelse og derved nøjagtig betegne, i hvilken By jeg var.

Da vi kom ud af Haven, sagde min Led-sager: »De interesserer Dem vel ogsaa for Mennesker og for moderne Kunst. Jeg vil føre Dem til en Billedhugger, der er Bankier, eller til en Bankier, der er Billedhugger.«

»Hvorledes bærer han sig ad med det? Er han Kunstner den ene Halvdel af Dagen og Forretningsmand den anden Halvdel?«

»Nej; han er snart ganske det Ene, snart ganske det Andet; men det er jo et Spørgsmaal, om det kan gaa saadan, og hvad han egentlig er. Hvis De vil tale Fransk til ham, vil det være ham behageligt. Familien har været her

siden det nantiske Edikts Ophævelse, og nogle af dens Medlemmer ere næsten lige saa franske, som om de vare komne igaar.«

Vi stode udenfor et nydeligt, lille Hus, med grøn Dør og blank Dørhammer. Min Ledsager bankede sagte paa; en aldrende Kone, i gammeldags, net, simpel, sort Dragt, der ligesom vidnede om god Husførelse, aabnede Døren, kastede et, som mig syntes, ejendommelig vidende eller forskende Blik paa min Ledsager og svarede paa hans Spørgsmaal sagte: »Ja, han er i Atelieret.«

En flisebelagt Gang førte os ind i et Rum, som jeg blev staaende for at beundre. Det var rundt, hvælvet, fik Lys fra oven, var temmelig lille, yderst harmonisk i alle Forhold, med et Springvand i Midten og med exotiske Blomster i behagelig Orden eller, som ogsaa kunde siges, i smagfuld Uorden. Til Højre og Venstre førte lave Marmortrapper op til en Dør.

»Ja«, sagde jeg, »nu forstaar jeg det! Her bo en Bankier og en Kunstner, den Ene til Højre, den Anden til Venstre, og man er gift.«

»Hvoraf slutter De det?«

»Det er klart nok; af denne Blomsterhal og af den Gamle, der lukkede op. Hun hører saa tydelig til unge Ægtefolk. Jeg er fristet til at sige: Her dufter af Lykke.«

»Ja, han er gift; men han er i Atelieret«, sagde min Ledsager og førte mig til Venstre.

Det var et virkeligt Atelier, skjønt lille og vel pynteligt. Der stod et halvt Dusin Statuer, dels i Gibs, dels i Marmor, og de vidnede jo om vedholdende Arbejde i Kunstens Tjeneste; men forresten saa der ud, som om man holdt Ferie. Kunstneren selv var ikke i Bluse, men i Morgen- dragt, elegant Morgendragt, bør jeg tilføje. Forresten saa han nok ud som Kunstner: med store, mørke, varme Øjne, rigt mørkebrunt Haar og et særdeles smukt lysbrunt Skjæg, i det Hele en smuk Person, høj og smækker. Han stod i Baggrunden, i Samtale med en gejstlig udseende Herre, sendte os med Haanden et Velkommen og en Indbydelse til at se os om.

Hvad der i Særdeleshed tiltalte mig i Atelieret, var den heldige Anbringelse af et Værk, rigtig nok ikke Kunstnerens eget, men en Antike, en Gibsafstøbning af Venus fra Milo. Mod den zinnoberrøde Væg overfor Indgangen, paa en

høj Piedestæl, beherskede hun det hele Rum og tog sig ud som Stedets Helgen eller som et Symbol. Det vidunderlig skønne Legems afbrudte Arme syntes at sige: »Denne Kunst har levet sin Tid og er forbi« — medens det fine, overlegne Smil om Gudindens Læber tilføjede: »Prøv dog kun! Viljen er nok saa meget som Gjerningen.«

Alle de andre Gjenstande vare øjensynlig Kunstnerens egne, og de bare tillige et vist ensartet Præg: de vare fremgaaede under Hendes Øjne eller stode i Forhold til Hende, Gudinden, og de vare tillige af fransk Nationalitet, mærkede med fransk Opfattelse af Kvindelighed. Det var Statuer, næsten nøgne, af lidt mindre end naturlig Størrelse, ikke egenlig vellystige, snarere med en vis Jomfruelighed i Formen, men i Ansigterne var der noget særeget Længselsfuldt, Lokkende. Selve Skikkelserne vare ikke naturkraftige, syntes mig ikke at vise anatomisk Sikkerhed; men det sjælelige Udtryk var mærkværdig levende, Vidnesbyrd om et stærkt Fantasi- og Følelsesliv og betydelig kunstnerisk Magt.

En eneste Undtagelse fra disse kvindelige Digtninge, som jeg uvilkaarlig kaldte dem, var

en Buste i Ler, omtrent færdig, og det saas strax, at den var Portræt af den gejstlige Herre, som Kunstneren talte med. Det lignede slaaende, med Undtagelse af, at ogsaa dette havde faaet et Udtryk af romantisk Længsel, men ikke af præstelig Romantik. Dog maatte jeg naturligvis indrømme for mig selv, at jeg ikke vidste, om Kunstneren, mere skarpsynet end jeg, havde læst dybt i den gejstlige Herres Natur, eller om i hans eget Sind en Forestilling, en Stemning gjorde sig gjældende overfor hvilket som helst Emne.

Han kom hen til os, og jeg var glad over at kunne med stor Sandhed sige den skyldige Kompliment og beundre Portrætligheden.

Den gejstlige Herre sagde: »Ja, men vor Ven har flatteret mig.« — Han tilføjede, med nogen Uro, syntes mig: »Jeg er for ung! Jeg er dog en aldrende Mand! Er jeg ikke for ung?«

Da Spørgsmaalet blev henvendt til mig, blev jeg nødt til at svare med en Tvetydighed, der forresten laa lige for: »Det kan jo«, sagde jeg, »være den Ungdom, der bestandig er tilstede indvendig.«

Jeg var saa heldig, at Ordet fandt Behag baaede hos den gejstlige Herre og hos Kunstneren,

der gav mig et Sideblik og i Skjul trykkede min Haand.

Han førte mig hen til Statuerne og spurgte:
»Hvad mener De om det indvendige, det skjulte Liv her?«

Jeg kunde ikke svare Andet end, at Skikkelserne syntes mig at tale meget tydelig, og at dette var deres Fortjeneste.

»Ja, men«, sagde han og slog sig for Panden,
»Marmoret kan bringes til at tale tydeligere; det kan, og det skal!«

I næste Sekund mødtes hans og min Ledsagers Blik; Begge sloge Øjnene ned; der blev en Tavshed, som min Ledsager benyttede til at tage Afsked. Den stumme Scene lagde jeg først senere Mærke til; i Øjeblikket gled den mig blot forbi.

Da vi igjen vare paa Gaden, spurgte min Ledsager: »Hvad er saa Deres Mening om ham?«

»Det er jo en begavet Mand! Han er mere end Dilettant, eftersom han øjensynlig har et Maal, Noget, han vil opnaa gjennem Kunsten eller bringe den til.«

»Ja, men det, han vil, hvad er det? Kan det give ham en stor Ret? Kan det føre ham til noget Usædvanligt?«

»Det ved jeg sandelig ikke.«

»Hvad synes De ellers om ham?«

»I det korte Øjeblik, jeg har været hos ham, har han behaget mig som en Mand af Fantasi og Aand; det er Alt, hvad jeg kan sige.«

Klokken var blevet mange; min Ledsager skulde igjen tilbage til Kontoret, og da vore Veje førte i forskjellig Retning, skiltes vi.

Snart efter hørte jeg ham raabe mit Navn og saa ham skynde sig tilbage; jeg gik ham imøde. Pustende og med forlegen Mine sagde han: »Tag det ikke ilde op . . . jeg ved ikke, hvor jeg har havt mine Tanker . . . Jeg vil rigtig meget bede Dem om, at De til Middag ikke siger, at vi have været i Atelieret, og at De ikke nævner hans Navn.«

Anmodningen var mig ikke blot overraskende, men ogsaa lidt ubehagelig, og han udbrød: »Jeg ser det nok, jeg kan ikke blive staaende paa Halvvejen: Han er i disse Dage bleven skilt fra sin Kone, og De træffer maaske eller rimeligvis hende.«

Ny Overraskelse, som heller ikke var behagelig eller rettere sagt medførte baade noget Pikant og noget Pinligt.

Han satte sig i Gang med mig og vedblev:
 »Det er sket i disse Dage. Officielt ved Ingen det endnu. Hun er taget ud til sin Moder, der har et Landsted lidt udenfor Byen. Vi Andre, vor Kreds, som de tilhøre, gjøre vort Bedste for at lade som Ingenting, som om det endnu kunde blive godt. Han er i Familie med min Kone; hans Kone er i Familie med min Kompagnons Kone . . . saadan sidde vi i det! — Men Verden staar jo ikke stille for det; vi maa leve vort sædvanlige Liv.«

»Ja, men en Fremmed i Kredsen?« sagde jeg.

»Tværtimod!« raabte han, »den Fremmede vil bidrage til, at vi Alle holde os mere »unbefangen«.«

»Hvad er hun for en Dame?« kom jeg til at spørge.

»Det er en begavet Dame! Hun er Forfatterinde.«

»Ja, saal«

»Har ogsaa De imod Forfatterinder?«

»Nej, paa ingen Maade! Men han Kunstner, hun Forfatterinde — den Tanke kommer jo nær, at hver af dem har været indadvendt eller udadvendt paa en saadan Maade, at de vendtes fra hinanden.«

»Nej, nej, nej! Det er ikke gaaet saadan til! — De kan forresten i en Hast gjøre hendes Bekjendtskab som Forfatterinde.«

Vi stode i dette Øjeblik udenfor en Boglade, og han viste mig i Vinduet en Bog af en Anonym.

»Det er hendes, lige udkommet«, sagde han.

Jeg gik ind for at købe den, og vi skiltes paany.

I Bogladen sagde man mig, at der tidligere var udkommet en Bog af samme Forfatter, og saa købte jeg ogsaa den.

Der var henved to Timer til Middagen, saa at jeg nok kunde faa begge Bøger læste forinden, især da de ikke vare omfangsrige. Den tidligst udgivne var endog ganske lille — og paa Vers.

»Vers er Gudernes Sprog«, og naar dette ikke bliver talt rigtig godt, bør det slet ikke tales. Den Indvending kunde for en Del gjøres mod Digtingen; men paa den anden Side maatte indrømmes, at den rhytmiske Form var valgt

med Føje. Som Goethe en Gang sagde til Eckermann: det kan hændes, at et Stof, der ikke er betydeligt nok til at behandles i Prosa, netop egner sig for Vers. Her var Emnet dette: En ung Kvinde — om gift eller ugift, kunde ikke ses — færdes i en Have eller en Lund, hvor hun opdager en Alf. Hun vil fange Alfen, den flyver gjækkende fra Træ til Træ, fra Busk til Busk, fra Blomst til Blomst, og Planter og Træer skildres, undertiden med nogen Vidtløftighed, men undertiden ogsaa i heldige, raske Træk, med friske, varme Farver. Endelig er hun lige ved at fange Alfen, da vender den sig imod hende og siger, saa hun bliver bange: Vogt Dig for at røre mig! — Det var det Hele. Forfatteren havde med god Takt overladt det til Læseren selv at tilføje Fortællingens Moral.

Den anden, større Bog var i Prosa, og man behøvede ikke at læse langt for at opdage, at den skulde skildre et Brud i ægteskabeligt Samliv. Jeg blev lidt beklemmt. Jeg var bange for, at Bogen skulde være et ensidigt Indlæg i en privat Sag, et Forsøg af den ikke-forstaaede eller krænkede Hustru paa at anklage og domfælde Manden. Men noget Saadant traadte egenlig

ikke frem. Det Utilfredsstillende laa snarere i det Tilhyllede, i Manglen af det, som, rent novelistisk taget, burde været klaret. En ret kvik Scene mellem Manden og Hustruen viste, at hun var tavs, og at han bebrejdede hende det; men hvorfor hun tav, og hvad hun fortav, kom ikke frem, undtagen maaske i Hentydninger, som jeg ikke forstod. Istedenfor med en Anklage sluttede Bogen næsten lyrisk med en Lovprisning af den ægteskabelige Kjærligheds Renhed og Højhed. Nogle Linier bragte mig Fortællingen om Alfen i Erindring. Var denne Lov og Pris en indirekte Anklage? Det kunde jeg ikke se; men den kunde være det, og i saa Fald var den jo fin og smuk, kun altfor fin for den Nysgjerrige, som ved Offenliggjørelsen var indbudt.

Saa skulde jeg fra Bogen hen til et Middagsmaaltid med Forfatterinden. Jeg maatte gjentage for mig selv, at jeg virkelig oplevede et Rejse-Eventyr, hvori jeg rigtignok selv ikke spillede nogen Rolle.

Blandt de sex Damer, som jeg inden Middagen blev forestillet, var det mig, efter Navnet, let nok at kjende Hende. Hun var nok saa tiltalende i sin Person, som i sin Digtning — ikke

smuk, men særdeles takkelig, med det dæmpede, tilbageholdne og dog høflige Væsen, som god Natur i Forening med god Opdragelse giver, og tillige med et Udtryk af Sørgmod eller Træthed. Hvad der særlig udmærkede hende, var en yndefuld, lille Figur, efter fransk Snit, kunde siges, skjønt hun, som jeg erfarede, var af tysk, nærmere betegnet: tysk-sveitsersk Slægt. Alle hendes Mands kvindelige Skikkelser syntes mig udsprungne af hendes; men hendes næsten nordiske Ansigt lignede ikke Ansigterne i Atelieret, eller rettere: det Udtryk, hine havde, syntes ikke at tilhøre hende. Men, maatte jeg sige mig selv, hvor kan jeg vide, hvorledes hun har set ud overfor sin Brudgom eller Ægtefælle? — Jeg kan ikke bestemt give Grunden; men jeg kom til at forkaste den Tanke, jeg et Øjeblik havde, at han havde sat en anden Kvindes Ansigt paa hendes Skikkelse, og at Bruddet var kommet derfra.

Jeg fik Plads mellem hende og Værtinden. Det var næppe tilfældigt; man antog vel, at hun kunde finde nogle Øjeblikkes tryk Adspredelse i Samtale med En, som var ganske uvidende om Forholdene, fra hvem intet Ord vilde bringe det

Sørgelige frem i Erindringen. Man havde ikke beregnet, at jeg netop som ganske uvidende kunde have gjort uskyldige Spørgsmaal, der førte hen til hendes Mand. Nu var jeg netop blevet vidende, idetmindste tildels, var altsaa paa en Maade heldig, paa anden Maade meget vanskelig stillet, og saa snart hun havde gjort et Spørgsmaal om mit Fædreland, holdt jeg fast derved, søgte at være veltalende om Nordens Sommer, Nordens Vinter o. desl.; men det brød hun sig nu ikke om, og jeg mærkede os med Et inde paa det literære Omraade.

Hun spurgte: »Hvorfor er man Forfatter, Digter, Kunstner?»

Jeg kunde paa ingen Maade tro, at hun var kunstlet naiv, men antog, at hun spurgte saadan, fordi hun virkelig var blevet famlende, uvis, i dette som i Mere. Paa Kunst, Kunstner, vilde jeg aldeles ikke indlade mig, og for Poesiens Vedkommende haabede jeg at kunne slippe med almindelig Middagsmaaltidstale; men Sligt er ikke let i Samtale med Nogen, som ikke ret hører Middagen til, som er greben, urolig i Sjælen og mener Noget med sine Ord.

Jeg svarede: »Man er Digter, fordi Nogle af os have en Evne til at gjenskabe Livet, og fordi Andre have Tilfredsstillelse af at se Livet blive saaledes gjenskabt.«

»Men hvad er det at gjenskabe Livet?«

»Det er at have oplevet Noget og give det ny Skikkelse ud af sin Tro og sit Haab, at opføre et større eller mindre Drama efter den Lov og Orden, som man forudsætter i det Hele.«

»Og naar man ingen Lov eller Orden forudsætter?«

»Saa er man Nihilist; men jeg antager, at selve Nihilisterne, naar de faa Alt omstyrtet, ville paa Ruinerne gjenopbygge noget Nyt efter en vis Lov og Orden og forlange at mærke denne hos deres Poeter.«

»Det er saa omfattende, saa vidt. Men nu i det Smaa?«

»Ogsaa i det Smaa er det vel kun Opgaven at gjengive med Ærlighed og Sandhed det Stykke Verden, som man bærer i sit Indre.«

»Med Ærlighed og Sandhed? . . . Man bærer saa Meget i sit Indre . . . Hvor er Grænsen? . . . Skal man være ganske hensynsløs?«

»Ganske hensynsløs? Nej. Hvo der er saa lykkelig at have en Alf i Huset, vil ikke lægge Haand paa den.«

Hun blegnede, og hendes Hænder rystede. Strax efter vendte hun sig til sin Sidemand og talte ikke mere med mig.

Jeg havde altsaa gjort galt. Min uvilkaarlige og dog meget tilslørede, komplimenterende Hentydning til hendes Forfatterskab var ilde anbragt. Jeg fortrød min Uret og kunde dog ikke erkjende, at den var saa saare stor.

Om Aftenen fulgte jeg med vor Landsmand og hans Hustru, og da vi havde naaet deres Hjem, vilde han sætte mig paa ret Vej til Hotellet. Jeg kunde ikke lade være, saa snart vi vare blevne alene, at spørge ham: »Men hvad er der dog i Vejen mellem de to Mennesker?«

»Ja, hvad er der i Vejen!«

»Det kan da ikke være nogen fuldstændig Hemmelighed og heller ikke saa slemt, at det slet ikke kan omtales!«

»Nej, saa slemt er det ikke. — De kjender vel fuldt saa godt som jeg Saint-Simonisterne og deres Père Enfantin?«

»Ja, vel har jeg hørt og læst om ham. Hvad kan han have med det at gjøre?»

»Jo, De husker vel, at han blev kaldt le Père, fordi der til ham skulde udsøges en skøn Kvinde som var bestemt til at blive la Mère i den Forstand, at ved hende skulde der fødes en helt ny Psykologi; ved hendes confessions vilde man faa de dybeste Oplysninger om Kvindens Følelser o. s. v.«

»Men de have nok ikke fundet hende.«

»Det er muligt. Men han mente nu at have fundet; hans Hustru skulde paa ligende Maade gjøre Tjeneste i hans Kunst. — Uenigheden imellem dem kom til fuldstændigt Udbrud ved en Rejse, de gjorde sammen. Han tog hende med til Kassel. Der, i Billedgalleriet, hænger et Maleri af Correggio, eller det er nok egenlig en gammel Kopi af en Correggio i Belvedere i Wien. Men det er da lige meget. Billedet i Kassel er gribende nok. Det forestiller Io i det Øjeblik, da hun favnes af Jupiter i Skikkelse af en Sky. Han førte hende hen til det og sagde hende, at ved hendes Hjælp vilde han kunne i Marmor fremstille en lignende Situation, men med et langt dybere og mere gribende Indhold, et helt

nyt Bidrag til Menneskehedens Viden om Kvinden. Hun mente, at han allerede var gaaet vidt nok. Han paastod, at Kunsten stod over alle Hensyn. — Hun kunde ikke holde Samlivet ud. Hendes Ægtefælle blev hende en Spion, der forraadte hende til Kunstneren. Saa tog hun fra ham.« —

Vi gik en Stund tavse. Det faldt mig ind, det blev mig klart, hvorledes under Samtalen ved Bordet den hele Sag havde været nærværende, hvorledes jeg uden mit Vidende havde talt med i den, og hvorledes der i mine Ord havde ligget meget Mere, end jeg kunde formode. Jeg havde ikke Lyst til at gjenfortælle Scenen og vedblev at gaa i Tavshed.

Endelig sagde min Ledsager: »Jeg har tit tænkt, at hvor flink en Fyr han end ellers er, saa har han i det Punkt en Skrue løs. — Hvad mener De?«

»De sagde jo selv, at han hører til en Skole. I vor Tid gjøres der jo saa mange Forsøg paa at skabe en ny Himmel og en ny Jord, og man maa idetmindste indrømme ham, at han har sat alt Sit ind paa Sagen.«

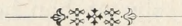
»Ja, men hører hans Kone i den Forstand til det, han kan kalde Sit? — At bruge sin egen Hustru til saadanne Experimenter!«

»Der er Vanskeligheden; skulde han hellere have brugt en anden Kvinde?»

»Holder De da med ham?»

»Nej, det kan jeg heller ikke. — Naar jeg tænker tilbage paa Atelieret, paa ham og paa hende, kan jeg blot se det Ene som sikkert, at han har taget fejl af Naturen og Virkeligheden. Havde han brugt sin Kone i hendes hele Natur, deri indbefattet hendes Blufærdighed, vilde han ogsaa kunstnerisk have opnaaet et rigere Udbytte.«

Samtalen gik videre; men jeg afbryder. Betragtninger høre ikke hid. Jeg har kun villet gjengive et ejendommeligt Billede af Livet, som det oprullede sig for mig en Dag i en fremmed By.

I en Bjergegn.

issingen er et »alvorligt« Bad; det er ikke for Adspredelse, men for virkelig Lidelse, at man tager dertil, og hvis man Intet fejler, hvis man kun, som Tilfældet var med mig, er der for at besøge nogen af de alvorlige Badegjæster, er Stedet grumme kjedeligt. Jeg tænkte saa smaat paa at tage bort; men da jeg en Aften ved Solnedgang traf sammen med Hotelværtten ude paa den store Stentrappe og betroede ham min Hensigt, sagde han: »De burde dog først se lidt af Omegnen.«

»Det er ogsaa sandt«, sagde jeg; »kan jeg imorgen tidlig faa en lille Vogn og en flink Kusk?«

»Imorgen Kl. 6 skal min Enspændervogn holde for Døren.«

»Og vil De saa lade Kusken faa lidt Hvedebrød og en Flaske Vin med?«

»Det skal han faa. Men skal vi ikke føje en Kylling til?«

»Aa, jo.«

»En Frokostkurv til den Herre imorgen Kl. 6«, sagde Værten til Oberkellneren, der kom op ad Trappen. — »De vil ikke bande Provianten«, tilføjede han til mig; »De kommer i en romantisk Natur, og den ta'er paa Kræfterne.«

Han tilbød at laane mig en trykt Beskrivelse af Egnen; men jeg sagde Tak, jeg foretrak at se den uden Forberedelse.

Punktlig Kl. 6 næste Morgen holdt en net lille Enspændervogn foran Trappen; Kusken hilste med fornøjet Ansigt Godmorgen og spurgte, hvor jeg vilde hen.

Jeg svarede, at det var mig ligegyldigt, blot ud i fri Luft og ind i en Bjergegn.

Saa kørte vi og kom først ud i et Landskab, hvor Luften var frisk og kølig nok, men hvor man ikke saa Andet end en jævn Afvexling af sandede Bakkestrøg. Der var en Flod, Saale, og den viste sig, saa vidt vi fulgte dens Løb, som en søvnig Flod. Kun etsteds, hvor en Bro førte hen over den, og hvor vi forlode den, gjorde den et skummende Spring, som om

den huskede sin Fødsel paa Bjergene og vilde give os Hilsen med.

Hinsides Broen, paa en Bakke, aabnede sig Udsigten til en vid Dal. Vor Vej førte langs Dalens Rand, hen under en Bjergskov. Fjærnt, til Højre, paa den anden Side af Dalen, var ligeledes en lang, mørk Bjergskov. Op over hin Skov til Højre hævede sig nu Solen, skinnede paa os og vor Vej og paa Skoven ved vor Side, og ud fra Skoven begyndte da at strømme en ubeskrivelig frisk, blid Vellugt. Vinden, som hidtil havde været temmelig skarp, blev mildere; den kom i svage Strømninger, saa at Vellugten fra Skoven det ene Øjeblik blev bortpustet, i næste Øjeblik kom igjen. Hvert Aandedræt blev af overraskende Behag, en sand Lyksalighed.

Kusken holdt stille og spurgte, hvor han nu skulde kjøre mig hen.

»Kan vi ikke blive her?« spurgte jeg.

»Blive her? — Jeg troede, Herren vilde ind i Bjergene.«

»Det er ogsaa sandt. Ja, saa kjør til Bjergene . . . hvorhen De vil.«

»Skal jeg kjøre til Waldberg?«

»Ja, i Guds Navn, til Waldberg.«

Strax efter svingede vi ind i Bjergskoven, og efter en halv Times Forløb var der ikke længer Kjørevej. Vi befandt os i en grøn Dal, og foran os taarnede sig en mægtig, skovgrøn Bjergmasse. Jeg saa en smal Sti stige op mellem Træerne og et Kildevæld risle ned ved Siden af den.

»Her er Waldberg«, sagde Kusken, »og deroppe, til Højre, er Kreuzberg.«

Jeg spurgte ham, om der ikke var et Hus i Nærheden, hvor han kunde sætte Hest og Vogn; jeg vilde da foreslaa ham, at han tog min Kurv og fulgte mig, og at vi holdt Frokost etsteds i det Romantiske, som Værten havde bebudet mig.

Han svarede, at han helst vilde blive ved Kjøretøjet. Mad behøvede jeg ikke med; der var nok deraf deroppe, og en Vejviser kunde jeg faa.

En lille, barbenet Dreng stod hos, som sprungen ud af Bjerget, og tiltraadte øjeblikkelig Tjenesten som Vejviser.

Vi stege opad, i herlig, stille Skovensomhed, Stilheden kun nu og da afbrudt af et syngende Kildevæld. Stien var stejl, løb under-

tiden ved Randen af Jordskred, uden egenlig Fare, men fordrede dog Agtpaagivenhed og Anstrængelse. Saadan gik det en god Timestid. Jeg havde af Kuskens Ord draget den Forestilling, at der var et Hotel eller en Café deroppe, og mig syntes, det var snart paa Tiden, at vi naaede et saadant Hospits.

»Er vi der snart?« spurgte jeg min lille Fører.

»Ja, nu er vi strax i Bøgeskoven.«

I Bøgeskoven! Naa, saa er der vel et Bellevue eller et Konstantia eller idetmindste et Sluk efter, tænkte jeg.

Efter kort Tids Forløb fornam jeg mig med Behag og Haab under de fædrelandske Træer, men gav mig tillige som god Dansk til at kritisere dem, ikke finde dem ægte, det vil sige, ikke saa gode og smukke som vore.

Bøgeskoven holdt op, og en svær, nøgen Sten- og Jordmasse hævede sig foran os. Jeg standsede; men da min Vejviser vævert kravlede opad, fulgte jeg efter, i den Tanke, at Hotellet laa deroppe skjult i en Fold eller paa den modsatte Skrænt. Det ligger noget luftig, tænkte

jeg; men maaske er det et Sanatorium, en Koldt-vandsanstalt.

Da vi kom op paa Toppen, var der aldeles Ingenting uden Udsigt. Ved at gaa hen mod Randen saa jeg den vældige Masse skyde ned i bratte Forbjerge. I Øjeblikket var der Taage eller Skyer nede i Dalen, og den saa ud som et Hav; jeg kom til at mindes Randen af Jyske Aas ovenfor Hirtshals. Men i næste Øjeblik, da et Pust fejede Taagen tilside og Dalen dernede tindrede i grøn Glans, blev Synet ned i Dybet rigtignok ganske anderledes svimlende end fra den jyske Højryg.

Den lille Dreng var gaaet et halvt hundrede Skridt nedenfor Højen, stod ved Indgangen til en Granskov og vinkede mig. Jeg søgte at naa ham; men han var stadig forud som en Vindspiller. Det maa være Hotellet, han skynder sig efter, tænkte jeg.

Et Kvarters Tid gik Vejen jævnt, uden Stigning, gennem Granskoven. Da kom der en Lysning, og jeg saa en Kirke ligge aaben og tom, som efterladt af en udvandret Menighed og bestemt til Ruin; men et Par Skridt videre

viste, at den hørte til en stor Bygning, aabenbart et Kloster eller et Hospital.

Den lille Dreng førte mig gennem en lav, hvælvet Port ind i en Gang, hen foran en Dør, og ringede paa en Klokke. En kæmpestor Kapucinermunk i hvidt Forklæde og med en mægtig, dampende Gaffel i Haanden, kom farende ud og sagde, han havde ikke Tid, og bød os ringe paa en anden Klokke. Det gjorde vi. En anden Kapuciner, en ganske lille En, kom ud og spurgte, hvem jeg var, og hvor jeg var fra; men Spørgsmaalet syntes at være ganske formelt; thi uden at lægge Mærke til Svaret viste han den lille Dreng tilbage til Kokken, førte mig gennem en lang Gang, aabnede en Dør og bød mig træde ind. Det var Refektoriet, en meget stor, hvælvet Hal, og ved et Bord, der indtog næsten hele Hallens Længde, sad 50 til 60 Personer, Munke og Gejstlige, og spiste til Middag.

Det var højst overraskende, saadan oppe mellem Skyerne at komme til et Middagsselskab fra Middelalderen; men jeg fik ikke Tid til at vise enten Overraskelse eller Forlegenhed; thi Munken førte mig hurtig forbi Selskabet, op imod et Vindue, og ved et Bord i en Krog

nedenfor Vinduet sad — ny Overraskelse — to aldeles moderne Damer, en ældre og en yngre, og en ung Herre.

Vi hilste paa hinanden som to Gaader, syntes mig. Hvad havde de her at bestille? Og hvad vilde jeg her? — Det viste sig dog snart, at de ikke som jeg vare komne uden Forberedelse, men at de med Vidende og Vilje havde søgt Klostret paa Rhöngelberg, 3,500 Fod over Havfladen.

Der var sat Rugbrød, Brændevin og Øl for dem, og det Samme blev budt mig. Det saa ikke videre gjæstfrit ud ved Siden af et Maaltid med varm Mad; men det var ogsaa kun en Indledning ligesom den svenske Smørgaas. Der blev bragt os Hvidkaalsuppe og kogt Kjød. »I Guds Navn, tager tiltakke«, sagde Munken, der opvartede os.

Endnu medens vi spiste, havde det store Selskab endt Maaltidet; man rejste sig og holdt Gudstjeneste, en lang Takkebøn, jævnlig afbrudt af latinske Sange. Saa brød man op og forsvandt, ikke som et Selskab, der under Høflighedsbeviser langsomt glider bort, men som et Regiment, der opløser sig, kun ganske lydløst.

Derpaa kom et Par Munke hen og satte sig hos os. Den ene holdt en stor Bog i Haanden, saa spørgende paa os, men mælede ikke; den anden var desto livligere, med kløgtige, blaa Øjne, et næsten ungdommeligt, rødt Ansigt og med et let, belevent Væsen. Han saa ud, som om han kun lejlighedsvis bar Kutten og til daglig Brug var enten Landjunker, Ingeniør eller Læge. Men min Forestilling var aldeles fejlagtig: han var i Øjeblikket Stedets Chef, Pater-Vikaren. Han henvendte sig udelukkende til Damerne, især til den unge Pige, der syntes sky eller endog angst overfor ham og lod den ældre Dame svare. Den anden Munk aabnede endelig sin store Bog: det var en Protokol, hvori vi skulde skrive vore Navne. Dette skaffede mig at vide, at Selskabet, jeg sad hos, var en polsk Grevinde Odalkowski eller lignende (Skriften var ikke ganske tydelig) med Søn og en tysk Dame. For Nøjagtigheds Skyld bør jeg maaske tilføje, at hun ikke selv kaldte sig Grevinde, men Gutsbesitzerinn aus Lithauen. Efter Forholdene dersteds maatte hun anses som Adelsdame, og Pater-Vikaren kaldte hende ogsaa strax Grevinde, hvilken Titel jeg af Høflighed beholder.

Men nu spurgte ogsaa vi og erfarede, at der Dagen forud havde været en stor Fest for Klostrets Helgen, at en Valfart fra næsten hele Nordbayern havde fundet Sted, og at Gejstlige fra Omegnen havde indfundet sig og hjulpet ved Gudstjenesten. Disse Gejstlige havde man nu givet et Afskedsmaaltid.

»Consummatum est«, sagde Pater-Vikaren med et Blik hen over det lange, afspiste Bord.

Den unge Greve spurgte mig, hvorledes vi skulde bære os ad med at betale for Gjæstfriheden. Jeg vendte mig til Protokolbæreren og sagde: »I have givet os et Maaltid i Guds Navn; men er her ikke en Bøsse, hvori man kan nedlægge en Skjærv?«

Han svarede: »Ach, was, machen Sie keine Umstände, wir nehmen Almosen.«

Jeg lod en Mynt glide i hans Haand, og den unge Greve gjorde ligedan.

Pater-Vikaren gav et Vink, og strax efter blev der bragt os Kaffe med Puddersukker; men han gav et nyt Vink, og der kom hvidt Sukker. Jeg var vel forsynet med Cigarer og bød dem om til Munkene, der nu tættere samlede sig og satte sig i Halvkreds om os. Pater-Vikaren

gjorde en høflig Bøjning for Damerne, inden han tændte sin Cigar.

Det var en højst sælsom Blanding af Middelalder og moderne Tid. De smøgende Munke i de brune Kutter syntes at nyde Pustet fra det 19de Aarhundrede i langsomme, dybe Drag; men det forekom mig — min Forestilling var maaske igjen urigtig —, at det dog mindre var Cigarerne end das ewig Weibliche, der gjorde dem Øjeblikket saa tiltrækkende.

Jeg var gjerne bleven der længer; men Damerne vilde bort, og der var da ogsaa en lang Vej at gaa.

De hellige Mænd fulgte os ud af Klostret, indtil Kirken; der standsede de som ved et Ryk og forsvandt for os.

Det lille Selskab skulde ikke som jeg til Kissingen; men vi havde samme Vej ned ad Bjerget. Min lille Fører blev sendt forud for at tilsige Vognene.

Vejen var ikke videre selskabelig; vi maatte mest gaa En for En og tage os vel ivare.

Da vi ved det lille Kildevæld kom ud af Bjergskoven, var det, som om vi traadte paa Purpur og Guld, hengydt af den synkende Sol.

I ringe Afstand var en grøn Høj, hvis Græs syntes at lue. Grevinden gik derhen og lod fra sin Vogn bringe en Flaske og Glas; i Flasken var rød Steinwein fra Würzburg-Egnen. Jeg bad om at turde føje min »Frokost« til. Hvorvel rigelig nok til En, som den viste sig at være, var den for knap til Fire, men tilstrækkelig til at give os Udseende af at holde Aftensmaaltid.

Det rige, farvede Sollys gav den unge Greve Anledning til at gjøre en Bemærkning om Algier, og paa et Spørgsmaal, som jeg derved fik Anledning til, svarede han, at han i den foregaaende Vinter havde opholdt sig i Algérie og i nogen Tid været Gjæst hos General Faidherbe. »Saadan en Rejse gjør man«, tilføjede han, »fordi vi unge Polakker ikke have Noget at gjøre hjemme. Den russiske Regering lægger os Hindringer i Vejen for alt dygtigt Arbejde, tager, saa vidt den blot kan, alt Haab og Formaal bort fra os. Jeg rejste som Turist; men jeg har et naturligt Hang til Sprogstudium, og General Faidherbe gav mig Lejlighed til at indsamle en Mængde sproglige Notitser hos Berberstammer. Der var en Stamme, hvor jeg traf endel Ord,

som syntes mig at høre til en ganske anden Race, og jeg er højst begjærlig efter at faa dem rigtig tydede.«

Jeg bad ham nævne nogle af dem, og det traf sig saa, at jeg kunde nævne ham et Par tilsvarende i det Old-Ægyptiske.

»O«, raabte han, »det kaster et helt nyt Lys over Sagen; det Spor, De der viser mig, maa jeg følge! — Det er da upraktisk nok for en Polak; men det kan alligevel føre vidt!«

Grevinden sagde med mild eller skjæmtende Bebrejdelse til mig: »De sætter Ild i min Søn; nu vil han vel til Ægypten.«

»Det behøves ikke, Fru Grevinde, Ægypten er kommet til Europa, især til Paris, London, Berlin.«

»Ja«, raabte Sønnen, »til Paris! Leve et Par stille, sparsommelige Studieaar der! Vi Alle, Moder! Hvad siger Du dertil?«

»Vi vil se, vi vil se; lad os nu først komme til Bamberg.«

»Hvor det gaar underlig i Verden«, sagde han efter en lille Pause. »Imorges tænkte Ingen paa det; vi tænkte paa at føre Planteliv en Tid i Bamberg, hvor min Moder har en gift Søster.

Men til Paris! Jeg har naturligvis paa Vejen til Algier været i Paris; men med dens Glans og Nydelsesliv syntes mig den By ikke at være Sted for en reduceret polsk Adelsmand — thi jeg kan gjerne sige det ligefrem: ved Revolutionen 1863 mistede vi vore Godser eller det Meste af dem. Men til Paris for Alvor, høre Forelæsninger, studere Ægyptisk! Hvo tænkte paa det, da De kom ind ad Døren i Refektoriet! — Hvad førte egentlig Dem derhen, ind til Munkene og os? Var det Festen for Sanct Franciscus?»

Jeg svarede, som sandt var, at jeg selv Intet havde tilsigtet, tænkt eller villet. Paa den første Halvdel af Vejen vidste hverken Kusken eller jeg, hvor vi skulde hen; paa den sidste Halvdel førte han, fordi jeg tvang ham til at ville paa mine Vegne.

Grevinden sagde, idet hun næsten umærkelig gjorde Korsets Tegn for sit Bryst: »For det Gode, vi have haft idag, ville vi takke S. Franciscus og haabe, han vil føre Alt til det Gode.«

Et Øjeblik efter skiltes vore Veje.

Da jeg igjen var alene i Vognen med min Kusk, vendte han sig om til mig og sagde:

»Herren husker da, at De selv forlangte at komme til Waldberg.«

»Nej, det husker jeg ikke. Jeg kjendte ikke engang Navnet Waldberg.«

»Ja, men Herren husker, at jeg spurgte to Gange, tre Gange, om jeg skulde kjøre til Waldberg, og Herren sagde Ja.«

»Det er omtrent sandt.«

»Det vilde jeg bede Herren huske, naar De taler med min Husbond.«

»Hvorfor det?«

»Det er, fordi«, svarede han med et lille, lunt Smil, »at jeg gjerne kjører til Waldberg, fordi jeg har min Kjæreste der i Landsbyen.«

Naa, det var det!

Med Tankerne halvt fraværende, spurgte jeg:

»Hvor længe har De været forlovet?«

• »O, det er længe siden! Det har slet ingen Begyndelse! Hun var et halvvoxent Barn; de vare vore Gjenboer. Saa slog Lynilden ned hos dem. Moderen omkom; jeg bar Barnet ud. Siden den Tid har hun været mig god, og jeg hende.«

Altsaa Lynet, tænkte jeg, og afviste Tanken. Jeg havde ikke et Øjeblik for Alvor villet

forske efter, hvad egenlig havde ført mig ud i det Smaa, Fornøjelige, hvormed Dagen var hengaaet, og nu fandt Sindet sig pludselig overfor det Store, Uudgrundelige, Foruroligende — som stadig ligger udenom.

En sær Rejse.

San Remo, April 1878

er er, hvad De har ønsket, et Rejsebrev; men De vil se, at det er en ganske egen Rejse, og De vil skjønne, at jeg paa særegen Maade maa være kommen i Besiddelse af Brevet netop her i San Remo. Men en Forklaring deraf vilde ikke nytte; jeg maa lade Brevet tale for sig selv.

Min fordums Ven!

Du husker ganske vist det tunge Øjeblik, da vi stode sammen paa Langelinie og saa Dampskibet, der bragte Frederik d. 7des Lig, bøje om Trekroner. Vi havde Begge en Fornemmelse af,

at med Skibet fulgte noget Mørkt og Uhyggeligt for Danmark; men jeg fornåm det vistnok meget stærkere end Du. Jeg følte ogsaa Ulykkerne, da de kom, meget dybere end Du. Jeg husker nok den Aften, da jeg kom op til Dig og lettede mig for, hvad Du kaldte mit vanvittige Had til alle Tyske; saa sagde jeg, at Du var hjerteløs, og Du kaldte mig gal, og saa blev vi Uvenner. Alligevel er Du nu den, hvem jeg vil skrive til og meddele de mærkelige Ting, som jeg nys har oplevet.

Jeg forstaaer ikke, hvorledes jeg har udholdt de mellemliggende Aar og deres Sorger. Da Krigen brød ud mellem Frankrig og Tyskland, troede jeg, at nu slog Retfærdighedens store Øjeblik, at nu skulde det ædle Frankrig, ført af sin store, højmodige, uegennyttige Kejser Napoleon, holde Justits i Verden og sætte Bismark i et Bur; men i Stedet derfor maatte jeg opleve Sédan, Metz og Paris's Fald! Havde et stakkels Menneske som jeg ikke sine daglige Smaasorger og Smaating at passe, maatte Hjertet gaa i Stykker ved at faa saadanne Efterretninger. Naar jeg var fri fra mit Arbejde, gik jeg omkring i Drømme om, at jeg havde en Hær paa 500,000

Jærnmænd, der indtog Berlin, bombarderede Magdeburg, sprængte Erfurt i Luften og udskrev 10 Milliarder af Tyskland; men hvad kunde endog mine vildeste Drømme hjælpe den ædle Kejser Napoleon, der blev forladt af selve det Folk, han havde skjænket Friheden! Men det stod for mig, jeg følte det saadan, at nu sejrede Djævlen, og Gud trak sig af ubegribelige Grunde tilbage.

Da nu den russisk-tyrkiske Strid begyndte, indsaa jeg, at Djævlen igjen var paa Spil. Det var mig saa tydeligt og klart som Dagens Lys, at Bismark pudsede Russer og Tyrker paa hinanden for at tilvejebringe en saadan Forvirring, at han blev Overherre i Europa, og at da hverken Frankrig nogensinde vilde faa Elsas-Lothringen eller vi Slesvig tilbage.

Jeg har studeret Statsvidenskab, og jeg ved, at naar en Minister vil gennemføre en Politik, saa udarbejder han en Memoire, hvori Politiken er udviklet, og naar hans Fyrste har læst og undertegnet den, saa har han frie Hænder. Jeg var derfor overbevist om, at Bismark gemte en saadan Memoire, undertegnet af den saakaldte Kejser Vilhelm, og jeg var ligeledes overbevist om, at han gemte hemmelige, skriftlige Aftaler

med Gortschakoff. Jeg maatte fornuftigvis antage, at hvis man kunde bringe disse Papirer for Lyset og fremlægge dem for Europa, saa vilde der blive stiftet ganske nye Alliancer, især mod Bismark. Men hvorledes skulde denne Hemmelighed, der var af saa umaadelig Betydning for Verden, blive bragt for Lyset? I mit Hjerte tilbød jeg Vorherre, at jeg vilde opofre mig selv, lade Livet, hvis jeg maatte komme i Besiddelse af Papirerne; men jeg øjnede ingen Mulighed; thi hvorledes skulde jeg, selv om jeg var en behændig Tyv, kunne bryde ind hos Bismark, finde Papirerne og bringe dem bort i Sikkerhed? Og dog syntes det mig, at naar blot et eneste Menneske gjorde noget Dygtigt og Dristigt imod Europas Tyran, vilde Frelsen begynde. Jeg bad og bad til Gud, og en Dag, da jeg bad med endnu mere Andagt og Iver og Længsel end sædvanlig, hørte jeg en dejlig, blid Stemme tæt ved mig sige: »Hvad vil Du?» — Jeg spurgte: »Er Du den, jeg har bedet til?» — Stemmen svarede: »Hvad vil Du?» — Da tog jeg Mod til mig og sagde: »Hvis Du er af det Gode og kjender mit Sind og mit højeste Ønske, da hjælp mig ved at gjøre mig usynlig.« — Stemmen sagde: »Det være saa!» — Jeg blev lidt angst og sagde:

»Jeg har læst, at Aanders Gaver kunne have en dobbelt Mening og føre os paa anden Maade, end vi ønske; vær barmhjertig imod mig.« — Stemmen svarede: »Der skal ingen Tvetydighed være. Naar Du i Dit Sind ønsker at være usynlig, skal Ingen se Dig eller det, Du bærer, og naar Du ønsker at være synlig, skal Du ses«.

Jeg gik op til min gamle Moder, sagde ved Døren, at jeg vilde være usynlig, og hun saa mig ikke. Jeg sagde, at jeg vilde være synlig, og hun udbrød forskrækket: »Men, Peter, hvordan er Du kommen ind?« — Jeg svarede min rare Gamle, at jeg havde listet mig ind for at overraske hende.

Jeg gik op i Foreningen og var usynlig; jeg var usynlig oppe i Statsraadet, hjemme hos næsten alle Ministrene, hos vore Partiførere og Redaktører og flere Andre; men derom har jeg ikke Tid nu til at fortælle.

Da min Usynlighed var hævet over al Tvivl og jeg var bleven noget vant til den, tog jeg Billet til Berlin. Jeg mente at burde ærlig betale vort danske Jærnbane- og Postvæsen for min Rejse, og desuden maatte jeg have Køje paa Dampskibet; jeg kunde jo ikke gaa hele Natten

usynlig op og ned ad Dækket. Først i Kiel gjorde jeg mig usynlig. Flere Vogne stode tomme (thi det er nu, som de ærlig have fortjent, daarlige Tider i Landet Holstein og i Tyskland); jeg gik ind i en af dem, og først da vi nærmede os Berlin, gjorde jeg mig igjen synlig; thi jeg behøvede jo en Droske og et Hotel. Konduktøren blev noget overrasket ved pludselig at finde en Passager i en Vogn, han nys havde set tom; men han antog formodenlig, at han havde været uopmærksom — hvor kunde Sandheden falde ham ind, stakkels Fyr?

Jeg tog ind i Hotel Brandenborg, der ligger paa Gensdarmenmarkt, og fik Værelset Nr. 5 i Stue-Etagen. For ikke at vække nogensomhelst Mistanke spurgte jeg om Museer og Theatre og fik derpaa en Lejetjener til at vise mig Byens Mærkværdigheder. Uden at jeg spurgte ham, udpegede han Bismarks Palais og fortalte, at »der Fürst« var i Byen og befandt sig vel. Saa længe det varer! tænkte jeg.

Næste Formiddag gik jeg, med bankende Hjerter, til Bismarks Hus, ventede udenfor, til der blev lukket op, og gik ind, naturligvis usynlig.

Medens jeg gik og søgte efter Bismarks Værelse, kom en Mand, som Tjeneren kaldte Gehejmeraad, men som var Læge. Med ham fulgte jeg ind til Bismark og kjendte ham naturligtvis strax efter Billeder og Karikaturer. Han klagede over Smerter i Lænderne og venstre Side af Hovedet og over Søvnløshed. Gehejmeraaden sagde, at han endelig maatte afholde sig fra Øl, Kognak og Cigarer, hvortil Bismark svarede, at det tillod det orientalske Spørgsmaal ikke, han maatte have »Reiz«. Gehejmeraaden anbefalede den Medicin, han havde foreskrevet, og Bismark lovede smilende at tage den.

Idet Gehejmeraaden aabnede Døren for at gaa, kom en overordenlig smuk, stor, dansk Hund ind i Stuen. Hvor det er sørgeligt, pinligt, at en dansk Hund skal være Bismarks Vogter! Men hvor det ogsaa er betegnende! Stillede han en dansk Slesviger ved sin Dør, vilde han være ham en tro Skildvagt. Jeg tilstaar, at jeg i det Øjeblik skammede mig noget over mit Ærinde; men jeg tog mig sammen igjen, Formaalet var jo saa stort og berettiget. Hunden begyndte at snuse og snøfte. Den mærkede mig,

men kunde ikke se mig og vidste aabenbart ikke, hvad den skulde tro. Ligesom blendet bed den ud i Luften, og jeg, som kunde se den, kunde tage mig ivare for dens Bid; men de kom foruroligende nær. Tilsidst blev jeg saa angst, at jeg sprang op paa Bordet, Hunden rejste sig, lagde sine mægtige Forpoter paa Bordet og bed til alle Sider. »Men, Sédan«, sagde Bismark (thi han kalder Hunden Sédan), »hvad gaar der af Dig idag!« — Hunden sprang op ad ham og gøede ad mig, aldeles som om den vilde sige: Herre, vogt Dig! — »Du er syg, Sédan«, sagde Bismark og kaldte paa en Tjener. Med største Besvær og til min store Lettelse fik de Hunden ud.

Et Øjeblik efter kom Moltke, stiv, i lang Uniformsfrakke, uden Distinktioner, med utallige Rynker i det skjæg- og farveløse Ansigt. Han saa ud, som om han lige var kommen fra en Kunstdrejers Haand og med Kunst gjort gammel.

Den gamle Soldat syntes at have næsten lige saa skarp Sans som Hunden. Han saa sig om efter mig, fik Øjnene paa mig, men uden at vide det, og Vejret gik næsten fra mig under det graa, alvorlige, og jeg maa tilføje: honnette Blik. Jeg ønskede, at jeg ikke var bleven sendt;

men nu var jeg der engang. Uvilkaarlig gik jeg tilside for ikke at belure deres Samtale; men jeg kunde sparet mig Ulejligheden; thi Moltke syntes hele Tiden at forudsætte, at Nogen eller Noget lurede, og talte hviskende, bestandig med Sideblik, der ramte mig næsten lige i Ansigtet.

En Bemærkning af Moltke bragte Bismark til at rejse sig. Han gik lige imod mig, aabnede i et Par Tommers Afstand fra mig et Skab eller en Skuffe og fremtog et Dokument, som han bragte Moltke. Jeg gik til Skuffen, bladede i Papirerne, og medens Knæerne rystede under mig, var det mig umuligt at tvivle om, at det var dem, jeg havde anet og søgt. Moltke tog Afsked; men Begge bleve staaende lidt udenfor den aabne Dør i dæmpet Samtale. Jeg tog alle Papirerne af Skuffen, fulgte med Moltke ud af Huset, gik lige hjem til Hotel Brandenburg og lagde Papirerne ned i min lille Haandkuffert, fuld færdig til at rejse. Men Toget til Frankfurt (jeg vilde over Frankfurt am Main og Strasborg til Paris for at bringe Hertug Decazes Papirerne) gik først Klokken 5, og Klokken var kun 2. Der var Table d'hôte i Hotellet Kl. 3, og skjönt jeg visselig ikke havde Appetit, mente

jeg dog at burde forsøge at styrke mig til den lange Rejse. Jeg satte mig paa Kufferten og tilbragte en Time i en sær Tilstand; det svirrede i mit Hoved som i et Uhr, hvor Fjeren er sprungen løs. Jeg følte mig som en Jeanne Darc og som en Tyveknægt.

Endelig hørte jeg Klokken kalde til Table d'hôte. Jeg laasede min Dør godt af, gjorde mig synlig og gik ind, tilbords. Der var ingen fornuftig Grund til at frygte, at Nogen vilde bryde ind og stjæle min Kuffert; men alligevel sad jeg i største Uro. Paa hver Side af mig sad en halvmilitærisk, stiv, aldrende Person, ligesom to Alen af et Stykke. De mælede ikke et Ord, lykkeligvis; thi jeg var ude af Stand til at frembringe en fornuftig Sætning. I Tavsheden syntes de mig at voxte højt op over mig og indhulle mig i en Skygge, de ikke kastede. En uhyre Vægt laa paa mig; hvert Øjeblik følte jeg mig fristet til at springe op og løbe bort; men Bordets tunge, højtidelige Orden og mine to Fangevogtere (thi saaledes syntes de mig) gjorde mig det umuligt. Det var et Mareridt i vaagen Tilstand. Hvilken Befrielse, da den første Dame skød sin Stol tilbage! Jeg slap op, vaklede ud.

af Stuen, og i Døren fik jeg den lykkelige Tanke at gjøre mig usynlig. Idet jeg kom forbi Portneren, saa jeg en Politibetjent i Samtale med ham; jeg standsede og lyttede.

Portneren gjorde Regnskab for de Familier, som vare i Hotellet, og tilføjede: »Og saa kom her igaar en Dansk; han ser skikkelig ud som de fleste af de Folk; han løber efter Kunst.« — »Lad mig se ham alligevel«, sagde Politibetjenten. — »Han er inde ved Table d'hôte; nu komme de ud.«

Jeg gik ind paa mit Værelse, tog Kufferten og forlod Hotellet ud ad Vinduet, saa angst var jeg.

Da jeg havde gaaet nogle faa Skridt, slog det mig, at jeg ikke havde betalt min Regning, at jeg gik bort som en Bedrager; men jeg kunde ikke vende om, gjøre mig synlig og lade Politibetjenten se min Kuffert.

Efter en Stunds Forløb vidste jeg ikke, hvor jeg var, og hvorledes jeg skulde finde Jærnbanen. Jeg gik ind i en Port, ventede, til der kom en tom Droske forbi, gjorde mig synlig og bød Kusken kjøre mig til Stationen. Da vi nærmede os den, saa jeg Politi, gjorde mig

usynlig og steg ud. Et Øjeblik efter vendte Kusken sig om og saa med dybeste Uvilje, at hans Passager havde snydt ham. Det kunde jeg dog bøde paa; jeg gik tilbage til ham og lagde usynlig en tysk Mark i hans Haand. Han saa sig om til alle Sider og op mod Himlen. En Politibetjent kom til; de vexlede nogle Ord, besaa Mynten og saa omkring og op.

Jeg var kommen noget for tidlig til Stationen og havde ikke Andet at gjøre end at vente. Et Kompagni Soldater kom marcherende uden Musik og besatte Stationen.

Pludselig saa jeg min Droskekusk og en Politibetjent i stærkt Løb efter en Mand. De indhentede ham, og da de bragte ham nærmere, kunde jeg se, at han havde nogen Lighed med mig. De havde taget saa haardt fat paa ham, at hans Klæder vare i Stykker. Han blev bragt ind i en Ventesal og klædt af; men Bismarks Papirer fandtes naturligvis ikke paa ham. Han var en indfødt Berliner, gav sin Adresse, og der kom Folk tilstede, som kjendte ham. Man lod ham løs, og han takkede med dybeste Taknemlighed.

Endelig blev Billetkontoret aabnet; men Ingen fik Lov til at komme gennem Politi og Soldater ind i Ventesalen uden først at have legitimeret sig med Pas eller andre Papirer. Jeg undrede mig over, at Bismark ikke lod dem Allesammen klæde af, men glædede mig tillige over, at jeg ikke fik ogsaa det paa min Samvittighed.

For mig var der naturligvis ingen Hindring, og jeg valgte mig en behagelig Plads, men kom til at mærke, at det ikke var saa let at beholde den, som jeg havde troet. Der kom flere Rejsende; alle vilde de have en Hjørneplads; veg jeg derfra ind paa Midten, kastede man Rejsetøj, Tasker, Natsække over mig, og om man ogsaa er usynlig, har man dog et Legeme. En havde nær revet min Kuffert fra mig og derved gjort den synlig! Saadan veg jeg fra Vogn til Vogn og begyndte allerede at tvivle om, at jeg kunde komme med Toget, da opdagede jeg en Coupé, hvori der kun sad et ungt Par. De to unge Folk vare omgivne af Blomster; Slægt og Venner stode udenfor og talte fornøjet med dem, trods Bismarks Papirer. Det var et nygift Par, der efter den engelske Mode rejste strax efter Vielsen.

Det maatte være fornemme eller rige Folk; thi de havde Tjener og Kammerjomfru, der gik ind i en anden Vogn med det meste af Rejsetøjet. Jeg steg ind hos dem, gik til det fjerneste Hjørne, bandt med et Par Lommetørklæder min lille Kuffert fast til mig, og saa snart Toget bevægede sig, faldt jeg i den dybeste Søvn.

Da jeg vaagnede, saa jeg, at de unge Folk, som naturligt var, vare meget kjærlige mod hinanden; men da Meningen ikke var, at jeg skulde være Vidne, rømmede jeg mig. Bruden sagde: »Hvad er det? Nogen hoster lige ved mig!« — »Det er inde ved Siden af«, sagde Brudgommen. — Saa fandt jeg det passende at gjøre mig synlig. Jeg skal aldrig glemme de store, stirrende, forfærdede Øjne, hvormed de Begge saa paa mig. Jeg har aldrig set et saadant Blik. Det varede vist et halvt Minut ligesom i Forstenelse. Saa vilde han i rasende Forbitrelse fare paa mig; hun holdt ham tilbage; jeg gjorde mig usynlig. Saa besvimed hun. Han sønderbrød den lille Rude, indenfor hvilken hænger den Ring, hvori man kan trække for at hidkalde Konduktøren. Meget hurtig kom Konduktøren ogsaa tilstede, og da han saa den Besvimed,

troede han, at det var det; men da hun slog Øjnene op, kom med Voldsomhed Anklagen imod mig. Konduktøren forstod ikke et Ord, smilede og sagde, at nu vare vi strax ved en Station. Strax efter holdt vi ogsaa, og saasnart Konduktøren var ved Døren, forlangte Bruden, at man skulde stikke efter mit Hjørne med en Ildtang; Brudgommen forlangte en Bajonnet eller en Sabel. Saa fandt jeg det klogest at gaa ud; men idet jeg skyndte mig, kom jeg til at støde Konduktøren haardt i Ansigtet med min Kuffert. Han paastod, at den unge Herre. Brudgommen, havde slaaet ham. Der blev stort Spektakel. Jeg havde ikke Mod, Sind eller Sans til at blive, sprang ind i Restaurationen, følte mig tørstig, drak et Glas Øl, der lige blev sat for en Tysker, og sprang tilbage igjen, op paa Lokomotivet. Der maatte jeg blive den hele Nat og den følgende Dag, bestandig udsat for at gaa, staa eller sidde i Vejen og blive stødt ud. Man gjør sig ikke Forestilling om, hvad det var for en Lidelse. Jeg sammenlignede mig selv med Regulus, hvem man afskar Øjenlaagene; thi jeg turde i al den Tid ikke være uopmærksom eller blunde et Sekund.

Endelig slog Befrielsens Stund; vi kørte over den franske Grænse og naaede Belfort eller, som de Franske sige, Béfort.

I Døren til det første Gjæstgiversted, som jeg kom forbi, stod en stor, bredskuldret Kone og talte med nogle Folk, der stode nedenfor Stentrappen. Hun nævnte Bismark. Et Par maskerede Mænd havde sneget sig ind hos ham, kneblet ham og frataget ham alle hans Papirer, men ikke rørt hans Penge eller Diamanter. »De brave Karle!« sagde den store Kone. — Man omtalte, at der var udlovet en Belønning af 10,000 Francs for den, der kunde give Oplysninger. Den store Kone sagde: »Jeg vilde ønske, de vare her, og saa vilde jeg nok se, hvem der vilde røre dem!« Dermed udstrakte hun en Arm saa svær, som mine Ben ere paa det Tykkeste. Jeg fik Tillid til den brave Kone, gjorde mig synlig og spurgte, om jeg kunde faa Logis. »Entrez, monsieur«, sagde hun. Ak, hvor de franske Ord løde godt!

Der blev jeg i fire og tyve Timer og kørte saa forholdsvis rolig ad Paris til. Jeg sad i Vogn sammen med to nette Franskmænd, og vi talte om, hvad Alverden talte om: Bismark og

hans Papirer. Jeg spurgte: »Hvad vilde man nu gjøre her i Frankrig, hvis man opdagede ham, som tog Papirerne?« — Man svarede leende: »Eh, vi vilde læse Papirerne og udlevere ham.« — Paa næste Station steg jeg ud, gjorde mig usynlig og steg op paa Lokomotivet.

Støvet, tilrøget, sværtet kom jeg til Paris, men kørte strax til Udenrigsministeriet, gjorde mig usynlig og fandt min Vej ind til Hertug Decazes. Jeg gjorde mig synlig, rakte ham Papirerne og raabte: »Læs, monseigneur, det er af allerstørste Vigtighed.«

Han bladede i Papirerne, saa op paa mig og sagde: »De er altsaa den ...«

»Ja, monseigneur, jeg vilde frelse Frankrig og Danmark og Europa ved at lade Dem se og vide«

»Min gode Ven«, sagde han, »jeg vil sige Dem, vi vidste det. Men i Politiken gjælder det ikke blot om at vide, men om at have Magt.«

Der stod jeg! Det Hele til ingen Nytte!

»De er altsaa den«, vedblev han og lagde Fingeren paa en Knap i Væggen.

En broderet Tjener kom. Hertugen trykkede endnu engang, og der kom endnu en Tjener.

Han trykkede tredje Gang, og en tredje Tjener kom. Til tredje Tjener sagde han: »Hent to Gensdarmer.« — »Adieu, Hertug Decazes!« sagde jeg og gjorde mig usynlig.

Nu havde jeg baade det franske og det tyske Politi i Hælene, og jeg var bleven tydelig set af mange Mennesker! Jeg turde altsaa ikke mere lade mig se, og hvorledes skulde jeg, skilt fra alle Mennesker, finde Vej gennem Paris og hjem til Danmark? Jeg gik paa Maa og Faa. En Bataillon Soldater kom og førte mig til Vendôme-Pladsen med Kejsersøjlen, som jeg gjenkjendte efter Beskrivelsen. Derfra fandt jeg ned til Floden, bøjede til Venstre og opdagede Notre-Dame-Kirken. Der var Gudstjeneste, og da jeg havde hørt lidt paa Messen, gik jeg over til en Restauratør, der bor strax paa højre Haand, naar man kommer ud af Kirken. Her satte jeg mig i Besiddelse af noget Brød, Kjød og Vin, efterlod nogle Penge som Betaling og gik tilbage til Kirken, ind i den fjerneste Krog, til Højre, ved Kapellet for St. Josef, som i Indskriften kaldes Helgen for god Død, og der holdt jeg Maaltid. Det var ikke noget passende Sted; men hvor skulde jeg være? Jeg fandt

ogsaa Kirken lun og lod mig lukke inde der om Natten og sov i Nærheden af St. Josef. Om Morgen gik jeg igjen langs Floden, men mod Vest, og efterat have gaaet saa længe, til jeg var i en Døs, fandt jeg en Jærnbstation og krøb ind i en Bagagevogn. Jeg faldt i Søvn og sov formodenlig længe; thi da jeg vaagnede, kjørte vi, og jeg var som levende begravet mellem Kufferter. Da vi kom til en Station, hvor der blev aabnet, kunde jeg paa Kufferter se, at vi skulde til Bordeaux. Det er godt, tænkte jeg, fra Bordeaux gaar der Skibe med Vin til Danmark.

Men der var i Øjeblikket ingen Skibe, og paa Folks Tale kunde jeg mærke, at jeg maaske vilde være heldigere ved Paullac eller St. Julien, længere ned ad paa Floden Gironde. Der fandt jeg heller ikke det danske Flag; men jeg opdagede, at der var en tysk Skipper, Kapt. Jochums af Kiel, som med sit Barkskib »Die beiden Schwester« skulde afgaa til Østersøen.

Til ham turde jeg rigtignok ikke betro mig; men jeg gik ombord, undersøgte Skibet, fandt en Krog, der syntes mig ganske tryk, og saa sejlede jeg med Kapt. Jochums.

Med min Krog gik det godt; i den forstyrrede Ingen mig paa hele Rejsen; men eftersom jeg skulde have Mad og Drikke, maatte jeg stjæle, og hvor upartisk jeg end søgte at være ved at tage snart fra Kokken, snart fra Kap-tajnens Bord, snart fra Mandskabet, opkom der den største Forvirring. Kapt. Jochums vilde vide, hvem det var, der stjal, og i sin Forbitrelse over ikke at kunne opdage Noget, men bestandig mærke Ting forsvinde næsten lige for sine Øjne, lod han Tømmermanden tampe hele Mandskabet, En for En, og saa udbrød der Mytteri. Kap-tajnen hejsede Nødflag, og han var saa heldig, at det blev set af en tysk Kanonbaad, der sendte ham et Par Mand og tog nogle af hans Folk bort i Haandjærn. Men det nyttede jo desværre ikke Noget, saa længe jeg var inden Borde, og da Skibet nærmede sig Helsingør, var der et saadant Slagsmaal ombord, at vi drev ind paa Stenene ved Kronborg. Under Havariet gik jeg iland, med tungt Hjerte over den Fortræd og Skade, som jeg mod min Vilje var blevet Skyld i, men glad over, igjen at være paa Hjemmets Grund. Hvad var saa det Første, jeg fik at se i Helsingør? En stor Plakat, undertegnet Crone,

hvori blev udlovet en stor Belønning for Oplysninger, der kunde lede til Paagribelse af den eller dem, som havde forøvet Indbrud hos Fyrst Bismark! Der var tilføjet et Stikbrev med et Signalement, som næsten ganske passede paa mig — formodenlig leveret af Hertug Decazes!

Hvad skulde jeg gjøre?

Selve Forladtheden og Faren, hvori jeg befandt mig, inspirerede mig med en Ide: Jeg begav mig til en Anstalt, hvor hverken Fyrst Bismark eller Etatsraad Crone vil formode en fornuftig Mand, og her har jeg nu levet en Stund og er kommen ganske til Kræfter efter de mange Anstrængelser og Sindsbevægelser.

Doktoren er en fortræffelig Mand, der næsten ganske forstaar mig. Han erkjender, at jeg har været usynlig, og jeg indrømmer, at jeg ikke er det mere; thi det er en Kjendsgjerning, at, siden min Sendelse endte, og jeg kom hjem, har jeg ikke mere denne Evne, hvad da ogsaa er ganske naturligt. Doktoren mener, at min politiske Anskuelse ikke er ganske rigtig, navnlig med Hensyn til Kejser Ludvig Napoleon; han siger, at han fik ganske, hvad han havde fortjent, og at man overhoved kan være sikker paa, at det For-

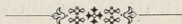
nuftige vil ske i Verden ad naturlige Veje, uden Anvendelse af overnaturlige Midler. Det er meget muligt; men jeg holder paa, at det kun sker, naar Hver af os anstrænger sig. Det sker ikke, naar vi blot slaa Knips i Lommen. Jeg har anstrængt mig af al Magt, hvad Fejl jeg end har begaaet.

Man kan, som de Franske sige, ikke lave en Omelette uden at slaa Æg i Stykker. Men alligevel gjør det mig ondt, at jeg har tilføjet nogle Folk Skade, navnlig Hotel Brandenborg og Kapt. Jochums. Jeg beder Dig skrive til disse Folk og fortælle dem Sandheden og anmode dem om at avertere Skadens Beløb i Adresseavisen; saa skal jeg efter bedste Evne og snarest mulig sende dem Erstatning.

I Haab om, at Du vil vise mig denne Tjeneste, er jeg med Taknemlighed

Din gamle Ven

.

En Dampskibstur.

n Eftermiddag Kl. 3^{1/2} tog jeg med Dampskibet til Helsingør: Der var en stor Mængde Medrejsende, som dryppede eller gled af undervejs, ved Bellevue, Taarbæk, Vedbæk o. s. v., og ved Ankomsten til Helsingør vare vi kun To, nemlig foruden mig en gammel, graahaaret, graaskjægget, meget mager Mand. Ved Landstigningen kastede han et Sideblik paa mig, og der var mig noget Paafaldende ved hans graa Øjnes Blik; men det glemte jeg snart, da jeg spadserede gennem Byen til Marienlyst.

Derude skulde jeg tilbringe Natten. Henad Aften sad jeg med nogle Bekjendte i Verandaen, der vender mod Stranden, og efter nogen Samtale bleve vi Alle uvilkaarlig opmærksomme paa den store Tavshed i Naturen. Lyttede man, saa hørtes — eller man mente at høre — en svag Skvulpen ved Stranden, og denne overordenlig

svage Lyd, som man ikke engang var sikker paa at høre, gjorde den øvrige Stilhed og Lydløshed endnu mere følelig. Uagtet det var en Juni Aften, blev det tidlig mørkt, og i dette Mørke tindrede det store, gule Lys fra Kronborg Fyrtaarn og smaa Funker ovre fra Helsingborg. Der maa have været noget Ejendommeligt i Atmosfæren; thi vi følte os Alle tyngede eller betagne, og for mit Vedkommende kan jeg sige, at Trykket var ledsaget af en stor Uro. Billeder fra Fortiden fore ligesom sønderrevne Skyer for en Storm igjennem Sindet; Erindringen greb ud efter Noget, kunde ikke faa fast Hold i Noget, undtagen i Savn af utydelige Ting, og den Evne eller Magt i os, der ser ud mod det Kommende, var heller ikke i fri Virksomhed, kunde ikke fæste sig til Nogetsomhelst undtagen en Slags Angst.

Med Et lød fra Stranden et skærende Fugleskrig; det for igjennem mig som et Udbrud af Smerte i Tilværelsen, men i næste Øjeblik, da Alle spurgte: »Hvad var det for en Fugl?« og svarede og modsagde hverandre, var ogsaa det hele tunge Trylleri forbi. Samtalen begyndte paany, Menneskeaaanden jog Naturaanden tilside.

Om Natten drømte jeg med besynderlig Tydelighed, at jeg paany afsejlede fra Kjøbenhavn til Helsingør. Tydeligheden var besynderlig, fordi jeg paa samme Tid gjorde Indsigelse og tænkte, at det ikke var sandt; men jeg maatte give efter og sejlede paany. Men denne gang saa jeg allerførst den gamle, magre Mand. Han sad ved Flagstangen, og jeg sagde til mig selv: Gud give, han skulde af ved Bellevue! Nej, han blev; skjønt han ved hver Station rejste sig og ligesom fulgte med de Bortdragende, sad han dog strax efter paa sin Plads. Alt færre og færre bleve vi, og jeg forudsaa, at jeg igjen skulde være ene med ham, og vilde saa nødig, jeg var bange. Angsten steg saadan, at jeg besluttede at gaa iland ved Humlebæk; men netop der kom ingen Baad ud med Rejsende, og vi havde Ingen at landsætte, saa at jeg maatte følge med til Helsingør. Nu nærmede Manden sig og sagde uden Indledning: »De er Student fra 1836?»

»Ja.«

»Kan De huske, hvor mange De vare til Jubilæet 1861?»

»Nej, jeg var ikke med, jeg var i Udlandet.«

»Ja. Endél gik af ved Bellevue.«

»Ved Bellevue?«

»Ja, jeg hentede dem.«

»Hentede De dem?«

»Ja. Og Dem skulde jeg have hentet i Humlebæk.«

»Mig, i Humlebæk?«

»Ja; men Fugleskriget lyder først ved Helsingør — kan Du høre det?«

Ved Ordet »Du« og den forbavsende Tone, hvormed han sagde det, paakom mig en Fornemmelse, der ikke lader sig beskrive, fordi jeg i vaagen Tilstand aldrig har været, og aldeles ikke kan bringe mig tilbage i en saadan Blanding af Forfærdelse og Glæde. Jeg skreg højt og vaagnede ved det.

Nu spørger jeg vaagen: Naar vil Fugleskriget lyde?

INDHOLD.

	Side
Forord.....	5.
Fortælling om to Børn eller Hvordan Mdm. Skau fik sin Vilje	7.
Levi og Ibald.....	203
Mendel Hertz	269.
De Skilte. Billede fra en Rejse.....	285.
I en Bjergegn.....	307.
En sær Rejse	325.
En Dampskibstur	349.

